

การบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของประเทศไทย

ไพโรจน์ ทิมจันทร์

ดุษฎินพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาดุษฎินบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

สิงหาคม 2561

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมคุษฎีนิพนธ์ และคณะกรรมการสอบปากเปล่าคุษฎีนิพนธ์ได้พิจารณา
คุษฎีนิพนธ์ของ ไพโรจน์ ทิมจันทร์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมคุษฎีนิพนธ์

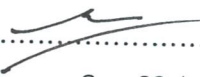

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนวัฒน์ พิมลจินดา)

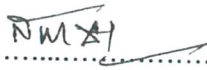

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร.อุทธิกร ศิริประเสริฐโชค)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐนัตรานนท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนวัฒน์ พิมลจินดา)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.อุทธิกร ศิริประเสริฐโชค)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ มีทรัพย์หลาก)

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ อนุมัติให้รับคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... ผู้รักษาการแทนคณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อานนท์ วงษ์แก้ว)
วันที่ 8 สิงหาคม 2561

กิตติกรรมประกาศ

ดุชนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์อย่างสูงจากท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวัฒน์ พิมลจินดา อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ท่านอาจารย์ ดร.ฤทธิกร ศิริประเสริฐโชค อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาแนะนำ ให้คำปรึกษา ตลอดจนปรับปรุง ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบปากเปล่า ทุกท่านประกอบด้วย ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ มีทรัพย์หลาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวัฒน์ พิมลจินดา และท่านอาจารย์ ดร.ฤทธิกร ศิริประเสริฐโชค ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ทั้ง ในด้านการเรียนและการทำดุชนิพนธ์

ขอขอบพระคุณ นายอดุลย์ ชันทอง ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา ดร.สุภัทรา กรอุไร ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 8 รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต อาจารย์ ประจำวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ นายกมล กระสานต์กุล ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการประจำศาล อุทธรณ์ นางสาวณัฐนันท์ คุณเงิน ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมงานตุลาการ ที่ได้ให้ความกรุณาเป็น ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณสำนักงานศาลยุติธรรมโดยท่านวิรัช ชินวินิจกุล เลขาธิการสำนักงานศาล- ยุติธรรม และท่านสราวุธ เบญจกุล รองเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ประธานคณะกรรมการ คัดเลือกผู้ได้รับทุนการศึกษาในระดับปริญญาเอก ที่พิจารณามอบทุนการศึกษาให้ผู้วิจัย และ เพื่อนร่วมรุ่นปรัชญาดุชนิพนธ์ิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา รุ่นที่ 6 ทุกท่านที่เป็นกำลังใจให้มีความพยายามจัดทำงานวิจัยนี้จนสำเร็จ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ นายเชิ่อม ทิมจันทร์ บิดา นางสุภา ทิมจันทร์ มารดา ที่ได้ วางรากฐานทางการศึกษาไว้ให้ด้วยดี นางสมศรี ทิมจันทร์ ภรรยาและลูก ๆ ที่คอยให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา โดยเฉพาะภรรยาได้เสียสละความสุุขส่วนตัวในการสนับสนุน ผู้วิจัยจนทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจและความพยายามให้งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของดุชนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูตเวทิตา แต่ บุพการี บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มี การศึกษาและประสบความสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

ไพโรจน์ ทิมจันทร์

55810201: สาขาวิชา: รัฐประศาสนศาสตร์; ปร.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)

คำสำคัญ: การบังคับคดี/ ผู้ประกัน/ คดีอาญา

ไพโรจน์ ทิมจันทร์: การบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของประเทศไทย

(LEGAL EXECUTION OF GUARANTORS IN CRIMINAL CASES IN THAILAND)

คณะกรรมการควบคุมคุษฎีนิพนธ์: ธนวัฒน์ พิมลจินดา, ปร.ด., ฤทธิกร ศิริประเสริฐโชค, ปร.ด.

223 หน้า, ปี พ.ศ. 2561.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบและวิธีการในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม 2) เพื่อศึกษาแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix method research) ระหว่างการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) ด้วยการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) จากกลุ่มตัวอย่างประชากรกลุ่มเป้าหมายซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ศาลยุติธรรม ได้แก่ นิติกรผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีโดยตรง จำนวน 166 คน และกลุ่มที่ 2 กรมบังคับคดี ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีจังหวัด จำนวน 64 คน พร้อมทั้งวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ประกอบด้วยจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) ที่เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ประกอบด้วยผู้บริหารสูงสุดของศาลยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรม หัวหน้าส่วนราชการศาลยุติธรรมที่ดำเนินคดีอาญา ในกรุงเทพมหานคร และศาลยุติธรรมที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่ตั้งสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 1-9 และผู้บริหารสูงสุดของกรมบังคับคดี รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic induction) ควบคู่กับการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งครอบคลุมประเด็นหลักการบริหารปัจจัยพื้นฐาน 4 อย่าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) สาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบและวิธีการในการบังคับคดี ใน 4 ด้าน ดังนี้ ก) ด้านบุคลากร บุคลากรขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มากที่สุด ($\bar{X} = 4.26$) ขาดความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี มาก ($\bar{X} = 4.21$) บุคลากรขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน มาก ($\bar{X} = 4.17$) ขาดที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญในการบังคับคดี มาก ($\bar{X} = 4.07$) เกิดจากผู้บริหาร มาก ($\bar{X} = 3.87$) ข) ปัญหาด้านงบประมาณ การจ่ายค่าธรรมเนียมต่าง ๆ แก่หน่วยงานราชการมีความยุ่งยากในการปฏิบัติ มาก ($\bar{X} = 3.92$) ไม่มีเงินเบี้ยเลี้ยงให้ผู้ปฏิบัติงานในกรณีต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่นอกสำนักงาน มาก ($\bar{X} = 3.90$) ขาดงบประมาณในการติดตามและสืบทรัพย์ มาก

($\bar{X} = 3.80$) ค) ปัญหาด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ฐานข้อมูลผู้ประกันที่เชื่อมโยงกันทั่วประเทศ ไม่เป็นปัจจุบัน มาก ($\bar{X} = 4.17$) ขาดระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพในการบังคับคดี มาก ($\bar{X} = 4.08$) ง) ปัญหาด้านการบริหารจัดการ การใช้ตำแหน่งหรือบุคคลเป็นหลักประกันมี ปัญหาในทางปฏิบัติมาก มากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) ขาดการตรวจสอบหลักทรัพย์ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) หลักทรัพย์ที่วางประกันไม่น่าเชื่อถือ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) ระบบปล่อยชั่วคราว มาก ($\bar{X} = 4.19$) ขาดหน่วยงานกลางในการให้คำปรึกษาแนะนำที่ชัดเจน มาก ($\bar{X} = 4.05$) ระบบงาน และขั้นตอนไม่ชัดเจน มาก ($\bar{X} = 3.95$) 2) รูปแบบหรือวิธีการที่มีความเหมาะสมในการบังคับคดี ศาลยุติธรรม ร้อยละ 72 เห็นด้วย ให้ “สำนักงานศาลยุติธรรม” เป็นหน่วยงานหลักในการบังคับคดี และกรมบังคับคดี มีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ “สำนักงานศาลยุติธรรม เป็นหน่วยงานหลักในการ บังคับคดี แต่ให้พัฒนา ปรับปรุง วิธีบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากกว่าปัจจุบัน แต่เมื่อ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของแต่ละวิธี ประกอบข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญของศาลยุติธรรมร้อยละ 28 แล้วจึงสรุปได้ว่ารูปแบบหรือวิธีการบังคับคดีที่เหมาะสมกับประเทศไทยคือ ให้ “กรมบังคับคดี” เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ โดยมีสำนักงานศาลยุติธรรมและสำนักงานอัยการสูงสุด เป็น หน่วยงานสนับสนุน เนื่องจากกรมบังคับคดีมีจุดแข็งที่สำคัญมากกว่าหน่วยงานอื่น กล่าวคือ มีความพร้อมในเรื่องปัจจัยการบริหารทั้ง 4 ประการโดยเฉพาะบุคลากรมีความเชี่ยวชาญในการ บังคับคดี มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ รองรับการดำเนินการอย่างครบถ้วน และมีอำนาจหน้าที่ โดยตรงในการบังคับคดี

55810201: MAJOR: PUBLIC ADMINISTRATION; Ph.D. (PUBLIC ADMINISTRATION)

KEYWORDS: LEGAL EXECUTION/ GUARANTEED/ CRIMINAL

PAIROJ TIMCHAN: LEGAL EXECUTION OF GUARANTORS IN CRIMINAL CASES IN THAILAND. ADVISORY COMMITTEE: THANAWAT PIMOLJINDA, Ph.D., RITTHIKORN SIRIPRASERTCHOK, Ph.D. 223 P. 2018.

The purposes of this study were: (1) to study personal motivations of volunteers in indirect services, (2) to study societal motivations of volunteers in indirect services, and (3) to investigate the barriers to engagement of youth who non-volunteers in direct services. This research study is designed based on quantitative approach. The sample of this study was totally 400 with 200 volunteers and 200 non-volunteer youth in indirect services in Phnom Penh city. They were selected by using quota and convenient sampling. The research instruments were questionnaires consisting of four parts. Part one was personal profile, part two focused on personal motivation to volunteer with 10 items, part three societal motivation to volunteer with 6 items, and part four is barriers to engage in volunteerism with 7 items. The descriptive (mean and standard deviation) and inferential statistics (t-test) were employed to analyze the quantitative data. The research found as follows: (1) the most important factor of personal motivation for youth who volunteer in indirect services is understanding. By understanding factor, volunteer can explore their own strengths and enlarge their understanding of the cause and reason by applying the knowledge that they have learned to help others and learning different skills, (2) the most important of societal factor motivating indirect services youth volunteers is career development which statistically generates the highest level of influence comparing to the other factors. Career function regard volunteer service as a means to help volunteers' career status and development. Volunteering help youth in Phnom Penh to explore different career options. They also have opportunity to practice various skills used in the workplace like project planning, problem solving teamwork, communication, administration and task management. Those opportunity could help them to gain experience or get a career related-experience that might increase their

future earnings, and (3) the factor of family discouragement was the highest barrier to engagement for youth to involve in volunteering in indirect services in Phnom Penh city. Most of parent do not allow their children to get involve in volunteering because parents regard indirect services activity (serving food, building a playground for children, and cleaning up the community, so on) as a waste of time and money.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ	ฌ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
คำถามการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
เงื่อนไขการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
ส่วนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีที่ว่าด้วยการบริหารงานและระบบบริหารงาน.....	12
ส่วนที่ 2 การปล่อยชั่วคราว กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้อง.....	30
ส่วนที่ 3 ศาลยุติธรรม กระบวนการดำเนินคดีอาญา รูปแบบและวิธีการใน การบังคับคดีของศาลยุติธรรม.....	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	100
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	101
การวิจัยเชิงปริมาณ.....	101
เครื่องมือและการออกแบบเครื่องมือ.....	104
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	108

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การป้องกันความผิดพลาดและโน้มเอียงของข้อมูล.....	108
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	108
การวิจัยเชิงคุณภาพ.....	109
เครื่องมือและการออกแบบเครื่องมือ.....	109
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	110
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	111
การรักษาจริยธรรมการวิจัย.....	111
การปกป้องสิทธิและความลับของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	112
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	113
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปริมาณ.....	113
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	145
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น.....	167
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	173
สรุปผลการวิจัย.....	173
อภิปรายผล.....	178
ข้อเสนอแนะ.....	187
บรรณานุกรม.....	189
ภาคผนวก.....	194
ภาคผนวก ก.....	195
ภาคผนวก ข.....	202
ภาคผนวก ค.....	214
ภาคผนวก ง.....	219
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	223

สารบัญญัตินำ

ตารางที่		หน้า
1-1	การสืบทรัพย์และการบังคับคดีของลูกหนี้ตามคำพิพากษา (กรณีผู้ประกัน ผิดสัญญาประกันต่อศาล) ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2560.....	2
2-1	จำนวนคดีอาญาที่ขึ้นสู่ศาลชั้นต้นย้อนหลัง 3 ปี (ปี 2553-2555).....	55
2-2	จำนวนจำเลยในคดีอาญาที่รับใหม่ในศาลชั้นต้นย้อนหลัง 3 ปี (ปี 2553- 2555).....	57
2-3	จำนวนจำเลยที่ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ที่ได้รับอนุญาต ที่ไม่ได้รับอนุญาต และที่ได้รับอนุญาตแล้วหลบหนีไม่มาศาลตามกำหนดนัดย้อนหลัง 3 ปี (ปี 2553-2555).....	59
3-1	การสุ่มตัวอย่างประชากรในการเก็บข้อมูล.....	103
3-2	ระดับคะแนนเฉลี่ยในแต่ละช่วงในแบบสอบถาม.....	106
4-1	ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านเพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ทำงานที่ศาลยุติธรรม ตำแหน่งในปัจจุบัน และระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งงานบังคับคดี.....	114
4-2	ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านเพศ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ใน ตำแหน่ง งานบังคับคดี.....	116
4-3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบ ต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านการบริหารจัดการในภาพรวม.....	117
4-4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบ ต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านการบริหารจัดการเป็นรายข้อ.....	118
4-5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบ ต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านบุคลากรในภาพรวม.....	124
4-6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบ ต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านบุคลากรเป็นรายข้อ.....	125
4-7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบ ต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านงบประมาณ.....	128
4-8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบ ต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้.....	129

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4-9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบ ต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านการบริหารจัดการในภาพรวม.....	131
4-10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบ ต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านการบริหารจัดการเป็นรายข้อ.....	132
4-11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบ ต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านบุคลากรในภาพรวม.....	139
4-12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบ ต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านบุคลากรเป็นรายข้อ.....	140
4-13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบ ต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านงบประมาณ.....	143
4-14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบ ต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้.....	144
4-15	ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นสาเหตุด้านหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ และแนวทางแก้ไข.....	147
4-16	ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นสาเหตุด้านการใช้ตำแหน่งเป็น หลักประกันและแนวทางแก้ไข.....	149
4-17	ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นสาเหตุด้านการประชาสัมพันธ์และแนว ทางแก้ไข.....	152
4-18	ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นสาเหตุด้านหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบ และแนวทางแก้ไข.....	154
4-19	ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นสาเหตุด้านผู้บริหารให้ความสำคัญกับ งานบังคับคดีน้อยและแนวทางแก้ไข.....	156
4-20	ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นสาเหตุด้านบุคลากรมีไม่เพียงพอกับ ปริมาณบังคับคดีที่มีจำนวนมากและแนวทางแก้ไข.....	157
4-21	ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลใน การบังคับคดี.....	158

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4-22	ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นสาเหตุในการบังคับคดีและแนว ทางแก้ไข.....	163
4-23	ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลใน การบังคับคดี.....	165
5-1	จุดแข็ง จุดอ่อนของแนวทางหรือวิธีการต่าง ๆ ในการบังคับคดี.....	182

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1-1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	2
2-1	กรอบแนวคิดในการจัดการภาครัฐแนวใหม่.....	26
2-2	กระบวนการปล่อยชั่วคราวชั้นสอบสวนครั้งแรก.....	43
2-3	กระบวนการปล่อยชั่วคราวชั้นพิจารณาคดี.....	44
2-4	กระบวนการปล่อยชั่วคราวชั้นอุทธรณ์ฎีกา.....	45
2-5	กระบวนการดำเนินคดีอาญาชั้นต้น (กรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์).....	61
2-6	กระบวนการดำเนินคดีอาญาชั้นต้น (กรณีราษฎรเป็นโจทก์).....	62
2-7	กระบวนการดำเนินคดีอาญาชั้นอุทธรณ์.....	63
2-8	กระบวนการดำเนินคดีอาญาชั้นฎีกา.....	64
2-9	ผลการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis.....	79

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

งานวิจัยฉบับนี้ มุ่งเน้นศึกษาวิเคราะห์สาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดีของศาลยุติธรรม รวมทั้งวิเคราะห์หาแนวทางหรือวิธีการในการบังคับคดีของศาลยุติธรรม ให้สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม เหตุปัจจัยสำคัญที่เป็นรากฐานของการวิจัยครั้งนี้ สามารถแจกแจงได้ ดังนี้

ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง ตลอดจนคดีอาญา ทั้งนี้เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น และให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานตุลาการที่มีความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น โดยมีหัวหน้าหน่วยงานคนหนึ่งเป็น ผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา ในการดำเนินคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (2560, หน้า 8-9) ตามมาตรา 28 และมาตรา 29 ซึ่งเมื่อมีผู้ถูกจับกุมเพื่อดำเนินคดีในคดีอาญานั้น บุคคลดังกล่าวมีสิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไปในระหว่างการสอบสวนและการพิจารณาคดี การปล่อยตัวชั่วคราวนี้ คือ การอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพ้นจากการควบคุมของเจ้าพนักงานหรือศาล ตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อไม่ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมหรือขังเป็นเวลานานเกินกว่าจำเป็นในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี (สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม, 2555, หน้า 3)

ในจำนวนคดีอาญาที่ขึ้นสู่ศาลยุติธรรมดังกล่าว มีคดีส่วนหนึ่งที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไประหว่างการพิจารณาคดีและผู้ประกันไม่ส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกำหนดที่ศาลนัด ศาลจึงมีคำสั่งปรับผู้ประกัน ซึ่งมีผู้ประกันส่วนหนึ่งไม่ยอมชำระค่าปรับ จำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการทางกฎหมาย คือ การบังคับคดี ซึ่งเดิมเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ ตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 (2553, หน้า 42-43) ต่อมามีการแก้ไขพระราชบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับที่ 22 (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พุทธศักราช 2547, 2547, หน้า 15-16) มาตรา 119 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดี ให้ศาลชั้นต้นที่พิจารณาคดีที่ขาดตัดสินคดีนั้น มีอำนาจออกหมายบังคับคดีเอาทรัพย์สินของบุคคล ซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา และให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำ

ศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกันดังกล่าว” โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2547

ตั้งแต่กฎหมายดังกล่าวมีผลใช้บังคับ สำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดทำคู่มือการบังคับคดี เพื่อให้ผู้อำนวยการซึ่งเป็นหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรม ในฐานะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ใช้เป็นแนวทางในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา เนื่องจากเป็นภารกิจใหม่ของศาลยุติธรรมที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมาย แต่ผลการดำเนินงานบังคับคดีได้น้อย ตามข้อมูลดังตารางที่ 1-1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1-1 การสืบทรัพย์และการบังคับคดีของลูกหนี้ตามคำพิพากษา (กรณีผู้ประกันผิดสัญญาประกันต่อศาล) ณ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2560 (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2560)

ลำดับ ที่	ศาลใน	จำนวนหนี้ที่ผิด สัญญา (บาท)	จำนวนหนี้ที่บังคับ ได้ (บาท)	คิดเป็น ร้อยละ	จำนวนหนี้ที่ยัง บังคับไม่ได้ (บาท)	คิดเป็น ร้อยละ
1	ศาลชั้นต้น ใน กทม.	931,582,854.17	102,090,030.12	10.96	829,492,824.05	89.04
2	ภาค 1	1,066,566,983.94	132,615,552.36	12.43	933,951,431.58	87.57
3	ภาค 2	808,508,409.59	100,282,530.02	12.40	708,225,879.57	87.60
4	ภาค 3	199,740,760.87	52,460,193.70	26.26	147,280,567.17	73.74
5	ภาค 4	232,382,783.60	49,296,654.28	21.21	183,086,129.32	78.79
6	ภาค 5	213,964,550.61	39,708,654.40	18.56	174,255,896.21	81.44
7	ภาค 6	149,258,138.75	37,281,069.00	24.98	111,977,069.75	75.02
8	ภาค 7	376,222,193.68	72,400,340.12	19.24	303,821,853.56	80.76
9	ภาค 8	420,382,691.24	69,657,333.70	16.57	350,725,357.54	83.43
10	ภาค 9	567,525,173.27	60,112,802.88	10.59	507,412,370.39	89.41
รวมทั้งสิ้น		4,966,134,539.72	715,905,160.58	14.42	4,250,229,379.14	85.58

จากตารางที่ 1-1 แสดงสถิติการสืบทรัพย์และการบังคับคดีของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ตั้งแต่สำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ คือ ตั้งแต่กฎหมายมีผลใช้บังคับ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันนี้ และในจำนวนนี้มีจำนวนหนี้ที่ศาลสั่งปรับผู้ประกันที่เกิดขึ้นก่อนปี 2547

รวมอยู่ด้วย พบว่า ศาลสามารถดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันในภาพรวมได้เฉลี่ยเพียงร้อยละ 14.42 เท่านั้น

หากผลการบังคับคดีได้น้อยจะทำให้เกิดความเสียหายและมีผลกระทบต่อหน่วยงาน และการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความเสียหายโดยตรง

1.1 ความเสียหายต่อรัฐ กล่าวคือ รัฐในฐานะเจ้าหนี้ไม่ได้รับชำระหนี้จากผู้ประกัน ในฐานะลูกหนี้ ซึ่งหนี้ดังกล่าวเป็นเงินค่าปรับที่ควรจะเป็นเงินรายได้แผ่นดิน เพื่อนำไปตั้งเป็น งบประมาณแผ่นดินในการบริหารประเทศ

1.2 ความเสียหายต่อผู้เสียหาย กล่าวคือ ผู้เสียหายจะได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ ที่รัฐไม่สามารถนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่กระทำต่อผู้เสียหายมาดำเนินคดีตามกฎหมายได้ แล้ว รัฐยังไม่สามารถบังคับโทษเอาจากกรณีหลบหนีการประกันตัว ซึ่งถือว่าไม่สามารถอำนวยความสะดวก ยุติธรรมแก่ประชาชนได้จนถึงที่สุด

1.3 ความเสียหายต่อกฎหมาย กล่าวคือ สังคมอาจมองว่ากฎหมายไม่มีความ ศักดิ์สิทธิ์ที่จะบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และอาจถูกสังคมทั่วไปเอาเยี่ยงอย่างและเกิดความ ไม่เกรงกลัวหรืออาจจะละเมิดต่อกฎหมายบ้านเมืองโดยปราศจากสำนึกผิดชอบ เป็นการสะท้อน ภาพความอ่อนแอของระบบกฎหมาย ซึ่งเชื่อมโยงกับการจัดการภาครัฐ

1.4 ความเสียหายต่อระบบการปล่อยชั่วคราวในกระบวนการยุติธรรม ทำให้ระบบ การปล่อยชั่วคราวขาดความน่าเชื่อถือจากสังคม โดยถูกสังคมมองว่ากระบวนการยุติธรรมให้ ความสำคัญกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่กระทำผิดมากกว่าผู้เสียหายซึ่งถูกกระทำ เมื่อผู้ต้องหา หรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไปแล้วหลบหนี หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมก็ไม่สามารถดำเนินการเอาตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาพิจารณาพิพากษาคดีได้

2. ความเสียหายโดยอ้อม

2.1 ความเสียหายต่อผู้ต้องหาหรือจำเลย กล่าวคือ ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ เกรงกลัวต่อกฎหมาย กระทำความผิดซ้ำได้โดยไม่มีความสำนึกในการกระทำความผิดของตน

2.2 ความเสียหายต่อสังคม กล่าวคือ สังคมได้รับผลกระทบจากการที่ผู้ต้องหาหรือ จำเลยหลบหนีการประกันตัวออกไปก่อความเดือดร้อนแก่สังคม โดยกฎหมายไม่สามารถนำตัวมา ลงโทษได้

2.3 ความเสียหายต่อภาพลักษณ์กระบวนการยุติธรรมของประเทศ กล่าวคือ กระบวนการยุติธรรมจะได้รับผลกระทบด้านความเชื่อถือศรัทธาจากประชาชนและนานาชาติ

จะเห็นว่าหากไม่สามารถบังคับคดีได้หรือได้น้อยจะเกิดความเสียหายต่อสังคมส่วนรวมเป็นอย่างมาก จำเป็นและถึงเวลาแล้วที่จะต้องนำหลักการแนวความคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New public management: NPM) มาปรับใช้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ และเพิ่มความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน เช่น การให้ความสำคัญกับการบริหารอย่างมืออาชีพ การเน้นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติราชการที่ชัดเจน การเชื่อมโยงผลสำเร็จของการปฏิบัติงานกับการจัดสรรทรัพยากรของภาครัฐ การปรับปรุงโครงสร้างองค์การให้กระชับ มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน การส่งเสริมให้มีระบบการแข่งขันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการปฏิบัติงาน การปรับเปลี่ยนการบริหารให้ทันสมัย และการส่งเสริมวินัยทางการเงินการคลัง ซึ่งจะทำให้การเพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะการเพิ่มประสิทธิผลการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาได้อย่างเหมาะสม

จากผลการดำเนินการบังคับคดีที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาแนวทางหรือวิธีการในการบังคับคดีให้สามารถดำเนินการบังคับคดีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากกว่าปัจจุบัน เพื่อการปกป้องผู้เสียหายและสังคม ตลอดจนควบคุมผู้กระทำความผิด และรักษาความเชื่อถือศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศ เพื่อผลลัพธ์ขั้นปลาย (Ultimate outcomes) คือ การที่สังคมอยู่กันอย่างสงบสุข ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้อำนวยการสำนักอำนวยการประจำศาล ซึ่งเป็นหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมในฐานะเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกันโดยตรง จึงเห็นความสำคัญในการศึกษาเรื่องการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของประเทศไทย เพื่อนำผลวิจัยที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาระบบและกระบวนการในการบังคับคดีของศาลยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบและวิธีการในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม
2. เพื่อศึกษาแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม

คำถามการวิจัย

1. สาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดีของศาลยุติธรรม มีลักษณะเป็นอย่างไร และอะไรคือสาเหตุหลัก
2. สำนักงานศาลยุติธรรมควรมีแนวทางหรือวิธีการอย่างไรในการเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการบังคับคดี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. สำนักงานศาลยุติธรรมทราบสาเหตุและสามารถนำข้อมูลที่พบจากการวิจัยนี้ไปดำเนินการแก้ไขปัญหาและดำเนินการให้การบังคับคดีเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด
2. สำนักงานศาลยุติธรรมสามารถนำข้อมูลที่พบจากการวิจัยนี้ไปกำหนดแนวทางหรือวิธีการในการบังคับคดี ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตการวิจัยเรื่อง การบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของประเทศไทย จะศึกษาเฉพาะการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาที่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของสำนักงานศาลยุติธรรมเท่านั้น โดยไม่ครอบคลุมถึงการบังคับคดีแพ่งหรือการบังคับคดีผู้ประกันในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมอื่น ๆ

2. ขอบเขตด้านพื้นที่กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการเก็บข้อมูล เพื่อทำการวิเคราะห์โดยครอบคลุมพื้นที่ดังต่อไปนี้

กรุงเทพมหานคร และจังหวัดต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาค คือ

จังหวัดที่อยู่ในภาค 1 หมายถึง จังหวัดชัยนาท, นนทบุรี, ปทุมธานี,

พระนครศรีอยุธยา, ลพบุรี, สิงห์บุรี, สระบุรี, สมุทรปราการ, และอ่างทอง รวม 9 จังหวัด

จังหวัดที่อยู่ในภาค 2 หมายถึง จังหวัดจันทบุรี, ฉะเชิงเทรา, ชลบุรี, ตราด, นครนายก, ปราจีนบุรี, ระยอง, และ สระแก้ว รวม 8 จังหวัด

จังหวัดที่อยู่ในภาค 3 หมายถึง จังหวัดชัยภูมิ, นครราชสีมา, บุรีรัมย์, ยโสธร, ศรีสะเกษ, สุรินทร์, อุบลราชธานี, และอำนาจเจริญ รวม 8 จังหวัด

จังหวัดที่อยู่ในภาค 4 หมายถึง จังหวัดกาฬสินธุ์, ขอนแก่น, นครพนม, มหาสารคาม, มุกดาหาร, ร้อยเอ็ด, เลย, สกลนคร, หนองคาย, หนองบัวลำพู, และอุดรธานี รวม 11 จังหวัด

จังหวัดที่อยู่ในภาค 5 หมายถึง จังหวัดเชียงใหม่, เชียงราย, น่าน, พะเยา, แพร่, ลำปาง, ลำพูน, และแม่ฮ่องสอน รวม 8 จังหวัด

จังหวัดที่อยู่ในภาค 6 หมายถึง จังหวัดกำแพงเพชร, ตาก, นครสวรรค์, พิษณุโลก, พิจิตร, เพชรบูรณ์, สุโขทัย, อุตรดิตถ์, และอุทัยธานี รวม 9 จังหวัด

จังหวัดที่อยู่ในภาค 7 หมายถึงจังหวัดกาญจนบุรี, นครปฐม, ประจวบคีรีขันธ์, เพชรบุรี, ราชบุรี, สมุทรสาคร, สมุทรสงคราม, และสุพรรณบุรี รวม 8 จังหวัด

จังหวัดที่อยู่ในภาค 8 หมายถึงจังหวัดกระบี่, ชุมพร, นครศรีธรรมราช, พังงา, ภูเก็ต, ระนอง และสุราษฎร์ธานี รวม 7 จังหวัด

จังหวัดที่อยู่ในภาค 9 หมายถึงจังหวัดตรัง, นราธิวาส, ปัตตานี, พัทลุง, ยะลา, สงขลา และสตูล รวม 7 จังหวัด

2.1 ประชากร สามารถจำแนกตามประเภทของประชากรได้ ดังนี้

2.1.1 นิติกรผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีประจำศาลยุติธรรมที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 ศาล รวมจำนวนทั้งสิ้น 3 คน และศาลยุติธรรมในส่วนภูมิภาค จำนวน 220 ศาล รวมจำนวนทั้งสิ้น 220 คน

2.2.1 ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีจังหวัด ซึ่งสังกัด กรมบังคับคดี รวม 76 จังหวัด จำนวน 76 คน ที่เป็นผู้รับผิดชอบงานบังคับคดี ซึ่งนิติกรของศาลยุติธรรมผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีต้องติดต่อประสานงานในการดำเนินการบังคับคดีโดยตรง

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการสัมภาษณ์เชิงลึก แยกได้ดังนี้

2.2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของศาลยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นผู้บริหารสูงสุดหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลรับผิดชอบในการบังคับคดี รวม 2 หน่วยงาน จำนวน 2 คน

2.2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการศาลยุติธรรม หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานบังคับคดีของศาลในกรุงเทพมหานคร รวม 3 ศาล จำนวน 3 คน คือ ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญารธนบุรี

2.2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของศาลยุติธรรมในสังกัดภาค 1-ภาค 9 ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่ตั้งสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 1-ภาค 9 รวม 9 ศาล ประกอบด้วยหัวหน้าส่วน

ราชการศาลยุติธรรมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 9 คน เนื่องจากเป็นศาลยุติธรรมที่มีการพิจารณาคดีอาญาเป็นจำนวนมาก

2.2.4 กรมบังคับคดี ประกอบด้วยอธิบดีกรมบังคับคดีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 1 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์รูปแบบหรือวิธีการในการบังคับคดีที่เหมาะสม

3. ด้านระยะเวลาที่เกี่ยวข้องในการวิจัย

3.1 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย เป็นข้อมูลระหว่างปี 2553-2560

3.2 การเก็บข้อมูล ระหว่างเดือน ธันวาคม 2559-กันยายน 2560

เงื่อนไขการวิจัย

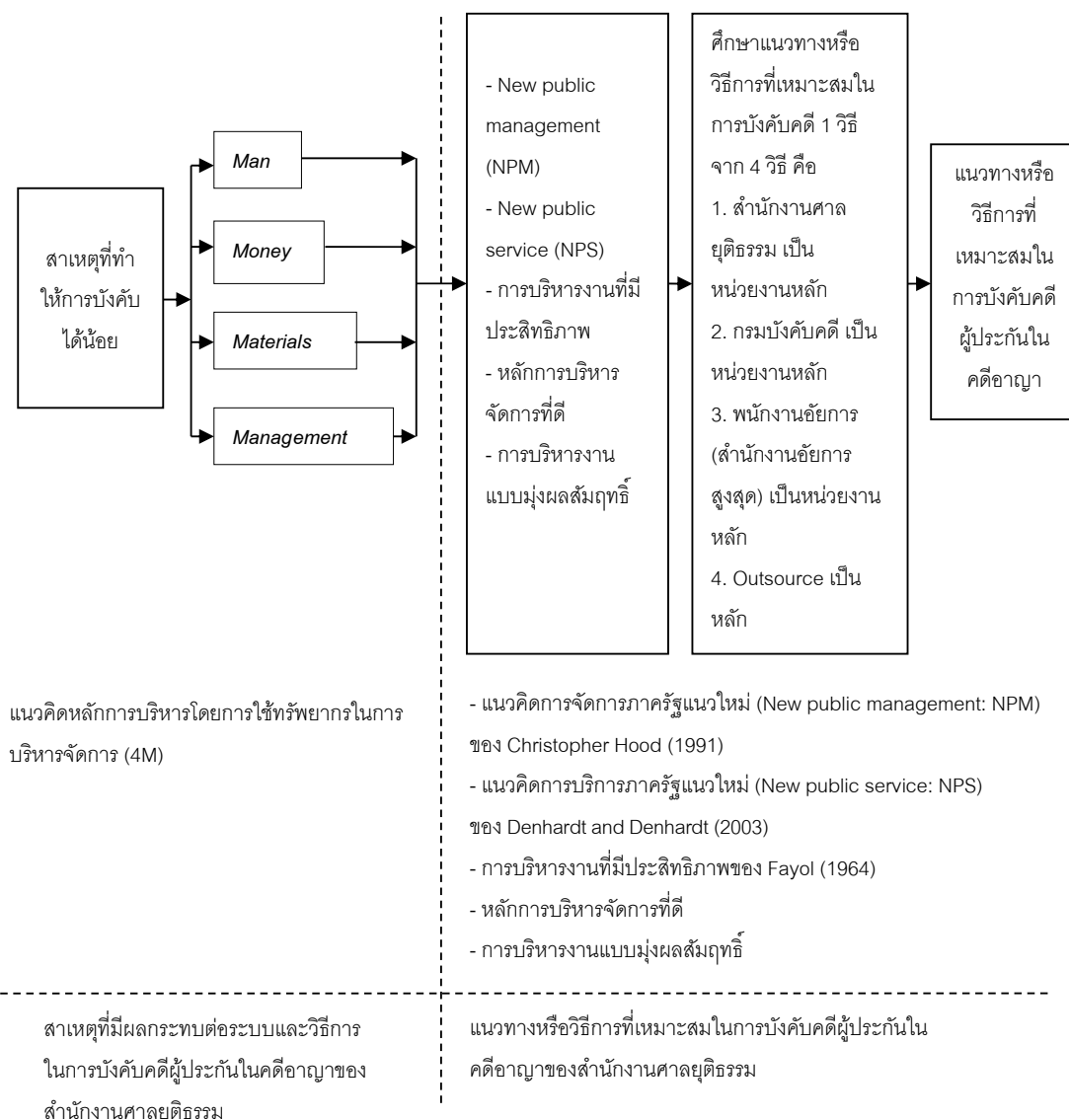
การวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยในระหว่างที่มีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายประการ อาจมีตัวแปรที่กระทบกับการวิจัย เช่น

1. มีการแก้ไขกฎหมายในการบังคับคดีเพิ่มเติมหลายประการ
2. การจัดตั้งศาลใหม่ เช่น ศาลอุทธรณ์ชั้นพิเศษ ศาลชั้นต้นในส่วนภูมิภาค
3. มีการปรับโครงสร้างของสำนักงานศาลยุติธรรม
4. การเปลี่ยนประธานศาลฎีกาซึ่งเป็นประมุขสูงสุดของอำนาจตุลาการตามวาระ อาจ

มีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานตามนโยบาย และการบริหารงานของศาลยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการพัฒนาระบบการทำงาน ประกอบกับระบบ รูปแบบ หรือแนวปฏิบัติในการบังคับคดีในปัจจุบันตามที่ปรากฏในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และนำมากำหนดเป็นกระบวนการและแนวทางการวิจัย โดยสามารถแสดงได้ตามแผนภาพที่ 1-1 ดังนี้

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากภาพที่ 1-1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยกรอบที่ 1 ศึกษาสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบและวิธีการในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม จากการสอบถามผู้ปฏิบัติงานตามหลักการบริหารโดยการใช้ทรัพยากรในการบริหารจัดการ (4M) และนำสาเหตุมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิด ทฤษฎีในการบริหารต่าง ๆ และสรุปนำไปสัมภาษณ์ผู้บริหารสูงสุดขององค์กร เพื่อศึกษาแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรมจำนวน 1 วิธีจากจำนวน 4 วิธี

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการในการวิจัยโดยจำแนกออกเป็น 4 ส่วน โดยมีลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบและวิธีการในการบังคับคดี ผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม

โดยศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางการบริหาร (4M) ประกอบด้วย คน งบประมาณ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ กระบวนการบริหารจัดการ วิธีการในการบังคับคดี และอื่น ๆ ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New public management: NPM) และการบริการภาครัฐแนวใหม่ (New public service) เพื่อสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นในการบังคับคดี เพื่อนำไปออกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี กฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ แยกเป็น 4 ส่วน คือ

- 2.1 แนวคิด ทฤษฎีว่าด้วยการบริหารงานและ ระบบการบริหารงาน
- 2.2 การปล่อยชั่วคราวและกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง
- 2.3 ศาลยุติธรรม กระบวนการดำเนินคดีอาญา และแนวทางหรือวิธีการในการบังคับคดี

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 3 ศึกษาแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมที่สุดจำนวน 1 วิธี ในการบังคับคดี โดยศึกษาจาก 4 วิธี ที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

- 3.1 ศาลยุติธรรมดำเนินการเอง (ปัจจุบัน)
- 3.2 กรมบังคับคดีดำเนินการ
- 3.3 พนักงานอัยการ โจทก์ ดำเนินการ
- 3.4 วิธีการ Outsource

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3

การศึกษวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบระหว่างผลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กับข้อมูลในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมในการบังคับคดี

นิยามศัพท์เฉพาะ

ศาล หมายถึง ศาลยุติธรรมที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง

สำนักงานศาลยุติธรรม หมายถึง หน่วยงานทางธุรการของศาลยุติธรรมที่ทำหน้าที่ในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา

กรมบังคับคดี หมายถึง หน่วยงานราชการในกระบวนการยุติธรรมระดับกรม ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบังคับคดีลูกหนี้ตามคำพิพากษาของศาลยุติธรรมในคดีแพ่ง

พนักงานอัยการ หมายถึง เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลยุติธรรม สังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด และทำหน้าที่เป็นทนายแผ่นดิน ผู้มีหน้าที่บังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญากฎหมาย Outsource หมายถึง วิธีการหนึ่งในการศึกษาว่าเหมาะสมในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาหรือไม่

การบังคับคดี หมายถึง การบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาที่ศาลยุติธรรมสั่งปรับเพราะผู้ประกันผิดนัดในการส่งตัวผู้ต้องหา/ จำเลย ต่อศาลยุติธรรม

ผู้ต้องหา หมายถึง ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา และอยู่ระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

จำเลย หมายถึง ผู้ที่ถูกฟ้องว่ากระทำความผิดอาญาต่อศาลยุติธรรมแล้ว

ผู้ประกัน หมายถึง บุคคลที่ยื่นคำร้องแสดงความประสงค์ขอให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปชั่วคราวจากศาลยุติธรรม โดยมีหลักประกันและไม่มีหลักประกันนำหลักทรัพย์มาวางไว้ต่อศาล เพื่อเป็นประกันในการปล่อยตัวชั่วคราว ผู้ต้องหา/ จำเลย

คดีอาญา หมายถึง คดีที่มีการกำหนดโทษและอยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

หัวหน้าส่วนราชการศาลยุติธรรม หมายถึง ผู้รับผิดชอบสูงสุดในหน่วยงานแต่ละหน่วยงานของศาลยุติธรรม เช่น ประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น อธิบดีผู้พิพากษาศาลฎีกา ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรม หมายถึง ผู้อำนวยการ

ผู้อำนวยการ หมายถึง ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการประจำศาลยุติธรรมหรือผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาลยุติธรรม

นิติกร หมายถึง นิติกรของศาลยุติธรรมที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำงานบังคับคดี

เจ้าพนักงานศาล หมายถึง เจ้าหน้าที่ศาลที่ศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานในการทำหน้าที่บังคับคดี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของประเทศไทยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบและวิธีการในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม 2) เพื่อศึกษาแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม จากประเด็นที่ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษา คือ สาเหตุในการดำเนินงานภายใต้ระบบและแนวทางหรือวิธีการ การดำเนินงานของศาลยุติธรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัจจัยสำคัญ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบังคับคดีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีที่ว่าด้วยการบริหารงานและระบบการบริหารงาน เป็นส่วนที่ผู้วิจัยมุ่งเน้นการนำเสนอหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการบริหารงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) หลักการบริหารจัดการที่ดีและการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New public management: NPM) 3) การบริการภาครัฐแนวใหม่ (New public service)

ส่วนที่ 2 การปล่อยชั่วคราว และกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในปัจจุบัน เป็นส่วนที่ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาและนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหลักการสำคัญ และกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยตัวชั่วคราวของประเทศไทยที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อประกอบการวิเคราะห์ประเด็นสาเหตุสำคัญที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งทำการวิเคราะห์ประเด็นสาเหตุสำคัญที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในเบื้องต้น โดยการเปรียบเทียบกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการบริหารงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามส่วนที่ 1 ข้างต้น

ส่วนที่ 3 ศาลยุติธรรม กระบวนการดำเนินคดีอาญาในศาลยุติธรรมและแนวทางหรือวิธีการในการบังคับคดีของศาลยุติธรรมในปัจจุบัน เป็นส่วนที่ผู้วิจัยมุ่งเน้นการนำเสนอเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินคดีอาญา และแนวทางหรือวิธีการในการบังคับคดีที่ศาลยุติธรรมดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

ส่วนที่ 1 แนวคิดทฤษฎีที่ว่าด้วยการบริหารงาน และระบบการบริหารงาน

จากที่เกริ่นนำข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหารจัดการที่ดีและการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New public management: NPM) และแนวคิดการบริการภาครัฐแนวใหม่ (New public service) โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

การบริหารงาน: ความหมายและองค์ประกอบของการบริหาร

ความหมายของการบริหาร

ในการศึกษาความหมายของการบริหารและการบริหารจัดการ การทำความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารในเบื้องต้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ อันเนื่องมาจากการที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ซึ่งหมายถึง มนุษย์โดยธรรมชาติย่อมอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ไม่อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่อาจมีข้อยกเว้นน้อยมากที่มนุษย์อยู่โดดเดี่ยวตามลำพัง เช่น ฤๅษี การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มของมนุษย์อาจมีได้หลายลักษณะและเรียกต่างกัน เป็นต้นว่า ครอบครัว (Family) เผ่าพันธุ์ (Tribe) ชุมชน (Community) สังคม (Society) และประเทศ (Country) เมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่มย่อมเป็นธรรมชาติอีกทีในแต่ละกลุ่มจะต้องมี “ผู้นำกลุ่ม” รวมทั้งมี “แนวทางหรือวิธีการควบคุมดูแลกันภายในกลุ่ม” เพื่อให้เกิดความสุขและความสงบเรียบร้อย สภาพเช่นนี้ได้มีวิวัฒนาการตลอดมา โดยผู้นำกลุ่มขนาดใหญ่ เช่น ในระดับประเทศของภาครัฐ ในปัจจุบันอาจเรียกว่า “ผู้บริหาร” ขณะที่การควบคุมดูแลกันภายในกลุ่มนั้น เรียกว่า การบริหาร (Administration) หรือการบริหารราชการ (Public administration) ด้วยเหตุผลเช่นนี้ มนุษย์จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงจากการบริหาร หรือการบริหารราชการได้ง่าย และทำให้กล่าวได้อย่างมั่นใจว่า “ที่ใดมีประเทศ ที่นั่นย่อมมีการบริหาร”

คำว่า การบริหาร (Administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “Administatrae” หมายถึง ช่วยเหลือ (Assist) หรืออำนวยความสะดวก (Direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “Minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้ หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรี สำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า Administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ

ส่วนคำว่า การจัดการ (Management) นิยมใช้ในภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อมุ่งแสวงหากำไร (Profits) หรือกำไรสูงสุด (Maximum profits) สำหรับผลประโยชน์ที่จะตกแก่สาธารณชนถือเป็นวัตถุประสงค์รองหรือเป็นผลพลอยได้ (By product) เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงแตกต่างจากวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งหน่วยงานภาครัฐที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการสาธารณะทั้งหลาย (Public services) แก่ประชาชน การบริหารภาครัฐทุกวันนี้ หรืออาจเรียกว่า การบริหารจัดการ (Management administration) เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจมากขึ้น เช่น การนำแนวคิดผู้บริหารสูงสุด (Chief executive officer: CEO) มาปรับใช้ในวงราชการ การบริหารราชการ

ด้วยความรวดเร็ว การลดพิธีการที่ไม่จำเป็น การลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการ และการจูงใจ ด้วยการให้รางวัลตอบแทน เป็นต้น นอกเหนือจากการที่ภาครัฐได้เปิดโอกาสให้ภาคเอกชน หรือภาคธุรกิจเข้ามารับสัมปทานจากภาครัฐ เช่น ให้สัมปทานโทรศัพท์มือถือ การขนส่ง เหล้า บุหรี่ อย่างไรก็ตามภาคธุรกิจก็ได้ทำประโยชน์ให้แก่สาธารณะหรือประชาชนได้เช่นกัน เช่น จัดโครงการคืนกำไรให้สังคมด้วยการลดราคาสินค้า ขายสินค้าราคาถูก หรือการบริจาคเงินช่วยเหลือสังคม เป็นต้น

การบริหาร (กรีซ วิริชนิภาวรรณ, 2549, หน้า 1) บางครั้งเรียกว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ถ้าเป็นหน่วยงานภาคเอกชน หมายถึง ของหน่วยงาน และ/หรือบุคคล) ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของ และหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น 1) การบริหารนโยบาย (Policy) 2) การบริหารอำนาจหน้าที่ (Authority) 3) การบริหารคุณธรรม (Morality) 4) การบริหารที่เกี่ยวข้องกับสังคม (Society) 5) การวางแผน (Planning) 6) การจัดองค์การ (Organizing) 7) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Staffing) 8) การอำนวยการ (Directing) 9) การประสานงาน (Coordinating) 10) การรายงาน (Reporting) 11) การงบประมาณ (Budgeting) เช่นนี้เป็นกรนำ “กระบวนการบริหาร” หรือ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” ที่เรียกว่า แพมส์-โพสดอร์บ (PAMS-POSDCoRB)

พร้อมกันนี้ อาจให้ความหมายได้อีกว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับ คน สิ่งของ และหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น 1) การบริหารคน (Man) 2) การบริหารเงิน (Money) 3) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material) 4) การบริหารงานทั่วไป (Management) 5) การบริหารการให้บริการประชาชน (Market) 6) การบริหารคุณธรรม (Morality) 7) การบริหารข้อมูลข่าวสาร (Message) 8) การบริหารเวลา (Minute) และ 9) และการบริหารการวัดผล (Measurement) เช่นนี้ เป็นการนำ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” ที่เรียกว่า 9M แต่ละตัวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมาย

การให้ความหมายทั้ง 2 ตัวอย่างที่ผ่านมานี้ เป็นการนำหลักวิชาการด้านการบริหาร คือ “กระบวนการบริหาร” และ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” มาใช้เป็นแนวทางหรือกรอบแนวคิดในการให้ความหมาย ซึ่งน่าจะมีส่วนทำให้การให้ความหมายคำว่า การบริหารเช่นนี้ครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการบริหาร ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย เป็นวิชาการ และมีกรอบแนวคิดด้วย นอกจากนี้ 2 ตัวอย่างนี้แล้ว ยังอาจนำปัจจัยอื่นมาใช้เป็นแนวทางในการให้ความหมายได้อีก เป็นต้นว่า 3M ซึ่งประกอบด้วย การบริหารคน (Man) การบริหารเงิน (Money) และการบริหาร

งานทั่วไป (Management) และ 5ป ซึ่งประกอบด้วย ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด ประสานงาน และประชาสัมพันธ์”

เพื่อช่วยเพิ่มความเข้าใจในการบริหารมากขึ้น จึงขอทำความเข้าใจคำว่า การบริหาร การจัดการ และการบริหารจัดการ ตามการให้ความหมายของนักวิชาการต่าง ๆ มานำเสนอไว้ดังนี้

Simon (1947, p. 3) กล่าวว่า การบริหาร คือ กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกัน ดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

Drucker (1954, p. 2) กล่าวว่า การบริหาร คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ร่วมกับผู้อื่น การทำงานต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่น เป็นผู้ทำภายในสภาพองค์การที่กล่าวนั้น ทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์การ ที่เข้ามาร่วมกันทำงานในองค์การ ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่น ๆ เครื่องจักร อุปกรณ์ วัสดุดิบ เงินทุน รวมทั้งข้อมูลสนเทศต่าง ๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการออกจำหน่ายและตอบสนองของความพอใจให้กับสังคม

Koontz, O'Donnell and Welhrick (1986, p. 4) กล่าวว่า การจัดการ คือ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลาย ได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ เป็นอุปกรณ์การดำเนินการนั้น

Flippo (1970, p. 1) กล่าวถึงว่า การบริหาร หรือการจัดการว่าเป็นกระบวนการในการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การปกครองหรือการบังคับบัญชาหรือการอำนวยความสะดวก (Directing) และการควบคุม (Controlling) กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

สมคิด บางโม (2540, หน้า 61) การจัดการ คือ ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ขององค์การและนอกองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

สมพงษ์ เกษมสิน (2523, หน้า 5-6) กล่าวว่า การบริหาร นิยมใช้กับการบริหารราชการหรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งมีศัพท์บัญญัติว่า รัฐประศาสนศาสตร์ (Public administration) และคำว่า การจัดการ (Management) นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน หรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ การบริหารมีลักษณะเด่นเป็นสากลอยู่หลายประการ ดังนี้

1. การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์
2. การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบ
3. การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
4. การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ
5. การบริหารเป็นการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคล

6. การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคล กล่าวคือ ความร่วมมือ (Collective mind) จะก่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม (Group cooperation) อันจะนำไปสู่พลังของกลุ่ม (Group effort) ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์

7. การบริหารมีลักษณะการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล

8. การบริหารมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์

9. การบริหารไม่มีตัวตน (Intangible) แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2545) กล่าวว่า การบริหารในฐานะที่เป็นกระบวนการหรือกระบวนการบริหาร เกิดได้จากหลายแนวคิด เช่น โพลคอร์บ (POSDCoRB) เกิดจากแนวคิดของ Luther Gulick และ Lyndall Urwick ประกอบด้วยขั้นตอนการบริหาร 7 ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ขณะที่กระบวนการบริหารตามแนวคิดของ Henry Fayol ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) หรือรวมเรียกว่า พอคค์ (POCCCC)

ธงชัย สันติวงษ์ (2543) กล่าวว่า ลักษณะของงานบริหารจัดการไว้ 3 ด้าน คือ

1. ในด้านที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้างาน งานบริหารจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์การ

2. ในด้านของภารกิจหรือสิ่งที่ต้องทำ งานบริหารจัดการ หมายถึง การจัดระเบียบทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์การ และการประสานกิจกรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

3. ในด้านของความรับผิดชอบ งานบริหารจัดการ หมายถึง การต้องทำให้งานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยการอาศัยบุคคลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

จากความหมายของการบริหารดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่า

การบริหาร คือ กระบวนการทำงานที่ให้งานสำเร็จโดยมีการวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์ การจัดการ การดำเนินงานตามแผนและมีระบบควบคุมดูแลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การนั้น ๆ โดยต้องคำนึงถึงทรัพยากรที่องค์การมีอยู่และนำมาใช้ในการบริหารให้งานสำเร็จด้วย

การบริหารและการบริหารจัดการมีแนวคิดมาจากธรรมชาติของมนุษย์ที่เป็นสัตว์สังคม ซึ่งจะต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม โดยจะต้องมีผู้นำกลุ่มและมีแนวทางหรือวิธีการควบคุมดูแลกัน

ภายในกลุ่ม เพื่อให้เกิดความสุขและความสงบเรียบร้อย ซึ่งอาจเรียกว่าผู้บริหารและการบริหารตามลำดับ ดังนั้น ที่ใดมีกลุ่ม ที่นั่นย่อมมีการบริหาร

คำว่า การบริหารและการบริหารจัดการ รวมทั้งคำอื่น ๆ อีก เป็นต้นว่า การปกครอง (Government) การบริหารการพัฒนา การจัดการ และการพัฒนา (Development) หรือแม้กระทั่งคำว่า การบริหารการบริการ (Service administration) การบริหารจิตสำนึกหรือการบริหารความรู้ฝังตัว (Consciousness administration) การบริหารคุณธรรม (Morality administration) และการบริหารการเมือง (Politics administration) ที่เป็นคำในอนาคตที่อาจถูกนำมาใช้ได้ คำเหล่านี้ล้วนมีความหมายใกล้เคียงกัน ขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจในแต่ละยุคสมัยจะนำคำใดมาใช้ โดยอาจมีจุดเน้นแตกต่างกันไปบ้าง อย่างไรก็ตาม ทุกคำที่กล่าวมานี้เฉพาะในภาครัฐ ล้วนหมายถึง

- 1) การดำเนินงาน การปฏิบัติงาน แนวทาง (Guideline) วิธีการ (Method) หรือมรรควิธี (Means) ใด ๆ
- 2) ที่หน่วยงานของรัฐ และ/ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนำมาใช้ในการบริหารราชการหรือปฏิบัติงาน
- 3) ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
- 4) เพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทาง (End หรือ Goal) หรือการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม เช่น มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทางเบื้องต้น (Primary goal) คือ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ หรือช่วยเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติราชการให้เป็นไปในทิศทางที่ดีกว่าเดิม หรือมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทางสูงสุด (Ultimate goal) คือ การพัฒนาประเทศที่ประเทศชาติและประชาชนอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน เป็นต้น และทุกคำดังกล่าวนี้ อาจมองในลักษณะที่เป็นกระบวนการ (Process) ที่มีระบบ และมีหลายขั้นตอนในการดำเนินงานก็ได้

องค์ประกอบของการบริหาร

ณรงค์ นันทวรรณะ (2536) กล่าวว่า การบริหารนั้นมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. เป้าหมาย (Goal) หรือวัตถุประสงค์ที่แน่นอนในการบริหารองค์กร ผู้บริหารจะต้องมีการกำหนดทิศทางหรือวัตถุประสงค์ของการทำงานไว้ชัดเจน

2. ปัจจัยในการบริหาร (Factor of management) โดยทั่วไปแล้วปัจจัยในการบริหารที่เป็นพื้นฐานมี 5 ประการ คือ

- 2.1 คน (Men) การบริหารกำลังคน จะใช้คนอย่างไรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับงานให้มากที่สุด

- 2.2 เงิน (Money) การบริหารเงิน จะจัดสรรเงินอย่างไรให้ใช้จ่ายต้นทุนน้อยที่สุด และให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2.3 วัสดุ (Material) การบริหารวัสดุในการดำเนินงานว่าจะทำอย่างไรให้สิ้นเปลืองน้อยที่สุด หรือเกิดประโยชน์สูงสุด

2.4 เทคนิควิธี (Method) จะใช้เทคนิควิธีการแบบใดที่สามารถสนับสนุนให้การบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 เครื่องมือ (Machine) ในการบริหารงานจะใช้เครื่องมือ เครื่องจักรประเภทใด ขนาดใดหรือแบบใดที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงาน

3. ลักษณะของการบริหาร (Management style) การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และทั้งศิลป์ ที่ผู้บริหารจะต้องนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อองค์กร จนมีคำกล่าวที่ว่า “ที่ใดมีผู้นำที่ดี ที่นั่นก็จะมีความสำเร็จ”

ประคัลภ์ ปัทมพลลังกูร (2553) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ระบบบริหารผลงานประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย

1. Agreement คือ การกำหนดเป้าหมายร่วมกันในการทำงาน เป้าหมายนี้จะต้องเริ่มตั้งแต่เป้าหมายขององค์กร พนักงานทุกคนจะต้องเข้าใจ และมองเห็นเป้าหมายเดียวกันว่าองค์กรจะไปทิศทางใด และต้องการบรรลุเป้าหมายอะไรบ้าง ต้องเข้าใจเป้าหมายขององค์กร ต้องเข้าใจเป้าหมายของหน่วยงาน ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กรและจะต้องถ่ายทอดลงสู่เป้าหมายของพนักงานแต่ละคนว่าจะต้องสร้างผลงานอะไร และผลงานที่สร้างนั้นจะมีผลต่อเป้าหมายของหน่วยงาน และต่อเป้าหมายขององค์กรอย่างไร

2. Measurement คือ เป้าหมายที่กำหนดนั้นจะต้องมีวิธีการที่บอกได้ว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ อย่างไร จะต้องเป็นตัวชี้วัดเป้าหมายที่ชัดเจน วัดและประเมินได้ว่าสำเร็จหรือไม่ สำเร็จ โดยที่พนักงานทุกคนจะต้องเข้าใจในตัวชี้วัดนี้ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเรียกกันว่าตัวชี้วัดผลงาน (Key performance indicator: KPI) ตัวชี้วัดเหล่านี้ต้องเริ่มตั้งแต่ตัวชี้วัดระดับขององค์กรว่าองค์กรต้องทำเป้าหมายอะไร ทำเท่าไร จึงจะถือว่าบรรลุเป้าหมายผลงาน และตัวชี้วัดขององค์กรก็จะกระจายลงสู่ระดับหน่วยงาน และระดับพนักงาน

3. Feedback คือ เมื่อมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน และมีตัวชี้วัดผลงานที่สามารถวัดได้แล้ว จะต้องมีการให้ Feedback ผลงานแก่พนักงานทุกคน เพื่อให้พนักงานรู้ว่าขณะนี้ผลงานของเขาบรรลุเป้าหมายไปได้มากน้อยแค่ไหน และจะต้องปรับปรุงและพัฒนาอะไรบ้าง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

4. Positive reinforcement คือ การส่งเสริมให้พนักงานสร้างผลงาน โดยเน้นการพัฒนาเป็นหลัก เพื่อให้พนักงานรู้สึกอยากพัฒนาผลงานต่อไปเรื่อยๆ เมื่อพนักงานทำผลงานไม่ได้ตามเป้า

ที่กำหนด หัวหน้างานก็ต้องคอยสนับสนุน ให้การพัฒนา ให้การสอนงาน และให้กำลังใจ เพื่อให้พนักงานสามารถสร้างผลงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนด ไม่ใช่เอาแต่ดูตำหนิว่ากล่าว และตำหนิอย่างเสีย ๆ หาย ๆ แล้วก็ไม่มีการพัฒนาแต่อย่างใด แบบนี้พนักงานก็ไม่อยากทำงานให้ ผลงานก็จะไม่เกิดขึ้น เมื่อพนักงานไม่สามารถทำผลงานได้ตามเป้าหมาย หัวหน้า หน่วยงาน และองค์กรก็ไม่สามารถทำได้ตามเป้าหมาย การนำระบบบริหารผลงานมาใช้อย่างจริง ๆ จะต้องสร้างบรรยากาศในการทำงานเชิงบวกขึ้นให้ได้ ผลงานไม่ดี ก็ต้องเน้นการพัฒนา และทำให้ดี เน้นการให้ความช่วยเหลือพนักงานเพื่อให้บรรลุผลงานให้ได้

5. Dialog คือ การสื่อสารเรื่องของผลงาน จะต้องมีการพูดคุยกันอย่างเปิดเผย ในเรื่องของผลงาน มีการสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อดูความคืบหน้าของผลงาน การให้ Dialog เรื่องผลงานของหัวหน้างาน ก็จะประกอบไปด้วย การติดตามผลงาน การสอนงาน และการให้คำปรึกษาแก่พนักงาน

6. Reward คือ การให้รางวัลตอบแทนผลงาน ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นแค่ตัวเงิน รางวัลตอบแทนผลงานนั้นมีมากมาย ส่วนใหญ่ก็แยกออกเป็นรางวัลที่จับต้องได้ เช่น การให้โบนัส ผลงาน การให้เงินรางวัลผลงาน ฯลฯ และรางวัลที่จับต้องไม่ได้ก็คือ คำชมเชย การให้ความสำคัญกับพนักงาน การให้การยอมรับนับถือพนักงาน และการส่งเสริมให้พนักงานได้รับความก้าวหน้า ในหน้าที่การงาน การฝึกอบรม ฯลฯ เมื่อพนักงานทำงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ องค์กรเอง ก็ต้องมีการจัดให้มีระบบการให้รางวัลตามผลงาน ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรื่องของโบนัสตามผลงาน เช่น ถ้าสามารถช่วยกันทำงานจนองค์กรบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ก็จะมีการจ่ายโบนัสให้ที่เดือน ดังนั้น องค์กรประกอบที่สำคัญของการบริหาร จึงสรุปได้ว่าจะต้องมี ดังนี้

1. เป้าหมาย องค์กรทุกองค์กรจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและสามารถที่จะทำได้

2. ปัจจัยการบริหาร ประกอบด้วย

- 2.1 คน (Men)
- 2.2 เงิน (Money)
- 2.3 วัสดุ (Material)
- 2.4 เทคนิควิธี (Method)
- 2.5 เครื่องมือ (Machine)
- 2.6 การสื่อสาร (Communication)

ปัจจัยในการบริหารทั้ง 6 ประการดังกล่าว ปัจจุบันยังไม่เพียงพอต่อการบริหาร ในสภาพสังคมปัจจุบันซึ่งมีการแข่งขันกันรุนแรงในทุกด้าน โดยมีส่วนที่สำคัญ คือ ปัจจัยตัวที่ 7 คือขวัญกำลังใจในการทำงาน (Morale) และปัจจัยที่สำคัญที่สุดในปัจจุบัน หากไม่มีผู้บริหารก็ไม่สามารถที่จะตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง คือ ปัจจัยตัวที่ 8 คือ MIS (Management information systems) การจัดการข้อมูลข่าวสาร

3. ลักษณะของการบริหาร (Management style) ซึ่งมีส่วนสำคัญที่จะนำองค์กรไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จที่กำหนดไว้ ซึ่งขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำและรูปแบบของผู้นำ

ประสิทธิภาพทางการบริหาร: องค์ประกอบสำคัญและกระบวนการ

Fayol (1964, p. 43) ได้กำหนด ทฤษฎีการบริหาร เรียกว่า POCCC จำแนกกระบวนการบริหารจัดการเป็น 5 หน้าที่ คือ

1. การวางแผนงาน (Planning) คือ การคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดผลกระทบต่อองค์กรและกำหนดขึ้นเป็นแผนการปฏิบัติงานหรือแนวทางที่ในการที่จะปฏิบัติในอนาคต

2. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การจัดทำโครงสร้างขององค์กร โดยแบ่งงานต่าง ๆ ออกเป็นส่วน ๆ และกำหนดอำนาจหน้าที่ให้อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสม เพื่อที่จะทำให้งานขององค์กรบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

3. การบังคับบัญชา (Commanding) คือ การสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ซึ่งรวมถึงการสื่อสารต่าง ๆ ภายในองค์กรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4. การประสานงาน (Coordinating) คือ การเชื่อมโยงของทุกคนในองค์กรให้เข้ากันได้และไปสู่เป้าหมายเดียวกันในที่สุด

5. การควบคุม (Controlling) คือ การที่จะต้องกำกับ ควบคุม ดูแลให้ทุกคนในองค์กรสามารถดำเนินกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้

Thompson (2005, pp.13-14) จำแนก กระบวนการบริหารจัดการเป็น 7 หน้าที่ ประกอบด้วยขั้นตอนที่เรียกกันย่อ ๆ ว่า POSDCoRB คือ

1. การวางแผน (Planning) คือ การวางแผนโครงการหรือกิจกรรม ซึ่งเป็นการเตรียมการก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินการสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การกำหนดโครงสร้างขององค์กร โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับงาน เช่น การแบ่งงาน (Division of work) เป็นกรม กอง หรือแผนก โดยอาศัยปริมาณงาน คุณภาพงาน หรือจัดตามลักษณะเฉพาะของงาน (Specialization)

3. การจัดบุคลากร (Staffing) คือ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรนั่นเอง ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่กำหนดไว้

4. การสั่งการ (Directing) คือ ภารกิจในการใช้ศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษยสัมพันธ์ (Human relations) การจูงใจ (Motivation) และการตัดสินใจ (Decision making) เป็นต้น

5. การประสานงาน (Coordinating) คือ การประสานให้ส่วนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงานมีความต่อเนื่องกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และราบรื่น

6. การรายงาน (Reporting) คือ กระบวนการและเทคนิคของการแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาตามชั้นได้ทราบถึงผลการปฏิบัติงาน โดยที่มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสาร (Communication) ในองค์กรอยู่ด้วย

7. การงบประมาณ (Budgeting) คือ ภารกิจที่เกี่ยวกับการวางแผนการทำบัญชี การควบคุมเกี่ยวกับการเงินและการคลัง

แนวคิดของ Gulick & Urwick เกี่ยวกับ POSDCoRB เน้นในเรื่อง ประสิทธิภาพ อันเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดของการบริหาร และเพื่อให้การบริหารงานในทุกหน่วยงานมีประสิทธิภาพ จะต้องมีการแบ่งงานกันทำตามความเหมาะสมและความจำเป็น หรือความถนัดของคนงาน โดยแบ่งหน่วยงานออกตามกระบวนการวัตถุประสงค์ของลูกค้าและพื้นที่ โดยทุกหน่วยงานจะต้องจัดรูปแบบองค์กรเป็นรูปสามเหลี่ยมปิรามิด มีสายการบังคับบัญชาถอยหลั่นกันมา

หลักการบริหารจัดการที่ดีและการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

หลักการบริหารที่ดี (Good governance) อาจถูกเรียกได้หลายแบบ (Nittaya, 2552)

เช่น อาจารย์ธีรยุทธ บุญมี ใช้คำว่า “ธรรมรัฐ” นายอนันต์ ปันยารชุน ใช้คำว่า “ธรรมภิบาล”

อนุกรรมการบัญญัติศัพท์ของ ก.พ. ใช้คำว่า “การบริหารจัดการที่ดี” ราชบัณฑิตยสถาน ใช้คำว่า “วิธีการปกครองที่ดี”

การบริหารที่ดีเป็นวิธีการบริหารสมัยใหม่ ซึ่งแตกต่างจากการบริหารแบบเดิม มาเป็นการทำงานที่ต้องยึดเป้าหมายของงานเป็นหลัก ซึ่งสามารถใช้ได้ทุกองค์การ ไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชนหรือราชการ โดยเฉพาะราชการซึ่งถือว่าต้องบริหารงานเพื่อการบริการ การพัฒนา ที่มีรัฐบาลและระบบราชการเป็นตัวจักรสำคัญเพื่อให้ได้ผลลัพธ์สุดท้าย (Ultimate outcomes) คือ ประเทศชาติพัฒนาขึ้น สังคมดีขึ้น ประชาชนไม่ทุกข์ยากจนเกิดความสุขของประชาชนในประเทศ

หลักการบริหารจัดการที่ดี ประกอบด้วย

1. หลักนิติธรรม คือ การตรากฎหมายและบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม รวมทั้งการใช้อำนาจอรัฐอย่างเป็นธรรม
2. หลักคุณธรรม คือ การมีจุดมุ่งหมายที่จะให้การบริหารบ้านเมืองและสังคม ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ทั้งในแง่ของศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม และปทัสถานที่สังคมยอมรับว่าเป็นแบบอย่าง หรือครรลองที่พึงปฏิบัติ
3. หลักความโปร่งใส คือ การกระทำกิจการใด ๆ ด้วยความเปิดเผยต่อสาธารณชน และสามารถตรวจสอบได้ โดยเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกประเมินผลการทำงานอย่างเต็มที่
4. หลักการมีส่วนร่วม คือ การจัดให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมกับกระบวนการทำงานของหน่วยงานนั้น
5. หลักความรับผิดชอบและตรวจสอบได้ คือ การที่ผู้ใช้อำนาจต้องยินดีรับผิดชอบ ต่อผลการกระทำ หรือการตัดสินใจของตนเอง ไม่ว่าทิศทางใดก็ตาม
6. หลักความคุ้มค่า คือ การใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องอย่างระมัดระวังและมีคุณภาพ ทั้งคุณภาพในเชิงทักษะฝีมือการทำงาน และคุณภาพในเชิงนามธรรม
7. หลักคุณภาพหรือมาตรฐาน คือ การมีกลไกที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพ จะต้องรู้ว่ามีเกณฑ์อะไร มาตรฐานหรือกติกาอะไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบ เพื่อจะได้สามารถตรวจสอบได้ว่ากลไกนั้นมีอยู่ และเป็นไปอย่างที่พึงประสงค์หรือไม่
8. หลักความพึงพอใจ คือ การสร้างความพึงพอใจให้ทุกฝ่าย กระทำได้โดยใช้หลักดุลยภาพ การสร้างดุลยภาพนี้ต้องมีกลไกที่ชัดเจน และถ้ามีความขัดแย้งกันของความพึงพอใจ ต้องมีกระบวนการควบคุมตรวจสอบดูแลมาตรฐานด้วย ซึ่งหน่วยงานแต่ละแห่งต้องกำหนดเอง

ในส่วนของภาครัฐ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบวาระแห่งชาติในการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี โดยได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขึ้น พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2542 ให้ทุกส่วนราชการถือปฏิบัติ พร้อมให้รายงานผลการปฏิบัติด้วย ซึ่งระเบียบดังกล่าวได้กำหนดกลยุทธ์ของภาครัฐ ในการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีให้เกิดขึ้น โดยต้องมีการปฏิรูปบทบาทหน้าที่ โครงสร้างและกระบวนการทำงานของหน่วยงานและกลไกบริหารภาครัฐให้เป็นกลไกการบริหารทรัพยากรของสังคมที่โปร่งใส ซื่อตรง เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสมรรถนะสูง ในการนำบริการของรัฐที่มีคุณภาพไปสู่ประชาชน มุ่งเน้นการเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม และวิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยถือเอาประโยชน์

ของประชาชนเป็นจุดมุ่งหมายในการทำงาน และสามารถร่วมทำงานกับประชาชน และภาคเอกชน ได้อย่างราบรื่น ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 นั้น ได้สรุปหลักการสำคัญ ๆ กำหนดกลยุทธ์และกำหนดมาตรการให้หน่วยงาน ดำเนินการ ดังนี้

หลักการสำคัญ ๆ คือ การกำหนดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไว้

6 ประการ คือ

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับที่ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตาม
2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ยึดถือและปฏิบัติ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน ด้วยการเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจ ขยัน มีระเบียบวินัยและอดทน
3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้โปร่งใส เปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่าง ตรงไปตรงมา ประชาชนเข้าถึงข้อมูลอย่างสะดวก
4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ เปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้และเสนอข้อคิดเห็น ในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของชาติ
5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ ตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในการรับผิดชอบต่อ ต่อสังคม กระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา และเคารพความเห็นที่แตกต่าง ตลอดจนกล้ารับผิดชอบต่อ
6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ บริหารจัดการทรัพยากร อันจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด แก่ส่วนรวม ยึดมั่นในค่านิยมประหยัด

กลยุทธ์

1. ภาครัฐ ปฏิรูปบทบาทหน้าที่ โครงสร้างและกระบวนการทำงานในภาครัฐ ให้มีความโปร่งใส ซื่อตรง เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล โดยเน้นการเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยมและวิธีการทำงาน โดยถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นจุดหมายและสามารถทำงานร่วมกับประชาชน และภาคเอกชนอย่างราบรื่น
2. ภาคธุรกิจเอกชน ปฏิรูปและสนับสนุนหน่วยงานเอกชนให้มีศักยภาพการทำงานที่โปร่งใส ซื่อตรงต่อลูกค้า รับผิดชอบต่อสังคม มีระบบตรวจสอบคุณภาพและได้มาตรฐาน
3. ภาคประชาชน สร้างความตระหนักในสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

มาตรการ

1. เร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งทำความเข้าใจและตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามหลักการของระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี โดยทุกหน่วยงานต้องกำหนดแผน โครงการ เพื่อปรับปรุงงานในความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับหลักการของระเบียบนี้ และรายงานผลการดำเนินงานในรอบปีต่อคณะรัฐมนตรี

2. เร่งรัดดำเนินการตามแผนปฏิรูประบบการบริหารภาครัฐ เพื่อพลิกฟื้นให้ภาครัฐเป็นพลังและอาวุธสำคัญในการนำชัยชนะมาสู่ประเทศ เพื่อสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้พัฒนาอย่างแข็งแกร่งและยั่งยืน

3. เร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540

4. ส่งเสริมและกำกับให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่ง กำหนดแผนการสร้างความโปร่งใส และป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบในระบบราชการ และรายงานผลการดำเนินการในรอบปีต่อคณะรัฐมนตรี

ดังนั้น จะเห็นว่าการบริหารจัดการที่ดีมีความสำคัญมากในปัจจุบันนี้ เพราะเป็นหนทางที่จะนำองค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนดได้ โดยหลักทั้ง 8 หลักของการบริหารจัดการที่ดีเป็นพื้นฐานที่ทุกองค์กรต้องมี โดยเฉพาะหลักคุณธรรม ซึ่งถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด เพราะคุณธรรมหากอยู่กับบุคคลากรในองค์กรโดยเฉพาะผู้นำก็จะนำพาองค์กร ประเทศนั้น เจริญก้าวหน้า หากผู้นำหรือบุคคลากรในองค์กรไม่มีคุณธรรม หรือคนเก่งไม่มีคุณธรรม ก็จะเกิดการเห็นแก่ตัว ข้อโกง คอร์รัปชั่น ทั้งในองค์กรและประเทศ ซึ่งหลักคุณธรรมมีการนำมาใช้ในการปกครอง ตั้งแต่สมัยโบราณ โดยนักปราชญ์ชาวกรีกชื่อปรมาจารย์ผู้วางรากฐานปรัชญาตะวันตก คือ โสกราตีส (Socrates, 469 BC-399 BC) (วรเดช จันทรศร, 2555) ได้เสนอปรัชญาว่า “ความรู้คือคุณธรรม” (Knowledge is virtue) ภูมิปัญญาที่ดีที่สุด คือ ภูมิปัญญาที่ทำให้คนมีความรู้มากที่สุด คนที่มีความรู้มากควรที่จะเป็นผู้ปกครอง เพราะความรู้นั้นเป็นคุณธรรม คือ คนที่มีความรู้มากจะมีความยับยั้งชั่งใจ ในการกระทำความชั่วได้ดีกว่าคนที่ไม่มีความรู้

การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results based management: RBM)

Canadian International Development Agency; CIDA (1999) กล่าวว่า การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นวิธีการในการปรับปรุงการบริหารให้เกิดประสิทธิผล (Effectiveness) และโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ (Accountability) โดยที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ประเมินความเสี่ยง กำกับ ติดตามกระบวนการดำเนินงานเพื่อการบรรลุผล

ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางบริหารและการรายงานผลการปฏิบัติงาน

ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2543, หน้า 146) กล่าวว่า การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นการบริหารที่เน้นการวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกลยุทธ์การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารในแต่ละระดับขององค์การต้องยอมรับและคำนึงถึงผลงาน รวมทั้งต้องให้ความสำคัญกับการจัดวางระบบการตรวจสอบผลงานและการให้รางวัลตอบแทนผลงาน (Performance related)

ทิพาวดี เมฆสุวรรณ (2539, หน้า 12) กล่าวว่า การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นการบริหารโดยมุ่งเน้นที่ผลลัพธ์หรือความสัมฤทธิ์ผลเป็นหลัก โดยใช้ระบบการประเมินผลงานที่อาศัยตัวบ่งชี้เป็นตัวสะท้อนผลงานให้ออกมาเป็นรูปธรรม เพื่อการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้นและแสดงผลงานต่อสาธารณะ

ดังนั้น การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results based management: RBM) กล่าวสรุปได้ว่า คือ การบริหารงานแบบให้ความสำคัญกับผลการดำเนินงานและการวัดความสำเร็จของผลงาน มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน มีการแปลงวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป็นนโยบาย โครงการ แผนปฏิบัติอย่างชัดเจน

แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New public management: NPM)

รัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายใหม่ New public administration: NPA

(ฤทธิกร ศิริประเสริฐโชค, 2556) มีสาระสำคัญ 4 ประการ คือ

1. การสนใจเรื่องที่สุดอดคล้องกับความต้องการของสังคม (Relevance) คือ การให้ความสนใจปัญหาของสังคม โดยเฉพาะเป้าหมายสาธารณะที่สำคัญ ๆ ดังนั้น นักบริหารควรนึกถึงปัจจัยของค่านิยมและการเมืองในการพิจารณาปัญหา การบริหารวิชาความรู้ควรจะนำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้ได้

2. การให้ความสำคัญเกี่ยวกับค่านิยม (Value) คือ ไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมนิยมหรือปฏิฐานนิยมทางตรรกวิทยา (Logical positivism) ซึ่งเป็นปรัชญาที่ไม่ให้ความสนใจกับค่านิยม ปัจจุบันรัฐประศาสนศาสตร์จะหลีกเลี่ยงเรื่องของส่วนรวมและการเมืองไม่ได้ จึงหลีกเลี่ยงค่านิยมไม่ได้ นักบริหารควรจะมีมือเข้าช่วยเหลือบุคคลที่เสียเปรียบทางสังคม ซึ่งก็คือการใช้ค่านิยมอย่างหนึ่ง ไม่ควรทำวางตัวเป็นกลาง เพราะจะทำให้คนในสังคมที่ได้เปรียบจะได้เปรียบยิ่งขึ้น คนในสังคมที่เสียเปรียบก็จะเสียเปรียบตลอดไป สังคมเราก็จะเกิดช่องว่างไม่อยู่

3. การให้ความสำคัญกับความเสมอภาคทางสังคม (Social equity) จะต้องกระจายการบริการให้กับคนทุกคนในสังคมให้ได้รับการบริการและมีโอกาสเท่าเทียมกัน

4. การให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลง (Change) ผู้บริหารจะต้องนำการเปลี่ยนแปลงให้สังคมมีความเสมอภาค ได้รับบริการที่เท่าเทียมกัน และการเปลี่ยนแปลงนั้นต้องสอดคล้องกับความต้องการของสังคม

การจัดการภาครัฐสมัยใหม่ (New public management: NPM) (Hood, 1991, pp. 3-19) สาระสำคัญของแนวคิดการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ มีดังนี้

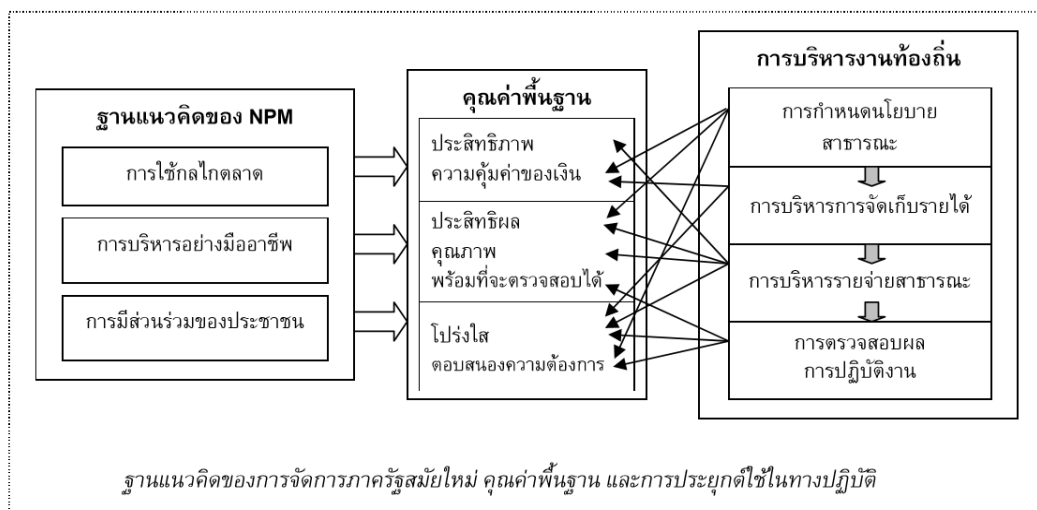
1. การให้ความสำคัญกับการบริหารอย่างมืออาชีพ (Professional management) โดยให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระของผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐในการใช้ดุลยพินิจตัดสินใจในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานที่สามารถนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จที่พึงประสงค์
2. การให้ความสำคัญกับการกำหนดวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติราชการที่ชัดเจน (Clear objectives) และกำหนดตัวชี้วัดผลสำเร็จในการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม ให้การปฏิบัติภารกิจของรัฐสามารถบรรลุผลสำเร็จที่ต้องการ (Accountable for results) มากกว่าให้ความสำคัญกับระเบียบปฏิบัติราชการหรือแบบแผนและขั้นตอนต่าง ๆ
3. การให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงผลสำเร็จของการปฏิบัติงานกับการจัดสรรทรัพยากรของภาครัฐและส่งเสริมให้มีระบบการให้รางวัลตอบแทนที่ผลสำเร็จในการปฏิบัติราชการ เพื่อให้ทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มุ่งสู่ผลสำเร็จขององค์การอย่างสูงสุด
4. การให้ความสำคัญกับการปรับปรุงโครงสร้างขององค์การและระบบการทำงาน ให้มีขนาดเล็กกะทัดรัด มีความคล่องตัวและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้อาจใช้การดำเนินการจ้างเหมาโดยภาคเอกชน (Outsource) หรืออาจให้ดำเนินการโดยประชาชนได้
5. การให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้มีระบบแข่งขันในการจัดบริการสาธารณะ (Contestability) โดยองค์กรรัฐหรือองค์กรอื่น อันจะนำไปสู่การปรับปรุงประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดบริการสาธารณะ
6. การให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารให้มีความทันสมัยและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและเทคนิควิธีการบริหารจัดการในภาคเอกชนมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐ (Business-like management)

7. การให้ความสำคัญกับการส่งเสริมวินัยทางการเงินการคลัง เน้นการใช้จ่ายที่ประหยัด และก่อให้เกิดความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากรภาครัฐที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะอย่างสูงสุด (Value for money)

การจัดการภาครัฐสมัยใหม่ (New public management: NPM) (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2547)

นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ฝ่ายหนึ่ง เช่น Mathiasen มีความเห็นว่าขอบข่ายของแนวคิดการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ยังรวมรวมถึงการจัดการสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน การบริหารงานอย่างโปร่งใสและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งทำให้แนวคิดนี้มีขอบข่ายอย่างกว้างและมีความหมายครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารบ้านเมืองโดยรวม ขณะเดียวกันก็ยังมีนักวิชาการอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น JHughes มีความเห็นว่า แนวคิดการจัดการภาครัฐสมัยใหม่นั้นขาดกรอบแนวคิดที่ชัดเจนและขาดเอกลักษณ์ขององค์ความรู้ และการนำปรัชญาพื้นฐานของการจัดการแบบภาคเอกชนและกลไกตลาดมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐ อาจทำให้คุณค่าเรื่องความเป็นธรรมทางสังคม (Social equity) และผลประโยชน์สาธารณะ (Public interest) ถูกกละเลยไป แต่เมื่อประมวลความเห็นด้านต่าง ๆ แล้ว นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ส่วนใหญ่ยอมรับแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ โดยเห็นว่าแนวคิดดังกล่าวมีส่วนช่วยในการปรับมโนทัศน์ของรัฐประศาสนศาสตร์แบบดั้งเดิม ไปสู่รัฐประศาสนศาสตร์ในความหมายที่เป็นพลวัตมากขึ้น อันจะช่วยให้การปฏิบัติภารกิจของรัฐสร้างคุณค่าให้แก่สังคมได้อย่างเหมาะสมเพิ่มขึ้นเช่นกัน

ซึ่งแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่นั้น สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิด ได้ตามภาพที่ 2-1

ภาพที่ 2-1 กรอบแนวคิดในการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2547)

ภาพที่ 2-1 แสดงกรอบแนวคิดการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ โดยแสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างคุณค่าพื้นฐาน (Values) ของแนวคิดการจัดการภาครัฐสมัยใหม่กับการประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ คุณค่าพื้นฐานของการบริหารงานภาครัฐสมัยใหม่มีพัฒนาการมาจากการประยุกต์ใช้รูปแบบกลไกตลาด วิธีการบริหารอย่างมืออาชีพ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินภารกิจของรัฐ

แนวความคิดและหลักการการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (The new public management: NPM)

โกวิทช์ กังสนันท์ (ม.ป.ป.) หลักการของการบริหารสาธารณะใหม่ (NPM) ซึ่งได้รับอิทธิพลความคิดรากฐานมาจากสำนักคิดการจัดการนิยม (Managerialism) เน้นหัวใจสำคัญของการใช้หลักการทางธุรกิจเอกชนเข้ามาประยุกต์ใช้ (Business approaches) กับการบริหารกิจการสาธารณะ ซึ่งประกอบด้วยหลักจริยธรรมการบริหาร ดังต่อไปนี้

1. การบริหารสาธารณะเปลี่ยนแปลงจากกรอบหลักการบริหารดั้งเดิม โดยเน้นบทบาทการริเริ่มและการกระตุ้นจากภายในชุมชน เพื่อพัฒนาทางเลือกอนาคตใหม่และการช่วยกำกับทิศทางและเป้าหมายสาธารณะบนฐานดุลยภาพระหว่างทรัพยากร กำลังความสามารถ และความจำเป็น
2. การสร้างความรู้สึกร่วมกันของการเป็นเจ้าของ (Ownership) การริเริ่มของชุมชน
3. การกระจายอำนาจ (Empowerment) ให้กับพลเมือง กลุ่มเพื่อนบ้าน และองค์กรชุมชนให้เป็นแหล่งการแก้ปัญหาของตัวเอง
4. การสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันระหว่างหน่วยงานให้บริการ (Service providers) ไม่ว่าจะเป็นระหว่างองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน หรือ NGOs เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพการตอบสนองความต้องการที่ก้าวหน้ามากขึ้น และการสร้างสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นนวัตกรรมใหม่ ๆ
5. การลดการผูกติดอยู่กับกฎระเบียบแบบเดิม แต่เน้นความสำเร็จของภารกิจทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งการปรับระบบทรัพยากรมนุษย์และงบประมาณให้สอดคล้องกัน
6. การสร้างความรับผิดชอบในระบบผลงาน (Performance) ที่เชื่อมโยงกับการริเริ่มสาธารณะและผลกระทบต่อสาธารณะอย่างจริงจัง แทนที่การเน้นการควบคุมทรัพยากร สาธารณะ (Public resources) แต่เพียงด้านเดียวในการทำงาน
7. การประกอบการสาธารณะเปลี่ยนแปลงและพลัดตัวจากการเน้นการจัดลำดับความสำคัญของหน่วยงานสาธารณะและเจ้านายที่มาจากการเมือง (Political masters) ซึ่งเป็นแหล่งทุนมาเน้นการรับใช้ประชาชนในฐานะเป็นลูกค้า (Customers)

8. การประกอบการสาธารณะพึงแสวงหานวัตกรรมและความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ที่สนับสนุนการทำงานให้ได้ประสิทธิผลมากขึ้น โดยการใช้ทรัพยากรน้อยลง การเพิ่มมูลค่าการบริการ และการประกันผลงาน

9. บนพื้นฐานข้อสมมุติที่ว่าปัญหาสังคมในยุคหลังอุตสาหกรรมมีลักษณะซับซ้อนมากขึ้น และรัฐบาลสามารถตอบสนองต่อความต้องการของปัญหาน้อยลง ดังนั้น การประกอบการสาธารณะควรเน้นการคาดการณ์อนาคตและการวางแผนแนวป้องกันมากกว่าการเน้นการบำบัดรักษาที่เคยเน้นในยุคดั้งเดิม

10. ยุคสมัยของหลักการจัดองค์การแบบรวมศูนย์ การจัดสถาบันตามลำดับชั้น และการเน้นความเชี่ยวชาญในวิชาชีพได้ผ่านพ้นไปแล้วบนฐานความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และคุณภาพของบุคลากรที่สูงขึ้น รูปแบบการบริหารสาธารณะควรเน้นความยืดหยุ่น ทีมงาน และการกระจายอำนาจทั่วทั้งองค์กร

11. การบริหารสาธารณะพึงตระหนักถึงความสำคัญของพลังตลาด (Market forces) กลุ่มคน ผลประโยชน์ พลังทางสังคมและเศรษฐกิจที่องค์กรอำนาจรัฐไม่สามารถควบคุมแบบเบ็ดเสร็จได้ จึงควรสร้างสิ่งแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้กลไกตลาดทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดบริการสาธารณะให้แก่สังคม

จากแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เห็นด้วยกับแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ เพราะการจัดการภาครัฐแบบเก่าทำงานล่าช้า ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน สังคม และประเทศชาติได้ เนื่องจากมีขั้นตอน ระเบียบ ข้อบังคับมากมาย และล้าสมัย บุคลากรภาครัฐทำงานไม่มีประสิทธิภาพ ประกอบกับโลกเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว แต่แนวคิดในการจัดการภาครัฐสมัยใหม่จะเน้นการใช้กลไกตลาด การบริหารอย่างมืออาชีพ การมีส่วนร่วมของประชาชน ประสิทธิภาพความคุ้มค่าของเงินงบประมาณ ความโปร่งใสในการตรวจสอบ การตอบสนองความต้องการของประชาชน สังคม และประเทศชาติ การกำหนดนโยบายสาธารณะทำให้การบริหารงานของรัฐมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยมีแนวทางดำเนินการ การตรวจสอบ การมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงาน ซึ่งจะตรงกับความต้องการของประชาชน สังคม และประเทศชาติ ไม่ใช่ความต้องการของผู้บริหารหรือผู้ปกครอง อันจะทำให้สังคมและประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองและอยู่อย่างสงบสุข

แนวคิดการบริการภาครัฐแนวใหม่ (New public service: NPS)

การบริการสาธารณะแนวใหม่ (New public service: NPS) เน้นจริยธรรม ความดีงาม ความชอบธรรม และความถูกต้องของผู้บริหารสาธารณะ คือ ความเป็นพลเมืองผู้ซึ่งได้รับการว่าจ้างให้ทำงานเพื่อประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นพลเมืองมืออาชีพ (Professional citizen) ที่ได้รับมอบหมายให้ทำงานในชุมชนการเมืองที่มีความซับซ้อนและทำงานแทนประชาชน ผู้บริหารสาธารณะจึงเปรียบเสมือนพลเมืองที่มีความรับผิดชอบเฉพาะด้านที่ได้รับความไว้วางใจให้ทำงานแทนผู้อื่น เช่นเดียวกับผู้พิทักษ์ทรัพย์สิน (Trustees) และทำงานให้กับประชาชนหรือพลเมืองในองค์รวม ซึ่ง Denhardt and Denhardt (2003) ได้สรุปเป็นกรอบชี้แนะเชิงจริยธรรมของการบริการภาครัฐแนวใหม่ดังนี้

1. รับผิดชอบต่อพลเมือง (ประชาชน) ไม่ใช่ลูกค้า การบริการภาครัฐควรเน้นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างหน่วยงานของรัฐ (เจ้าหน้าที่รัฐ) กับประชาชนผู้รับบริการ เพื่อให้เกิดความสัมพันธที่ดี ความร่วมมือ และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
2. การแสวงหาผลประโยชน์สาธารณะ การบริการภาครัฐควรเน้นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของรัฐในด้านต่าง ๆ ผู้บริหารภาครัฐไม่ควรแสวงหาผลประโยชน์
3. ให้คุณค่ากับภาวะพลเมือง (Citizenship) มากกว่าภาวะการประกอบกิจการ (Entrepreneurship) การบริการภาครัฐควรเน้นความร่วมมือของคนในสังคม ไม่ว่าจะจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนโดยอาศัยความผูกพันที่จะเกื้อกูลต่อสังคม โดยไม่ใช่การแสวงหากำไรหรือผลประโยชน์อื่นใดของผู้บริหาร
4. คิดเชิงยุทธศาสตร์ แต่กระทำเชิงประชาธิปไตย การบริการภาครัฐควรเน้นการปฏิบัติตามนโยบายหรือแผนงานโครงการที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในสังคมนั้น ๆ โดยอาศัยความร่วมมือกันของทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายภาครัฐและประชาชน
5. จงตระหนักว่าความรับผิดชอบ (Accountability) ไม่ใช่ของง่าย การบริการภาครัฐควรเน้นความรับผิดชอบเป็นหลักในการทำงานร่วมกัน เจ้าหน้าที่ของรัฐควรใส่ใจในเรื่องกฎหมาย ค่านิยม การเมือง วิชาชีพ ความสนใจของประชาชนของสังคมในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย
6. การรับใช้ (Serve) มากกว่าการกำกับทิศทาง (Steer) การบริการภาครัฐควรเน้นการรับใช้ประชาชนในสังคมมากกว่าการสั่งการให้ประชาชนในสังคมปฏิบัติตาม

7. ให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่เพียงแต่การเพิ่มผลผลิต (Productivity) การบริการภาครัฐ ควรเน้นการปฏิบัติงานบนพื้นฐานจริยธรรมที่ให้ความสำคัญกับการร่วมมือ การสร้างภาวะผู้นำ ร่วมและการเคารพต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 2 การปล่อยชั่วคราว และกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราว รวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

หลักการโดยทั่วไปของการปล่อยตัวชั่วคราว

ความหมายของการปล่อยตัวชั่วคราว

การปล่อยตัวชั่วคราว (สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม, 2555, หน้า 3) คือ การอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพ้นจากการควบคุมของเจ้าพนักงานหรือศาลตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้ไม่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมหรือขังเป็นเวลานานเกินกว่าจำเป็นในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี เพราะหากไม่จำเป็นต้องควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ก็ควรที่จะให้ปล่อยตัวชั่วคราวไป ตามหลักการของรัฐธรรมนูญที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (2560, หน้า 8, 9) หมวด 3 สิทธิ

และเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 28 บัญญัติว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกาย จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

และมาตรา 29 บัญญัติว่า บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้น จะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ใน กฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกัน จนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

แนวความคิดและหลักประกันขั้นพื้นฐานของการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาและจำเลยเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวตามหลักกฎหมายสากล

1. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

เมื่อปี ค.ศ. 1948 ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติได้มีมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งถือเป็นการวางรากฐานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศฉบับแรกของโลก และเป็นพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนถึงปัจจุบัน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนถือเป็นมาตรฐานที่ประเทศสมาชิกสหประชาชาติได้ร่วมกันจัดทำเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชน โดยการบัญญัติรับรองสิทธิมนุษยชนไว้ทั้งหมด 30 ข้อ ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิในการปล่อยชั่วคราวได้มีการบัญญัติรับรองไว้ในข้อ 1 ข้อ 9 และข้อ 11 (1) ดังนี้ (กระทรวงต่างประเทศ, 2551)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal declaration right)

ข้อ 1 มนุษย์ทั้งปวงเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิต่างในตน

มีเหตุผลและมโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญาณแห่งภราดรภาพ

ข้อ 9 บุคคลใดจะถูกจับ กักขัง หรือเนรเทศโดยพลการไม่ได้

ข้อ 11 (1) บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะได้มีการพิสูจน์ว่าผิดกฎหมาย

2. อนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน

ในปี ค.ศ. 1951 สหภาพยุโรปมีการร่วมกันจัดทำอนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ECHR) ขึ้น ซึ่งประเทศอังกฤษได้ให้สัตยาบันและตราพระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1998 ขึ้นบังคับใช้เป็นกฎหมายภายในเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว และถือเป็นการรวมอนุสัญญาแห่งยุโรปในเรื่องสิทธิมนุษยชนและกฎหมายอังกฤษเข้าด้วยกัน โดยสหภาพยุโรปได้ให้ความสำคัญต่อสิทธิมนุษยชนอย่างชัดเจน คือ การจัดตั้งศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปขึ้น

(European Court of Human Rights-ECHR) ขึ้น (ณัชชมล แสนเรือง, 2554) ตั้งอยู่ที่เมืองสตราสบูร์ก (Strasbourg) ประเทศฝรั่งเศส ตามหลักการในอนุสัญญายุโรปว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน ปี 1950 (The European Convention on Human Rights) เพื่อดูแลและตรวจสอบการปฏิบัติตามอนุสัญญาของประเทศสมาชิก ซึ่งอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่าอนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms) ซึ่งเป็นหนึ่งในอนุสัญญาที่สำคัญที่สุดที่สภายุโรป (The council of europe) ซึ่งประกอบด้วยประเทศสมาชิกของสภายุโรป ทั้ง 47 ประเทศซึ่งได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิมนุษยชนในส่วนของสิทธิการปล่อยชั่วคราว โดยมีการบัญญัติรับรองไว้ในข้อ 5 และข้อ 6 ซึ่งกำหนดไว้ ดังนี้ (อุทัย อาทิเวช, 2557)

ข้อ 5 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพและความมั่นคงในชีวิต วรรคแรก บัญญัติว่า บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความมั่นคงในชีวิต บุคคลจะถูกห้ามจากเสรีภาพที่เขาอยู่มิได้ เว้นแต่ในกรณีที่บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้และตามบทบัญญัติของกฎหมาย

ถ้าบุคคลถูกจับและขัง เพื่อนำตัวไปปรากฏต่อหน้าผู้ที่มีอำนาจทางตุลาการที่มีเขตอำนาจ เมื่อปรากฏว่ามีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดหรือมีเหตุผลอันสมควรเชื่อได้ว่ามีความจำเป็นต้องป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดขึ้น หรือป้องกันกรหลบหนีหลังจากที่ได้กระทำความผิดดังกล่าวแล้ว

บุคคลที่ถูกจับหรือขังมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีภายในระยะเวลาอันสมควร หรือได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างการพิจารณา

ข้อ 6 วรรคแรก บัญญัติว่า บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม

3. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966

ในปี ค.ศ. 1948 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal declaration of human rights) ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการเคารพสิทธิมนุษยชนพื้นฐานของทุกชาติในโลก และมีความพยายามในการทำให้การปฏิบัติตามมาตรฐานขั้นต่ำภายใต้ปฏิญญาสากลนั้นชัดเจนมากขึ้น ต่อมาในปี ค.ศ. 1966 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้รับรองกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International covenant on civil and political right 1966: ICCPR) และประเทศไทย ได้เข้าเป็นภาคีกติกา ICCPR โดยการภาคยานุวัติ (การที่รัฐหนึ่งซึ่งไม่ได้เป็นรัฐภาคีที่เข้าร่วมเจรจาและลงนามในสนธิสัญญาตั้งแต่แรก ได้ดำเนินการให้ความยินยอม เพื่อเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาและผูกพันตามสนธิสัญญาที่รัฐอื่น ๆ ได้ทำการวินิจฉัยตกลงก่อนแล้ว และสนธิสัญญานั้น ได้มีผลใช้บังคับอยู่

ก่อน) เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539 โดยมีผลบังคับใช้กับประเทศไทย เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2540 (อุทัย อาทิวา, ม.ป.ป.) โดยกติกาดังกล่าวนี้มีข้อความทั้งสิ้น 53 ข้อ ซึ่งได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิมนุษยชนในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิในการปล่อยชั่วคราวได้มีการบัญญัติรับรองไว้ในข้อ 9 (1) (3) และข้อ 14 (2) (3) ซึ่งกำหนดไว้ ดังนี้

ข้อ 9 (1) บุคคลใดจะถูกจับ กักขัง หรือเนรเทศโดยพลการไม่ได้

(3) บุคคลที่ถูกจับกุม หรือควบคุมตัวในคดีอาญา จะต้องถูกนำตัวไปศาล หรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมายโดยพลัน เพื่อได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาอันสมควรหรือมีการปล่อยตัว ห้ามมิให้ถือเป็นหลักทั่วไปว่าจะต้องคุมขังบุคคลอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดี แต่จะต้องปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งอาจเรียกหลักประกันได้ แต่เพียงเพื่อเป็นหลักประกันว่าจะมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดี หรือเพื่อการบังคับคดี

ข้อ 14 (2) บุคคลใดที่ถูกกลั่นแกล้งหรือปฏิบัติไม่สุภาพโดยการจับกุมหรือควบคุมตัว

ย่อมมีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ศาลตัดสินโดยมิชักช้าถึงความชอบด้วยกฎหมายของการควบคุมตัวผู้นั้น และหากการควบคุมตัวไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวไป

(3) ในการพิจารณาคดีอาญา บุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่าได้กระทำความผิดอาญาต้องมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมาย

มานิตา ยมสวัสดิ์ (2557) กล่าวว่า หลักการนี้โดยหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการได้รับการประกันตัวหรือปล่อยชั่วคราว ซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหาและผู้ต้องขัง คือ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หรือ ICCPR ซึ่งมีหลักการว่า สิทธิประกันตัวระหว่างการพิจารณาคดีจะต้องเป็นหลักประกันที่ได้รับความคุ้มครอง การมิให้ประกันตัวถือเป็นข้อยกเว้นหรือจะกระทำได้อต่อเมื่อไม่มีวิธีการที่เบากว่านี้ โดยปกติบุคคลผู้ถูกตั้งข้อหาคดีอาญามีสิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างการพิจารณาคดี โดยการวางหลักประกันหรือมีบุคคลค้ำประกัน การปฏิเสธคำขอประกันตัวควรจะเป็นข้อยกเว้น อย่างเช่นมีความเป็นไปได้ว่าบุคคลนั้นจะหลบหนีและไม่มาปรากฏตัวในศาลในช่วงการพิจารณาคดี หรือบุคคลนั้นอาจจะทำลายหลักฐานหรือบุคคลนั้นอาจจะเป็นอันตรายต่อผู้อื่น การปฏิเสธไม่ให้ประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยระหว่างการพิจารณาคดีถือเป็นการละเมิดข้อ 9 (3) ของ ICCPR ซึ่งกำหนดว่า การควบคุม คุมขังบุคคลระหว่างการพิจารณาคดี ไม่ควรเป็นกฎที่ใช้ทั่วไป การคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี นานเกินระยะเวลาที่สามารถยกเหตุผลอันเหมาะสมกล่าวอ้างได้ เป็นการกระทำโดยไม่มีกฎเกณฑ์และละเมิดข้อ 9 (1) ของ ICCPR ที่ว่า บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัย ของร่างกาย บุคคลจะถูกจับกุมหรือควบคุมโดยอำเภอใจมิได้ บุคคลจะถูกกลั่นแกล้งหรือปฏิบัติไม่สุภาพของตนมิได้ สิทธิในการ

ได้รับการพิจารณาคดีภายในเวลาที่เหมาะสมนั้นมาจากหลักการที่ว่า การรอนเสรีภาพ จำต้องไม่ นานเกินกว่าระยะเวลาที่จำเป็นสำหรับสถานการณ์เฉพาะนั้น ๆ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่ง สหประชาชาติเห็นว่า ในกรณีที่ศาลปฏิเสธการประกันตัว บุคคลผู้ถูกกล่าวหาจำต้องได้รับการ พิจารณาคดีโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ กระนั้นก็ตาม สำหรับในประเทศไทยโดยเฉพาะในคดี ที่เกี่ยวกับความมั่นคงทางจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือคดีของคนเสื้อแดง หรือคดีหมิ่นพระบรม เชาขุนภาพ ตามมาตรา 112 สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในการได้รับการประกันตัวได้ถูกละเมิด อย่างสม่ำเสมอ นี่ยังไม่รวมถึงความล่าช้าก่อนการพิจารณาคดี และระหว่างการพิจารณาคดี รวมทั้งการอุทธรณ์ที่กินเวลายาวนานเป็นปี เป็นเรื่องไม่ปกติที่เกี่ยวข้องกับการไม่ได้รับการประกันตัว สำหรับผู้ถูกกล่าวหาที่จะต้องถูกคุมขังเป็นเวลาหลายปีนับแต่ถูกจับกุมจนถึงการดำเนินคดีสิ้นสุด และถือเป็นการละเมิดสิทธิบุคคลในการได้รับการพิจารณาคดี ภายในเวลาที่สมเหตุสมผลภายใต้ ข้อ 14 (3) (C) ของ ICCPR (ซึ่งยังไม่ขอลงถึงในที่นี้) และสิทธิที่ต้องได้รับการปล่อยตัวตามข้อ 9 (3) ของกติกา ฯ ปัญหา คือ การใช้ดุลพินิจของศาลในการไม่ให้ประกันตัวนั้นเป็นไปตามหลัก ความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมายหรือไม่ หลักความชอบด้วยกระบวนการทางกฎหมาย ถือ เป็นส่วนหนึ่งของหลักนิติธรรมในเรื่องระบบการพิจารณาคดีที่ว่ากระบวนการใช้อำนาจรัฐทุก รูปแบบต้องมีการคุ้มครองให้กระบวนการพิจารณาทางอาญาทำด้วยความเป็นธรรม ไม่มีอคติ ไม่ เลือกปฏิบัติ พอสมเหตุสมผลด้วย ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทั้งตำรวจ อัยการ ศาล และทนายความต้องคำนึงถึงและปฏิบัติตามเคร่งครัด

จะเห็นได้ว่ากติกาดังกล่าวได้เน้นในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย เนื่องจากถือว่ายังเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะพิพากษาว่ามีความผิด โดยมีสิทธิในการปล่อยตัว ชั่วคราวโดยถือเป็นหลัก ส่วนการควบคุมตัวหรือคุมขังเป็นข้อยกเว้น ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการ ดำเนินคดีอาญาของประเทศไทย ซึ่งการปล่อยชั่วคราวได้บัญญัติให้ทุกคนมีสิทธิในการได้รับ การปล่อยชั่วคราว ส่วนการควบคุมตัวหรือคุมขังเป็นข้อยกเว้นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 107, 108, 108/1

4. กฎมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยมาตรการไม่ควบคุมตัว (กฎโตเกียว)

กฎมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ ว่าด้วยมาตรการไม่ควบคุมตัว (กฎโตเกียว) Commentary on The United Nation Standard Minimum Rules Non-custodial Measure (The Tokyo Rules) รับรองโดยที่ประชุมสมัชชาทั่วไป เมื่อเดือน ธันวาคม ค.ศ. 1990 เป็นการกำหนดหลักการพื้นฐานที่จะส่งเสริมการใช้มาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำผิดเสมือนเป็น การป้องกันขั้นต่ำสำหรับบุคคลที่ใช้วิธีการเลี้ยงโทษจำคุก โดยได้บัญญัติขอบเขตของมาตรการ

ไม่ควบคุมตัวผู้กระทำผิด (The scope of non-custodial measures) ไว้ในภาค 1 บททั่วไป หมวด 2 ขอบเขตของมาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำผิด (The scope of non-custodial measures) ข้อ 2.1 และอำนาจในการปล่อยตัวผู้กระทำผิดของผู้ที่เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา และกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อใช้ในการตัดสินใจปล่อยตัวผู้กระทำผิดและมาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำผิดไว้ในภาค 2 ขั้นตอนก่อนการพิจารณาคดี (Pre-trial stage) หมวด 5 การดำเนินการก่อนการพิจารณาคดี (Pre-trial dispositions) ข้อ 5.1 และวิธีการหลีกเลี่ยงการควบคุมตัวผู้กระทำผิดไว้ในภาค 2 ขั้นตอนก่อนการพิจารณาคดี (Pre-trial stage) หมวด 6 การหลีกเลี่ยงการควบคุมตัวก่อนการพิจารณาคดี (Avoidance of pre-trial detention) ข้อ 6.1 และ 6.2 ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้ (The Tokyo Rules, 1993)

ข้อ 2.1 ข้อกำหนดของมาตรฐานนี้ต้องประยุกต์ใช้กับบุคคลทุกคนที่ถูกฟ้องร้อง อยู่ระหว่างการพิจารณาคดี หรือการดำเนินการตามคำพิพากษาในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คำว่า “บุคคล” ในมาตรฐานนี้ หมายถึง ผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหา ผู้ที่อยู่ระหว่างการฟ้องร้อง และผู้ที่ถูกพิพากษาแล้ว

ข้อ 5.1 ในระบบกฎหมายที่เหมาะสม ตำรวจ พนักงานอัยการ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ควรมีอำนาจในการปล่อยตัวผู้กระทำผิด หากพิจารณาแล้วเห็นว่าการดำเนินการต่อไปกับผู้กระทำผิดนั้น ไม่มีความจำเป็นสำหรับการป้องกันสังคมจากอาชญากรรมหรือเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายและสิทธิของผู้เสียหายโดยให้มีการพัฒนาเกณฑ์เพื่อใช้ในการตัดสินใจปล่อยตัวผู้กระทำผิดอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับระบบกฎหมายแต่ละระบบ สำหรับคดีที่มีความผิดเล็กน้อย พนักงานอัยการอาจใช้มาตรการไม่ควบคุมตัวต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

หมวด 6 การหลีกเลี่ยงการควบคุมตัวก่อนการพิจารณาคดี (Avoidance of pre-trial detention)

ข้อ 6.1 การควบคุมตัวก่อนการพิจารณาคดีควรเป็นวิธีการสุดท้ายที่ใช้ในการดำเนินการทางอาญา โดยคำนึงถึงความจำเป็นของการสืบสวนสอบสวนข้อกล่าวหา การคุ้มครองสังคม และผู้เสียหาย

ข้อ 6.2 ควรใช้ทางเลือกอื่นแทนการควบคุมตัวก่อนการพิจารณาคดีเป็นลำดับแรกที่สามารถกระทำได้ การใช้วิธีการควบคุมตัวก่อนการพิจารณาคดีควรเป็นมาตรการสุดท้าย หากไม่สามารถดำเนินการได้ตามมาตรฐาน ข้อ 5.1 และการควบคุมตัวต้องดำเนินการอย่างมีมนุษยธรรมและเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

จะเห็นได้ว่าหลักสากลในนานาอารยประเทศได้ยึดหลักสิทธิมนุษยชนเป็นหลัก จึงเน้นการปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยมากกว่าการควบคุมตัว ซึ่งประเทศไทยก็ปฏิบัติตามหลักสากลดังกล่าวด้วย

การปล่อยชั่วคราวของประเทศไทย

รัฐธรรมนูญฯ ตันติกุล (2557, หน้า 152-158) กล่าวว่า ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ไม่น้อยหน้าประเทศใดในโลกที่ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน แต่ในทางปฏิบัติยังมีความไม่สอดคล้องกับหลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยเฉพาะการควบคุมตัวหรือการขังกับการปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยในทางปฏิบัติจะมุ่งเน้นในเรื่องหลักประกันซึ่งเป็นหลักทรัพย์มากกว่าความจำเป็นที่รัฐต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ระหว่างพิจารณาคดีอย่างแท้จริง จนมีคำกล่าวที่ว่า “ความยุติธรรมไม่มีสำหรับคนจน” หรือ “คุกมีไว้ขังเฉพาะคนจน” แม้จะมีการแก้ไขปัญหาในหลาย ๆ ด้านแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถสนองต่อหลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ เช่น การจัดให้มีกรมธรรมประกันภัยอิสรภาพ การจัดตั้งกองทุนยุติธรรมเพื่อช่วยเหลือคนยากจนในการขอปล่อยตัวชั่วคราว เป็นต้น ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาของประเทศไทย ได้บัญญัติให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิในการยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวได้ตลอดเวลาในระหว่างการถูกควบคุมตัว ไม่ว่าจะในชั้นสอบสวนหรือชั้นพิจารณาของศาล โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องพิจารณา มีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตโดยรวดเร็ว โดยคำนึงถึงปัจจัยที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น พิจารณาว่าหากได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวแล้ว ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือไม่ จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือไม่ จะเป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนหรือไม่ และจะก่อเหตุอันจะเกิดอันตรายประการอื่นหรือไม่ การเรียกหลักทรัพย์ไว้เป็นประกันจะต้องไม่เรียกสูงเกินควร ในกรณีไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวต้องให้เหตุผลไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิที่จะยื่นอุทธรณ์คำสั่งที่ศาลไม่อนุญาตนั้นได้ และมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยตัวชั่วคราวครั้งใหม่ได้เสมอ

ในการขอปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นศาล พนักงานสอบสวนจะนำตัวผู้ต้องหามาศาล ในการขออำนาจศาลฝากขังในครั้งแรก หากมีเหตุควบคุมตัวตามกฎหมาย ศาลก็จะมีคำสั่งขังไว้ระหว่างสอบสวน ซึ่งผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว ศาลก็จะพิจารณาคำร้อง และมีคำสั่งตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งจะกระทำโดยรวดเร็วภายในวันนั้น หากศาลมีคำสั่งอนุญาตก็จะปล่อยตัวไปในวันนั้น แต่หากศาลพิจารณาแล้วไม่อนุญาตจะต้องแจ้งเหตุผลในการไม่อนุญาตอย่างชัดเจนให้แก่ผู้ต้องหาทราบ และผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะยื่นอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค แล้วแต่กรณี ซึ่งในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นศาล ศาลจะพิจารณาอนุญาตเป็นหลัก ไม่อนุญาตเป็นข้อยกเว้น โดยการปล่อยตัวชั่วคราวส่วนใหญ่

จะมีหลักประกันและศาลจะพิจารณาตามบัญชีเกณฑ์มาตรฐานกลางหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ซึ่งแต่ละศาลจะมีบัญชีเกณฑ์มาตรฐานกลางเดียวกันทั่วประเทศ ซึ่งไม่น่าจะมีปัญหาในทางปฏิบัติที่จะอำนวยความสะดวกธรรมชาติแก่ประชาชนได้ ประกอบกับการเรียกประกันเป็นหลักทรัพย์ที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยนำมาวางเป็นประกันต่อศาลก็เป็นแรงจูงใจให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไม่หลบหนี เพราะไม่ต้องการที่จะสูญเสียหลักทรัพย์นั้นไป ซึ่งถือเป็นหลักการที่ดี แต่ในความเป็นจริงและทางปฏิบัติมิได้เป็นไปเช่นนั้น เพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยมีฐานะไม่เท่าเทียมกัน บางคนมีฐานะร่ำรวย บางคนมีฐานะยากจน จึงเกิดกรณีคดีประเภท พุทธการณณ์ และสภาพแวดล้อมเดียวกันหรือคล้ายกัน ผู้ต้องหาหรือจำเลยคนหนึ่งได้ปล่อยชั่วคราว อีกคนหนึ่งถูกควบคุมตัวไว้ นอกจากการปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักประกันแล้ว ในการปล่อยชั่วคราวศาลอาจพิจารณาให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันก็ได้ การใช้เกณฑ์มาตรฐานกลางในการกำหนดอัตราการปล่อยชั่วคราวของศาลแยกตามประเภทความผิดนั้น ยังไม่มีความเหมาะสมที่แท้จริง เพราะบางคดีผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นคนยากจน การใช้อัตราประกันเดียวกันกับคนรวยก็จะเกิดการเหลื่อมล้ำกันได้ เช่น ความผิดเดียวกัน คนยากจนไม่สามารถหาหลักทรัพย์ในอัตราที่กำหนดมาประกันตัวได้ หรือต้องไปดิ้นรนขอความช่วยเหลือเงินมาโดยกู้หนี้ยืมสินระบบ ขายบ้าน ขายนาง ไร่ สวน เอาเงินมาประกันตัว ส่วนคนที่มีฐานะร่ำรวยก็ใช้เศษเงินของตัวเองมาประกันตัวออกไปได้ การปล่อยชั่วคราวของศาลยุติธรรมไทย ศาลต้องพิจารณาตัดสินใจมีคำสั่งทันทีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยยื่นคำร้องขอประกันตัว โดยพิจารณาจากข้อมูลที่มีอยู่ในขณะนั้น คือ ข้อหาแห่งคดี พุทธการณณ์แห่งคดี หลักทรัพย์ของผู้ประกัน หนังสือรับรองหลักทรัพย์ประเภทต่าง ๆ คำร้องคัดค้านหรือไม่คัดค้านการประกันตัวของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการซึ่งเป็นข้อมูลที่น้อยมาก ซึ่งไม่สามารถประเมินความเสี่ยงได้ ซึ่งจากปัญหาเหลื่อมล้ำทางสังคมดังกล่าว ทำให้เกิดช่องทางในการแสวงหากำไรจากกระบวนการยุติธรรมในรูปแบบของผู้ประกันอาชีพ ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกไม่เกี่ยวกับคดีความแต่อย่างใด ผู้ประกันอาชีพจะนำหลักทรัพย์มาให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยเช่าโดยคิดค่าตอบแทนในอัตราร้อยละ 20 ซึ่งสูงมาก คนยากจนที่ไม่มีหลักทรัพย์มาประกันก็จำเป็นต้องเช่าหลักทรัพย์นั้น เพื่อความเป็นอิสระของตน แต่ข้อดีของผู้ประกันอาชีพ คือ เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีไม่มาศาลตามกำหนดนัด ผู้ประกันอาชีพมีกำลังทุนทรัพย์และเครือข่ายในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลได้จากปัญหาผู้ประกันอาชีพดังกล่าว ทำให้ศาลยุติธรรมคิดหาทางที่จะบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนยากจนให้เข้าถึงเงินทุน และหลักทรัพย์ในการประกันตัวมากขึ้น โดยการให้บริษัทประกันภัยมารับทำประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อศาลยุติธรรม โดยการออกกรมธรรม์ประกันภัยอิสระภาพ และคิดค่าธรรมเนียมให้ในอัตราร้อยละ 5-20 แล้วแต่ความเสี่ยงในการประกันตัวแต่ละ

ราย ในการออกกรมธรรม์ประกันอสังหาริมทรัพย์เพิ่มเติมด้วยก็จะทำให้เบี้ยประกันถูกลงตามความเสี่ยงที่ลดลงด้วย การประกันตัวโดยบริษัทรับประกันภัย ซึ่งออกกรมธรรม์ประกันภัยเป็นหลักทรัพย์ก็ไม่ได้เป็นวิธีการที่แก้ปัญหาที่ดีที่สุด เพราะบริษัทรับประกันภัยประกอบธุรกิจมีเป้าหมายในการแสวงหากำไร ได้ออกมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงของตนเอง เช่น การให้มีผู้ค้ำประกันการไต่เบี่ยจากผู้ต้องหาหรือจำเลยในกรณีหลบหนีไม่มาศาลตามกำหนดนัดก็ยังคงสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้ยากจนเช่นเดิม

การปล่อยชั่วคราวของสหรัฐอเมริกา

ัญญานูช ตันติกุล (2557, หน้า 159-179) กล่าวว่า “แนวคิดในการปล่อยชั่วคราวของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น รับแนวความคิดมาจากประเทศอังกฤษ เดิมทีมีลักษณะคล้ายกับประเทศไทย คือ ผู้พิพากษาต้องพิจารณาสั่งโดยรวดเร็ว ในเวลาในการพิจารณาน้อยด้วยข้อมูลเท่าที่มีอยู่ โดยมีบัญชีเกณฑ์มาตรฐาน (Bail schedule) ในการกำหนดวงเงินประกันและผู้ประกันคือ ญาติ และคนรู้จักกับจำเลย ต่อมาเมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้น คดีมากขึ้น ทำให้เกิดความสัมพันธ์น้อยลง เมื่อกระทำความผิดไม่มีคนรู้จักสนับสนุนมาประกันตัว ทำให้เกิดธุรกิจผู้ประกันอาชีพในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 จนเกิดอิทธิพลเป็นกลุ่มมาเพื่ยธุรกิจการพนันและค้าประเวณีที่ชื่อ McDonough Brothers ที่นคร San Francisco ในปี ค.ศ. 1989 แต่ก็ได้เกิดเหตุการณ์เหมือนผู้ประกันอาชีพในประเทศไทย คือ การเอารัดเอาเปรียบมากมาย การซื้อขอลทุกรูปแบบ จนในปี ค.ศ. 1912 สำนักงานตำรวจแห่งนคร San Francisco ขอให้ยกเลิกธุรกิจผู้ประกันอาชีพ แต่ศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกาพิพากษาในปีเดียวกันรับรองว่าธุรกิจผู้ประกันอาชีพไม่ขัดแย้งกับนโยบายสาธารณะของรัฐ จึงทำให้ผู้ประกันอาชีพในประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่ถึงปัจจุบัน และสร้างปัญหาให้แก่ประเทศมากมาย จนมีการศึกษาที่นคร San Francisco, Illinois State, and Cleveland County, Missouri State ถึงข้อเสียของระบบการปล่อยชั่วคราว และในปี ค.ศ. 1961 ได้เกิดโครงการทดลองระบบปล่อยชั่วคราวที่ Manhattan Island, New York City (The manhattan bail project of 1961) โดยวิจัยและทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ว่า หากศาลมีข้อมูลเกี่ยวกับอุปนิสัยและพฤติกรรมของผู้ต้องหาหรือจำเลยอย่างครบถ้วนตั้งแต่ฝากขังครั้งแรก ศาลก็มีคำสั่งปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันมากขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้พิพากษาใน Manhattan Island สั่งปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันมากขึ้น แต่อัตราการหลบหนีน้อยกว่าการปล่อยชั่วคราวที่มีประกัน ต่อมาในปี ค.ศ. 1966 ได้มีการปรับปรุงระบบการปล่อยชั่วคราวในระดับสหพันธรัฐ โดยการออกพระราชบัญญัติปฏิรูประบบการปล่อยชั่วคราวในระดับสหพันธรัฐ (The federal bail reform act of 1966) โดยบัญญัติให้ผู้พิพากษาต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สภาพและ

พฤติการณ์ของความผิด นำหนักพยานหลักฐาน ความสัมพันธ์ในครอบครัว อาชีพการงาน สถาน การเงิน อุปนิสัยและสภาพจิตใจ ระยะเวลาที่พำนักในที่อยู่ปัจจุบัน ประวัติการกระทำความผิด ประวัติการมาศาลตามนัด แต่ไม่ได้ระบุให้หน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบในการรวบรวมและเสนอ ข้อมูลดังกล่าวต่อศาล ต่อมาในปี ค.ศ. 1974 มีพระราชบัญญัติการพิจารณาคดีที่รวดเร็ว (The speedy trial act of 1974) จึงได้จัดตั้งสำนักงานสืบเสาะและคุมประพฤติในขั้นตอนการปล่อย ชั่วคราว (Pretrial services agencies) หรือสำนักงานปล่อยชั่วคราว จำนวน 10 แห่งในศาลระดับ สหพันธรัฐ (Federal court) โดยมีอำนาจหน้าที่ในการรวบรวม ตรวจสอบและรายงานข้อมูล เกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อศาล ตลอดจนการให้คำแนะนำเกี่ยวกับลักษณะและเงื่อนไขการ ปล่อยชั่วคราวที่เหมาะสมสำหรับผู้ต้องหาหรือจำเลยแต่ละราย ซึ่งเน้นการปล่อยชั่วคราวแบบไม่มี ประกัน โดยกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ การกำกับดูแลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลตามกำหนดนัด และแนะนำให้ศาลกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยวางเงินประกันเพียงบางส่วน (Deposit bail) แทน การวางเงินเต็มจำนวน เพื่อเป็นทางเลือกโดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมต่อผู้ประกันอาชีพ เมื่อการ จัดตั้งสำนักปล่อยชั่วคราวประสบผลสำเร็จเป็นที่พอใจและได้รับเสียงสนับสนุนจากผู้พิพากษาศาล ระดับสหพันธรัฐ ในปี ค.ศ. 1982 มีการออกพระราชบัญญัติสำนักงานปล่อยชั่วคราว (The pretrial services act of 1982) และมีการจัดตั้งสำนักงานปล่อยชั่วคราวในกำกับของศาลชั้นต้นระดับ สหพันธรัฐ รวม 94 แห่ง ต่อมาในปี ค.ศ. 1984 ได้ออกพระราชบัญญัติการควบคุมอาชญากรรมโดย ครอบคลุมแห่ง ค.ศ. 1984 (The comprehensive crime act of 1984) เพื่อแก้ไขพระราชบัญญัติ ปฏิรูประบบการปล่อยชั่วคราวในระดับสหพันธรัฐแห่ง ค.ศ. 1966 ซึ่งกำหนดให้ศาลต้องพิจารณา บั้ปัจจัยด้านความปลอดภัยในสังคมและปัจจัยความเสี่ยงในการหลบหนีควบคู่ไปด้วย และยังเพิ่ม อำนาจให้ศาลสามารถสั่งผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ศาลเห็นว่าเป็นบุคคลอันตรายเพื่อป้องกันไว้ก่อน หรือให้ปล่อยชั่วคราว โดยกำหนดเงื่อนไขจำกัดเสรีภาพมากขึ้น

สำนักงานปล่อยชั่วคราวมีบทบาทและหน้าที่หลัก คือ การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหา หรือจำเลยเพื่อเสนอศาลพิจารณาในการปล่อยชั่วคราว ตรวจสอบข้อมูลว่าเชื่อถือได้หรือไม่ ประเมินความเสี่ยงในการหลบหนีหรือก่อเหตุอันตรายอื่น ๆ ของผู้ต้องหาหรือจำเลย รายงานข้อมูล และทำความเข้าใจเสนอศาลว่าควรให้ปล่อยหรือไม่ หากปล่อยชั่วคราวได้ควรกำหนดเงื่อนไขอย่างไรบ้าง ควบคุมกำกับให้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด การมาศาลตามกำหนดนัด การไม่ก่อเหตุอันตราย อื่น โดยแบ่งหน้าที่หลักได้ 3 ประการ คือ

1. หน้าที่สืบเสาะและพินิจเพื่อการปล่อยชั่วคราว มีหน้าที่ดังนี้

1.1 รวบรวมข้อมูล โดยเจ้าหน้าที่รวบรวมข้อมูลของผู้ต้องหาหรือจำเลยเสนอศาลว่าจะให้ปล่อยชั่วคราวหรือไม่ ซึ่งจะรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานของสมาคมสำนักงานปล่อยชั่วคราวแห่งชาติ (National association of pretrial services agencies: NAPSA) ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลด้านอายุ ระยะเวลาในการอาศัยอยู่ที่ภูมิลำเนาในอดีตและปัจจุบัน ครอบครัวและชุมชน ที่อาศัยอยู่ อาชีพและประวัติการทำงาน สถานะการเงินและที่มาของรายได้ สภาพร่างกายและจิตใจ การเสพยาเสพติดและติดสุรา พฤติกรรมในอดีต บุคคลอ้างอิง บุคคลที่สามารถดูแลได้ เมื่อได้รับการปล่อยชั่วคราว ประวัติการไปศาลตามนัด การปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด

1.2 ตรวจสอบข้อมูลว่าถูกต้องน่าเชื่อถือหรือไม่ โดยตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นอิสระอย่างน้อยหนึ่งแห่ง วิธีการที่นิยมใช้ คือ การโทรศัพท์สอบถามจากบุคคลในครอบครัว ญาติหรือนายจ้าง หากไม่มีโทรศัพท์เจ้าหน้าที่จะลงพื้นที่ไปพบบุคคลที่อ้างอิงโดยตรง

1.3 ประเมินความเสี่ยงและมีความเห็นเสนอศาลเกี่ยวกับการให้ปล่อยชั่วคราว และเงื่อนไขที่ควรกำหนด เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วเจ้าหน้าที่จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อประเมินความเสี่ยงหากให้ปล่อยชั่วคราว เพื่อทำความเห็นเสนอศาลต่อไป โดยใช้วิธีให้น้ำหนักแก่ปัจจัยต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์อัตวิสัย (Subjective criteria) เกณฑ์ภาวะวิสัย (Objective criteria) การใช้ตารางจำแนกความเสี่ยง (Risk matrix) หรือการออกคู่มือการปล่อยชั่วคราว (Pretrial release guidelines)

2. การคุมความประพฤติหลังปล่อยชั่วคราว โดยการกำกับหรือควบคุมความประพฤติ ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลังการปล่อยชั่วคราว เพื่อให้มาศาลตามนัดและไม่ก่อเหตุอันตรายใด ๆ เพิ่มเติมรวมทั้งในช่วงศาลรับฟ้องด้วย การควบคุมมิให้ผิดนัดศาล โดยการแจ้งเตือนวันนัดของศาลให้ทราบหลาย ๆ ครั้ง หากแจ้งแล้วยังไม่ไปศาล สำนักงานปล่อยชั่วคราวก็มีการจัดตั้งแผนกติดตามผู้ต้องหา หรือจำเลยที่ไม่มาศาล (Failure-to-appear unit) ซึ่งมีหน้าที่ติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไป มีทั้งการโทรศัพท์โดยตรง ลงพื้นที่เพื่อตามตัวในการคุมประพฤติผู้ต้องหาหรือจำเลยตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ซึ่งมีหลายเงื่อนไข ดังนี้

2.1 คำสั่งจำกัดการเดินทางของผู้ต้องหาหรือจำเลย (Restrictions of movement) โดยกำหนดให้อยู่อาศัยในบริเวณที่กำหนด การห้ามเข้าใกล้สถานที่ต่าง ๆ

2.2 คำสั่งห้ามเข้าใกล้ (Stay-away conditions) เช่น ห้ามเข้าใกล้ผู้เสียหายหรือพยาน โดยส่วนใหญ่จะใช้กับคดีความรุนแรงในครอบครัว

2.3 คำสั่งห้ามออกนอกบ้านในเวลาที่กำหนดหรือเคอร์ฟิว (Curfew) เป็นการจำกัดเวลาการอยู่ในพื้นที่สาธารณะหรือในที่ชุมชน โดยลดความเสี่ยงที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปกระทำความผิดซ้ำ

2.4 คำสั่งให้อยู่เฉพาะในบ้านและการใช้กำไลอิเล็กทรอนิกส์ (House arrest and electronic monitoring) เป็นการให้อยู่ในบ้าน การออกนอกเขตบ้านต้องได้รับอนุญาตจากศาลหรือสำนักงานปล่อยชั่วคราว เมื่อได้รับอนุญาตให้ออกนอกบ้านได้ก็จะใช้กำไลอิเล็กทรอนิกส์เป็นการติดตามเพื่อดูว่าอยู่ที่ไหน

2.5 คำสั่งให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยขึ้นการบำบัดรักษา อบรมหรืออยู่ในสถานที่ใดเป็นพิเศษ โดยใช้กับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีความบกพร่องหรือเจ็บป่วยสมควรได้รับการรักษา

หากผู้ต้องหาหรือจำเลยประพฤติฝ่าฝืนเงื่อนไขที่ศาลกำหนด สำนักงานปล่อยชั่วคราวก็จะเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขตามกรอบที่ศาลกำหนด โดยมีมาตรการบังคับ ดังนี้

1. มาตรการเยียวยา (Remedial actions) เป็นมาตรการเพิ่มความเข้มข้นในการควบคุมแต่ไม่จำกัดสิทธิเสรีภาพมากนัก

2. มาตรการจำกัด (Restrictive sanctions) ใช้เพื่อจำกัดเสรีภาพในการเดินทางหรือเข้าสมาคม

3. มาตรการลงโทษ (Punitive sanctions) โดยการปรับหรือเพิกถอนคำสั่งปล่อยชั่วคราว

4. หน้าที่ในการติดตามสถานะและข้อเท็จจริงของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ยังไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราว สำนักงานปล่อยชั่วคราวจะต้องปรับปรุงข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ยังต้องขังอยู่เป็นระยะๆ เพื่อประเมินว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นสมควรได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือไม่

นับตั้งแต่ตั้งสำนักงานปล่อยชั่วคราว มีผลการวิจัย (Marie VanNostrand, 2010 อ้างถึงใน ธรรมนูญฯ ตันติกุล, 2557) ทำให้เงินงบประมาณในการจัดตั้งและบริหารสำนักงานปล่อยชั่วคราวน้อยกว่าค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ล้นเรือนจำ นอกจากนี้ประสิทธิภาพในการลดผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกขังระหว่างพิจารณา ทั้งยังดูแลมิให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นหลบหนีหรือไปก่อเหตุร้ายซ้ำได้อีก

กระบวนการปล่อยชั่วคราวและกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการปล่อยชั่วคราว

กระบวนการปล่อยชั่วคราวในศาลยุติธรรมมี 3 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการปล่อยชั่วคราวชั้นสอบสวน เป็นกระบวนการเริ่มแรกของการดำเนินคดีอาญา เมื่อพนักงานตำรวจดำเนินการสืบสวนสอบสวนและทำการจับกุมผู้ต้องหาได้แล้ว

จะมีอำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้สอบสวนได้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง หากการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น จะต้องดำเนินการยื่นคำร้องฝากขัง เพื่อขออำนาจศาลในการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ โดยมีอำนาจในการควบคุมตัว ดังนี้

1.1 คดีที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป สามารถขออำนาจศาลในการฝากขังผู้ต้องหาได้ จำนวนไม่เกิน 7 ครั้ง ๆ ละ 12 วัน รวมไม่เกิน 84 วัน

1.2 คดีที่มีโทษจำคุกต่ำกว่า 10 ปีลงมา สามารถขออำนาจศาลในการฝากขังผู้ต้องหาได้ จำนวนไม่เกิน 4 ครั้ง ๆ ละ 12 วัน รวมไม่เกิน 48 วัน

1.3 คดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวง คือ มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 60,000 บาท สามารถขออำนาจศาลผิดฟ้องได้ไม่เกิน 6 ครั้ง ๆ 6 วัน รวมไม่เกิน 36 วัน

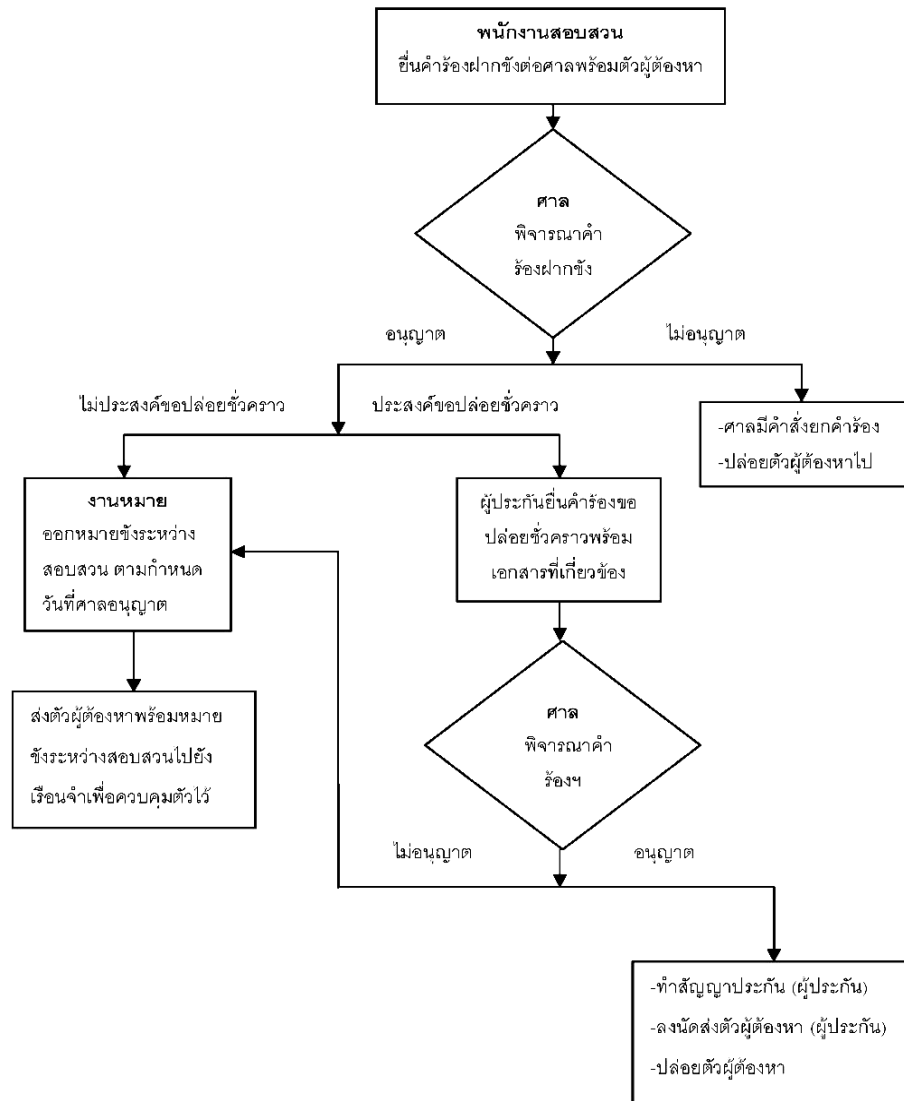
เมื่อศาลพิจารณามีคำสั่งอนุญาตให้ฝากขัง หรือผิดฟ้องแล้ว ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวไประหว่างสอบสวน โดยสามารถที่จะยื่นคำร้องได้ตลอดเวลาที่มีความประสงค์ และเมื่อพนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเสร็จก็จะส่งสำนวนคดีไปยังพนักงานอัยการ เพื่อดำเนินการฟ้องผู้ต้องหาต่อไป

2. กระบวนการปล่อยชั่วคราวชั้นพิจารณาคดี เป็นกระบวนการที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องผู้ต้องหาเป็นจำเลยต่อศาล เมื่อศาลประทับรับฟ้องคดีไว้พิจารณาแล้ว จำเลยก็มีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในระหว่างพิจารณาคดีได้ทันที หรือตลอดเวลาที่มีความประสงค์

3. กระบวนการปล่อยชั่วคราวชั้นอุทธรณ์ ฎีกา เป็นกระบวนการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ยื่นอุทธรณ์คำสั่งปล่อยชั่วคราวที่ศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ในระหว่างสอบสวนหรือระหว่างพิจารณาคดีไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา คำสั่งของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ถือเป็นที่สุด แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวเข้ามาใหม่

กระบวนการปล่อยชั่วคราว ทั้ง 3 กระบวนการ สามารถสรุปกระบวนการได้ตามภาพที่ 2-2, ภาพที่ 2-3, และภาพที่ 2-4

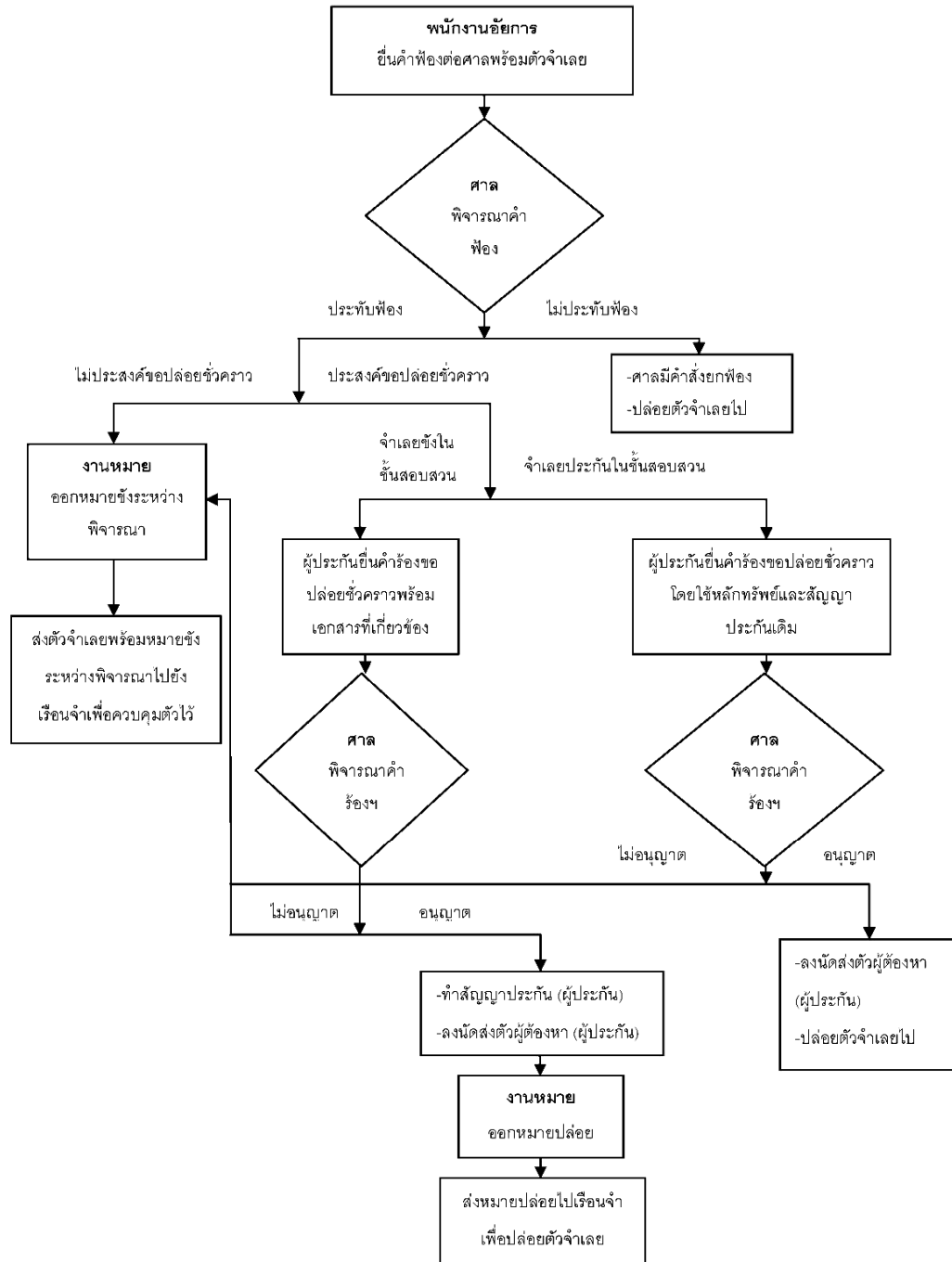
แผนภูมิขั้นตอนกระบวนการปล่อยชั่วคราว ชั้นสอบสวนครั้งแรก

ภาพที่ 2-2 กระบวนการปล่อยชั่วคราวชั้นสอบสวนครั้งแรก

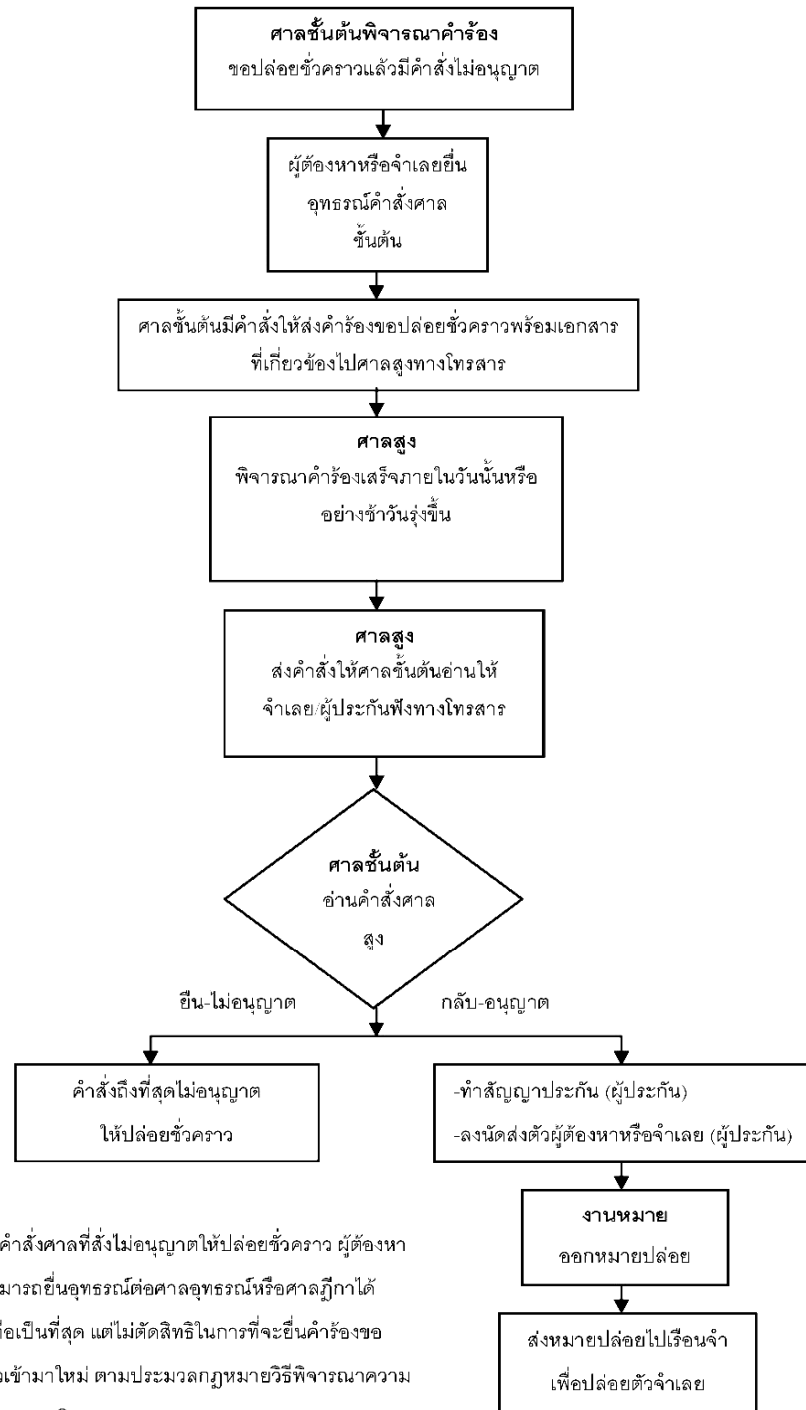

แผนภูมิขั้นตอนกระบวนการปล่อยชั่วคราว ชั้นพิจารณาคดี

ภาพที่ 2-3 กระบวนการปล่อยชั่วคราวชั้นพิจารณาคดี

แผนภูมิขั้นตอนกระบวนการปล่อยชั่วคราว ชั้นอุทธรณ์-ฎีกา

ภาพที่ 2-4 กระบวนการปล่อยชั่วคราวชั้นอุทธรณ์ฎีกา

กฎหมายที่เกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราว

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 (พิชัย นิลทองคำ, 2554, หน้า 354-355) บัญญัติว่า “คำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ไม่ว่าผู้ต้องหาต้องควบคุมหรือขังตามหมายศาล ย่อมยื่นได้โดยผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี

2. เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมต้องขังตามหมายศาลและยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อศาลนั้น

3. เมื่อผู้ต้องหาถูกฟ้องแล้ว ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น

4. เมื่อศาลอ่านคำพิพากษาศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์แล้ว แม้ยังไม่มีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา หรือมีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาแล้ว แต่ยังไม่ได้ส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น

ในกรณีศาลชั้นต้นเห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว ให้ศาลชั้นต้นส่งอนุญาต มิฉะนั้นให้รีบส่งคำร้องพร้อมสำเนาไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเพื่อส่ง แล้วแต่กรณี

5. เมื่อศาลส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้ว จะยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น หรือจะยื่นต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณีก็ได้

ในกรณีที่ยื่นต่อศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นรีบส่งคำร้องไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเพื่อส่ง แล้วแต่กรณี”

มาตรา 107 (ณรงค์ ใจหาญ, 2556, หน้า 290-292) บัญญัติว่า “เมื่อได้รับคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ให้เจ้าพนักงานหรือศาลรีบส่งอย่างรวดเร็วและผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 108 มาตรา 108/ 1 มาตรา 109 มาตรา 110 มาตรา 111 มาตรา 112 มาตรา 113 และมาตรา 113/1

คำสั่งให้ปล่อยชั่วคราวตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำสั่งดังกล่าว โดยทันที

มาตรา 108 ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ

1. ความหนักเบาแห่งข้อหา
2. พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด
3. พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร

4. เชื้อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด
5. ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่
6. ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่
7. ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงาน

สอบสวน พนักงานอัยการ โจทก์ หรือผู้เสียหาย แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราว หรือศาลอาจรับฟังข้อเท็จจริง รายงานหรือความเห็นของเจ้าพนักงาน ซึ่งกฎหมายกำหนด ให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวกับการนั้น เพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องด้วยก็ได้

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาล จะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อย ชั่วคราวปฏิบัติ เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจ เกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้”

มาตรา 108/ 1 การสั่งไม่ปล่อยชั่วคราว จะกระทำได้อต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใด เหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

1. ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี
2. ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน
3. ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น
4. ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ
5. การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวน

ของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดีในศาล

คำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผลและต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย และผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว”

มาตรา 109 (พิชัย นิลทองคำ, 2554, หน้า 358) บัญญัติว่า ในกรณีที่ผู้ต้องหา หรือจำเลยต้องหาหรือถูกฟ้องในความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปี ถ้ามีคำร้อง ขอให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น ศาลจะต้องถาม พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือโจทก์ว่าจะคัดค้านประการใดหรือไม่ ถ้าไม่อาจถามได้ โดยมีเหตุอันควร ศาลจะงดการถามเสียก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุนั้นไว้

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นได้กำหนดสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้รับการ ปล่อยตัวชั่วคราว ทั้งในชั้นพนักงานสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ และชั้นศาล โดยกำหนด

เป็นหลักว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องรับการปล่อยชั่วคราว หากจะไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว จะต้องมิเหตุอันสมควรตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และถือเป็นบทยกเว้นของการขอปล่อยชั่วคราว ซึ่งในชั้นศาลสามารถขอปล่อยชั่วคราวได้ 3 ช่วง คือ 1) ช่วงที่พนักงานสอบสวนขอฝากขังต่อศาล 2) ช่วงระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น 3) ช่วงการพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยศาลจะอนุญาตให้ปล่อยโดยไม่มีประกันหรือให้ปล่อยโดยมีประกัน หรือปล่อยโดยมีประกันและหลักประกันก็ได้ ตามที่บัญญัติไว้ใน

มาตรา 110 (คดีต ณ นคร, 2549, หน้า 371-373) “ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินห้าปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกัน และจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ในคดีอย่างอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกัน และหลักประกันด้วยก็ได้

การเรียกประกันหรือหลักประกันตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะเรียกจนเกินควรแก่กรณีมิได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือข้อบังคับของประธานศาลฎีกาแล้วแต่กรณี”

สำหรับการประกันตัวโดยมีหลักทรัพย์มาวางไว้เป็นประกัน ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 114

มาตรา 114 เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยให้มีประกันและหลักประกันด้วย ก่อนปล่อยตัวไปให้ผู้ร้องขอประกันจัดหาหลักประกันมาดังต้องการ

หลักประกันมี 3 ชนิด คือ 1) มีเงินสดมาวาง 2) มีหลักทรัพย์อื่นมาวาง 3) มีบุคคลมาเป็นหลักประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์”

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ. 2548

ประธานศาลฎีกาได้ปรับปรุงระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม

ว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว เพื่อให้สอดคล้องกับข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ในคดีอาญา พ.ศ. 2548 โดยประกาศใช้เมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2548 (สำนักวิชาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2550, หน้า 8-12) โดยมีรายละเอียด คือ

1. เมื่อศาลได้รับคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว ให้มีคำสั่งโดยเร็ว และให้ถือเป็นหลักว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เว้นแต่มีเหตุจำเป็นต้องควบคุมตัวไว้ ซึ่งศาลจะต้องระบุเหตุผลความจำเป็นนั้นอย่างครบถ้วนและชัดแจ้ง ทั้งนี้สามารถเปลี่ยนแปลงคำสั่งใหม่ได้ เมื่อมีเหตุผลสมควรและต้องระบุเหตุผลไว้โดยชัดแจ้งด้วย สำหรับจำนวนราคาประกันให้เขียนหรือพิมพ์ด้วยตัวเลขหรือตัวอักษรอย่างชัดเจน

2. ผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถเสนอข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสาเหตุและพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการกระทำผิดที่ถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้อง รวมทั้งบุคลิกลักษณะนิสัย สภาพทางร่างกายและจิตใจ การศึกษา การประกอบอาชีพ การงาน ประวัติการทำความผิดอาญา สภาพและฐานะทางครอบครัว และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม เพื่อประกอบการพิจารณาสั่งคำร้อง โดยศาลอาจให้เจ้าพนักงานศาลเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำในการดำเนินการ

3. ผู้ร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวอาจเสนอหลักประกันมาพร้อมคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการพิจารณาของศาลก็ได้ นอกจากนี้คดีที่ศาลชั้นต้นหรือศาลชั้นอุทธรณ์พิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน 3 ปี เมื่อจำเลยยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา หากจำเลยเคยได้รับการปล่อยชั่วคราวในระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้นหรือศาลชั้นอุทธรณ์มาก่อน ให้ศาลชั้นต้นพิจารณาสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ โดยไม่ต้องส่งให้ศาลชั้นอุทธรณ์ หรือศาลฎีกาเป็นผู้พิจารณาสั่ง

4. ถ้ามีการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวน ถ้าผู้ร้องขอให้ปล่อยตัวชั่วคราวมีความประสงค์ที่จะใช้เงินสดหรือหลักทรัพย์อื่นที่วางประกันไว้ในชั้นสอบสวนที่ผู้อำนวยการสถานพินิจ พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ เป็นหลักประกันในชั้นศาลก็ให้ผู้ร้องขอระบุรายละเอียดเกี่ยวกับหลักประกัน รวมทั้งมูลค่า ราคา และวงเงินที่ได้รับประกันในชั้นสอบสวน โดยให้แนบสำเนาภาพถ่ายหลักประกันมาพร้อมกับคำขอ ถ้าหลักทรัพย์เป็นที่ดินหรือห้องชุด ให้แนบสำเนาหนังสือสำคัญแสดงสิทธิและหนังสือรับรองราคาประเมินของสำนักงานที่ดินมาด้วย และมีคำรับรองหรือคำแถลง หรือหลักฐานอื่นที่น่าเชื่อถือว่าหลักประกันยังอยู่ในความครอบครองของผู้รับหลักประกันในชั้นสอบสวนก็ให้ศาลถือหลักประกันนั้นเป็นหลักประกันในชั้นศาล หากศาลกำหนดวงเงินประกันสูงกว่าที่กำหนดในชั้นสอบสวนก็ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ร้องขอประกันวางหลักประกันอื่นเพิ่มเติมให้เพียงพอกับวงเงินที่ประกัน และเมื่อศาลสั่งอนุญาตแล้ว ให้แจ้งผู้รับหลักประกันในชั้นสอบสวนนั้นส่งหลักประกันต่อศาลภายในเวลาที่ศาลกำหนด

5. เพื่อความรวดเร็วและให้จำเลยได้รับความคุ้มครองสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นอุทธรณ์และศาลฎีกา ให้ศาลชั้นต้นปฏิบัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกาโดยทางโทรสารหรือทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยให้ดำเนินการ

1) เมื่อศาลชั้นต้นได้รับคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกาหรือคำร้องอุทธรณ์ คำสั่งศาลชั้นต้นที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต่อศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ให้รีบส่งสำเนาคำร้องดังกล่าว พร้อมสำเนาย่อสำนวนเท่าที่จำเป็นส่งไปยังศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกา โดยทางโทรสารหรือทางอิเล็กทรอนิกส์ในวันนั้นหรืออย่างช้าที่สุดวันทำการรุ่งขึ้น หากสำนวนส่งไปยังศาลชั้น

อุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้ว ให้รีบส่งเฉพาะคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวโดยระบุรหัส พร้อมลงลายมือชื่อผู้ที่ได้รับมอบหมายในต้นฉบับเอกสารทุกแผ่นที่ส่งมาทางโทรสารหรือทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ส่วนต้นฉบับให้รีบส่งมาภายหลังโดยเร็ว การย่อสำนวนอย่างน้อยต้องมีสำเนา คำร้องขอฝากขังในกรณีที่อยู่ในชั้นฝากขัง สำเนาคำฟ้อง และคำพยานโจทก์ปากสำคัญในกรณีที่คดีอยู่ในชั้นพิจารณา สำเนาคำพิพากษาเฉพาะแผ่นแรกที่มีชื่อโจทก์จำเลย ส่วนที่อ้างถึง คำขอทำขังฟ้อง และส่วนที่เป็นคำวินิจฉัย ข้อมูลว่าจำเลยหรือผู้ต้องหาเคยได้รับการปล่อยชั่วคราวมาก่อนหรือไม่ และกำหนดราคาประกันไว้เท่าใด คำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือโจทก์ พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีอื่นใด อันจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณา เช่น จำเลยจะหลบหนีหรือไม่ เมื่อศาลชั้นอุทธรณ์หรือศาลฎีกาทำคำสั่งเสร็จแล้ว ให้แจ้งศาลชั้นต้นทางโทรศัพท์หรือทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้คอยรับสำเนาคำสั่งและสำเนารายงานของศาลที่จะส่งทางโทรสารหรือทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หากมีการนัดหมายเวลาในการจัดส่งที่แน่นอนก็ให้จัดส่งตามเวลาที่กำหนดนัดหมายไว้ โดยให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้รับ ส่วนต้นฉบับส่งภายหลัง เมื่อศาลชั้นต้นได้รับสำเนาคำสั่งแล้ว ให้โทรศัพท์กลับไปตรวจสอบความถูกต้องของรหัสและผลคำสั่ง และผู้รับลงลายมือชื่อ ระบุชื่อและตำแหน่งกำกับไว้ในเอกสารที่รับทุกแผ่น แล้วผู้ได้รับมอบหมายรายงานให้อธิบดีหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลทราบ ทั้งนี้ศาลชั้นต้นจะต้องอ่านคำสั่งที่ได้รับให้จำเลยหรือผู้ขอประกันโดยด่วน ถ้าต้องอ่านคำสั่งในวันรุ่งขึ้นให้ผู้รับเก็บสำเนาคำสั่งโดยใส่ซองปิดผนึกและลงลายมือชื่อคาบของผนึกไว้ 2) ศาลชั้นต้นในกรุงเทพฯ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้ดำเนินการส่งคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวหรืออุทธรณ์คำสั่ง และสำนวนที่ต้องใช้พิจารณา แล้วนำส่งในวันเดียวกันหรืออย่างช้าวันทำการรุ่งขึ้น

6. ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลย หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนี ป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ เช่น ให้รายงานตัวต่อเจ้าพนักงาน วางข้อจำกัดเกี่ยวกับสถานที่อยู่อาศัย หรือการเดินทางออกไปนอกสถานที่อยู่อาศัย

7. ศาลต้องจัดให้มีวิธีการในการควบคุมดูแลการขอให้ปล่อยชั่วคราวมิให้เกิดเหตุการณ์ในทางมิชอบหรือเอาเปรียบประชาชน เช่น การขึ้นทะเบียนนายประกันอาชีพ การประกาศอัตราค่าตอบแทนจากการใช้หลักประกัน มีการประสานงานและส่งข้อมูลระหว่างศาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ต้องจัดให้มีระบบคุ้มครองสิทธิผู้ประกัน เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและติดตามผลการดำเนินการบังคับคดีนายประกัน ทั้งยังให้อำนาจศาลในการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ เพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เช่น

วิธีดำเนินการกรณีร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นอุทธรณ์ฎีกา การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติระหว่างได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว การควบคุมดูแลการปล่อยชั่วคราวมิให้เกิดพฤติการณ์ในทางมิชอบหรือเอาเปรียบประชาชน วิธีดำเนินการบังคับคดีหลังผิดสัญญาประกัน ข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548

โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 110 วรรคสาม ซึ่งเกี่ยวกับการกำหนดวงเงินประกัน การปล่อยชั่วคราวโดยมีหลักทรัพย์เป็นประกัน การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกัน กรณีนิติบุคคลเป็นผู้ขอประกันและกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยทำสัญญาประกันตนเองไว้ ประธานศาลฎีกาจึงออกข้อบังคับ (สำนักวิชาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2550, หน้า 4-7) ดังนี้

1. การกำหนดวงเงินประกันให้พิจารณาว่าคดีความผิดลหุโทษหรือที่มีโทษปรับสถานเดียว ให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน หากมีเหตุจำเป็นให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกินกึ่งหนึ่งของอัตราโทษปรับขั้นสูงของความผิดนั้น รวมถึงคดีความผิดที่มีผลกระทบทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีอัตราโทษปรับสูง หรือมีโทษจำคุกด้วย ส่วนคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 5 ปี ให้ศาลใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยไม่ต้องมีประกัน หากมีเหตุจำเป็นให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกิน 100,000 บาท เว้นแต่มีเหตุที่จะสั่งเป็นอย่างอื่น แต่ต้องระบุเหตุอันไว้อย่างชัดเจนด้วย สำหรับคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 5 ปีขึ้นไป การอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องมีประกัน แต่จะมีหลักประกันหรือไม่ก็ได้ แต่วงเงินประกันต้องไม่สูงเกินควรแก่กรณี ในคดีที่พฤติการณ์แห่งคดีมิได้มีลักษณะเป็นพิเศษอย่างอื่น การกำหนดวงเงินในคดีที่มีโทษจำคุกแต่ไม่มีโทษสถานอื่นที่หนักกว่าโทษจำคุกรวมอยู่ด้วย ให้กำหนดวงเงินประกันโดยถือเกณฑ์ไม่เกิน 20,000 บาท ต่อระยะเวลาโทษจำคุก 1 ปี ทั้งในส่วนที่เป็นอัตราโทษขั้นสูงและขั้นต่ำ คดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกิน 600,000 บาท คดีที่มีโทษประหารชีวิต ให้กำหนดวงเงินประกันไม่เกิน 800,000 บาท คดีที่มีหลายข้อหา ไม่ว่าจะมีความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท หรือความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษหนักที่สุดเป็นเกณฑ์ในการกำหนดวงเงินประกัน แต่ในกรณีที่จำเลยถูกฟ้องหลายคดีต่อศาลเดียวกัน ไม่ว่าจะถูกฟ้องพร้อมกันหรือไม่ก็ตาม ศาลอาจกำหนดวงเงินประกันในแต่ละคดีให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ โดยให้ใช้หลักประกันร่วมกันก็ได้ แต่วงเงินประกันรวมสำหรับทุกคดีต้องไม่น้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกิน 3 ปี ไม่ว่าจะเป็คดีที่ต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงหรือไม่ก็ตาม ให้ศาลใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว

ในระหว่างอุทธรณ์ฎีกาได้โดยมีประกันและหลักประกัน แต่วงเงินประกันไม่ควรสูงเกินกว่า 100,000 บาท กรณีเกิน 3 ปี หากศาลเห็นสมควรอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์ฎีกาโดยมีประกันและหลักประกัน และเห็นว่าควรกำหนดวงเงินประกันให้สูงขึ้นจากที่ศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์กำหนดไว้ ก็ให้กำหนดวงเงินประกันเพิ่มเติม แต่ไม่ควรเพิ่มเกินกึ่งหนึ่ง

3. ในกรณีผู้ขอประกันเป็นญาติพี่น้องหรือเกี่ยวพันโดยการสมรส หรือใช้หลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นที่กำหนดราคามูลค่าที่แน่นอนและสะดวกแก่การบังคับคดี หรือคดีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำความผิดด้วยความจำใจหรือด้วยความยากจน ศาลจะกำหนดวงเงินประกันให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติก็ได้ หรือการวางเงินสดกรณีตามข้อนี้ จะวางเพียงร้อยละยี่สิบของจำนวนวงเงินประกันที่ศาลกำหนดก็ได้

4. ในกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหญิงมีครรภ์หรือมีบุตรอายุไม่เกินสามปี อยู่ในความดูแล หรือเป็นผู้เจ็บป่วย หากต้องขังจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือเป็นผู้พิการ หรือสูงอายุ ซึ่งโดยสภาพร่างกายหรือจิตใจ อาจจะเกิดความทุกข์ยากลำบากเกินกว่าปกติในระหว่างต้องขัง ให้ศาลใช้ดุลพินิจให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันหรือกำหนดวงเงินประกันให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติก็ได้ หรือหากเป็นเด็กหรือเยาวชน ให้ศาลที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีใช้ดุลพินิจกำหนดวงเงินประกันตามที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่สูงกว่าหลักเกณฑ์ที่กำหนด

5. หลักทรัพย์ที่ใช้ในการประกันสามารถใช้หลักทรัพย์ คือ 1) ที่ดินมีโฉนด มีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ หอสมุดที่มีโฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ หรือหนังสือกรรมสิทธิ์หอสมุด โดยมีหนังสือรับรองราคาประเมินของสำนักงานที่ดินมาแสดง หากจะนำสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินมาประกันด้วยก็ต้องแสดงสำเนาทะเบียนบ้านและหนังสือประเมินราคาส่งปลูกสร้างที่น่าเชื่อถือประกอบด้วย หลักทรัพย์ที่มีค่าอย่างอื่นที่กำหนดราคามูลค่าที่แน่นอนได้ เช่น พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน บัตรหรือสลากออมทรัพย์ทวีสิน ใบรับฝากเงินธนาคารประเภทประจำ ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่าย และธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไป ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัวเช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรอง หนังสือรับรองของธนาคารหรือบริษัทประกันภัย โดยเมื่อทำสัญญาประกันแล้วจะต้องแจ้งอายัดไปยังสำนักงานที่ดิน หรือธนาคารแล้วแต่กรณีทันที และเมื่อสัญญาประกันสิ้นสุด ให้รีบคืนหลักทรัพย์และแจ้งถอนอายัดโดยเร็ว 2) การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกัน 2.1) บุคคลผู้ขอประกันจะต้องเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่การงานหรือมีรายได้แน่นอน เช่น ข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น พนักงานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงาน

ของรัฐประเภทอื่น ๆ ลูกจ้างของทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารพรรคการเมือง หรือ
 หน่วยงานหรือเป็นผู้มีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น เป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน สามี
 ภรรยา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง บุคคลที่เกี่ยวข้องกันโดยการสมรส หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่า
 มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเหมือนเป็นญาติพี่น้อง หรือมีความสัมพันธ์ทางอื่นที่ศาลเห็นสมควรให้ประกัน
 ตามหลักเกณฑ์ คือ ก) ให้ยื่นคำร้องด้วยตนเอง และเสนอหนังสือรับรองจากต้นสังกัดหรือนายจ้าง
 ตามแบบหรือหลักฐานอื่นที่เชื่อถือได้ หากมีคู่สมรสให้แสดงหนังสือยินยอมของคู่สมรสด้วย
 ข) อัตราราคาประกันไม่เกิน 10 เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ค) การอนุญาต
 ให้ประกันให้พิจารณาจากเงินเดือนหรือรายได้ แต่หากวงเงินประกันสูงกว่าวงเงินที่ผู้ประกันมีสิทธิ
 ประกันได้ ก็สามารถนำหลักทรัพย์อื่นมาวางเพิ่มเติมให้เพียงพอกับวงเงินประกันได้ ง) หากผู้ประกัน
 พ้นจากตำแหน่งหน้าที่การงาน ก็ให้คงมีสิทธิประกันต่อไป โดยศาลอาจใช้ดุลพินิจสั่งให้หาหลักประกัน
 เพิ่มหรือดีกว่าเดิม 2.2) นิติบุคคลก็สามารถเป็นผู้ขอประกันได้ หากเป็นกรณีกรรมการ ผู้แทน ตัวแทน
 หุ่นส่วน พนักงาน หรือลูกจ้างของนิติบุคคลนั้น ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งศาลอาจกำหนด
 ให้ผู้ขอประกันวางเงินหรือหลักทรัพย์อื่นตามจำนวนที่เห็นสมควรเพิ่มเติมได้ โดยจะต้องแสดงหนังสือ
 รับรองการจดทะเบียนและหลักฐานแสดงฐานะการเงินและผู้มีอำนาจทำการแทน 2.3) ส่วนราชการ
 ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการช่วยเหลือข้าราชการหรือลูกจ้างของทางราชการ
 ที่ต้องคดีอาญา เป็นผู้ร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว หากจำนวนเงินที่ระบุในหนังสือรับรองเพียงพอแล้ว
 ก็ว่าเป็นหลักทรัพย์ที่น่าเชื่อถือได้ 3) ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจทำสัญญาประกันตนเองได้ 4) ส่วนผู้ต้องหา
 หรือจำเลย เป็นผู้ประกอบวิชาชีพ เช่น แพทย์ เภสัชกร พยาบาล วิศวกร สถาปนิก ทนายความ
 ผู้สอบบัญชี ครู ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสื่อมวลชน หรือผู้ประกอบอาชีพอื่นที่ศาลเห็นสมควร
 ให้ประกันได้ และเป็นการถูกกล่าวหาว่าเป็นความผิดจากการการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติงาน
 ในการประกอบวิชาชีพนั้น โดยสามารถประกันตนเองได้ในวงเงินไม่เกิน 15 เท่าของอัตราเงินเดือน
 หรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน”

กระบวนการการปล่อยชั่วคราวและแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
 กระบวนการปล่อยชั่วคราวในชั้นพิจารณาของศาลยุติธรรมจะให้ความสำคัญ
 กับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ และกฎหมายได้บัญญัติให้ศาล
 ต้องอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหลัก ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นข้อยกเว้น
 โดยถือว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยยังเป็นผู้บริสุทธิ์ หากศาลยังไม่พิพากษาให้จำเลยมีความผิด
 จึงเป็นเหตุให้การดำเนินการในการปล่อยชั่วคราวกับการดำเนินการตามแนวทางการบริหาร
 แบบมุ่งผลสัมฤทธิ์สวนทางกัน ทั้งนี้เพราะการปล่อยชั่วคราวเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ

ของประชาชน การคุ้มครองสังคม การดูแลประเทศชาติให้เกิดความสงบสุข จึงไม่อาจดูที่ผลสัมฤทธิ์ได้ เนื่องจากมีปัจจัยตัวแปรต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น พฤติการณ์ของคดีเป็นอย่างไร ร้ายแรงมากน้อยเพียงใด กระทบกับสังคมมากน้อยเพียงใด ผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างไร

แต่ผลกระทบจากการปล่อยชั่วคราวมีผลต่อการบังคับคดีผู้ประกันค้อย่างสูงมาก เนื่องจากหากเกิดกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวไปแล้วหลบหนี ศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันเต็มตามสัญญา งานบังคับคดีจะต้องเป็นผู้ดำเนินการบังคับคดีผู้ประกัน หากมีการวางหลักทรัพย์ที่เป็นเงินสด และหลักทรัพย์สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ทันที เช่น เงินฝากธนาคารประเภทฝากประจำ พันธบัตร สลากออมสิน เป็นต้น ก็สามารถที่จะดำเนินบังคับคดีได้เต็มตามสัญญา แต่ปัจจุบันที่มีปัญหาในการบังคับคดี คือ หลักทรัพย์ที่ไม่มีคุณภาพ เช่น ที่ดินตาบอด ไม่มีทางเข้าและการปล่อยชั่วคราวที่ไม่มีหลักประกัน จะทำให้การบังคับคดีได้น้อยไม่มีประสิทธิภาพ

การบังคับคดีสามารถนำแนวทางบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์มาใช้ในการดำเนินการได้ แต่ทางปฏิบัติปัจจุบันสำนักงานศาลยุติธรรมไม่ได้ดำเนินการตามแนวทางบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ คงใช้การบริหารงานแบบการปฏิบัติราชการทั่วไป หากนำแนวทางการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์มาใช้ โดยการกำหนดแผนกลยุทธ์ กำหนดทิศทาง กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนด เป้าหมาย กำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงาน ตลอดจนสร้างตัวชี้วัด (Key performance indicators) ในการบังคับคดีก็จะสามารถดำเนินการบังคับคดีให้มีประสิทธิภาพได้มากกว่าปัจจุบัน

ส่วนที่ 3 ศาลยุติธรรม กระบวนการดำเนินคดีอาญาในศาลยุติธรรมรูปแบบ และวิธีการในการบังคับคดีของศาลยุติธรรม

ในส่วนที่ 3 นี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรม กระบวนการดำเนินคดีอาญาในศาลยุติธรรมและรูปแบบและวิธีการในการบังคับคดีของศาลยุติธรรมในปัจจุบัน โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ศาลยุติธรรมของประเทศไทย

ประวัติของศาลยุติธรรม (สำนักงานศาลยุติธรรม, 2545, หน้า 3) ในปีรัตนโกสินทร์ศก 100 เนื่องในโอกาสพระนครครบ 100 ปี ซึ่งตรงกับวันที่ 21 เมษายน 2425 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงวางศิลาฤกษ์อาคารศาลสถิตยุติธรรม และต่อมาในปีรัตนโกสินทร์ศก 110 ซึ่งตรงกับวันที่ 25 มีนาคม 2434 ทรงมีพระบรมราชโองการประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้น และจัดระบบกฎหมายเสียใหม่เพื่อให้เข้ากับนานาอารยประเทศ โดยมีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวง

ราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ทรงเป็นกำลังสำคัญในการจัดรูปแบบกฎหมายและระบบศาลยุติธรรม อันเป็นรากฐานสำคัญให้ศาลยุติธรรมเจริญรุ่งเรืองเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทความยุติธรรมให้แก่ประชาชนสืบมา ในปี พ.ศ. 2478 ได้มีการประกาศใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรมแบ่งแยก งานศาลยุติธรรมออกจากกันเป็นสองฝ่าย คือ งานตุลาการ และงานธุรการ โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รับผิดชอบงานธุรการ ส่วนงานตุลาการ คือ การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นอำนาจของตุลาการโดยเฉพาะ

ต่อมาในปี 2540 ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2540 มาตรา 275 บัญญัติให้ศาลยุติธรรมมีหน่วยงานธุรการของศาลยุติธรรมที่เป็นอิสระให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชา ขึ้นตรงต่อประธานศาลฎีกา และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 มาตรา 5 บัญญัติให้สำนักงานศาลยุติธรรมเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับ เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2543 จึงถือว่าศาลยุติธรรมได้แยกออกจากกระทรวงยุติธรรมนับตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2543 เป็นต้นมา

ข้อมูลสถิติการดำเนินคดีอาญาในศาลชั้นต้น มีคดีอาญาที่เข้าสู่การพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น ย้อนหลัง 3 ปี ในปี 2553-2555 ตามตารางที่ 2-1

ตารางที่ 2-1 จำนวนคดีอาญาที่เข้าสู่ศาลชั้นต้นย้อนหลัง 3 ปี (ปี 2553-2555)

(สำนักแผนงานและงบประมาณ กลุ่มระบบข้อมูลและสถิติ สำนักงานศาลยุติธรรม, 2554)

ปี พ.ศ.	คดีค้างมาจากปีก่อน (เรื่อง)	คดีรับใหม่ (เรื่อง)	รวม (เรื่อง)	คดีที่พิจารณาเสร็จไป (เรื่อง)	คดีเสร็จไปคิดเป็นร้อยละ	คดีค้างไป (เรื่อง)
2553	60,823	483,435	544,258	487,711	89.61	56,547
2554	56,547	522,057	578,604	526,214	90.95	52,390
2555	52,390	567,294	619,684	572,516	92.39	47,168

จากตารางที่ 2-1 จะเห็นว่าคดีอาญาที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นในปี พ.ศ. 2553 รวมจำนวน 544,258 เรื่อง พิพากษาเสร็จไป 487,711 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 89.61 ในปี พ.ศ. 2554 รวมจำนวน 578,604 เรื่อง พิพากษาเสร็จไป 526,214 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 90.95 และปี พ.ศ. 2555 รวมจำนวน 619,684 เรื่อง พิพากษาเสร็จไป 572,516 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 92.39

ในจำนวนคดีอาญารับใหม่ที่ขึ้นสู่ศาลตามตารางที่ 2-1 ดังกล่าวมีรายละเอียดของ จำเลยที่ถูกฟ้องดำเนินคดีเป็นคดีรับใหม่ของศาลชั้นต้น ดังแสดงตามตารางที่ 2-2

ตารางที่ 2-2 จำนวนจำเลยในคดีอาญาที่รับใหม่ในศาลชั้นต้น ย้อนหลัง 3 ปี (ปี พ.ศ. 2553-2555) (สำนักแผนงานและงบประมาณ กลุ่มระบบข้อมูล และสถิติ สำนักงานศาลยุติธรรม, 2554)

ปี พ.ศ.	สัญชาติไทย										สัญชาติอื่น		รวม	รวมทั้งสิ้น	
	อายุไม่เกิน 18 ปี		อายุเกิน 18 ปี แต่ไม่เกิน 25 ปี		อายุเกิน 25 ปี แต่ไม่เกิน 40 ปี		อายุเกิน 40 ปี แต่ไม่เกิน 60 ปี		อายุเกิน 60 ปี ขึ้นไป		ชาย	หญิง			
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง					
2553	2	1	144,460	20,669	213,356	51,174	100,429	49,946	15,938	7,436	603,411	26,049	9,976	36,025	639,436
2554	1		151,942	21,644	234,568	47,502	102,402	44,677	15,716	7,129	625,581	26,880	9,905	36,785	662,366
2555			151,539	19,381	261,387	45,447	110,262	41,813	14,260	6,798	650,887	27,804	9,069	36,873	687,760

จากตารางที่ 2-2 จะเห็นว่าในปี พ.ศ. 2553 มีจำเลยที่ถูกฟ้องต่อศาลชั้นต้น จำนวน 639,436 คน ในปี พ.ศ. 2554 มีจำเลยที่ถูกฟ้องต่อศาลชั้นต้น จำนวน 662,366 คน และในปี พ.ศ. 2555 มีจำเลยที่ถูกฟ้องต่อศาลยุติธรรมชั้นต้น จำนวน 687,760 คน

จำนวนจำเลยที่ถูกฟ้องต่อศาลชั้นต้นตามตารางที่ 2-2 มีจำเลยส่วนหนึ่งที่ยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวไประหว่างพิจารณาคดีของศาล โดยศาลจะพิจารณานุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย โดยวางหลักทรัพย์ไว้เป็นหลักประกันต่อศาล จำนวนจำเลยที่ยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว จำเลยที่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว จำเลยที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว และจำเลยที่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวแล้วหลบหนีไม่มาศาลตามกำหนดนัด ย้อนหลัง 3 ปี (ปี พ.ศ. 2553-2555) มีจำนวนดังแสดงตามตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2-3 จำนวนจำเลยที่ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ที่ได้รับอนุญาต ที่ไม่ได้รับอนุญาต และที่ได้รับอนุญาตแล้วหลบหนีไม่มาศาลตามกำหนดนัด ย้อนหลัง 3 ปี (พ.ศ. 2553-2555) (สำนักแผนงานและงบประมาณ กลุ่มระบบข้อมูลและสถิติ สำนักงานศาลยุติธรรม, 2554)

ปี พ.ศ.	จำนวนคำร้อง			ศาลมีคำสั่งอนุญาต				ศาลมีคำสั่งไม่อนุญาต				ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีหลังปล่อยชั่วคราว				
	สัญชาติไทย	สัญชาติอื่น ๆ	รวม	สัญชาติไทย	สัญชาติอื่น ๆ	รวม	ร้อยละ	สัญชาติไทย	สัญชาติอื่น ๆ	รวม	ร้อยละ	สัญชาติไทย	สัญชาติอื่น ๆ	ร้อยละของสัญชาติไทย	รวม	ร้อยละของจำนวนผู้ที่ได้รับอนุญาต
2553	200,567	2,187	202,754	186,297	1,543	187,840	92.64	14,270	644	14,914	7.36	4,301	65	1.51	4,366	2.32
2554	227,901	2,267	230,168	212,132	1,654	213,786	92.88	15,769	613	16,382	7.12	4,381	45	1.03	4,426	2.07
2555	245,819	2,788	248,607	228,290	2,184	230,474	92.71	17,529	604	18,133	7.29	4,789	1,099	22.95	5,888	2.55

จากตารางที่ 2-3 จะเห็นว่า ในปี พ.ศ 2553 จำเลยที่ยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว มีจำนวน 202,754 คน จำเลยที่ศาลอนุญาต จำนวน 187,840 คน จำนวนจำเลยที่หลบหนีและศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกัน จำนวน 4,366 คน คิดเป็นร้อยละ 2.32 ของจำนวนจำเลยที่ได้รับอนุญาต ในปี 2554 จำเลยที่ยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว มีจำนวน 230,168 คน จำเลยที่ศาลอนุญาต จำนวน 213,786 คน จำนวนจำเลยที่หลบหนีและศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกัน จำนวน 4,426 คน คิดเป็นร้อยละ 2.07 ของจำนวนจำเลยที่ได้รับอนุญาต ในปี พ.ศ. 2555 จำเลยที่ยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว มีจำนวน 248,607 คน จำเลยที่ศาลอนุญาต จำนวน 230,474 คน จำนวนจำเลยที่หลบหนีและศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกัน จำนวน 5,888 คน คิดเป็นร้อยละ 2.55 ของจำนวนจำเลยที่ได้รับอนุญาต แต่ที่น่าสังเกต คือ ในปี พ.ศ. 2555 อัตราการหลบหนีหลังปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นสัญชาติอื่น ๆ เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 22.95 ของสัญชาติไทย หรือเพิ่มขึ้นกว่า 20 เท่า

กระบวนการดำเนินคดีอาญาในศาลยุติธรรม

กระบวนการดำเนินคดีอาญาในศาลยุติธรรม แบ่งเป็น 3 กระบวนการ คือ

1. กระบวนการดำเนินคดีอาญาชั้นต้น คือ เป็นการเริ่มต้นคดีอาญา ซึ่งแบ่งวิธีการฟ้องออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 พนักงานอัยการเป็นโจทก์ยื่นฟ้อง เริ่มจากเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการจับกุมผู้ต้องหา ทำการสอบสวน ส่งพนักงานอัยการเพื่อเป็นโจทก์ยื่นฟ้องคดีต่อศาล และศาลพิจารณาพิพากษาคดี

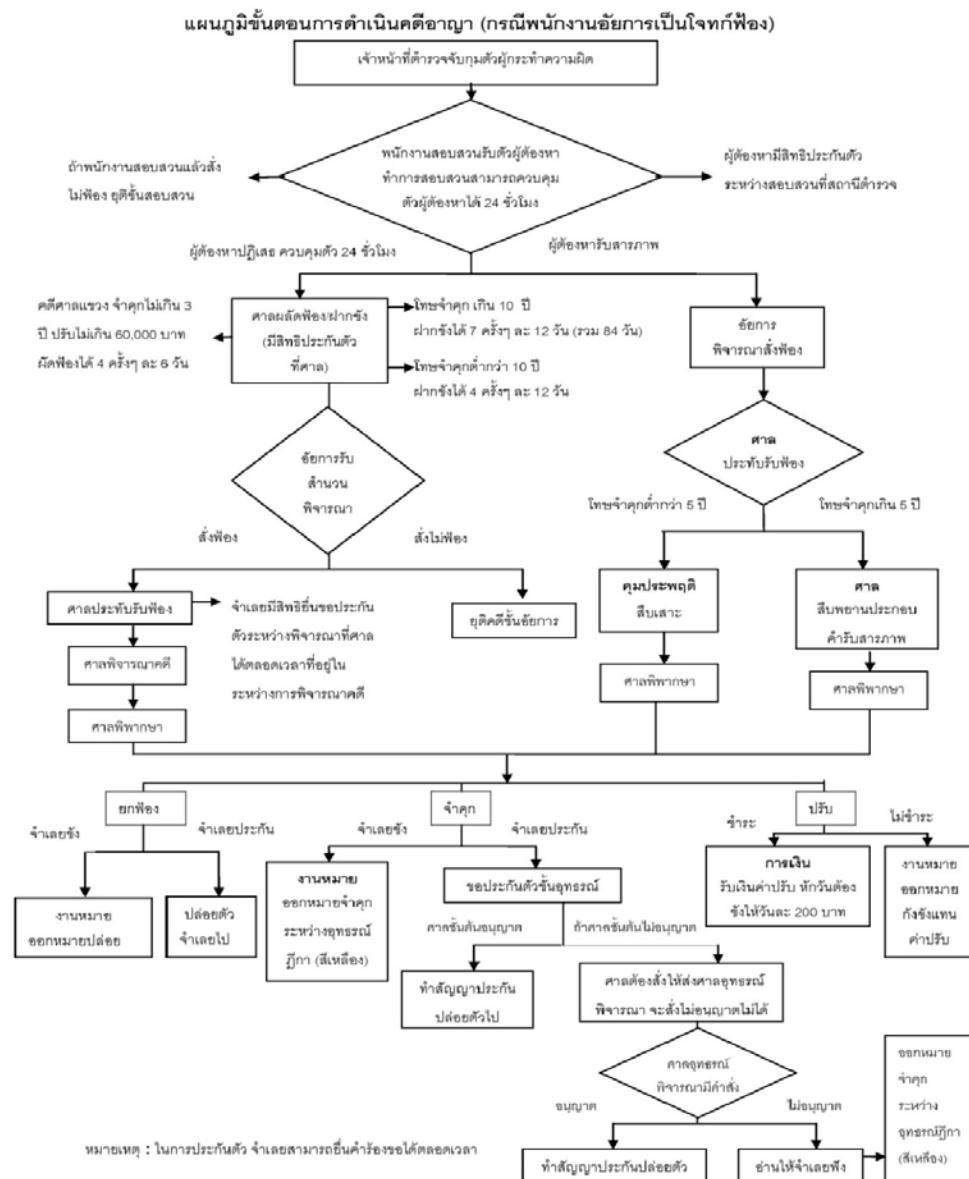
1.2 ราษฎรฟ้องกันเอง เริ่มจากราษฎรเป็นโจทก์ ยื่นฟ้องราษฎรอีกฝ่ายเป็นจำเลยต่อศาลยุติธรรมชั้นต้น ศาลจะทำการไต่สวนมูลฟ้องว่าคดีมีมูลที่จะประทับรับฟ้องไว้หรือไม่ ซึ่งเป็นการกลั่นกรองคดีเหมือนพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการดำเนินการก่อนฟ้องคดีต่อศาล หากมีมูลศาลก็จะประทับรับคำฟ้องคดีไว้พิจารณาต่อไป หากไม่มีมูลศาลก็จะพิจารณามีคำสั่งไม่รับฟ้องโจทก์

2. กระบวนการดำเนินคดีอาญาชั้นอุทธรณ์ ซึ่งคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาของศาลชั้นต้น จึงดำเนินการทำคำฟ้องอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นไปยังศาลชั้นอุทธรณ์ คือ ศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค เพื่อพิจารณาพิพากษาต่อไป

3. กระบวนการดำเนินคดีอาญาชั้นฎีกา ซึ่งคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค จึงดำเนินการทำคำฟ้องฎีกา

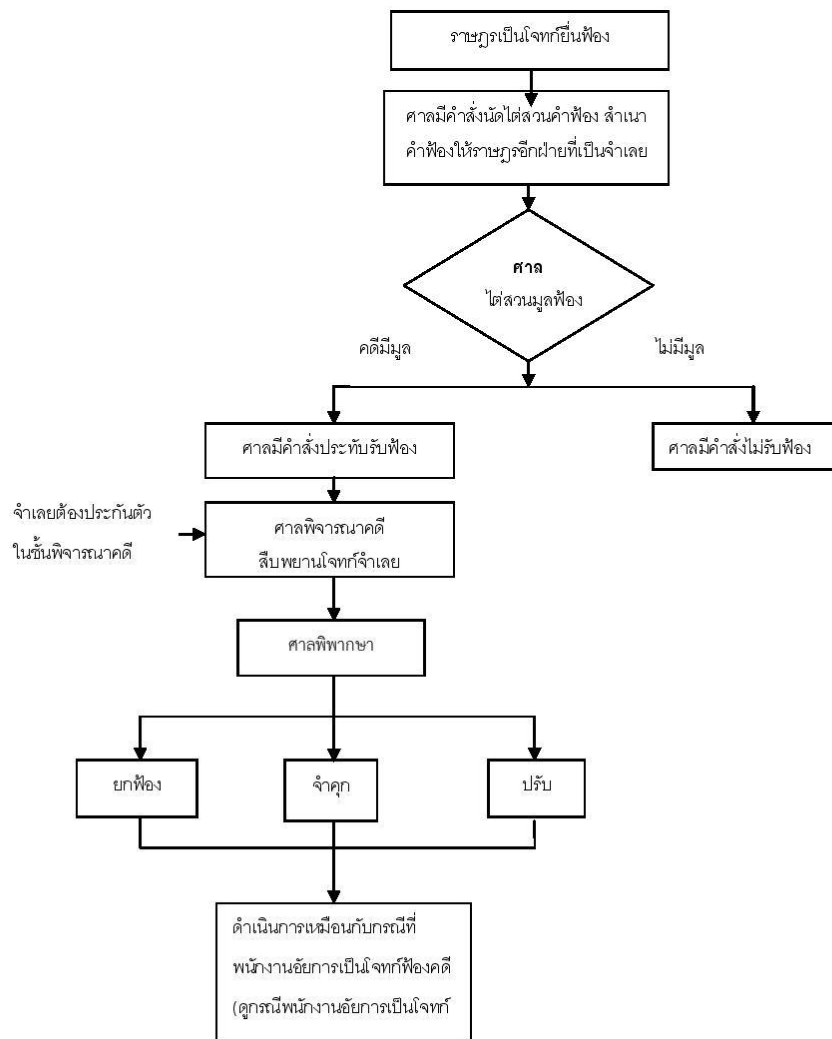
คำพิพากษาศาลชั้นฎีกาไปยังศาลฎีกา เพื่อพิจารณาพิพากษาต่อไป คำพิพากษาของศาลฎีกา ถือเป็นที่สุด

การดำเนินคดีอาญาในศาลยุติธรรมทั้งสามกระบวนการสองประเภท สามารถสรุปกระบวนการได้ตามภาพที่ 2-5, ภาพที่ 2-6, ภาพที่ 2-7, และภาพที่ 2-8

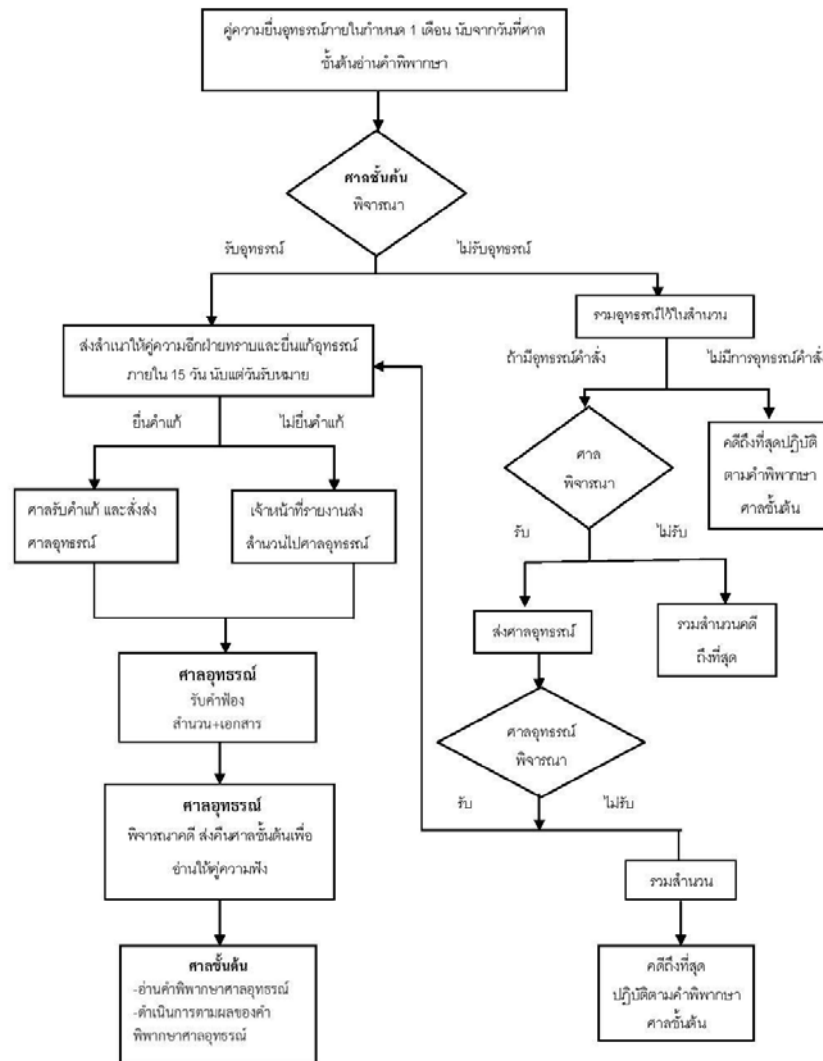
ภาพที่ 2-5 กระบวนการดำเนินคดีอาญาขั้นต้น (กรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์)

แผนภูมิขั้นตอนการดำเนินคดีอาญา (กรณีราษฎรเป็นโจทก์ฟ้อง)

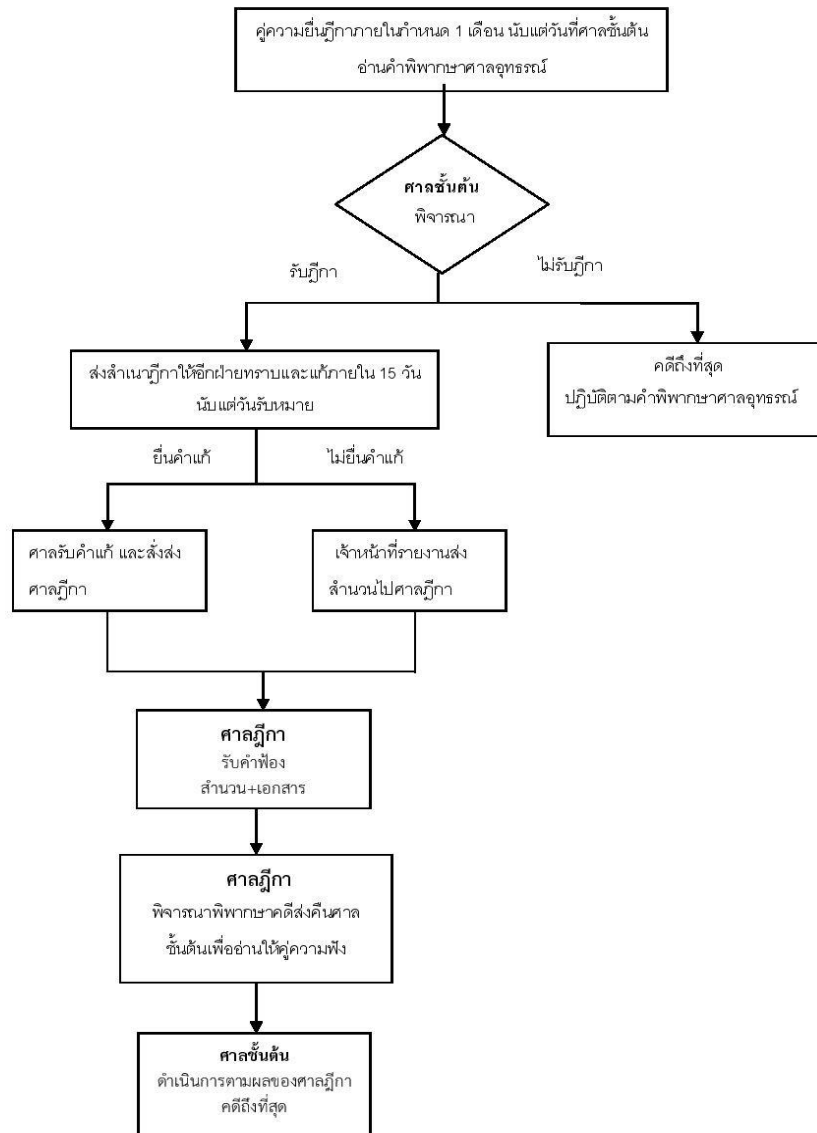
ภาพที่ 2-6 กระบวนการดำเนินคดีอาญาขั้นต้น (กรณีราษฎรเป็นโจทก์)

แผนภูมิขั้นตอนการดำเนินงานคณาจารย์ในชั้นอุทธรณ์

ภาพที่ 2-7 กระบวนการดำเนินคดีอาญาชั้นอุทธรณ์

แผนภูมิขั้นตอนในการพิจารณาคดีชั้นฎีกา

ภาพที่ 2-8 กระบวนการดำเนินคดีอาญาชั้นฎีกา

แนวทางหรือวิธีการในการบังคับคดี

1. แนวทางหรือวิธีการในการบังคับคดีในต่างประเทศ

1.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา (The bail reform act of 1984) หากจำเลยไม่ได้มาปรากฏตัวต่อศาล (Failure to appear) ภายหลังได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวแล้ว จะมีบทลงโทษในความผิดฐานไม่มาปรากฏตัวต่อศาล (Penalty for failure to appear) ตาม The bail reform act of 1984 มาตรา 3146 (b) โดยการลงโทษปรับหรือจำคุกตามระดับฐานความผิดที่ได้กระทำ นอกจากนี้ ศาลจะพิจารณาภายใต้เงื่อนไขที่ว่าจำเลยได้ตั้งใจที่จะหลบหนี (Willing) หรือรู้ว่าเป็นการหลบหนี (Knowing) หรือไม่ ทั้งนี้จำเลยสามารถอ้างข้อต่อสู้เพื่อยืนยันสาเหตุที่ไม่สามารถปรากฏตัวต่อศาลได้ (Affirmative defense) เช่น จำเลยอาจพยายามติดต่อทนายความแต่ไม่สามารถติดต่อได้ หรือจำเลยมีความสับสนในวันนัดของศาล ดังนั้น ต้องเป็นสถานการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ (Uncontrollable circumstances) ตามมาตรา 3146 (c) แต่หากศาลพบว่าจำเลยจงใจที่จะหลบหนีประกันดังกล่าว ศาลจะยกเลิกการปล่อยชั่วคราว (Revocation of release) และดำเนินคดีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล (Contempt of court) กับจำเลยและผู้ประกันที่จะละเมิดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวของศาล จำเลยอาจถูกจับกุมตัวโดยผู้ประกันและถูกตำรวจ (United states marshall) นำตัวมาพบเจ้าพนักงานศาล (Judicial officer) ซึ่งผู้ประกันจะมีความรับผิดชอบตามสัญญาประกันตามมาตรา 3149 โดยการชำระราคาหลักประกันทั้งหมดหรือบางส่วน แต่ผู้ประกันอาจขอลดราคาหลักประกันได้ตาม The federal rules of criminal procedure ข้อ 46

1.2 ประเทศอังกฤษ (The legal aid sentencing and panishment of offenders act 2012, The bail act, 1976) กรณีจำเลยไม่มาศาลในวันส่งตัว ศาลสามารถออกหมายจับจำเลยตามมาตรา 7 (1) ของ The bail act 1976 ซึ่งเป็นหมายที่ระบุว่าจำเลยต้องถูกจับและต้องนำตัวส่งต่อศาล อย่างไรก็ตาม เป็นดุลพินิจของศาลที่จะออกหมายเพื่อให้กลับคืนสู่สัญญาประกัน (Backed for bail) ดังเช่น กรณีจำเลยเคยถูกจับและได้รับการปล่อยตัวตามสัญญาประกันแล้วตามมาตรา 7 (2) การละเมิดเงื่อนไขของสัญญาประกันอาจส่งผลให้จำเลยถูกจับตามมาตรา 7 (3) ซึ่งจำเลยต้องถูกนำตัวมาส่งศาลภายใน 24 ชั่วโมง ตามมาตรา 7 (4) ซึ่งศาล Magistrates' court จะสอบคำให้การจำเลยถึงแนวโน้มของความล้มเหลวในการปล่อยชั่วคราวหรือแนวโน้มที่จะมีการละเมิดเงื่อนไขของสัญญาประกัน ถ้าหากจำเลยให้การยืนยันตามที่กล่าวมานี้จริง ศาล Magistrates' court ก็จะส่งตัวจำเลยไปฝากขังต่อไปตามมาตรา 7 (5) แต่หากจำเลยให้การปฏิเสธจำเลยจะได้รับสิทธิในการประกันตัวตามเงื่อนไขเดิมก่อนหน้านี้

การประกันตัว (Bail with sureties) แบ่งเป็นการประกันด้วยเงินหรือด้วยบุคคล ซึ่งผู้ประกันตามสัญญาประกันเป็นบุคคลผู้เข้าทำสัญญาประกันจำเลยต่อศาล หากมีการละเมิดสัญญาประกัน ผู้ประกันจะถูกดำเนินคดีในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล (Contempt of court) ซึ่งตามมาตรา 9 (4) กำหนดความรับผิดชอบไว้ว่าหากศาล Magistrates' court ตัดสินว่าจำเลยและผู้ประกันมีความผิดตามสัญญาประกัน จะต้องรับโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 5,000 ปอนด์ หรือทั้งจำทั้งปรับ ในความผิดที่ตัดสินลงโทษอย่างรวบรัด (Summary conviction) หรือจำคุกไม่เกิน 12 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ ในความผิดที่ตัดสินลงโทษในคดีอุกฉกรรจ์ (Conviction on indictment) หรือกรณีมีคำพิพากษาโดยศาล Crown court ในความผิดตามมาตรา 9 (3)

นอกจากนี้ใน The Criminal Procedure Rules ได้กำหนดไว้ในข้อ 19.15 เรื่องการริบหลักประกันที่ผู้ประกันวางไว้ต่อศาล (Forfeiture of a recognizance given by a surety) ว่าให้ศาลกำหนดเงื่อนไขการประกันตัว ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่ผู้ประกัน (Surety) เข้ามาค้ำประกันหลังจากที่จำเลยได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไป โดยหากจำเลยได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหรือปรากฏแก่ศาลว่าผู้ประกันกระทำผิดเงื่อนไข เจ้าหน้าที่ศาล (Court officer) ต้องดำเนินการส่งหนังสือบอกกล่าวทวงถาม (Notice) แก่ผู้ประกันและคู่สัญญาอื่นที่ได้สิทธิประกันถึงการพิจารณาของศาลในการพิจารณาริบหลักประกัน โดยศาลต้องดำเนินการยึดหลักประกันไม่น้อยกว่า 5 วันทำการหลังส่งหนังสือบอกกล่าวทวงถาม

1.3 ประเทศญี่ปุ่น (The Code of Criminal Procedure) การประกันตัวและการบังคับคดีผู้ประกันได้กำหนดไว้ใน The Code of Criminal Procedure (Act No.131 of 1948) ซึ่งมาตรา 96 กำหนดให้ศาลมีคำสั่งยกเลิกสัญญาประกันหรือสั่งให้หมายขังจำเลยได้ตามคำร้องของพนักงานอัยการหรือโดยตำแหน่ง (Ex officio) ถ้าหากว่าจำเลยได้รับหมายเรียกให้มาศาลแล้วไม่มา โดยไม่มีเหตุอันสมควร หลบหนี ปกปิดหรือทำลายพยานหลักฐาน ทำร้ายหรือทำอันตรายผู้เสียหาย หรือการละเมิดเงื่อนไขของศาล ซึ่งเมื่อศาลมีคำสั่งยกเลิกสัญญาประกัน หลักประกันที่ได้วางไว้ต่อศาลก็จะถูกยึด โดยศาลจะมีหมายเรียกไปจำเลยและร้องขอให้พนักงานอัยการดำเนินการยึดทรัพย์ตามหลักประกันที่ได้วางไว้

1.4 ประเทศสิงคโปร์ (Criminal Procedure Code, Singapore Statutes) ผู้ประกันต้องมีอายุ 21 ปี โดยวางหลักประกันต่อศาลเพื่อประกันตัวจำเลยหรือจำเลยจะทำการประกันตนเองก็ได้ โดยการวางเงิน หรือทรัพย์สินส่วนตัว เช่น สंहาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ สมุดบัญชีต่าง ๆ ซึ่งเมื่อได้รับสิทธิปล่อยตัวชั่วคราวแล้ว จำเลยจะถูกปล่อยตัวชั่วคราวและต้องมาปรากฏตัวต่อศาล

เมื่อได้รับหมายเรียกและไม่สามารถออกนอกประเทศได้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล ซึ่งความผิดเกี่ยวกับโทษประหารชีวิต เช่น ฆ่าคนตาย ความผิดที่มีความรุนแรง เช่น ช่มชู้ ลักพาตัว ทำร้ายร่างกายอันตรายสาหัสโดยการใช้อาวุธอันตราย จะไม่สามารถประกันตัวได้ (Non-bailable) อย่างไรก็ตาม ศาลมีดุลพินิจที่จะพิจารณาประกันเป็นรายคดีไป

บทบัญญัติเรื่องการประกันตัวได้ถูกบัญญัติไว้ใน The criminal procedure code (Cap 68) Division 5-Bails and bonds หากจำเลยได้รับการประกันตัวไปแล้ว หน้าที่ของผู้ประกันเป็นไปตาม The criminal procedure code (Cap 68) มาตรา 104 ซึ่งภายหลังจากถูกจับกุมในความผิดฐานหลบหนีประกัน (Bail-jumping) ซึ่งผู้ประกันสามารถจับจำเลยและนำส่งตัวต่อตำรวจได้ สัญญาประกันที่ทำไว้ก็สิ้นสุดลง หากจำเลยหลบหนีสัญญาประกัน ผู้ประกันย่อมมีความรับผิดชอบในเงินที่วางไว้ประกันต่อศาล แต่อาจได้รับการให้อภัยจากศาล หากให้เหตุผลที่ดีพอว่าจำเลยไม่สามารถมาศาลตามหมายเรียกได้เนื่องจากป่วยหนัก

ในศาล State Court จะมีศูนย์ประกันตัว (Bail centre) ในแผนก Criminal justice division เจ้าหน้าที่บริหารงานประกันตัว (Bail administrator) ทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของสัญญาประกันและคำให้การที่ผู้ประกันตัวได้ให้ไว้ ตำรวจจะเป็นผู้นำตัวจำเลยมาพบ The chambers magistrate รวมถึงผู้ประกัน (Surety) และล่าม (Interpreter) หากจำเลยไม่ได้มาปรากฏตัวต่อศาลตามวัน เวลา นัดของศาล ศาลจะออกหมายจับจำเลย และส่งหนังสือบอกกล่าว ทวงถาม (Notice) ไปยังผู้ประกัน โดยให้มาอธิบายต่อศาลและให้ทราบเหตุผลของการที่หลักประกันจะต้องถูกยึดโดยศาล ซึ่งกระบวนการรับหลักประกันเป็นไปตาม The criminal procedure code (Cap 68) มาตรา 107 ทำให้ผู้ประกันจะต้องพิสูจน์ให้เป็นที่พอใจแก่ศาลถึงความครอบคลุมของหลักประกันที่ได้วางไว้ต่อศาล ถ้าหลักประกันไม่ใช่ตัวเงิน ศาลจะดำเนินการออกหมายยึดและขายทรัพย์สินที่เป็นของผู้ประกัน ถ้าการขายหลักประกันนั้น ได้ไม่เพียงพอ ผู้ประกันจะมีความรับผิดชอบได้รับโทษจำคุก 6 เดือน อย่างไรก็ตาม ผู้ประกันสามารถยื่นคำให้การขอลดหลักประกันได้ (Plea in mitigation)

2. แนวทางหรือวิธีการในการบังคับคดีในประเทศไทย

รูปแบบและวิธีการในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญามีหลายรูปแบบ แต่เดิมพนักงานอัยการ ซึ่งเป็นทนายแผ่นดินเป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินการเนื่องจากกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจน แม้กฎหมายที่เกี่ยวกับพนักงานอัยการจะมีการยกเลิกฉบับเก่าและมีการประกาศใช้ฉบับใหม่แล้ว ก็ตาม แต่ก็ยังมีบทบัญญัติที่ให้พนักงานอัยการมีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดี ต่อมา มีการแก้ไขกฎหมายโดยบัญญัติให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา

ในหนึ่งประกัน ทำให้ศาลยุติธรรมเป็นผู้ดำเนินการบังคับคดีไปโดยปริยาย โดยกฎหมายมิได้บัญญัติให้การดำเนินการบังคับคดีได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมใด ๆ อย่างเช่นพนักงานอัยการ สำนักงานศาลยุติธรรมจึงดำเนินการบังคับคดีเหมือนเป็นบุคคลธรรมดาที่ต้องเสียค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ในการบังคับคดีเหมือนบุคคลทั่วไป

ปัจจุบันจึงดำเนินการอยู่เพียงแนวทางหรือวิธีการเดียว คือ ศาลยุติธรรมเป็นผู้ดำเนินการ แต่ผลจากการดำเนินการของศาลยุติธรรมมาช่วงระยะเวลาหนึ่ง คือ ระหว่างปี พ.ศ. 2547-2560 และคดีที่เกิดขึ้นก่อนปี พ.ศ. 2547 ย้อนหลังลงไป 10 ปี แต่ผลการดำเนินการบังคับคดียังทำได้น้อย คือ บังคับคดีได้ร้อยละ 14.42 ณ สิ้นเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2560 จึงทำการวิเคราะห์รูปแบบที่ศาลยุติธรรมดำเนินการ ดังนี้

แนวทางหรือวิธีการในการให้ศาลยุติธรรมเป็นผู้ดำเนินการ

1. เนื่องจากเดิมการบังคับคดีผู้ประกันเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการตามพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 (2498, หน้า 1354) มาตรา 11 (8) ซึ่งบัญญัติว่า ในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกันจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญานั้น และในการนี้มีให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ แต่ต่อมาจะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พุทธศักราช 2553 (2553, หน้า 43) ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2553 ก็คงบัญญัติไว้ในมาตรา 14 (8) ว่า ในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกันจำเลยหรือประกันรับสิ่งของไปดูแลรักษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญานั้น ในการนี้ มิให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ” พนักงานอัยการก็ยังคงมีหน้าที่ในการบังคับคดีผู้ประกันอยู่ ต่อมามีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 (2547, 15-16) โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2547 ในมาตรา 34 ซึ่งบัญญัติว่า ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา 119 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2532 เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดี ให้ศาลชั้นต้นที่พิจารณาชี้ขาดตัดสินคดีนั้น มีอำนาจออกหมายบังคับคดีเอาทรัพย์สินของบุคคล ซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา และให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าของหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนของหนี้ตามสัญญาประกันดังกล่าว” ทำให้การบังคับคดีผู้ประกันที่ยังไม่ได้ดำเนินการสะสมมาเป็นจำนวนมากหลายสิบปี และหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมมีหน้าที่เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่จะต้องดำเนินการ

ตามกฎหมายก็ต้องรื้อสำนวนที่ศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันในคดีอาญามาดำเนินการทั้งหมดและยังจะต้องดำเนินการสำหรับคดีที่เกิดขึ้นใหม่ด้วย ซึ่งมีคดีที่เกิดขึ้นก่อนพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 มีผลใช้บังคับ มีเป็นจำนวนมาก

2. ในด้านการดำเนินคดีอาญา ศาลยุติธรรมได้เน้นในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (2550, หน้า 8, 9) มาตรา 32 วรรคหนึ่ง, วรรคสอง และวรรคสาม ซึ่งบัญญัติว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้ การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้น ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาทั้งในชั้นสอบสวนและในชั้นศาล จึงได้รับสิทธิในการขอปล่อยชั่วคราวทุกคน หากจะไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจะต้องมีเหตุอันสมควรตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และถือว่าเป็นบทยกเว้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108/ 1 (พิชัย นิลทองคำ, 2554, หน้า 357) ซึ่งบัญญัติว่า “การสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราว จะกระทำได้อต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้ 1) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี 2) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน 3) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น 4) ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ 5) การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวน ของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดีในศาล คำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผลและต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ยื่น คำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

3. จากการที่ศาลยุติธรรมให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญเป็นลำดับแรก บางครั้งการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย ศาลมิได้ให้ความสำคัญกับหลักประกันมากนัก เมื่อเกิดกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี ทำให้ผู้ประกันไม่สามารถส่งตัวได้ ศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันเต็มตามสัญญา การบังคับคดีผู้ประกันจึงกระทำได้อย่าง

4. หลักทรัพย์ การใช้หลักทรัพย์ในการปล่อยชั่วคราวได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 114 (พิชัย นิลทองคำ, 2554, หน้า 361) บัญญัติว่า เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยให้มีประกันและหลักประกันด้วย ก่อนปล่อยตัวไป ให้ผู้ร้องขอประกันจัดหาหลักทรัพย์มาตั้งต้องการ หลักทรัพย์มี 3 ชนิด คือ (1) มีเงินสดมาวาง (2) มีหลักทรัพย์อื่นมาวาง (3) มีบุคคลมาเป็นหลักประกัน โดยแสดงหลักทรัพย์ในส่วนของ (1) เงินสด ไม่มีปัญหาในการบังคับคดี

ผู้ประกัน เนื่องจากเมื่อผิดสัญญาประกันและศาลสั่งปรับผู้ประกันเต็มตามสัญญาก็สามารถยึดเงินสดได้ทันที ในส่วนหลักทรัพย์ตาม (2) และ (3) ประธานศาลฎีกาได้ออกข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.2548 ตามข้อ (2) โดยระบุไว้ในข้อ10 (สำนักประธานศาลฎีกา, 2556, หน้า 128) ว่า 10.1 ที่ดินมีโฉนด หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (นส.3, นส.3 ก) ห้องชุดที่มีโฉนดที่ดิน หรือหนังสือกรรมสิทธิ์ห้องชุด โดยมีหนังสือรับรองราคาประเมินของสำนักงานที่ดินมาแสดง หากจะนำสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินมาประกันด้วยก็จะต้องแสดงสำเนาทะเบียนบ้านและหนังสือประเมินสิ่งปลูกสร้างที่น่าเชื่อถือประกอบด้วย ในส่วนของหลักทรัพย์ประเภทนี้ มีปัญหา คือ 1) ศาลไม่เห็นสภาพที่ดินจริง ๆ ว่ามีลักษณะเป็นเช่นไร 2) การรับรองราคาประเมินของเจ้าพนักงานที่ดินส่วนใหญ่ราคาประเมินที่ดินจะสูงกว่าราคาซื้อขายจริง ทั้งสองกรณีทำให้ยากแก่การบังคับคดีให้ได้เงินค่าปรับผู้ประกันครบถ้วน ในข้อ 10.2 หลักทรัพย์อื่นที่มีค่าอย่างอื่นที่กำหนดราคามูลค่าที่แน่นอนได้ เช่น พันธบัตรรัฐบาล สลากออมสิน บัตรหรือสลากออมทรัพย์ทวีสินของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ใบรับเงินฝากประจำธนาคาร ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่าย และธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรอง ซึ่งสามารถเรียกเก็บเงินได้ในวันที่ทำสัญญาประกันและหนังสือรับรองของธนาคารหรือบริษัทประกันภัย เพื่อชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน เป็นต้น ทั้งนี้ ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้ศาลตรวจสอบเพื่อขอคำยืนยันจากธนาคารหรือบริษัทประกันภัยที่ออกหนังสือรับรองนั้น ในส่วนของหลักทรัพย์ประเภทนี้ มีลักษณะคล้ายเป็นหลักทรัพย์ที่วางเป็นเงินสด คือ สามารถบังคับคดีผู้ประกันได้ทันทีและครบถ้วน

ส่วนหลักทรัพย์ประเภทตาม (3) โดยระบุไว้ในข้อ 11 (สำนักประธานศาลฎีกา, 2556 หน้า 129) ว่า มีบุคคลมาเป็นหลักประกันโดยแสดงหลักทรัพย์ ต้องเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานหรือมีรายได้แน่นอน เช่น ข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น พนักงานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานของรัฐประเภทอื่น ๆ ลูกจ้างของทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารพรรคการเมือง หรือทนายความ หรือเป็นผู้มีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น บุพการี ผู้สืบสันดาน สามี ภรรยา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง บุคคลที่เกี่ยวข้องกันโดยการสมรส หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่ามี ความสัมพันธ์ใกล้ชิดเหมือนเป็นญาติพี่น้อง หรือมีความสัมพันธ์ทางอื่นที่ศาลเห็นสมควร นอกจากนี้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นผู้ประกอบอาชีพ แพทย์ เภสัชกร พยาบาล วิศวกร สถาปนิก ทนายความ ผู้สอบบัญชี ครู ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสื่อมวลชน หรือผู้ประกอบอาชีพอื่นตามที่

เห็นสมควรก็สามารถยื่นปล่อยชั่วคราวได้” ในส่วนของการใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันนี้ เป็นสาเหตุให้ข้าราชการโดยเฉพาะข้าราชการครูได้ใช้ช่องว่างนี้รับเป็นผู้ประกันและเดินสายไปทั่วประเทศ โดยมีค่าตอบแทนจากผู้ต้องหาหรือจำเลยในอัตราที่สูง ในระยะเริ่มแรกที่อนุญาตให้บุคคลเป็นผู้ประกันได้ ทำให้เกิดกรณีเช่นนี้จำนวนมาก ซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ประกันตัวโดยบุคคลกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะหลบหนี ผู้ประกันไม่สามารถนำตัวส่งศาลได้ และไม่มีหลักทรัพย์ของผู้ประกันที่จะดำเนินการบังคับคดีได้

5. ผู้ประกัน ผู้ต้องหาหรือจำเลยประกันตัวเอง บุพการี ผู้สืบสันดาน สามเณร ภรรยา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง บุคคลที่เกี่ยวข้องโดยการสมรส หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเสมือนเป็นญาติพี่น้อง นอกจากนี้ยังมีผู้ประกันที่มีความประสงค์เข้ามาเป็นผู้ประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยรับค่าตอบแทนที่เรียกว่า ผู้ประกันอาชีพ ซึ่งจะต้องมาขึ้นทะเบียนผู้ประกันอาชีพกับศาลและศาลเป็นผู้กำหนดอัตราค่าตอบแทนให้แก่นายประกันอาชีพที่เหมาะสมไม่ให้มีการเอารัดเอาเปรียบผู้ต้องหาหรือจำเลย ในส่วนของผู้ประกันอาชีพจะไม่ค่อยมีปัญหาในการบังคับคดีผู้ประกัน เนื่องจากหากผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีผู้ประกันอาชีพจะมีทีมงานและเงินทุนในการติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลได้ ส่วนผู้ประกันประเภทอื่น ๆ หากผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีจะไม่ค่อยได้ตัวมาส่งศาล เนื่องจากไม่มีทีมงานและเงินทุนในการสืบหาตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้

6. วิธีการในการปล่อยชั่วคราว คือ มีหลักประกันและไม่มีหลักประกัน

6.1 การปล่อยชั่วคราวที่มีหลักประกัน ผู้ประกันจะมีหลักทรัพย์มาวางประกันต่อศาล หากผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีและศาลสั่งปรับผู้ประกันเต็มตามสัญญาประกันแล้วก็สามารถที่จะดำเนินการยึดทรัพย์นั้นขายทอดตลาดนำเงินมาชำระค่าปรับผู้ประกันได้ ปัญหาในส่วนนี้ก็คือ เมื่อขายทอดตลาดหลักทรัพย์ที่วางต่อศาลแล้วส่วนใหญ่จะได้เงินน้อยกว่าอัตราที่ศาลมีคำสั่งปรับ ผู้ประกันก็ต้องดำเนินการสืบทรัพย์ผู้ประกันต่อไป เพื่อทำการยึดทรัพย์ออกขายทอดตลาดนำเงินมาชดใช้เป็นค่าปรับผู้ประกันให้ครบถ้วน ซึ่งจะต้องดำเนินการสืบทรัพย์สินของผู้ประกันต่อไป

6.2 การปล่อยตัวชั่วคราวไม่มีหลักประกันมาวางต่อศาล เช่น การใช้ตำแหน่งใช้บุคคลที่น่าเชื่อถือ เมื่อเกิดกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีและศาลสั่งปรับผู้ประกันเต็มตามสัญญาประกันแล้ว ผู้ประกันส่วนใหญ่ที่เป็นข้าราชการจะไม่ชำระค่าปรับผู้ประกันตามคำสั่งศาล จึงเป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักอำนวยการหรือผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่

ตามคำพิพากษาจะต้องดำเนินการสืบทรัพย์สินของผู้ประกันเพื่อที่จะดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันต่อไป

ซึ่งทั้งสองกรณีดังกล่าวข้างต้นจะต้องทำการสืบทรัพย์สินของผู้ประกัน แต่การสืบทรัพย์สินดังกล่าวทำได้ยาก จึงทำให้การบังคับคดีไม่สามารถดำเนินการบังคับคดีให้ได้เงินมาชำระค่าปรับผู้ประกันเต็มตามสัญญาได้

7. การบริหารจัดการของสำนักงานศาลยุติธรรม

7.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

7.1.1 สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม ดูแลรับผิดชอบในการจัดทำคู่มือหรือแนวทางในการบังคับคดี

7.1.2 สำนักบริหารทรัพย์สิน ดูแลรับผิดชอบการรายงานสถิติคดี การขอรายงานจำหน่ายหนี้สูญต่อกรมบัญชีกลาง

7.1.3 สำนักพัฒนาระบบงาน ดูแลรับผิดชอบในการพัฒนาระบบการบังคับคดี

7.1.4 ผู้ปฏิบัติ คือ งานบังคับคดี ส่วนบริการประชาชนและประชาสัมพันธ์ของสำนักอำนวยการประจำศาล และสำนักงานประจำศาลยุติธรรมทั่วประเทศ โดยมีผู้อำนวยการสำนักอำนวยการประจำศาลและผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาลเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาซึ่งจะต้องดำเนินการบังคับคดี

จะเห็นว่าการบริหารจัดการยังไม่มีเอกภาพตามหลักการบริหาร คือ มีหน่วยงานภายในที่รับผิดชอบเรื่องเดียวกันถึง 3 หน่วยงาน แทนที่จะเป็นหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเพียงหน่วยงานเดียว เพื่อความเป็นเอกภาพในการทำงาน ซึ่งจะคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากกว่า หากไม่สามารถมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดโดยเฉพาะได้ ก็ควรพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานภายในขึ้นมารับผิดชอบ เช่น ตั้งสำนักบังคับคดีขึ้นมารับผิดชอบโดยตรง เป็นต้น

7.2 การประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานศาลยุติธรรมขาดการประสานงานในระดับผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมบังคับคดี ประกันสังคม ธนาคาร สถาบันการเงิน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสำคัญมากในการบังคับคดี โดยเฉพาะการสืบทรัพย์สินเพื่อให้ได้ทราบว่าผู้ประกันมีหลักทรัพย์ใดบ้างที่สามารถทำการยึดทรัพย์นำออกขายทอดตลาด เพื่อนำเงินมาชำระเป็นค่าปรับผู้ประกันได้ครบถ้วนตามคำสั่งปรับผู้ประกัน แต่ทางปฏิบัติในปัจจุบันการติดต่อหน่วยงานดังกล่าวไม่ได้รับความ

สะดวก ต้องล่าช้า ติดขัด เช่น การติดต่อกรมบังคับคดีต้องไปเข้าคิวติดต่อเหมือนประชาชนทั่วไป ทำให้การปฏิบัติงานล่าช้า เสียเวลา การติดต่อสำนักงานที่ดินจังหวัดในเรื่องเดียวกันบางแห่งคิดค่าธรรมเนียม บางแห่งไม่คิดค่าธรรมเนียม หรือการติดต่อในการออกไปรังวัดที่ดิน ซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้ประกันที่จะทำการยึดทรัพย์ ต้องไปรอคิวซึ่งต้องใช้ระยะเวลาเวลานานมากบางแห่งใช้เวลาถึง 6 เดือน ถึงจะได้ดำเนินการ

จะเห็นว่าการประสานงานระหว่างผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานศาลยุติธรรม กับผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญมาก ซึ่งมีความจำเป็นต้องดำเนินการ เช่น การจัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of understanding: MOU) ในการบังคับคดี เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน

8. การบริหารจัดการระบบการบังคับคดีของสำนักอำนวยการประจำศาลและสำนักงานประจำศาลตามขั้นตอนและคู่มือแนวทางการบังคับคดียังมีปัญหาข้อขัดข้อง ดังนี้

8.1 สำนักอำนวยการประจำศาลและสำนักงานประจำศาล โดยผู้อำนวยการ จะมอบหมายให้หัวหน้าส่วนบริการประชาชนและประชาสัมพันธ์เป็นผู้กำกับดูแลรับผิดชอบงานบังคับคดี ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่อย่างน้อย 2 คน ต้องดำเนินการทุกกระบวนการ โดยเฉพาะกระบวนการสืบทรัพย์ซึ่งเป็นกระบวนการที่ยุ่งยากซับซ้อน มีขั้นตอนมาก และต้องใช้ระยะเวลามาก ต้องติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชน

8.2 ความไม่ชัดเจนของกฎหมาย มีเพียงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 วรรคสอง ที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้น บัญญัติไว้เพียงหน้าที่ คือ ใครเป็นเจ้าของนี้ตามกฎหมาย แต่ไม่ได้บัญญัติให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันว่ามีอำนาจทำอะไรได้บ้าง ทั้งไม่มีการกำหนดวิธีการหรือมาตรการเฉพาะ แต่ต้องนำวิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในหมวดการบังคับคดีมาบังคับใช้โดยอนุโลม ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ไม่ตรงประเด็น เพราะลักษณะนี้แตกต่างจากหนี้ทางแพ่งทั่วไป และข้อความที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย คำว่า “เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดี” มีขอบเขตเพียงใด อำนาจในการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษามีเพียงใด

8.3 คู่มือแนวทางการบังคับคดีที่สำนักงานศาลยุติธรรมจัดทำขึ้นบางขั้นตอน ยังไม่ชัดเจน มีปัญหาในทางปฏิบัติ เช่น การออกไปนำชี้ที่ดินซึ่งเป็นทรัพย์สินของผู้ประกันที่จะทำการยึดทรัพย์ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร ค่าใช้จ่ายที่ไม่สามารถเบิกได้จะดำเนินการอย่างไร

8.4 บุคลากรในการบังคับคดีมีไม่เพียงพอกับปริมาณที่มีจำนวนมาก โดยมีผู้ปฏิบัติงานเป็นข้าราชการศาลยุติธรรม 1 คน ลูกจ้างชั่วคราว 1 คน เนื่องจากจะต้องออกไปติดต่อหน่วยงาน

ภายนอกในการดำเนินการบังคับคดี เช่น กรมบังคับคดี สำนักงานบังคับคดีจังหวัด สำนักงานที่ดินประจำเขต และประจำจังหวัด ออกพื้นที่ในการนำยึดทรัพย์

8.5 บุคลากรผู้ปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้อำนวยการสำนักอำนวยการประจำศาล หรือผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาล ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้เป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาขาดขวัญ กำลังใจ หากปฏิบัติงานล่าช้า ผิดพลาด ต้องถูกดำเนินการทางวินัย และชดใช้เงินแทน

ส่วนแนวทางหรือวิธีการบังคับคดีอื่น ๆ ที่จะสามารถดำเนินการได้จริงในทางปฏิบัติ ซึ่งผู้วิจัยจะได้ศึกษาแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการบังคับคดีของประเทศไทย มีดังนี้
แนวทางหรือวิธีการในการให้กรมบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการ

กรมบังคับคดี (กรมบังคับคดี, 2558) เป็นหน่วยงานให้บริการด้านการบังคับคดีและการวางทรัพย์ มุ่งมั่นพัฒนาระบบบริหารจัดการและกระบวนการบังคับคดีให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ด้วยกฎหมาย วิทยาการและเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือและเผยแพร่ความรู้ด้านการบังคับคดี เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่รวดเร็ว ถูกต้อง เป็นธรรม และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีหน้าที่ ดังนี้

1. ให้บริการด้านการบังคับคดีแพ่ง คดีล้มละลาย การฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ การชำระบัญชี และการวางทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ เสมอภาค เป็นธรรม

2. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาระบบการบังคับคดีแพ่ง คดีล้มละลาย การฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ การชำระบัญชี การวางทรัพย์ในแต่ละระบบให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพการเป็นผู้นำในด้านการบังคับคดี ให้สามารถแข่งขันกับองค์กรต่าง ๆ

3. พัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีให้ทันสมัยและเป็นมาตรฐานสากล รองรับต่อการเปลี่ยนแปลงตามภาวะการณ์ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงานและบริการประชาชน โดยคำนึงถึงความรวดเร็ว เป็นธรรมในสังคมและสิทธิมนุษยชน

4. พัฒนาองค์กรและระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ คล่องตัว โดยประสาน ส่งเสริม รวมถึงสร้างเครือข่ายความร่วมมือการบังคับคดีทั้งในและต่างประเทศ สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงตามภาวะการณ์โดยยึดหลักธรรมาภิบาล

5. พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญด้านการบังคับคดี และมีจิตสำนึกในการบริการอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม

6. เผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีและการวางทรัพย์แก่ประชาชน ให้เข้าใจอย่างทั่วถึง ตลอดจนใกล้เคียงข้อพิพาทในการบังคับคดีและส่งเสริมความร่วมมือ และส่วนร่วมการบังคับคดีของภาครัฐและภาคเอกชน

จะเห็นได้ว่ากรมบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่โดยตรงกับการบังคับคดีแพ่ง มีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบังคับคดีแพ่ง มีเงินงบประมาณแผ่นดินที่เพียงพอในการดำเนินการ เฉพาะด้าน ซึ่งการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาไม่มีกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะต้องใช้ บทบัญญัติในการบังคับคดีแพ่งในการดำเนินการแทน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา พุทธศักราช 2478 มาตรา 15 (Kodmhai.com, 2537) ซึ่งบัญญัติว่า วิธีพิจารณาข้อใดซึ่ง ประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง มาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้ และตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2558 (2558, หน้า 2-3) มาตรา 6 วรรคสี่ ซึ่งบัญญัติว่า การบังคับคดีตามมาตรา นี้ ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดย อนุโลม เว้นแต่ประธานศาลฎีกา โดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จะออกข้อบังคับ กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ข้อบังคับนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ดังนั้น วิธีการดำเนินการจึงเหมือนการดำเนินการบังคับคดีแพ่ง หากมอบหมายให้กรมบังคับคดีเป็น ผู้ดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาก็จะสามารถใช้ทรัพยากรที่มีคุณภาพและเชี่ยวชาญ ดำเนินการให้มีประสิทธิภาพได้ดีกว่าศาลยุติธรรมมาดำเนินการเอง

แนวทางหรือวิธีการในการให้พนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินการ

พนักงานอัยการ มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันโดยตรง ตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ชัดเจน และได้รับสิทธิพิเศษที่กฎหมายบัญญัติข้อยกเว้นไว้ มิให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมใด ๆ ในการบังคับคดีผู้ประกัน ซึ่งเป็นจุดแข็งของพนักงานอัยการ และการบังคับคดีทั่วไปในคดีแพ่ง เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่จำเป็นต้องไปดำเนินการบังคับคดี ด้วยตนเอง สามารถใช้อำนาจผ่านทางทนายความได้ ในกรณีการบังคับคดีผู้ประกันก็เช่นกัน กฎหมายบัญญัติให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าหนี้ตามคำ พิพากษาก็ชอบที่จะให้ทนายไปดำเนินการได้เช่นกัน ซึ่งพนักงานอัยการทำหน้าที่เป็นทนายแผ่นดิน อยู่แล้ว และมีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีผู้ประกันอยู่แล้ว สามารถที่จะไปดำเนินการได้ทันที และน่าจะทำได้ดีกว่าศาลยุติธรรม ซึ่งกฎหมายมอบหมายให้เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเท่านั้น ไม่ได้ให้อำนาจใด ๆ มาดำเนินการเลย

แนวทางหรือวิธีการในการใช้วิธีการ Outsource

แนวคิดการ Outsource คือ การที่องค์กรมอบหมายงานบางส่วนของตนซึ่งเป็นงานที่ไม่ถนัด ทำไม่ทัน หรืองานที่ต้องลงทุนสูงให้กับบุคคลหรือองค์กรภายนอกที่มีความพร้อมและความชำนาญกว่ามาเป็นผู้ดำเนินการแทน โดยผู้ว่าจ้างจะเป็นผู้กำหนดและควบคุมกำกับทุกส่วน ตั้งแต่ต้นนโยบายไปจนถึงการปฏิบัติงานในทุก ๆ ขั้นตอนของผู้รับจ้าง” สำหรับความหมายของการ Outsource พอสรุปได้ ดังนี้

1. การซื้ออุปกรณ์ วัสดุดิบจากผู้ขายภายนอก โดยบริษัทจ้างให้บริษัทอื่นเป็นผู้จัดหา
2. กลยุทธ์การใช้ทรัพยากรภายนอกเพื่อกิจการทางการค้า โดยบางครั้งบริษัทผลิตสินค้าไม่ทันก็จ้างผู้รับจ้างภายนอกบริษัทเข้ามาทำ เพื่อให้บริษัทสามารถส่งสินค้าได้ทัน ซึ่งจะทำให้บริษัทสามารถเพิ่มยอดขายและผลกำไรเพิ่มขึ้น ทรัพยากรดังกล่าว เช่น คน เครื่องมือ เครื่องจักร เทคโนโลยีต่าง ๆ รวมตลอดถึงการจ้างผลิต หากมีต้นทุนต่ำกว่าที่บริษัทผลิตเอง
3. กลยุทธ์การบริหารจัดการภายในและภายนอกเพื่อประโยชน์สูงสุด คือ บริษัทต้องได้กำไร บริษัทต้องบริหารจัดการภายในให้ได้ด้วย แล้วต้องไปเชื่อมโยงกับคนภายนอก กรณีที่ไปจ้างบริษัทอื่นผลิตสินค้าให้ บริษัทผู้รับจ้างเองก็ต้องบริหารจัดการส่วนหนึ่งอยู่แล้ว บริษัทผู้ว่าจ้างก็ต้องไปควบคุมบริหารจัดการอีกส่วนหนึ่งด้วย
4. การจ้างองค์กรภายนอก เป็นการจ้างเพื่อทำอะไรก็ได้เป็นเรื่อง ๆ ไป
5. การจ้างผู้เชี่ยวชาญภายนอก ในงานบางอย่างบริษัทอาจไม่มีผู้เชี่ยวชาญกว่าจะส่งพนักงานไปอบรมหรือฝึกงานเพื่อกลับมาทำงานให้บริษัท เมื่อกลับมาพนักงานอาจลาออก เพราะถูกบริษัทอื่นดึงตัวไปร่วมงานด้วยก็ได้ ดังนั้น การพิจารณาจ้างผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก อาจจะส่งผลดีต่อการทำงานของบริษัทมากกว่า รวดเร็วกว่า และได้ผลงานที่ถูกต้องตามที่บริษัทต้องการมากกว่า การว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญส่วนมากแล้ว บริษัทสามารถใช้งานผู้เชี่ยวชาญได้ทันที”

ประเภทของ Outsource

สามารถจำแนกออกได้เป็น 4 กลุ่ม (ชมัยพร วิเศษมงคล, ม.ป.ป.) คือ

1. การบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain management) เป็นกิจกรรมด้านโลจิสติกเป็นส่วนใหญ่ เช่น การบริหารจัดการสินค้าคงคลัง และการขนส่ง เป็นต้น
2. การปฏิบัติการ (Operations) เช่น การวิจัยและพัฒนา การผลิต การตรวจสอบคุณภาพ เป็นต้น ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีบริษัทใดทำ หากจะทำก็จะเป็นลักษณะของการจ้างที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญเข้ามาช่วยในองค์กรมากกว่าการจ้างองค์กรอื่นมาดำเนินการ
3. การบริหารงานสนับสนุนภายในองค์กร (Business administration) เช่น งานการเงิน และบัญชี การพัฒนาบุคลากร การเบิกจ่ายต่าง ๆ เป็นต้น ในกลุ่มนี้จะมีการ Outsource มากที่สุด

4. การบริการลูกค้า (Sales, Marketing, and Customer care) เช่น การขาย ลูกค้าสัมพันธ์ การตลาด เป็นต้น มักจะอยู่ในรูปของ Call center หรือ Contact center

แต่ที่คนส่วนใหญ่มักจะรับรู้และนิยม Outsource กัน คือ ด้านระบบสารสนเทศ (IT Outsourcing) ด้านการตลาด (Market outsourcing) และด้านบุคลากร (Human resource outsourcing)

ผลประโยชน์ที่จะได้จากการ Outsourcing

กมลทิพย์ จันทรมัส (2549) ได้สรุปผลประโยชน์ที่จะได้จากการ Outsourcing ดังนี้

1. Free management time ผู้บริหารมีเวลาที่จะไปบริหารจัดการบริษัทมากขึ้น

ผลประโยชน์หลักของการ Outsource อย่าคิดถึงแต่ต้นทุนเพียงอย่างเดียว หากผู้บริหารมีเวลามากขึ้น สิ่งที่จะได้คือประโยชน์สูงสุด เช่น Purchasing management ผู้บริหารสามารถเอาเวลาไปหา Outsourcing ที่จะจัดซื้อจากที่ไหน ต้นทุนเป็นอย่างไร

2. Reduced staff cost ลดต้นทุนทางด้านบุคลากร ถ้าแรงงานที่ใช้ทำงาน 1 งาน ใช้พนักงาน 5 คน หาก Outsource ไปเลย 1 งาน ทั้งคนและงานกับเงินอีกจำนวนหนึ่ง ก็จะทำให้ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน ทั้งเงินเดือนที่ต้องปรับเพิ่มขึ้นทุกปี รวมถึงสวัสดิการต่าง ๆ ทั้งโบนัส ค่ารักษาพยาบาล ค่าประกันชีวิต ในแต่ละปีลดลงด้วย

3. Increased flexibility เพิ่มความคล่องตัวในการดำเนินงาน เพราะแทนที่บริษัท จะต้องมาดูแลงานบางอย่างที่บริษัทอาจมีความถนัดน้อยกว่า หรือมีความพร้อมในการดำเนินการน้อยกว่า การ Outsource งานในส่วนนี้ออกไป จะช่วยให้บริษัทมีเวลาในการทำงานด้านอื่น ซึ่งน่าจะคุ้มค่ากว่า

4. Cost certainly หลักของการ Outsource ต้นทุนภายนอกต้องต่ำกว่าต้นทุนภายในบริษัท

5. Reduction in staff management problems ปัญหาในองค์กรระดับ Management staff เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ หากจะลดปัญหาทางด้านนี้ให้น้อยลง บริษัทต้องหาวิธีที่จะทำให้การทำงานในระดับ Management staff เป็น Team work แต่หากบริษัททำการ Outsource โดยไปจ้างบุคลากรจากภายนอก ปัญหาระหว่างพนักงานก็จะลดลง

6. Improved consistency service บริการจะต้องดีขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งการ Outsource อาจทำให้บริการดีขึ้นหรือไม่ก็ได้ ต้องดูจากประเภทของงานที่จะ Outsource ว่าบริษัทจะตัดสินใจทำการ Outsource ในงานประเภทใด

7. Reduced capital requirement เป็นการลดต้นทุน แต่ต้องดูว่าธุรกิจที่จะ Outsource เป็นอย่างไร เพราะบางธุรกิจจ้างผลิตสินค้า 1 ชนิด จะต้องใช้เครื่องมือเครื่องจักรหลายชนิดอาจต้องบังคับให้ผู้รับจ้าง Outsource ลงทุนซื้อ วิธีนี้อาจเป็นการลดต้นทุนของบริษัท แต่เป็นการผลักรถให้ให้ผู้รับจ้างมีต้นทุนเพิ่มขึ้น ซึ่งเขาอาจมาคิดต้นทุนค่าผลิตสินค้าต่อหน่วยกับบริษัทเพิ่มขึ้นก็ได้

8. Reduced risk ลดความเสี่ยง ความเสี่ยงจะตกอยู่ที่บริษัทหรือผู้รับจ้าง Outsource ก็ขึ้นอยู่กับธุรกิจ ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงในทุกเรื่องควรทำข้อตกลงกำหนดไว้ด้วย

ผลประโยชน์เหล่านี้เวลาที่บริษัทจะทำ Outsource ต้องพิจารณาให้รอบคอบ และควรคิดออกมาเป็นจำนวนเงิน เพื่อให้สามารถวัดได้ หากเป็นการ Outsource ในเรื่องเล็ก ๆ อาจให้ฝ่ายจัดซื้อเป็นผู้ทำได้ แต่ถ้าเป็นเรื่องใหญ่ ๆ ควรให้ระดับ Management เข้ามามีส่วนร่วมพิจารณาและตัดสินใจด้วย”

ก่อนที่จะตัดสินใจทำการ Outsource ผู้บริหารจะต้องใช้เทคนิค SWOT Analysis ตามทฤษฎีองค์การและการจัดการเชิงกลยุทธ์ เพื่อที่จะดูจุดอ่อนจุดแข็งจากปัจจัยภายใน ดูโอกาสและอุปสรรคจากปัจจัยภายนอก เพื่อให้ทราบว่า จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคขององค์กรคืออะไร งานไหนเป็นจุดอ่อน หากจะดำเนินการ Outsource จะคุ้มค่าหรือไม่

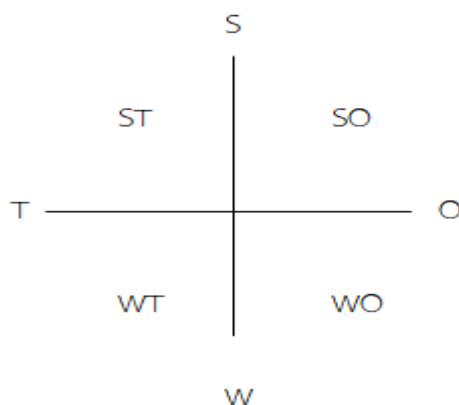
การใช้ SWOT Analysis (เซาว์ธตัน เตมียกุล, ม.ป.ป.)

S: Strength (จุดแข็ง) หมายถึง การพิจารณาปัจจัยภายในหน่วยงาน โดยวิเคราะห์จากสิ่งแวดล้อมภายในว่ามีส่วนดี ความเข้มแข็ง ความสามารถ ศักยภาพ ส่วนที่ส่งเสริมความสำเร็จ ซึ่งจะพิจารณาในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารระบบข้อมูล กำลังคน การเงิน ภาพลักษณ์

W: Weakness (จุดอ่อน) หมายถึง การพิจารณาปัจจัยภายในหน่วยงาน ซึ่งวิเคราะห์จากสิ่งแวดล้อมภายในว่ามีส่วนเสีย ความอ่อนแอ ข้อด้อย ข้อจำกัด ความไม่พร้อม ซึ่งจะพิจารณาในด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกับจุดแข็ง

O: Opportunity (โอกาส) หมายถึง การศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีสภาพเช่นไร เหตุการณ์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจะส่งผลต่อองค์กรอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์หรือเป็นโอกาสอันดีต่อองค์กร โดยจะต้องพิจารณาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

T: Threat (อุปสรรค) หมายถึง การศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นภัยคุกคาม ก่อให้เกิดผลเสียหรือเป็นข้อจำกัดต่อองค์กร โดยจะต้องพิจารณาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม”

ภาพที่ 2-9 ผลการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis

จากภาพที่ 2-9 ผลการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis เพื่อให้องค์กรทราบ ว่า ณ ปัจจุบันเรายืนอยู่ตรงไหนและจะใช้วิธีไหนในการที่จะดำเนินการให้มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ โดยผลการวิเคราะห์จะมีดังนี้

SO คือ การมีจุดแข็งและมีโอกาสพัฒนา องค์กรมีจุดแข็งสูงและโอกาสสูง ต้อง ดำเนินงานในเชิงรุก

WO คือ การมีจุดอ่อนและมีโอกาสพัฒนา องค์กรมีโอกาสสูง แต่ไม่เก่ง การดำเนินงาน อาจใช้วิธีการ Outsource

WT คือ การมีจุดอ่อนและมีอุปสรรคในการพัฒนา องค์กรต้องรีบขจัดจุดอ่อน ต้อง ดำเนินงานในเชิงรับ

ST คือ การมีจุดแข็งและมีอุปสรรคในการพัฒนา องค์กรต้องดำเนินงานในเชิงป้องกัน เมื่อทำการวิเคราะห์ SWOT แล้วเราจะทราบว่า องค์กรของเราเป็นอย่างไร เราก็จะ พิจารณาดำเนินการ คือ นำจุดแข็งไปกำจัดอุปสรรค และนำโอกาสไปกำจัดจุดอ่อน

ผู้วิจัยจึงได้ใช้เทคนิค SWOT Analysis เพื่อทำการวิเคราะห์งานบังคับคดีของสำนักงาน ศาลยุติธรรมแล้ว ปรากฏดังนี้

S: Strength (จุดแข็ง)

- มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจน

- มีหน่วยงานกลาง คือ สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม รับผิดชอบ

ในการดำเนินการจัดทำแนวทางหรือคู่มือในการบังคับคดีผู้ประกัน และกำกับ ควบคุม ดูแล

แนะนำกระบวนการในการดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา และกองบริหารทรัพย์สิน กำกับควบคุม ดูแล แนะนำ ในการรวบรวมข้อมูลในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา และการขอจำหน่ายหนี้สูญกับกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง

W: Weakness (จุดอ่อน)

- เป็นงานใหม่ทำให้ขาดกระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน
- บุคลากรผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน
- อัตรากำลังบุคลากรปฏิบัติงานไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่ต้องปฏิบัติ
- ขาดหน่วยงานกลางที่เป็นเอกภาพ

O: Opportunity (โอกาส)

- สังคม วัฒนธรรม ประชาชนต้องการการอำนวยความสะดวกอย่างทั่วถึง รวดเร็ว และเป็นธรรม ต้องการบริการที่ดีจากรัฐ
- เทคโนโลยีเติบโตอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ สามารถมาให้สนับสนุนในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- การเมืองและกฎหมาย มีการแก้ไขกฎหมายให้การบังคับคดีผู้ประกันสามารถดำเนินการออกหมายบังคับคดีได้ทันที โดยไม่ต้องมีการฟ้องต่อศาลอีก ทำให้การออกหมายบังคับคดีทำได้รวดเร็ว

T: Threat (อุปสรรค)

- สังคม วัฒนธรรม เปลี่ยนไปเป็นสังคมทุนนิยม เน้นวัตถุและเงินเป็นใหญ่ ปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาว่างงาน ความยากจน ความเสื่อมถอยทางศรัทธาในศาสนา ทำให้เกิดคดีขึ้นมากมาย ประชาชนเห็นแก่ตัว ขาดความซื่อสัตย์สุจริต ผู้ต้องหา/ จำเลยเมื่อประกันตัวออกไปเพื่อต่อสู้คดีแล้ว หลบหนีไม่ซื่อสัตย์ต่อผู้ประกัน และผู้ประกันตัวผู้ต้องหา/ จำเลยไปแล้ว เมื่อผู้ต้องหา/ จำเลยหลบหนีก็ไม่รับผิดชอบในการติดตามตัวผู้ต้องหา/ จำเลย และไม่รับผิดชอบต่อสัญญาประกันที่ทำไว้กับศาล
- เทคโนโลยีเติบโตอย่างรวดเร็ว ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย บางครั้งขาดการตรวจสอบข้อมูล ทำให้ประชาชนรับข้อมูลคลาดเคลื่อน
- เศรษฐกิจ ภาวะเศรษฐกิจเกิดวิกฤต ทำให้ผู้ประกันไม่สามารถที่จะดำเนินการชำระเงินค่าปรับต่อศาลได้ เมื่อผู้ประกันผิดสัญญาต่อศาล

จากการวิเคราะห์ SWOT พบว่า ปัจจัยที่มีผลโดยตรงที่ทำให้การบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาได้น้อยมาจาก

ปัจจัยภายใน คือ

- จุดอ่อน ลำดับที่ 1 เป็นงานใหม่ทำให้ขาดกระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ลำดับที่ 2 บุคลากรผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ลำดับที่ 3 อัตรากำลังบุคลากรปฏิบัติงานไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่ต้องปฏิบัติ ลำดับที่ 4 ขาดหน่วยงานกลางที่เป็นเอกภาพ ส่วนปัจจัยภายนอก คือ

- โอกาส เมื่อมีการผิดสัญญาประกัน ศาลสามารถออกหมายบังคับคดีได้ทันที โดยไม่ต้องมีการฟ้องต่อศาลอีก ทำให้การออกหมายบังคับคดีทำได้รวดเร็ว

ดังนั้น เมื่อวิเคราะห์ SWOT แล้ว ปรากฏว่าการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาเป็น WO คือ การมีจุดอ่อนสูงและมีโอกาสพัฒนา องค์กรมีโอกาสสูงแต่ไม่เก่ง กลยุทธ์ที่นำมาใช้ในการดำเนินการ สมควรดำเนินการโดยใช้วิธีการ Outsource เนื่องจากเป็นงานที่เกิดขึ้นใหม่ ตามบทบัญญัติของกฎหมาย และองค์กรขาดความเชี่ยวชาญก็จะสามารถทำให้การบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาสามารถดำเนินการได้จำนวนมากขึ้น

แนวคิดในเรื่องการบังคับคดีผู้ประกัน ไม่ปรากฏแน่ชัด แต่จากคู่มือการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา มีรายละเอียดดังนี้ (สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม, 2555, หน้า 26-27)

วัตถุประสงค์หลักของสัญญาประกัน คือ การให้ผู้ประกันนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย มาส่งศาลตามกำหนดหรือตามคำสั่งศาล ส่วนที่สัญญาประกันกำหนดให้มีการชดใช้ค่าปรับ เมื่อผิดสัญญาประกันนั้นก็เพื่อเป็นมาตรการบังคับให้ผู้ประกันต้องติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย มาส่งศาล โดยสัญญาประกันจะผูกพันผู้ประกันอยู่จนกว่าศาลจะต้องวินิจฉัยชี้ขาดคดี หรือถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี ผู้ประกันก็ยังคงมีหน้าที่ต้องติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย มาส่งศาลจนกว่าจะพ้นอายุความคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งกรณีนี้ที่ประมวลกฎหมายอาญาวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 วรรคสอง กำหนดให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกันนั้น ก็เพื่อให้การบังคับคดีตามสัญญาประกันเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เพื่อช่วยเหลือพนักงานอัยการ ในการบังคับคดีผู้ประกันให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกว่าเดิม ไม่ใช่อยู่นานในฐานะที่เป็นคู่กรณี เหมือนกับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแต่อย่างใด เนื่องจากภาระหน้าที่หลักในการบังคับคดียังเป็นของพนักงานอัยการตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2553 มาตรา 14 (ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 1) อันเป็นการกำหนดให้พนักงานอัยการยังคงมีอำนาจและ

หน้าที่ในการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พนักงานอัยการจึงยังคงมีหน้าที่ดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันต่อไป โดยการนำวิธีการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 ลักษณะ 2 มาใช้กับการบังคับคดีผู้ประกันก็เป็นเพียงการนำมาใช้โดยอนุโลม ไม่สามารถนำวิธีการบังคับคดีดังกล่าวมาใช้ได้ทั้งหมด เพราะการบังคับคดีทางแพ่งมีวัตถุประสงค์ในการบังคับชำระหนี้ เอาแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้ แต่การบังคับคดีตามสัญญาประกันเป็นมาตรการในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาดำเนินคดี จึงไม่อาจนำเอาวิธีการบังคับคดีทางแพ่ง ซึ่งหนีจากการผิดสัญญาประกันผู้ต้องหา/ จำเลยในคดีอาญาแยกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 หนีประธาน คือ การนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลตามกำหนดนัด หรือตามคำสั่งศาล ซึ่งในส่วนนี้จะต้องผูกพันอยู่นกว่าศาลจะวินิจฉัยชี้ขาดคดี หรือถ้าผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี ผู้ประกันก็มีหน้าที่ต้องติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลจนกว่าจะพ้นอายุความคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา

ส่วนที่ 2 หนีอุปกรณ์ คือ การขอใช้ค่าปรับหรือหนี้เงินที่ศาลมีคำสั่งปรับ ซึ่งโดยวัตถุประสงค์ที่แท้จริงมิได้มุ่งที่จะเอาเงินหรือทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน หากแต่กำหนดไว้เพื่อให้เกิดสภาพบังคับแก่ผู้ประกันต้องดำเนินการชำระหนี้หลักโดยติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีมาส่งศาลเท่านั้น ดังนั้น เมื่อศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันแล้ว แม้จะมีการบังคับให้ผู้ประกันขอใช้ค่าปรับเสมือนหนึ่งเป็นหนี้ทางแพ่ง แต่การดำเนินการดังกล่าวเป็นเพียงมาตรการบังคับให้ผู้ประกันต้องติดตามผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล ซึ่งโดยวัตถุประสงค์ที่แท้จริงมิได้มุ่งที่จะเอาเงินหรือทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน จึงสามารถดำเนินการบังคับคดีกับผู้ประกันได้ตลอดอายุความคดีอาญา โดยผู้ประกันจะอ้างเอาระยะเวลาการบังคับคดี 10 ปี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 271 มาเป็นประโยชน์แก่ตนเพื่อคัดค้านการบังคับคดีเหมือนดังหนี้ทางแพ่งทั่วไปหาได้ไม่ เพราะจะขัดต่อเจตนารมณ์ของการปล่อยชั่วคราวและวัตถุประสงค์ในการทำสัญญาประกัน แต่ถ้าอายุความคดีอาญาสิ้นสุดลงก่อนครบกำหนดระยะเวลา 10 ปี นับแต่ศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันก็เป็นเรื่องที่อยู่ในดุลพินิจของศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา มาตรา 119 ที่จะมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรให้บังคับคดีต่อไปได้จนกว่าจะครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว”

กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวกับการบังคับคดีผู้ประกัน

กฎหมายที่เกี่ยวกับการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา ไม่มีกฎหมายที่บัญญัติวิธีการในการบังคับคดีไว้โดยเฉพาะ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการหรือวิธีการในการบังคับคดีในคดีแพ่ง

มาบังคับใช้เท่าที่พอจะใช้บังคับได้ ตามที่บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15

1. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 15 (พิชัย นิลทองคำ, 2554, หน้า 307) บัญญัติว่า วิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้

ส่วนการดำเนินการบังคับคดีกฎหมายได้บัญญัติให้อำนาจศาลชั้นต้นที่พิจารณาชี้ขาด ตัดสินคดีเป็นผู้ดำเนินการ โดยให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ที่จะเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการบังคับคดีแก่ผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 119

มาตรา 119 (พิชัย นิลทองคำ, 2554, หน้า 363) บัญญัติว่า ในกรณีผิดสัญญาประกัน ต่อศาล ศาลมีอำนาจสั่งบังคับตามสัญญาประกันหรือตามที่ศาลเห็นสมควรโดยมีต้องฟ้อง เมื่อศาลสั่งประการใดแล้ว ฝ่ายผู้ถูกบังคับตามสัญญาประกันหรือพนักงานอัยการมีอำนาจอุทธรณ์ได้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดี ให้ศาลชั้นต้นที่พิจารณาชี้ขาดตัดสินคดีนั้น มีอำนาจออกหมายบังคับคดีเอาทรัพย์สินของบุคคล ซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ ตามคำพิพากษา และให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกันดังกล่าว

2. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

เมื่อกระบวนการหรือวิธีการในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาจำเป็นต้องใช้บทบัญญัติ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ลักษณะที่ 2 การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ในหมวดที่ 1 หลักทั่วไป และหมวดที่ 2 วิธียึดทรัพย์ อายัดทรัพย์ และการจ่ายเงินมาบังคับใช้เท่าที่พอจะใช้บังคับได้ตามที่บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 นั้น จึงมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา ดังนี้

มาตรา 271 (พิพัฒน์ จักรางกูร, 2543, หน้า 63) บัญญัติว่า ถ้าคู่ความหรือบุคคล ซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมด หรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ขอบที่จะร้องให้บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ภายในสิบปีนับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยอาศัยและตาม คำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

มาตรา 272 (พิพัฒน์ จักรางกูร, 2543, หน้า 86) บัญญัติว่า ถ้าศาลได้พิพากษา หรือมีคำสั่งอย่างใด ซึ่งจะต้องมีการบังคับคดีก็ให้ศาลมีคำสั่งกำหนดวิธีที่จะปฏิบัติตามคำสั่ง ในวันที่อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง และให้เจ้าพนักงานศาลส่งคำสั่งนั้นไปยังลูกหนี้ตามคำพิพากษา เว้นแต่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้อยู่ในศาลในเวลาที่ศาลมีคำสั่งนั้น และศาลได้สั่งให้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

มาตรา 273 (สมชัย ทีฆาอุตมาร, 2548 ก, หน้า 541) บัญญัติว่า ถ้าในคำสั่งได้กำหนด ให้ใช้เงิน หรือให้ส่งทรัพย์สิน หรือให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างใด ๆ ให้ศาลระบุไว้ในคำสั่งนั้นโดยชัดแจ้ง ซึ่งระยะเวลาและเงื่อนไขอื่น ๆ อันจะต้องใช้เงิน ส่งทรัพย์สิน กระทำการหรืองดเว้นกระทำการใด ๆ นั้น แต่ถ้าเป็นคดีมีโน้สแรว ศาลไม่จำเป็นต้องให้เวลาแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเกินกว่าสิบห้าวันในอันที่จะปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

ถ้าศาลได้พิพากษาหรือมีคำสั่งโดยขาดนัด ให้ศาลให้เวลาไม่ต่ำกว่าเจ็ดวันแก่คู่ความฝ่ายที่ขาดนัดในอันที่จะปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น

ระยะเวลาที่ระบุไว้ นั้น ให้เริ่มนับแต่วันที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ลงลายมือชื่อไว้ในคำสั่ง หรือวันที่ได้ส่งคำสั่งให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาแล้วแต่กรณี เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดไว้โดยชัดแจ้งว่าให้นับตั้งแต่วันที่ใดวันหนึ่งในภายหลังต่อมาตามที่ศาลจะเห็นสมควรกำหนดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

นอกจากนี้ให้ศาลระบุไว้โดยชัดแจ้งในคำสั่งว่าในกรณีที่มีได้มีการปฏิบัติตามคำสั่ง เช่นว่านี้ภายในระยะเวลาหรือภายในเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องถูกยึดทรัพย์หรือถูกจับและจำขังตั้งที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้

มาตรา 288 (สมชัย ทีฆาอุตมาร, 2548 ก, หน้า 618) บัญญัติว่า ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา 55 ถ้าบุคคลใดกล่าวอ้างว่าจำเลยหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ใช่เจ้าของทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดไว้ก่อนที่ได้เอาทรัพย์สินเช่นว่านี้ออกขายทอดตลาด หรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น บุคคลนั้นอาจยื่นคำร้องขอต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีให้ปล่อยทรัพย์สินเช่นว่านั้น ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้กล่าวอ้างนั้นนำส่งสำเนาคำร้องขอแก่โจทก์หรือเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา และจำเลยหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาและเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยลำดับ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับคำร้องขอเช่นว่านี้ ให้งดการขายทอดตลาด หรือจำหน่ายทรัพย์สินที่พิพาทนั้นไว้ในระหว่างรอคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาล ตั้งที่บัญญัติไว้ต่อไปนี้

เมื่อได้ยื่นคำร้องต่อศาลแล้ว ให้ศาลพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีนั้นเหมือนอย่างคดีธรรมดา เว้นแต่

(1) เมื่อเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาให้ยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้อง ไม่ว่าจะในเวลาใด ๆ ก่อนวันกำหนดชี้สองสถานหรือก่อนวันสืบพยาน หากมีพยานหลักฐานเบื้องต้นแสดงว่าคำร้องขอนั้นไม่มีมูลและยื่นเข้ามาเพื่อประวิงให้ชักช้า ศาลมีอำนาจที่จะมีคำสั่งให้ผู้กล่าวอ้างวางเงินต่อศาล ภายในระยะเวลาที่ศาลจะกำหนดไว้ในคำสั่งตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร เพื่อเป็นประกัน การชำระค่าสินไหมทดแทนแก่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาสำหรับความเสียหายที่อาจได้รับ เนื่องจากเหตุเน้นช้าในการบังคับคดีอันเกิดแต่การยื่นคำร้องขอนั้น ถ้าผู้กล่าวอ้างไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาลให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ

(2) ถ้าทรัพย์สินที่พิพาทนั้นเป็นสังหาริมทรัพย์และมีพยานหลักฐานเบื้องต้น แสดงว่า คำร้องขอนั้นไม่มีเหตุอันควรฟัง หรือถ้าปรากฏว่าทรัพย์สินที่ยึดนั้นเป็นสังหาริมทรัพย์ที่เก็บไว้นาน ไม่ได้ ศาลมีอำนาจที่จะมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีขายทอดตลาดหรือจำหน่ายทรัพย์สิน เช่นว่านี้โดยไม่ชักช้า

คำสั่งของศาลตามวรรคสอง (1) และ (2) ให้เป็นที่สุด

มาตรา 290 (สมชัย ชีฆาตุตมาร, 2548 ก, หน้า 667-668) บัญญัติว่า เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินอย่างใดของลูกหนี้ตามคำพิพากษาไว้แทนเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาแล้ว ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาอื่นยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นซ้ำอีก แต่ให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเช่นว่านี้มีอำนาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลที่ออกหมายบังคับ ให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ตนเข้าเฉลี่ยในทรัพย์สินหรือเงินที่ขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินนั้น เพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ตนเข้าเฉลี่ยในทรัพย์สินหรือเงินที่ขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินนั้น ได้ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ไม่ว่ากรณีใด ๆ ห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำขอเช่นว่านี้ เว้นแต่ศาลเห็นว่าผู้ยื่นคำขอไม่สามารถเอาชำระได้จากทรัพย์สินอื่น ๆ ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยภาษีอากรในอันที่จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อชำระค่าภาษีอากรค้าง ให้มีสิทธิขอเฉลี่ยในทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานดังกล่าวได้ยึดหรืออายัดไว้ก่อนแล้วเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาตามความในวรรคหนึ่ง แต่ถ้าเจ้าพนักงานมิได้ยึดหรืออายัดไว้ก่อน ให้ขอเฉลี่ยได้ภายในบังคับของบทบัญญัติวรรคสอง

ในกรณีที่ยึดทรัพย์สินเพื่อขายทอดตลาดหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น คำขอเช่นว่านี้ให้ยื่นก่อนสิ้นระยะเวลาสิบสี่วันนับแต่วันที่มีการขายทอดตลาดหรือจำหน่ายทรัพย์สินที่ขายทอดตลาด หรือจำหน่ายได้ในครั้งนั้น ๆ

ในกรณีที่ย้ายทรัพย์สิน ให้ยื่นคำขอเสียก่อนสิ้นระยะเวลาสิบสี่วันนับแต่วันชำระเงิน หรือส่งทรัพย์สินตามที่ขายได้แล้ว

ในกรณียึดเงิน ให้ยื่นคำขอเสียก่อนสิ้นระยะเวลาสิบสี่วันนับแต่วันยึด

เมื่อได้ส่งสำเนาคำร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว ให้เจ้าพนักงานบังคับคดี งดการจ่ายเงินหรือทรัพย์สินตามคำบังคับไว้จนกว่าศาลจะได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาด เมื่อศาลได้มีคำสั่ง ประการใดและสั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบแล้ว ก็ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปฏิบัติไปตาม คำสั่งเช่นนั้น

ในกรณีที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาผู้ยึดสิทธิในการบังคับคดี หรือเพิกเฉยไม่ดำเนินการ บังคับคดีภายในเวลาที่เจ้าพนักงานบังคับคดีกำหนด ผู้ขอเฉลี่ยหรือผู้ยื่นคำร้องตามมาตรา 287 หรือตามมาตรา 289 มีสิทธิขอให้ดำเนินการบังคับคดีต่อไป

คำสั่งอนุญาตของศาลตามวรรคแปดให้เป็นที่สุด

3. ความหมายของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

ความหมายของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา (สำนักวิชาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาล ยุติธรรม, 2550, หน้า 16-17) เมื่อมีการผิดสัญญาประกันและศาลสั่งปรับผู้ประกันแล้ว หาก ผู้ประกันไม่ยอมชำระค่าปรับหน้าที่ในการบังคับคดีนายประกันเป็นของพนักงานอัยการ ตาม พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 มาตรา 11 (8) ซึ่งบัญญัติว่า ในกรณีที่มีการผิด สัญญาประกันจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดี ในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญานั้น และในการนี้มีให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ" ซึ่งหมายถึงพนักงานอัยการเป็นเจ้าหนี้ และผู้ผิดสัญญาประกันเป็นลูกหนี้ แต่เพื่อให้การปฏิบัติงาน ในการบังคับคดีผู้ผิดสัญญาประกันในคดีอาญาเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว และมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 โดยเพิ่มเติมวรรคที่สองว่า เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีให้ศาลชั้นต้นที่พิจารณาชี้ขาดตัดสิน คดีนั้นมีอำนาจออกหมายบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคล ซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้ เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาและให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหนี้ ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกันดังกล่าว ซึ่งหัวหน้าสำนักงานประจำศาล ยุติธรรมในปัจจุบัน หมายถึง ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการประจำศาล หรือผู้อำนวยการสำนักงาน ประจำศาล ทั้งนี้ในการดำเนินการบังคับคดีหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมสามารถที่จะ มอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ศาลคนหนึ่งคนใดกระทำการแทนได้

ดังนั้น เมื่อศาลมีคำสั่งปรับนายประกันถือว่าผู้ประกันตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาทันที และมีผู้อำนวยการเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในส่วนของหนี้ตามสัญญาประกัน

4. ที่มาของการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา

ที่มาของการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา (สำนักวิชาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2550, หน้า 18-22) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 112 บัญญัติว่า

มาตรา 112 เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ก่อนปล่อยไปให้ผู้ประกันหรือผู้เป็นหลักประกันลงลายมือชื่อในสัญญาประกันนั้น

ในสัญญาประกันนอกจากข้อความอย่างอื่นอันพึงมี ต้องมีข้อความดังนี้ด้วย

(1) ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกันแล้วแต่กรณี จะปฏิบัติตามนัดหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาลซึ่งให้ปล่อยชั่วคราว

(2) เมื่อผิดสัญญาจะใช้เงินจำนวนที่ระบุไว้

ในสัญญาประกันจะกำหนดภาระหน้าที่หรือเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราว หรือผู้ประกัน ต้องปฏิบัติเกินความจำเป็นแก่กรณีมิได้”

ดังนั้น ผู้ประกันหรือนายประกันมีหน้าที่ที่จะต้องนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ตัวเองประกันออกไปตามวัน เวลา ที่ศาลกำหนด หากไม่สามารถส่งตัวได้ตามกำหนดนัด ศาลจะสั่งปรับผู้ประกันหรือนายประกันนั้นตามจำนวนเงินที่กำหนดไว้ในสัญญาประกัน โดยศาลจะกำหนดระยะเวลาให้ผู้ประกันหรือนายประกันชำระค่าปรับนายประกันต่อศาล เช่น ให้ชำระภายใน 7 วัน 15 วัน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับหมายแจ้งคำสั่งศาล

ในการบังคับคดีนายประกันในคดีอาญา ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยตรง จึงจำเป็นต้องใช้บทบัญญัติในมาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งบัญญัติว่า วิธีพิจารณาข้อใดที่ประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้ ดังนั้น การบังคับคดีนายประกันในคดีอาญาจึงจำเป็นต้องอาศัยบทบัญญัติจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 271 ซึ่งบัญญัติว่า ถ้าคู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายแพ้คดี (ลูกหนี้ตามคำพิพากษา) มิได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลทั้งหมดหรือบางส่วน คู่ความหรือบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายชนะ (เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา) ขอบที่จะร้องขอให้บังคับคดีตามคำพิพากษา หรือคำสั่งนั้นได้ภายในสิบปี นับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยอาศัยตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ดังนั้น การบังคับคดีจะต้องดำเนินการภายใน 10 ปี นับแต่วันมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่ต้องเป็นวันที่คำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุด และเจ้าหนี้

จะต้องดำเนินการตามวิธีการบังคับคดีตามขั้นตอนให้ครบถ้วนภายในกำหนดระยะเวลา 10 ปี ด้วย คือ 1) ต้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี 2) ต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบ ว่า ศาลได้ออกหมายบังคับคดีแล้ว 3) ต้องแถลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้ยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ส่วนกำหนดเวลาในการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 271 เป็นเรื่องระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะบังคับคดีแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ไม่ใช่เป็นการใช้สิทธิเรียกร้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดระยะเวลาดังกล่าว จึงไม่ใช่อายุความ ไม่อาจนำเรื่องการเริ่มนับอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 191/12 มาใช้บังคับได้

แนวทางปฏิบัติของผู้อำนวยการในฐานะเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในการบังคับคดี ผู้ประกันหรือนายประกัน

สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนดแนวทางปฏิบัติในการบังคับคดีให้แก่ผู้อำนวยการ ดังนี้ (สำนักวิชาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, 2550, หน้า 23-36)

1. แนวทางปฏิบัติ

ก) การแต่งตั้งคณะทำงานเป็นผู้ควบคุมดูแลให้คำปรึกษา แนะนำ โดยมีผู้พิพากษาที่อธิบดีหรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาลมอบหมายเป็นที่ปรึกษาคณะทำงาน ผู้อำนวยการ เป็นประธาน คณะทำงาน หัวหน้าส่วน/ หัวหน้ากลุ่มงานที่ผู้อำนวยการมอบหมายเป็นคณะทำงาน หัวหน้าส่วนบริการประชาชนและประชาสัมพันธ์เป็นคณะทำงาน/ เลขานุการ โดยคณะทำงานชุดนี้มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุม ดูแล ให้คำปรึกษา และพิจารณาปัญหาข้อขัดข้องและแนวทางแก้ไขในการบังคับคดีนายประกัน เพื่อให้เป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และถูกต้องตามกฎหมาย

ข) ผู้อำนวยการมีคำสั่งมอบหมายเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานบังคับคดีกับนายประกันโดยให้มีหน้าที่ รวบรวม จัดเก็บข้อมูลการบังคับคดีลงสารบบคดีผู้ประกันผิดสัญญา ติดตามและรายงานผลการบังคับคดี รายงานผลการบังคับคดีให้ศาลทราบ

2. ขั้นตอนการดำเนินการ

ก) จัดทำรายงานเสนอศาลขอให้ออกหมายบังคับคดี

ข) แจ้งเจ้าพนักงานบังคับคดีให้ทราบว่าศาลได้ออกหมายบังคับคดีแล้ว

ค) แจ้งเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้ยึดทรัพย์สินของนายประกัน

ง) เมื่อได้รับแจ้งวันประกาศขาดทอดตลาด ผู้อำนวยการ หรือผู้รับมอบอำนาจลงนัด และรับทราบการขายทอดตลาด

จ) เมื่อขายทอดตลาดได้เงินแล้ว ผู้อำนวยการ ฯ หรือผู้รับมอบอำนาจไปรับรองความถูกต้องของบัญชีส่วนเฉลี่ย

ฉ) หากได้รับเงินจำนวนไม่พอชำระค่าปรับ ให้รายงานศาลเพื่อดำเนินการสืบทรัพย์ต่อไป

3. การสืบทรัพย์

สำนักงานศาลยุติธรรมได้มีหนังสือกำหนดแนวทางในการสืบทรัพย์ของนายประกันเพื่อผู้อำนวยการถือปฏิบัติ สรุปได้ คือ

ก) สืบหาหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินของนายประกันที่ศาลสั่งปรับทันทีที่มีหมายบังคับคดีแล้ว

ข) ประสานงานกับกรมที่ดินเพื่อตรวจสอบหลักทรัพย์ประเภทอสังหาริมทรัพย์ที่ปรากฏรายชื่อ นายประกัน ครอบครัวของนายประกัน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับนายประกัน ซึ่งเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ ซึ่งอาจยึดมาชำระค่าปรับนายประกันได้ โดยให้ตรวจสอบตามภูมิลำเนาที่เคยอยู่อาศัย สถานที่ที่เคยย้ายไปดำรงตำแหน่งและภูมิลำเนาปัจจุบัน

ค) ตรวจสอบทรัพย์สินประเภทอสังหาริมทรัพย์ของนายประกัน โดยประสานงานกับส่วนราชการ หรือหน่วยงานที่จัดทำทะเบียนควบคุมอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าว

ง) สืบหาทรัพย์สินอื่นของนายประกันในสำนักงาน บ้านพัก หรือจากครอบครัว หรือผู้ที่เกี่ยวข้องอันอาจมีทรัพย์ของนายประกันไว้ในครอบครอง

จ) ขอความร่วมมือจากธนาคาร หรือสถาบันการเงิน เพื่อตรวจสอบหลักทรัพย์หรือบัญชีเงินฝากในธนาคาร และสถาบันการเงินนั้น ๆ โดยแนบสำเนาคำสั่งบังคับส่งไปด้วย โดยอาจดำเนินการเฉพาะธนาคารหรือสถาบันการเงิน ซึ่งคาดว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ทำธุรกรรมกับธนาคารหรือสถาบันการเงินนั้น ๆ

ฉ) ดำเนินการอื่นในการบังคับคดีและสืบหาหลักทรัพย์ หรือทรัพย์สินของนายประกัน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทางราชการ

ช) หากไม่พบหลักทรัพย์หรือทรัพย์สิน ให้รายงานศาลเพื่อรับทราบเป็นระยะและรายงานสำนักงานศาลยุติธรรมทราบการสืบหาทรัพย์ทุก 3 เดือน

4. การบังคับคดีนายประกันตามประเภทของหลักประกัน

เมื่อศาลมีคำสั่งปรับนายประกัน ให้ผู้อำนวยการหรือผู้ที่รับมอบหมายดำเนินการตามขั้นตอนและประเภทหลักประกัน ดังนี้

1. การประกันด้วยอสังหาริมทรัพย์

ก) กรณีหลักประกันเป็นอสังหาริมทรัพย์ในเขตศาล

1) ตรวจสอบว่านายประกันได้ทราบคำสั่งศาลแล้วหรือไม่ หากยังไม่ทราบให้รายงานศาลออกคำสั่งบังคับแจ้งให้ทราบ เมื่อพ้นกำหนดเวลาให้ชำระค่าปรับนายประกันตามคำสั่งบังคับแล้ว หากยังไม่ชำระให้ผู้อำนวยความสะดวกจัดทำรายงานเสนอศาลออกหมายบังคับคดี

2) เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีแล้ว ให้ผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้รับมอบอำนาจนำหมายบังคับคดีพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักฐานการแสดงสิทธิในทรัพย์สินเป็นหลักประกัน เอกสารที่วางไว้ในชั้นขอปล่อยชั่วคราว เช่น สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประชาชน ภาพถ่ายทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน ไปยังสำนักงานบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีและแถลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้ยึดทรัพย์สินของนายประกันออกขายทอดตลาด ซึ่งในการดำเนินการขั้นตอนนี้ไม่ต้องวางค่าใช้จ่าย เนื่องจากกรมบังคับคดีจะเป็นผู้ขอตั้งงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเอง

3) ตั้งสำนวนบังคับคดี โดยกำหนดเรียงเลขสำนวนไปตามลำดับและกำหนดอักษรย่อสำนวนบังคับคดี เป็น “บค..../25....” ประกอบด้วยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการขอปล่อยชั่วคราว ตามข้อ ข) นำเสนอผู้อำนวยความสะดวกเพื่อทราบ และผู้อำนวยความสะดวกมอบสำนวนให้ผู้ได้รับมอบหมาย แยกเก็บสำนวนไว้และจัดทำทะเบียนคุมสำนวนการบังคับคดีไว้ โดยให้สามารถบันทึกรายละเอียดว่าดำเนินการบังคับคดีถึงขั้นตอนใดแล้ว เพื่อใช้ในการติดตามผลการดำเนินการจนแล้วเสร็จ

4) หากแผนที่ไม่ชัดเจนและสำนักงานบังคับคดีแจ้งให้ไปนำชี้ ผู้รับมอบอำนาจ ต้องแจ้งให้ผู้อำนวยความสะดวกทราบ และมีหนังสือขอความอนุเคราะห์เจ้าพนักงานที่ดินไปช่วยชี้ที่ตั้งที่ดินที่จะยึด เพื่อจะได้ปิดประกาศการยึดไว้ในที่ดินที่จะยึดนั้น ซึ่งในส่วนนี้หากมีค่าใช้จ่ายให้เบิกจ่ายได้จากเงินงบประมาณของศาล พร้อมทั้งนำเรียนให้ผู้บริหารศาลทราบด้วย

5) เมื่อสำนักงานบังคับคดีรายงานการยึดทรัพย์สินและขออนุญาตขายทอดตลาดให้นำเสนอศาลพิจารณาพร้อมสำนวนการบังคับคดี เมื่อศาลอนุญาตแล้วให้ผู้รับมอบอำนาจรายงานให้ผู้อำนวยความสะดวกทราบ ในการประกาศวันขายทอดตลาด ให้ผู้รับมอบอำนาจเสนอศาลทราบและรายงานให้ผู้อำนวยความสะดวกทราบ เพื่อให้ผู้รับมอบอำนาจไประวางและรับทราบการขายทอดตลาด หากไม่ไปจะไม่มีสิทธิคัดค้านการขาย และเมื่อขายทอดตลาดได้แล้วให้ผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้รับมอบอำนาจไปรับรองความถูกต้องของบัญชีส่วนเฉลี่ย และเมื่อได้รับแจ้งส่งเงินจากการขายทอดตลาด ให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายรายงานผู้อำนวยความสะดวกและศาลทราบ พร้อมสำนวนการบังคับคดีและให้เจ้าหน้าที่การเงินดำเนินการรับเงิน แต่หากได้รับเงินจากการขายทอดตลาด

ไม่ครบตามจำนวนที่ศาลมีคำสั่งปรับนายประกัน ให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายรายงานผู้อำนวยการ และดำเนินการสืบทรัพย์ต่อไป

6) ในการสืบทรัพย์ของนายประกันให้ผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ดำเนินการโดยมีหนังสือไปยังกรมที่ดินเพื่อตรวจสอบหลักทรัพย์ประเภทอสังหาริมทรัพย์ที่ปรากฏชื่อนายประกัน ครอบครวั ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับนายประกันเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ ซึ่งอาจนำยึดทรัพย์ บังคับคดีได้ โดยระบุชื่อ รายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับลูกหนี้ เช่น หมายเลขประจำตัวประชาชน และขอให้ตรวจสอบตามภูมิลำเนาเดิมที่เคยอยู่อาศัย สถานที่ที่เคยย้ายไปดำรงตำแหน่งและภูมิลำเนาปัจจุบัน ตรวจสอบทรัพย์สินประเภทอสังหาริมทรัพย์ของนายประกัน เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ หุ่น โดยประสานงานกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่จัดทำทะเบียนควบคุมอสังหาริมทรัพย์นั้น ๆ สืบหาทรัพย์สินอื่นของนายประกันในสำนักงาน บ้านพัก หรือจาก ครอบครวัหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง อันอาจมีทรัพย์สินของนายประกันไว้ในครอบครอง มีหนังสือขอความร่วมมือไปยังธนาคารหรือสถาบันการเงินเพื่อตรวจสอบหลักทรัพย์หรือบัญชีเงินฝากในธนาคาร และสถาบันการเงินนั้น ๆ หากไม่พบหรือไม่ได้รับความร่วมมือให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายรายงาน ผู้อำนวยการและศาลทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป ดำเนินการอื่นใดในการบังคับคดี และสืบหาหลักทรัพย์หรือทรัพย์สินของนายประกันให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิด ประโยชน์สูงสุดต่อทางราชการ หากดำเนินการแล้วไม่พบหลักทรัพย์ใด ๆ ของนายประกัน ครอบครวัหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายรายงานให้ผู้อำนวยความสะดวกและศาลทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

7) เมื่อการบังคับเสร็จสิ้นให้นำสำนวนบังคับคดีผู้กรวมกับสำนวนคดีหลัก

ข) กรณีหลักประกันเป็นอสังหาริมทรัพย์นอกเขตศาลรวมทั้งกรณีทรัพย์อยู่ใน จังหวัดเดียวกัน แต่อยู่ในเขตศาลอื่น

1) ตรวจสอบว่านายประกันได้ทราบคำสั่งศาลแล้วหรือไม่ หากยังไม่ทราบให้ รายงานศาลออกคำบังคับแจ้งให้ทราบ เมื่อพ้นกำหนดเวลาให้ชำระค่าปรับนายประกัน ตามคำบังคับแล้ว หากยังไม่ชำระให้ผู้อำนวยความสะดวกจัดทำรายงานเสนอศาลออกหมายบังคับคดี

2) เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีแล้ว ให้ผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้รับมอบอำนาจนำ หมายบังคับคดีพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักฐานการแสดงสิทธิในทรัพย์สินอันเป็นหลักประกัน เอกสารที่วางไว้ในชั้นขอลดปล่อยชั่วคราว เช่น สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประชาชน ภาพถ่ายทรัพย์ ที่เป็นหลักประกันไปยังสำนักงานบังคับคดีเพื่อตั้งเรื่องดำเนินการบังคับคดีและแถลงต่อเจ้า พนักงำนบังคับคดีขอให้ยึดทรัพย์สินของนายประกันออกขายทอดตลาด ซึ่งในการดำเนินการ

ขั้นตอนนี้ไม่ต้องวางค่าใช้จ่าย เนื่องจากกรมบังคับคดีจะเป็นผู้ขอตั้งงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเอง

3) ตั้งสำนวนบังคับคดี โดยกำหนดเรียงเลขสำนวนไปตามลำดับและกำหนดอักษรย่อสำนวนบังคับคดี เป็น “บค..../25.....” ประกอบด้วยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการขอลดอายุชั่วคราว ตามข้อ ข) นำเสนอผู้อำนวยการเพื่อทราบ และผู้อำนวยการมอบสำนวนให้ผู้ได้รับมอบหมายแยกเก็บสำนวนไว้และจัดทำทะเบียนคุมสำนวนการบังคับคดีไว้ โดยให้สามารถบันทึกรายละเอียดว่าดำเนินการบังคับคดีถึงขั้นตอนใดแล้ว เพื่อใช้ในการติดตามผลการดำเนินการจนแล้วเสร็จ

4) เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีแล้ว ให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการรายงานศาลเพื่อส่งหมายบังคับคดีไปยังศาลที่ทรัพย์ตั้งอยู่ และให้ทำหนังสือมอบอำนาจตามแบบฟอร์มของกรมบังคับคดีให้แก่ผู้อำนวยการที่ทรัพย์นั้นตั้งอยู่เป็นผู้ดำเนินการแทน โดยให้มอบอำนาจให้มีอำนาจในการมอบอำนาจช่วงได้รวมทั้งให้มีอำนาจขอเฉลี่ยทรัพย์ได้ด้วย ซึ่งการมอบอำนาจไม่ต้องเสียค่าอากรแสตมป์ ได้รับการยกเว้นตามประมวลรัษฎากร มาตรา 121

5) มีหนังสือนำส่งหนังสือมอบอำนาจและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปให้ผู้ดำเนินการที่ทรัพย์ตั้งอยู่ และเมื่อรับหนังสือแล้วให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายจัดตั้งสำนวนบังคับคดีเสนอผู้อำนวยการทราบ และมอบสำนวนการบังคับคดีให้แก่ผู้ที่ได้รับมอบหมายนำไปดำเนินการตั้งเรื่องบังคับคดีต่อไป และเมื่อได้รับเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดจากสำนักงานบังคับคดีแล้ว ให้ผู้อำนวยการที่บังคับคดีแทนมีหนังสือแจ้งผลการบังคับคดีและส่งเงินไปยังศาลที่ออกหมายบังคับคดี เมื่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีได้รับเงินแล้ว ให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายรายงานผู้อำนวยการและศาลทราบ พร้อมสำนวนการบังคับคดีและให้เจ้าหน้าที่การเงินรับเงินต่อไป หากเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดไม่ครบตามคำสั่งศาล ให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายรายงานผู้อำนวยการและดำเนินการสืบทรัพย์ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดต่อไป

2. การประกันด้วยตัวบุคคล

1) ตรวจสอบว่านายประกันได้ทราบคำสั่งศาลแล้วหรือไม่ หากยังไม่ทราบให้รายงานศาลออกคำสั่งบังคับแจ้งให้ทราบ เมื่อพ้นกำหนดเวลาให้ชำระค่าปรับนายประกันตามคำสั่งบังคับแล้ว หากยังไม่ชำระให้ผู้ดำเนินการจัดทำรายงานเสนอศาลออกหมายบังคับคดี

2) เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีแล้ว ให้ผู้อำนวยการหรือผู้รับมอบอำนาจนำหมายบังคับคดีพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หลักฐานการแสดงสิทธิในทรัพย์สินอันเป็นหลักประกัน เอกสารที่วางไว้ในชั้นขอลดอายุชั่วคราว เช่น สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประชาชน ภาพถ่ายทรัพย์

ที่เป็นหลักประกันไปยังสำนักงานบังคับคดีเพื่อตั้งเรื่องดำเนินการบังคับคดีและแถลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้ยึดทรัพย์สินของนายประกันออกขายทอดตลาด ซึ่งในการดำเนินการขั้นตอนนี้ ไม่ต้องวางค่าใช้จ่าย เนื่องจากกรมบังคับคดีจะเป็นผู้ขอตั้งงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเอง

3) ตั้งจำนวนบังคับคดี โดยกำหนดเรียงเลขจำนวนไปตามลำดับและกำหนดอักษรย่อจำนวนบังคับคดี เป็น “บค..../25.....” ประกอบด้วยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการขอลปล่อยชั่วคราวตามข้อ ข) นำเสนอผู้อำนวยการเพื่อทราบ และผู้อำนวยการมอบสำนวนให้ผู้ได้รับมอบหมายแยกเก็บสำนวนไว้และจัดทำทะเบียนคุมสำนวนการบังคับคดีไว้ โดยให้สามารถบันทึกรายละเอียดว่าดำเนินการบังคับคดีถึงขั้นตอนใดแล้ว เพื่อใช้ในการติดตามผลการดำเนินการจนแล้วเสร็จ

4) ให้ผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายสืบหาทรัพย์สินของนายประกันตามหลักเกณฑ์การสืบหาทรัพย์สินที่กำหนดต่อไป หากสืบทรัพย์สินแล้วพบว่านายประกันมีทรัพย์สินเป็นอสังหาริมทรัพย์ให้ดำเนินการนำยึด เมื่อได้รับรายงานการยึดทรัพย์สินและขออนุญาตขายทอดตลาดให้นำเสนอศาลพิจารณานุญาต เมื่อแจ้งวันประกาศขายทอดตลาดให้ไประวังและรับทราบการขายทอดตลาด เมื่อขายทรัพย์สินได้แล้วให้ไปรับรองความถูกต้องของบัญชีเฉลี่ยทรัพย์สินเมื่อได้รับเงินจากการขายทอดตลาดให้รายงานศาลทราบ และให้เจ้าหน้าที่การเงินดำเนินการรับเงิน หากได้รับเงินไม่ครบให้ดำเนินการสืบหาทรัพย์สินนายประกันต่อไป หากการบังคับคดีเสร็จสิ้นให้นำสำนวนบังคับคดีรวมกับสำนวนหลักต่อไป หากสืบทรัพย์สินแล้วพบว่านายประกันมีทรัพย์สินเป็นอสังหาริมทรัพย์ให้ดำเนินการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของนายประกันและนำเจ้าพนักงานบังคับคดีทำการยึดทรัพย์สินตามบัญชีทรัพย์สิน เมื่อได้รับรายงานการยึดทรัพย์สินและขออนุญาตขายทอดตลาดให้นำเสนอศาลพิจารณานุญาต เมื่อแจ้งวันประกาศขายทอดตลาดให้ไประวังและรับทราบการขายทอดตลาด เมื่อขายทรัพย์สินได้แล้วให้ไปรับรองความถูกต้องของบัญชีเฉลี่ยทรัพย์สิน เมื่อได้รับเงินจากการขายทอดตลาดให้รายงานศาลทราบและให้เจ้าหน้าที่การเงินดำเนินการรับเงิน หากได้รับเงินไม่ครบให้ดำเนินการสืบหาทรัพย์สินนายประกันต่อไป หากการบังคับคดีเสร็จสิ้นให้นำสำนวนบังคับคดีผู้รวมกับสำนวนหลักต่อไป

3. การประกันด้วยสังหาริมทรัพย์

เมื่อศาลมีคำสั่งปรับนายประกัน ให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายจัดทำทะเบียนคุมปรับนายประกันและดำเนินการ

ก) กรณีสังหาริมทรัพย์ในเขตศาล

1) ตรวจสอบคำบังคับ หากนายประกันยังไม่ทราบขอให้ศาลออกคำบังคับแจ้งให้ทราบ โดยลงนัดไว้เพื่อตรวจสอบว่ามีกรปฏิบัติตามคำบังคับแล้วหรือไม่ หากพ้นกำหนดตามคำบังคับ ให้รายงานศาลเพื่อออกหมายบังคับคดีและนำหมายบังคับคดีพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องหรือบัญชีทรัพย์สินที่จะยึดให้สำนักงานบังคับคดี และขอตั้งเรื่องเพื่อดำเนินการบังคับคดี และแถลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้ยึดทรัพย์สินของนายประกันออกขายทอดตลาด ตั้งสำนวนบังคับคดีเสนอผู้อำนวยการบังคับคดีทราบและมอบสำนวนบังคับคดีให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายรับไปดำเนินการ นำเจ้าพนักงานบังคับคดีทำการยึดทรัพย์สินตามบัญชีทรัพย์สิน

2) เมื่อได้รับรายงานการยึดทรัพย์สินและขออนุญาตขายทรัพย์สินให้นำเสนอศาลพร้อมสำนวนบังคับคดี เมื่อศาลอนุญาตแล้วให้แจ้งผู้อำนวยการทราบ เมื่อแจ้งวันประกาศขายทอดตลาดให้ประวัังและรับทราบการขายทอดตลาด เมื่อขายทรัพย์สินได้แล้วให้ไปรับรองความถูกต้องของบัญชีเฉลี่ยทรัพย์สิน เมื่อได้รับเงินจากการขายทอดตลาดให้รายงานศาลทราบและให้เจ้าหน้าที่การเงินดำเนินการรับเงิน หากได้รับเงินไม่ครบให้ดำเนินการสืบหาทรัพย์สินนายประกันต่อไป หากการบังคับคดีเสร็จสิ้นให้นำสำนวนบังคับคดีผู้ร่วมกับสำนวนหลักต่อไป

ข) กรณีสิ่งหาริมทรัพย์นอกเขตศาล รวมทั้งกรณีทรัพย์สินอยู่ในจังหวัดเดียวกันแต่อยู่ในเขตศาลอื่น

1) เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีแล้ว ให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายรายงานศาลเพื่อส่งหมายบังคับคดีไปยังศาลที่ทรัพย์สินตั้งอยู่ และให้ทำหนังสือมอบอำนาจตามแบบของกรมบังคับคดีให้ผู้ดำเนินการศาลที่ทรัพย์สินตั้งอยู่เป็นผู้แทน และให้มีอำนาจในการมอบอำนาจช่วงและให้มีอำนาจในการขอเฉลี่ยทรัพย์สินด้วย

2) ผู้ที่ได้รับมอบหมายมีหนังสือนำส่งให้ผู้ดำเนินการศาลที่ทรัพย์สินตั้งอยู่พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องและส่งหนังสือมอบอำนาจไปด้วย และตั้งสำนวนการบังคับคดีเสนอผู้อำนวยการทราบและมอบสำนวนให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายรับไปดำเนินการ

3) ศาลที่ทรัพย์สินตั้งอยู่ตั้งสำนวนบังคับคดี เสนอผู้อำนวยการทราบและมอบสำนวนให้ผู้รับมอบหมายดำเนินการนำเจ้าพนักงานบังคับคดีทำการยึดทรัพย์สินตามบัญชีทรัพย์สิน เมื่อได้รับรายงานการยึดทรัพย์สินและขออนุญาตขายทรัพย์สินให้นำเสนอศาลพร้อมสำนวนบังคับคดี เมื่อศาลอนุญาตแล้วให้แจ้งผู้อำนวยการทราบ เมื่อแจ้งวันประกาศขายทอดตลาดให้ประวัังและรับทราบการขายทอดตลาด เมื่อขายทรัพย์สินได้แล้วให้ไปรับรองความถูกต้องของบัญชีเฉลี่ยทรัพย์สิน เมื่อได้รับเงินจากการขายทอดตลาดให้รายงานศาลทราบและให้เจ้าหน้าที่การเงินดำเนินการรับ

เงิน หากได้รับเงินไม่ครบให้ดำเนินการสืบหาทรัพย์สินนายประกันต่อไป หากการบังคับคดีเสร็จสิ้นให้นำสำนวนบังคับคดีผู้ร่วมกับสำนวนหลักต่อไป

ค) กรณีที่มีการขอให้ศาลอื่นบังคับคดีแทนและทรัพย์สินตั้งอยู่ในเขตอำนาจศาลชั้นต้นตั้งแต่สองศาลขึ้นไป

1) กรณีที่มีการบังคับคดีนายประกันของศาลจังหวัด ศาลแขวง หรือศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเยาวชนและครอบครัว ให้ผู้อำนวยการของศาลจังหวัด ศาลแขวง หรือศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเยาวชนและครอบครัวในท้องที่ที่ทรัพย์สินตั้งอยู่เป็นผู้แทนแล้วแต่กรณี

2) กรณีกรุงเทพมหานคร ให้ผู้อำนวยการของศาลที่มีอำนาจชำระคดีอาญานั้นในเขตที่ทรัพย์สินตั้งอยู่เป็นผู้แทน

4. การประกันด้วยกรรมธรรม์ประกันอิสรภาพ

เมื่อศาลมีคำสั่งปรับนายประกัน ให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายจัดทำทะเบียนคุมปรับนายประกันและดำเนินการ

1) ทำหนังสือแจ้งบริษัทประกันและคู่สัญญาให้ชำระค่าปรับตามคำสั่งศาล โดยผู้ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการเสนอศาลลงนามแล้วส่งทางไปรษณีย์ตอบรับ หากบริษัทประกันชำระค่าปรับตามกำหนด ให้รายงานศาลทราบและเจ้าหน้าที่การเงินรับเงิน หากไม่ชำระค่าปรับตามกำหนด ให้รายงานศาลเพื่อออกหมายบังคับคดี ตั้งสำนวนบังคับคดี เสนอผู้อำนวยการทราบและมอบสำนวนให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายรับไปดำเนินการส่งหมายบังคับคดี พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องหรือบัญชีทรัพย์สินของบริษัทประกันไปยังสำนักงานบังคับคดี เพื่อตั้งเรื่องบังคับคดีและแถลงขอยึดทรัพย์สินออกขายทอดตลาดต่อไป

2) ผู้ที่ได้รับมอบหมายนำเจ้าพนักงานบังคับคดีทำการยึดทรัพย์สินตามบัญชีทรัพย์สินเมื่อได้รับรายงานการยึดทรัพย์สินและขออนุญาตขายทรัพย์สินให้นำเสนอศาลพร้อมสำนวนบังคับคดี เมื่อศาลอนุญาตแล้วให้แจ้งผู้อำนวยการทราบ เมื่อแจ้งวันประกาศขายทอดตลาดให้ประวัังและรับทราบการขายทอดตลาด เมื่อขายทรัพย์สินได้แล้วให้ไปรับรองความถูกต้องของบัญชีเฉลี่ยทรัพย์สินเมื่อได้รับเงินจากการขายทอดตลาดให้รายงานศาลทราบและให้เจ้าหน้าที่การเงินดำเนินการรับเงิน หากได้รับเงินไม่ครบให้ดำเนินการสืบหาทรัพย์สินนายประกันต่อไป

3) หากบริษัทประกันล้มละลาย ให้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ที่สำนักงานบังคับคดีจังหวัดหรือกรมบังคับคดี และแจ้งเรื่องให้สำนักประธานศาลฎีกาทราบเพื่อประสานงานกับสมาคมประกันภัยต่อไป หากการบังคับคดีเสร็จสิ้นให้นำสำนวนบังคับคดีผู้ร่วมกับสำนวนหลักต่อไป

5. การประกันด้วยเงินสด

เมื่อศาลมีคำสั่งปรับนายประกัน ให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายจัดทำทะเบียนคุมปรับนายประกันและดำเนินการ

1) ผู้ที่ได้รับมอบหมายตรวจสอบสำนวน หากนายประกันยังไม่ทราบคำสั่งศาล ให้ทำรายงานเจ้าหน้าที่เสนอศาลเพื่อมีหนังสือแจ้งให้ผู้ประกันทราบ โดยลงนัดไว้เพื่อตรวจสอบว่ามีกรปฏิบัติตามหนังสือหรือไม่

2) หากพ้นกำหนดเวลาแล้วนายประกัน ไม่ชำระค่าปรับ ให้รายงานศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ถอนเงินสดที่นายประกันวางไว้เป็นค่าปรับนายประกัน และมอบสำนวนให้เจ้าหน้าที่การเงินดำเนินการต่อไป

6. การประกันด้วยบัญชีเงินฝาก สลากออมสิน สลาก ธ.ก.ส. พันธบัตรรัฐบาล

เมื่อศาลมีคำสั่งปรับนายประกัน ให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายจัดทำทะเบียนคุมปรับนายประกันและดำเนินการ

1) ผู้ที่ได้รับมอบหมายตรวจสอบสำนวน หากนายประกันยังไม่ทราบคำสั่งศาล ให้ทำรายงานเจ้าหน้าที่เสนอศาลเพื่อมีหนังสือแจ้งให้ผู้ประกันทราบ โดยลงนัดไว้เพื่อตรวจสอบว่ามีกรปฏิบัติตามหนังสือหรือไม่

2) หากพ้นกำหนดเวลาแล้วไม่ชำระค่าปรับนายประกัน ให้รายงานศาลเพื่อให้ศาล มีคำสั่งแจ้งธนาคารส่งเงินมาชำระเป็นค่าปรับนายประกัน และมอบสำนวนให้เจ้าหน้าที่การเงินดำเนินการต่อไป

3) กรณีพันธบัตรรัฐบาลที่ยังไม่ถึงกำหนดการชำระ ยังไม่สามารถดำเนินการบังคับคดีได้ทันที ให้รายงานศาลแจ้งอายัดไว้ และให้ส่งดอกเบี้ยของแต่ละงวดมายังศาลจนกว่าพันธบัตรนั้น จะถึงกำหนด

7. การดำเนินการกรณีอื่นที่เกี่ยวกับการบังคับคดีนาย

1) กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้พิทักษ์ทรัพย์นายประกันเด็ดขาด

ผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจะต้องตรวจสอบว่านายประกัน เป็นผู้ศาลล้มละลายมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดหรือไม่ โดยมีหนังสือสอบถามศาลล้มละลายกลางหรือกรมบังคับคดีทั้งสองสัปดาห์ หรือตรวจสอบจากเว็บไซต์ <http://www.led.go.th> ของกรมบังคับคดีอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง โดยเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจะต้องลงทะเบียนตรวจสอบบุคคลล้มละลายเพื่อรับชื่อผู้ใช้ (User name) และรหัสผ่าน (Password) หากพบว่าผู้ประกันที่ยังค้างชำระค่าปรับถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ผู้อำนวยการหรือผู้รับมอบอำนาจทำคำร้องขอรับชำระหนี้ ยื่นต่อเจ้า

พนักงานพิทักษ์ทรัพย์ กรมบังคับคดี ภายใน 2 เดือน นับแต่วันประกาศคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ในราชกิจจานุเบกษา โดยถือหรือนับแต่วันที่โฆษณาเผยแพร่ราชกิจจานุเบกษาออกไปยัง สาธารณชน หากเป็นนิติบุคคลล้มละลายมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการและแต่งตั้งผู้ทำแทนจะต้อง ยื่นคำร้องขอรับชำระหนี้ภายในกำหนด 1 เดือน นับแต่วันที่ศาลสั่งแต่งตั้งผู้ทำแทน คำคำร้อง และค่าธรรมเนียมเบิกจ่ายจากงบประมาณ หากพ้นระยะเวลาขอรับชำระหนี้แล้วให้รายงาน ผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับชั้นโดยด่วน และต้องยื่นคำร้องขอรับชำระหนี้และคำขอขยายระยะเวลา ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ โดยแสดงถึงพฤติการณ์ที่ทำให้ไม่อาจขอรับชำระหนี้ได้ในระยะเวลา ที่กฎหมายกำหนด หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่รับคำขอรับชำระหนี้และยกคำร้อง ขยายระยะเวลา จะต้องยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลภายใน 14 วัน นับแต่วันรับทราบ

2) กรณีนายประกันล้มละลาย

นับแต่วันที่ศาลสั่งปรับนายประกัน หากนายประกันถูกเจ้าหนี้รายอื่นฟ้อง เป็นคดีล้มละลาย หรือศาลล้มละลายมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด หรือนายประกันเป็นนิติบุคคล ถูกศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการและแต่งตั้งผู้ทำแทน ผู้อำนวยการหรือผู้รับมอบอำนาจจะต้องยื่นคำขอ รับชำระหนี้ในคดีล้มละลายภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย

3) การขอเฉลี่ยทรัพย์

เมื่อทราบว่าเจ้าหนี้อื่นบังคับคดีนายประกันตามคำพิพากษาหรือตามกฎหมาย อื่น ผู้อำนวยการหรือผู้รับมอบอำนาจทำคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์ยื่นต่อศาลที่บังคับคดี คำคำร้องขอ เฉลี่ยทรัพย์เบิกจ่ายจากเงินงบประมาณ เมื่อศาลมีคำสั่งให้เฉลี่ยทรัพย์และสำนักงานบังคับคดีแจ้ง บัญชีส่วนเฉลี่ย ผู้อำนวยการหรือผู้รับมอบอำนาจต้องรับรองบัญชีส่วนเฉลี่ยทรัพย์นั้น หากได้รับเงินไม่ครบตามจำนวนที่ศาลสั่งปรับจะต้องดำเนินการบังคับคดีต่อไป

4) การร้องขาดทรัพย์

เมื่อมีการยึดทรัพย์นายประกันต่อมามีผู้ยื่นคำร้องขาดทรัพย์ ผู้อำนวยการ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายทำหนังสือแจ้งพนักงานอัยการ พร้อมหมายนัดและสำเนาคำร้องขาดทรัพย์ เพื่อดำเนินการแก้ต่างคดีร้องขาดทรัพย์ให้ โดยระบุชื่อเจ้าหนี้ผู้ประสานงานไว้ด้วย เพื่อความสะดวก ในการติดต่อประสานงาน โดยผู้ที่ได้รับมอบหมายจัดทำสมุดบัญชีคุม หรือทะเบียนคุมไว้ด้วย เมื่อแจ้งแล้วพนักงานอัยการไม่ดำเนินการและใกล้ครบกำหนดระยะเวลายื่นคำให้การต้องยื่น คำร้องขอขยายระยะเวลายื่นคำให้การ และเมื่อศาลมีคำสั่งประการใดให้แจ้งพนักงานอัยการทราบ ด้วย เมื่อแจ้งแล้วหากพนักงานอัยการยังไม่ดำเนินการต้องมีหนังสือแจ้งผู้บังคับบัญชาของ พนักงานอัยการนั้นทราบ หากพนักงานอัยการแจ้งยืนยันว่าไม่ดำเนินการให้ ผู้อำนวยการ

ต้องรายงานไปยังสำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อพิจารณาต่อไป ในกรณีที่ศาลพิจารณาแล้วมีคำสั่งให้ปล่อยทรัพย์สินที่ยึด ผู้อำนวยการต้องยื่นอุทธรณ์คำสั่ง เว้นแต่มีเหตุพิเศษอื่น หากศาลมีคำสั่งให้ปล่อยทรัพย์สินและคำสั่งถึงที่สุดแล้ว หรือยกคำร้อง ให้ดำเนินการยึดทรัพย์สิน สืบหาทรัพย์สิน เพื่อดำเนินการบังคับคดีต่อไป

รูปแบบและวิธีการในการบังคับคดี: การวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักการบริหารจัดการที่ดี

รูปแบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักการบริหารจัดการที่ดี แยกวิเคราะห์ ดังนี้

1. รูปแบบที่สำนักงานศาลยุติธรรมดำเนินการเองในปัจจุบัน

การดำเนินการในปัจจุบันที่เห็นได้ชัดเจน คือ ชัดกับหลักนิติธรรม ประเด็นแรกเนื่องจากการออกกฎหมายแก้ไขพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 วรรคสอง นั้น เป็นกฎหมายที่ขาดความชัดเจน เพียงแต่กำหนดให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ส่วนแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ไม่ได้มีกำหนดขึ้นมาให้ชัดเจน แม้แต่คำขึ้นต้นในกฎหมายดังกล่าว ระบุว่า เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดี” ก็ไม่มีคำจำกัดความไว้ว่าหมายถึงอะไร ขอบเขตของประโยชน์ในการบังคับคดีมีเพียงใด ซึ่งทำให้ยากแก่การปฏิบัติ ทั้งกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจในการดำเนินการบังคับคดีแก่หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในการดำเนินการบังคับคดี ซึ่งผู้วิจัยตีความและแปลความหมายตามเจตนารมณ์ของกฎหมายว่า เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดี หมายถึง การกระทำใด ๆ ก็ตาม อันจะทำให้การบังคับคดีเสร็จสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการสืบทรัพย์สิน การยื่นคำร้องขอเฉลี่ยทรัพย์สิน การยื่นคำร้องขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลาย คือ มีอำนาจกระทำการทุกอย่าง เพื่อให้การบังคับคดีเสร็จสิ้น ส่วนการดำเนินการบังคับคดีก็ให้ใช้วิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เนื่องจากการบังคับคดีในคดีอาญาไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายไว้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 ที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งเจ้าหน้าที่ในคดีแพ่งไม่จำเป็นต้องลงไปดำเนินการบังคับคดีด้วยตนเอง แต่ใช้ให้ทนายความ ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้ว่าจ้างมาแล้วเป็นผู้ดำเนินการ ในกรณีนี้เห็นว่า หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมไม่จำเป็นต้องลงไปดำเนินการบังคับคดีด้วยตนเอง แต่ให้ใช้หรือติดตาม ทวงถาม เร่งรัดให้ทนายเป็นผู้ดำเนินการ ทนายที่กล่าวถึงนี้หมายถึง ทนายแผ่นดิน คือ พนักงานอัยการ ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจและหน้าที่ในการบังคับคดี และบัญญัติยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมใด ๆ ในการดำเนินการบังคับคดี ซึ่งกฎหมายมีเจตนารมณ์ให้พนักงานอัยการซึ่งเป็นทนายแผ่นดิน เป็นผู้ดำเนินการบังคับคดี จะเห็นได้ชัดเจนจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498 ในมาตรา 11 (8) ที่กล่าวมาแล้ว แม้ต่อมาจะ

ยกเลิกพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยออกพระราชบัญญัติองค์การและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 แต่ก็ยังมีการบัญญัติอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีไว้ในมาตรา 14 (8) ที่กล่าวมาแล้ว โดยบัญญัติข้อความที่มีความสำคัญในการดำเนินการบังคับคดี คือ ในกรณีนี้ มิให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียม จากพนักงานอัยการ” แต่ก็ยังมีบทบัญญัตินี้ไว้

ประเด็นที่สอง ในเรื่องนี้อย่างตามคำพิพากษา หากเป็นคดีแพ่งซึ่งส่วนราชการเป็นเจ้าของนี้ ตามคำพิพากษา จะต้องรายงานไปยังกระทรวงการคลังทราบตามระเบียบ ซึ่งการรายงาน กระทรวงการคลังดังกล่าว จะต้องเป็นหนี้ตามคำพิพากษาที่ศาลพิพากษาให้จำเลยชดใช้จำนวนหนี้ที่แน่นอน ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงจำนวนหนี้ตามคำพิพากษาได้ สรุปคือต้องเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นจากคำพิพากษาจริง ๆ แต่ในกรณีการบังคับคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 วรรคสอง กฎหมายบัญญัติว่า ได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา และให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา” ซึ่งหนี้จากการผิดสัญญา ประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย ไม่ใช่หนี้ตามคำพิพากษาแต่อย่างใด และประการที่สำคัญ คือ จำนวนหนี้จากการผิดสัญญาประกัน ศาลสามารถที่จะมีคำสั่งงดหรือลดจำนวนหนี้ได้ จึงเป็นหนี้ที่มีจำนวนไม่แน่นอน จึงไม่จำเป็นต้องรายงานกระทรวงการคลังทราบ

นอกจากนี้ยังขัดกับหลักการบริหารจัดการที่ดีในประเด็นหลักความคุ้มค่าเพราะศาลยุติธรรมขาดความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี ขาดบุคลากรและขาดวัสดุอุปกรณ์ที่จะมาดำเนินการบังคับคดี ทำให้ต้องจัดสรรอัตรากำลังนิติกรและเจ้าหน้าที่ จัดสรรวัสดุอุปกรณ์ จัดทำคู่มือการบังคับคดี จัดอบรมสัมมนา เพื่อมาดำเนินการบังคับคดี โดยสรุปที่ชัดเจน เช่น การจัดซื้อรถกระบะเพื่อใช้ในการสืบทรัพย์ผู้ประกัน จำนวน 50 คัน ๆ 778,000 บาท รวมใช้เงินงบประมาณทั้งสิ้น 38,900,000 บาท การจัดสรรอัตรากำลังนิติกรและเจ้าหน้าที่ จำนวน 171 อัตรา ให้กับศาลที่มีปริมาณการบังคับคดีจำนวนมาก โดยใช้งบประมาณในการจ่ายค่าจ้างประมาณ เดือนละ 3,199,500 บาท รวมปีละ 38,394,000 บาท แต่ผลการดำเนินการบังคับคดียังได้น้อยไม่คุ้มค่ากับการดำเนินการ

2. รูปแบบให้กรมบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการ

หากใช้รูปแบบให้กรมบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการก็จะสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการที่ดี กล่าวคือ สอดคล้องกับหลักนิติธรรม เนื่องจากมีกฎหมายให้อำนาจกรมบังคับคดีเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดี เป็นผู้มีระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่ละเอียดชัดเจน ในการดำเนินการบังคับคดี สอดคล้องกับหลักการความรับผิดชอบ ซึ่งกรมบังคับคดีมีอำนาจหน้าที่ในการรับผิดชอบงานบังคับคดีของประเทศเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์

ยุติธรรมแก่ประชาชนทุกคน นอกนั้นยังสอดคล้องกับหลักความคุ้มค่า เพราะกรมบังคับคดีมีความพร้อมทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ วัสดุอุปกรณ์ โดยสามารถดำเนินการบังคับคดีได้ทันที และดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. รูปแบบให้พนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินการ

หากใช้รูปแบบให้พนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินการก็จะสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการที่ดี กล่าวคือ สอดคล้องกับหลักนิติธรรม เนื่องจากมีกฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีได้ โดยไม่ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียมใด ๆ ให้แก่หน่วยงานใด สอดคล้องกับหลักการความรับผิดชอบ ซึ่งพนักงานอัยการในฐานะทนายแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ในการบังคับคดีกรณีผู้ประกันผิดสัญญาประกันอยู่แล้ว นอกจากนี้จะขัดกับหลักความคุ้มค่าในระยะเริ่มแรกที่ดำเนินการ เนื่องจากทางพนักงานอัยการยังขาดประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ ขาดบุคลากร ขาดวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินการ ซึ่งจะมีลักษณะคล้าย ๆ กับการดำเนินการของศาลยุติธรรม

4. รูปแบบการใช้ Outsource เป็นผู้ดำเนินการ

หากใช้รูปแบบการใช้ Outsource ก็จะสามารถสอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการที่ดี กล่าวคือ สอดคล้องกับหลักความคุ้มค่า เนื่องจากเป็นการจ้างหน่วยงานภายนอกที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญมาเป็นผู้ดำเนินการบังคับคดีแทน เช่น บริษัทเอกชน ในการติดตามทวงหนี้ ธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นผู้มีธุรกิจในการติดตามทวงหนี้เช่นกัน ศาลยุติธรรมไม่จำเป็นต้องลงทุนในด้านบุคลากร ด้านวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อมาดำเนินการบังคับคดี ซึ่งจะทำให้การบังคับคดีมีประสิทธิภาพได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาเป็นเรื่องใหม่ที่ยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยในระดับปริญญาเอก โดยผู้วิจัยได้พยายามสืบค้นแล้ว ไม่ปรากฏงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียงกับงานวิจัยนี้ คงมีงานวิจัยของผู้วิจัยที่เคยศึกษาไว้ในการศึกษาระดับปริญญาโท เรื่อง การออกแบบกระบวนการบังคับคดีนายประกันในคดีอาญาโดยใช้ตำแหน่งบุคคลเป็นหลักประกัน และงานวิจัยที่เป็นสารนิพนธ์ในการอบรมผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับ (บ.ย.ส.) เรื่อง บังคับคดีที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบังคับคดีนายประกันที่ผิดสัญญาประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในศาลอาญารวม 2 เรื่องเท่านั้น ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก จึงไม่นำมาอ้าง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นการหาข้อสรุปของสาเหตุในการบังคับคดีได้จำนวนน้อย เพื่อเสนอแนวทางหรือวิธีการในการแก้ไขปัญหาจากสาเหตุที่ค้นพบ สภาพปัญหาการบังคับคดีผู้ประกันตามที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 ปรากฏชัดว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในศาลทั่วประเทศไทย ดังนั้นข้อสรุปของงานวิจัยนี้ จึงจำต้องมาจากการเก็บข้อมูลที่สามารถทดแทนกลุ่มประชากรได้ อันจะนำไปสู่ผลการวิจัยเชิงบรรยายที่แสดงให้เห็นสภาพปัญหาและอุปสรรคตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นจึงได้นำวิธีการวิจัยเชิงปริมาณมาใช้ในการตอบคำถามวิจัยข้อแรก ส่วนคำถามวิจัยข้อสองนั้นเป็นการแสวงหาแนวทาง รูปแบบ หรือวิธีการในการแก้ไขปัญหาและป้องกันการเกิดปัญหาซ้ำ ซึ่งมีความซับซ้อนสูง เนื่องจากเป็นกระบวนการยุติธรรมของศาล ที่มีทั้งบริบททางกฎหมาย และบริบททางการบริหารจัดการ ซึ่งการบริหารจัดการครอบคลุมถึงการปฏิบัติงานของผู้พิพากษาและข้าราชการศาลยุติธรรมที่ทำหน้าที่ฝ่ายอำนวยการ นอกจากนี้ยังมีผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการบังคับคดีที่อยู่ในหน่วยงานภาครัฐอื่นอีก ส่งผลให้การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อนี้ต้องได้ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และเข้าใจในระบบการบังคับคดี ดังนั้น การวิจัยเชิงคุณภาพจึงเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยนี้ เพื่อความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัย เรื่อง การบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของประเทศไทยฉบับนี้ จึงเป็นงานวิจัยภาคสนามแบบผสมผสาน (Mixed methods) โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) จากการแจกแบบสอบถาม เพื่อบรรยายสภาพปัญหา และใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาสังเคราะห์หาแนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างสอดคล้องกัน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรการวิจัย

ประชากรกลุ่มที่ 1 นิติกรผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีประจำศาลยุติธรรม

ศาลยุติธรรมที่มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทั่วประเทศ ได้แก่ ศาล

ยุติธรรมในกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 ศาล รวมจำนวนทั้งสิ้น 3 คน และศาลยุติธรรมในส่วนภูมิภาค จำนวน 220 ศาล รวมจำนวนทั้งสิ้น 220 คน โดยการใช้แบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในการบังคับคดีที่ทำให้การบังคับคดีได้น้อยมาก

กลุ่มตัวอย่าง

ในการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ศาลยุติธรรมในกรุงเทพฯ ประกอบด้วย ศาลอาญา ศาลอาญากลางใต้ และศาลอาญาธนบุรี รวม 3 แห่ง โดยแยกกลุ่มตัวอย่างออกมาต่างหาก (ใช้กลุ่มตัวอย่างเฉพาะเจาะจง) เนื่องจากเป็นศาลยุติธรรมที่มีการดำเนินคดีอาญาโดยเฉพาะและมีปริมาณคดีอาญาจำนวนมาก ต่อปี จึงเป็นศาลที่มีการบังคับคดีผู้ประกันจำนวนมาก ทั้งยังเป็นศาลใหญ่ที่มีความสำคัญของประเทศ ข้อมูลในส่วนนี้เป็นส่วนที่มีความสำคัญมาก

2. ศาลยุติธรรมในส่วนภูมิภาค จำนวนรวม 220 แห่ง โดยมีนิติกรผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีประจำศาลยุติธรรม จำนวน 220 คน โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) (Yamane, n.d. อ้างถึงใน บุญศรี พรหมมาพันธุ์, 2552, หน้า 77) เพราะทราบขนาดจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยยอมรับให้เกิดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 5 และมีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยสามารถแสดงสูตรการคำนวณได้ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 n &= \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ} \\
 N &= \text{ขนาดของประชากร} \\
 e &= \text{ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้} \\
 \text{สูตร} \quad n &= \frac{N}{1 + Ne^2} \\
 n &= \frac{220}{1 + 220(0.05)^2} \\
 &= \frac{220}{1.55} \\
 &= 141.94
 \end{aligned}$$

ดังนั้น จึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 142 แห่ง แต่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลประเภทนี้เพิ่มเติมอีกร้อยละ 15 เพื่อป้องกันการได้รับแบบสอบถามกลับคืนน้อยกว่าจำนวนที่เหมาะสม โดยจะทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน 163 แห่ง และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ จึงได้พิจารณาถึงการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional stratified random sampling) การจำแนกตามพื้นที่ คือ ระดับ

ภาคตามโครงสร้างการจัดแบ่งหน่วยงานและการกำหนดพื้นที่ของศาลยุติธรรม ซึ่งสามารถคำนวณการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ ดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม/ชั้น} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม/ชั้น}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

จากสูตรคำนวณข้างต้น สามารถสุ่มตัวอย่างได้ตามตารางที่ 3-1

การสุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 3-1 การสุ่มตัวอย่างประชากรในการเก็บข้อมูล

พื้นที่	ศาล(แห่ง)	ร้อยละ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ภาค 1	34	25.19	25
ภาค 2	20	14.82	15
ภาค 3	27	20.00	20
ภาค 4	28	20.75	21
ภาค 5	23	17.04	17
ภาค 6	25	18.52	18
ภาค 7	21	15.56	16
ภาค 8	25	18.52	18
ภาค 9	17	12.60	13
รวม	220	-	163

หมายเหตุ: ข้อมูลจำนวนศาลในส่วนภูมิภาค ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2559

จากตารางที่ 3-1 การสุ่มตัวอย่างที่ต้องใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากศาลยุติธรรมในส่วนภูมิภาคในแต่ละภาค จำนวน 163 แห่ง โดยจะสุ่มตัวอย่างจากศาลยุติธรรมที่มีสถิติคดีอาญาสูงสุดเรียงตามลำดับลงมาจนครบตามจำนวนตัวอย่างที่ต้องการ

สรุป รวมกลุ่มตัวอย่างของประชากรกลุ่มที่ 1 ศาลยุติธรรม แยกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ศาลยุติธรรมในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นศาลที่พิจารณาคดีอาญาขนาดใหญ่ จำนวน 3 ตัวอย่าง 2) ศาลยุติธรรมในส่วนภูมิภาค จำนวน 163 ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 166 ตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มที่ 2 ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีจังหวัด ซึ่งสังกัดกรมบังคับคดี

สำนักงานบังคับคดีจังหวัดทั่วประเทศ จำนวน 76 แห่ง เฉพาะผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีจังหวัด จังหวัดละ 1 คน รวม 76 คน ซึ่งนิติกรของศาลยุติธรรมผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีต้องติดต่อประสานงานในการดำเนินการบังคับคดีโดยตรง โดยการให้ตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการบังคับคดีที่ทำให้การบังคับคดีทำได้น้อยมาก

เนื่องจากประชากรกลุ่มตัวอย่างนี้มีพื้นที่ครอบคลุมทั่วประเทศ จำนวน 76 ตัวอย่าง ผู้วิจัยขอใช้วิธีสุ่มตัวอย่าง เพื่อынระยะทางและระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยยอมรับให้เกิดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างได้ ร้อยละ 5 และมีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยสามารถแสดงสูตรการคำนวณได้ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 n &= \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ} \\
 N &= \text{ขนาดของประชากร} \\
 e &= \text{ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้} \\
 \text{สูตร} \quad n &= \frac{N}{1 + Ne^2} \\
 n &= \frac{76}{1 + 76(0.05)^2} \\
 &= \frac{76}{1.19} \\
 &= 64
 \end{aligned}$$

สรุป รวมกลุ่มตัวอย่างของประชากรกลุ่มที่ 2 หน่วยงานอื่น รวมทั้งสิ้น 64 ตัวอย่าง

เครื่องมือ และการออกแบบเครื่องมือ

แบบสอบถาม

ออกแบบสอบถามโดยศึกษาจาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คู่มือการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม หนังสือ เอกสาร ข้อมูลจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ โดยแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา สถานที่ทำงาน ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งปัจจุบัน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Close-ended question)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามในด้านปัญหา อุปสรรคในการบังคับคดีและในด้านข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการบังคับคดี แบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Close-ended question)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามในด้านการใช้รูปแบบหรือวิธีการในการบังคับคดี แบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Close-ended question)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended question)

ในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบเรียงลำดับ คือ

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในส่วนที่ 2 ได้กำหนดความถี่ไว้ 5 ช่วง ตามเกณฑ์ให้คะแนน โดยใช้สูตรคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{พิสัย} &= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

โดยการแปลความหมาย จะได้นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต การแปลความหมายของระดับคะแนนเฉลี่ย ก็้อตามเกณฑ์ที่ได้จากสูตรข้างต้น คือ ระดับชั้น เท่ากับ 0.80 ดังนั้นการแปลผลคะแนนเฉลี่ยมีเกณฑ์ตามตารางที่ 3-2 ดังนี้

ตารางที่ 3-2 ระดับคะแนนเฉลี่ยในแต่ละช่วงในแบบสอบถาม

ค่าเฉลี่ย	ระดับ เห็นด้วย
1.00-1.80	น้อยที่สุด
1.81-2.60	น้อย
2.61-3.40	ปานกลาง
3.41-4.20	มาก
4.21-5.00	มากที่สุด

จากตารางที่ 3-2 จะเห็นระดับคะแนนเฉลี่ยในแต่ละช่วงในแบบสอบถาม คือ ระดับขั้นเท่ากับ 0.80

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (แบบสอบถาม)

1. ศึกษาข้อมูลจากกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ เอกสาร เว็บไซต์งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. กำหนดขอบเขตของเนื้อหาในแบบสอบถาม ให้ครอบคลุมตัวแปรต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาและให้มีลักษณะแบบสอบถามที่ดี
3. สร้างแบบสอบถามนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง และนำข้อเสนอแนะมาตรวจแก้แบบสอบถามตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ
4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วเสนอ นายอดุลย์ ชันทอง ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา ดร.สุภัทรา กรอุไร ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 8 รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เสวีชัย เหลืองอลงกต อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา นายกมล กระสานต์กุล ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการประจำศาลอุทธรณ์ นางสาวณัฐนันท์ คุณเงิน ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมงานตุลาการ ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ โดยให้การทดสอบค่าความสอดคล้องระดับความเห็นตามเกณฑ์การประมวลผล IOC (Index of item objective congruence) โดยนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องฯ โดยใช้สูตรของ Rovinelli and Hambleton (Rovinelli & Hambleton, 1977, pp. 49-60) มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC = เป็นค่าดัชนีความสอดคล้องของระดับความเห็น

R = ผลรวมของคะแนนจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาระดับค่าดัชนีความสอดคล้องของความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.00 ถึง 1.00 มีรายละเอียดของเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

+ 1 คือ สอดคล้อง (เห็นด้วย)

0 คือ ไม่แน่ใจ

- 1 คือ ไม่สอดคล้อง (ไม่เห็นด้วย)

1 ระดับค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.50 ถึง 1.00 หมายความว่า มีความสอดคล้องระหว่างความคิดเห็นในระดับที่สามารถนำไปใช้ได้

2 ระดับค่าเฉลี่ยระหว่าง -1.00 ถึง 0.49 หมายความว่า มีความสอดคล้องระหว่างความคิดเห็นในระดับต่ำยังไม่สามารถนำไปใช้ได้

โดยค่าความสอดคล้องต้องมีค่า 0.50 ขึ้นไป จึงจะถือว่าเป็นไปได้ที่จะนำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บข้อมูลได้

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจและแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับประชากรซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย เพื่อดูความเหมาะสม

6. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้นำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างในการทดลองไปทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยยอมรับค่าความเชื่อมั่น ที่มีค่าตั้งแต่ 0.75 ขึ้นไป โดยกลุ่มตัวอย่างที่นำไปทดลองคือ กลุ่มนิสิตผู้ปฏิบัติงานในศาลยุติธรรมที่มีโชปฏิบัติหน้าที่งานบังคับคดี ดังนี้ ศาลอุทธรณ์ภาค 8 จำนวน 10 ตัวอย่าง ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง จำนวน 12 ตัวอย่าง ศาลจังหวัดภูเก็ต จำนวน 5 ตัวอย่าง ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดภูเก็ต จำนวน 3 ตัวอย่าง โดยได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.9544 (ภาคผนวก ง)

7. ปรับปรุงแบบสอบถามให้เป็นฉบับสมบูรณ์สำหรับการนำไปใช้จริงต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

จัดส่งแบบสอบถามไปยังประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ศาลยุติธรรม จำนวน 166 แห่ง ประกอบด้วย ศาลยุติธรรมที่พิจารณาคดีอาญาในกรุงเทพฯ จำนวน 3 แห่ง และในส่วนภูมิภาค จำนวน 163 แห่ง โดยศาลยุติธรรมในส่วนภูมิภาคแจกแบบสอบถามให้ศาลยุติธรรมที่มีสถิติคดีอาญาสูงสุดเรียงตามลำดับลงมาจนครบตามจำนวนตัวอย่างที่ต้องการในแต่ละภาคและประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีจังหวัด จำนวน 76 จังหวัด เพื่อให้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-administered)

การป้องกันความผิดพลาดและโน้มเอียงของข้อมูล

เพื่อเป็นการป้องกันความผิดพลาดและโน้มเอียงของข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ออกแบบการวิจัยให้เหมาะสมและดำเนินการตามแผนการวิจัยที่วางไว้

2. เพิ่มขนาดตัวอย่างร้อยละ 15 เพื่อลดผลกระทบในการส่งแบบสอบถามคืนไม่

ครบถ้วนสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และกำหนดจำนวนตัวอย่าง 64 ตัวอย่าง จาก 76 ตัวอย่าง สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ 2

3. เครื่องมือได้ผ่านการตรวจรับรองจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ด้านการบังคับคดีและด้านการวิจัยสูง

4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจรับรองจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับประชากรซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 แห่ง เพื่อดูความเหมาะสม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามนำไปวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ประกอบด้วย ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: SD) ใช้สถิติและโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาสรุปปัญหาและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการบังคับคดี

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) กลุ่มที่ 1 ของศาลยุติธรรม ประกอบด้วย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของศาลยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นผู้บริหารสูงสุด หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลรับผิดชอบในการบังคับคดีหน่วยงานละ 1 คน รวม 2 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์ รูปแบบหรือวิธีการในการบังคับคดีที่เหมาะสม

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการศาลยุติธรรม หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานบังคับคดีของศาลในกรุงเทพมหานคร รวม 3 ศาล คือ ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี หน่วยงานละ 1 คน รวม 3 คน เนื่องจากเป็นศาลยุติธรรมขนาดใหญ่ของประเทศไทยที่มีการพิจารณาคดีอาญา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์รูปแบบหรือวิธีการในการบังคับคดีที่เหมาะสม

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของศาลยุติธรรมในสังกัดภาค 1-ภาค 9 ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่ตั้งสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค 1-ภาค 9 รวม 9 ศาล คือ ศาลจังหวัดดลิ่งชัน ศาลจังหวัดชลบุรี ศาลจังหวัดนครราชสีมา ศาลจังหวัดขอนแก่น ศาลจังหวัดเชียงใหม่ ศาลจังหวัดพิษณุโลก ศาลจังหวัดนครปฐม ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี และศาลจังหวัดสงขลา ประกอบด้วยหัวหน้าส่วนราชการศาลยุติธรรมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย หน่วยงานละ 1 คน รวม 9 คน เนื่องจากเป็นศาลยุติธรรมที่มีการพิจารณาคดีอาญาเป็นจำนวนมาก โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์รูปแบบหรือวิธีการในการบังคับคดีที่เหมาะสม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) กลุ่มที่ 2 กรมบังคับคดี

กรมบังคับคดี ประกอบด้วยอธิบดีกรมบังคับคดีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 1 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เนื่องจากเป็นหน่วยงานภายนอกที่มีความสำคัญในการทำหน้าที่บังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา ซึ่งศาลยุติธรรมต้องประสานงานในการยื่นเรื่อง และติดตามเรื่องในการบังคับคดี เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์รูปแบบหรือวิธีการในการบังคับคดีที่เหมาะสม

เครื่องมือและการออกแบบเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยได้ออกแบบการสัมภาษณ์โดยใช้การออกแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) ตามวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่างจากการวิจัยเชิงปริมาณ และศึกษา

วิเคราะห์ข้อมูลจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คู่มือการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม รูปแบบและวิธีการในการบังคับคดี หนังสือ เอกสาร ข้อมูลจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้

การสร้างเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์เชิงลึก)

ออกแบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา สถานที่ทำงาน ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งปัจจุบัน แบบสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Close-ended question)

ส่วนที่ 2 หัวข้อสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เป็นสาเหตุให้การบังคับคดีได้น้อย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended question)

ส่วนที่ 3 หัวข้อสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติในการบังคับคดีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล แบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended question)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended question)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์)

1. ศึกษาข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมตัวแปรต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาและให้มีลักษณะแบบสัมภาษณ์ที่ดี
2. สร้างแบบสัมภาษณ์นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง และนำข้อเสนอแนะมาตรวจแก้แบบสัมภาษณ์ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษา
3. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้เป็นฉบับสมบูรณ์สำหรับการนำไปใช้จริงต่อไป
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปทดสอบโดยการนำไปทดลองสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติ หรือลักษณะใกล้เคียงกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ โดยทดลองกับหัวหน้าส่วนราชการศาลยุติธรรมในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 2 คน คือ ศาลจังหวัดภูเก็ตและศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดภูเก็ต

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดส่งแบบสัมภาษณ์เชิงลึกไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญล่วงหน้าและประสานงานภายในกำหนดวันเข้าสัมภาษณ์เชิงลึก และเมื่อได้วันนัดแล้วจะเดินทางไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ

1. ผู้บริหารศาลยุติธรรมสูงสุดหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 1 คน และผู้บริหารสำนักงานศาลยุติธรรมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 1 คน
  2. หัวหน้าส่วนราชการศาลยุติธรรม ของ ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ และ ศาลอาญานบุรี จำนวน 3 คน
  3. หัวหน้าส่วนราชการศาลยุติธรรมของศาลจังหวัดที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่ตั้งสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษามาตรา 1-ภาค 9 จำนวน 9 คน คือ ศาลจังหวัดตลิ่งชัน ศาลจังหวัดชลบุรี ศาลจังหวัดนครราชสีมา ศาลจังหวัดขอนแก่น ศาลจังหวัดเชียงใหม่ ศาลจังหวัดพิษณุโลก ศาลจังหวัดนครปฐม ศาลจังหวัดสุราษฎร์ธานี และศาลจังหวัดสงขลา
  4. อธิบดีกรมบังคับคดี หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 1 คน
- การสัมมนาเชิงลึกต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเดือน กันยายน พ.ศ. 2560 หลังจากนั้นจะรวบรวมข้อมูลจากการสัมมนาเชิงลึก มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแล้วจะนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ดังนี้ ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกนำไปวิเคราะห์สรุปเชิงอุปนัย (Analytic induction) และการตีความเชิงตรรกะและสรุปบรรยายความคิดเห็นในเชิงพรรณนาในประเด็นต่าง ๆ และวิเคราะห์สรุปหาแนวทางหรือวิธีการที่มีความเหมาะสมในการบังคับคดี

การรักษาจริยธรรมการวิจัย

ผู้วิจัยปฏิบัติตามการรักษาจริยธรรมการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ร่วมวิจัยสามารถถอนตัวจากการวิจัยได้ในทุกขั้นตอน โดยมีต้องบอกกล่าวและไม่ต้องส่งเอกสารใด ๆ กลับคืนมาทั้งสิ้น
2. ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเป็นความลับ โดยมีให้บุคคลอื่นที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยและจะเก็บรักษาข้อมูลไว้ตามระเบียบของทางราชการจนกว่าจะทำลายได้
3. ผู้เข้าร่วมวิจัยไม่มีความเสี่ยงทางด้านร่างกาย/ Physical risk
4. ผู้เข้าร่วมวิจัยไม่มีความเสี่ยงทางด้านจิตใจ/ Psychological risk
5. ผู้เข้าร่วมวิจัยไม่มีความเสี่ยงทางด้านสังคม/ Society risk
6. ผู้เข้าร่วมวิจัยไม่มีความเสี่ยงทางด้านกฎหมาย/ Legal risk

7. ผู้เข้าร่วมวิจัยไม่มีความเสี่ยงทางด้านอื่น ๆ / Other risk
8. ผู้เข้าร่วมวิจัยไม่มีความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อม/ Environmental risk
9. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะทำการขออนุญาตหน่วยงาน และผู้ให้ข้อมูลจะระบุเพียงตำแหน่งไม่ระบุชื่อนามสกุลของผู้ให้ข้อมูล

การปกป้องสิทธิและความลับของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การปกป้องสิทธิและความลับของผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยนี้จะครอบคลุมการไม่ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้จะทำการขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์และ/ หรือผู้ตอบแบบสอบถาม รวมทั้งการใช้เครื่องบันทึกเสียงและ/ หรือจดบันทึก หรือแม้แต่การถ่ายภาพ ผู้วิจัยจะไม่เปิดเผยข้อมูลจากผู้ตอบไม่ต้องการหรือไม่อนุญาต นอกจากนี้ผู้วิจัยจะทำการเก็บรักษาข้อมูลที่อาจมีผลกระทบทั้งทางตรงและ/ หรือทางอ้อมต่อผู้ให้ข้อมูลทุกกรณี

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของประเทศไทย” ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดีของศาลยุติธรรม ตลอดจนค้นหาแนวทางหรือวิธีการในการบังคับคดีของศาลยุติธรรมให้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยเทคนิคการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative research) ด้วยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือวิจัย และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยแบ่งการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี โดยใช้แนวคิดและหลักการในการใช้ทรัพยากรในการบริหารจัดการ (4M) คือ 1) คน (Man) 2) การบริหารจัดการ (Management) 3) งบประมาณ (Money) 4) อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ (Materials)

ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล

1.1 กลุ่มที่ 1 นิติกรผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีประจำศาลยุติธรรม

1.2 กลุ่มที่ 2 ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีจังหวัด ซึ่งสังกัดกรมบังคับคดี

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี

2.1 กลุ่มที่ 1 นิติกรผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีประจำศาลยุติธรรม

2.2 กลุ่มที่ 2 ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีจังหวัด ซึ่งสังกัดกรมบังคับคดี

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล

1.1. กลุ่มที่ 1 นิติกรผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีประจำศาลยุติธรรม

ผู้วิจัยจัดเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 166 ตัวอย่าง จากนิติกรผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีโดยตรง หลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ สามารถนำเสนอผลการศึกษา ในส่วนข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) เพศ 2) ระดับการศึกษา 3) ระยะเวลาที่ทำงานที่ศาลยุติธรรม และ 4) ระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งงานบังคับคดี โดยมีรายละเอียดผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 4-1 ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านเพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ทำงานที่ศาลยุติธรรม ตำแหน่งในปัจจุบัน และระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งงานบังคับคดี

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	85	51.20
หญิง	81	48.80
รวม	166	100
2. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	123	74.10
สูงกว่าปริญญาตรี	43	25.90
รวม	166	100.00
3. ระยะเวลาที่ทำงานที่ศาลยุติธรรม		
น้อยกว่า 1 ปี	0	0
1-5 ปี	57	34.34
5-10 ปี	31	18.67
มากกว่า 10 ปี	78	46.99
รวม	166	100.00

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
4. ระยะเวลาในการทำงานในตำแหน่งบังคับคดี		
น้อยกว่า 1 ปี	0	0
1-5 ปี	108	65.06
5 ปีขึ้นไป	58	34.94
รวม	166	100.00

จากตารางที่ 4-1 พบข้อสังเกตที่เป็นจุดแข็งที่เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. ข้อมูลด้านระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างจบระดับปริญญาตรี ร้อยละ 100 และสูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ 25.90
2. ข้อมูลด้านระยะเวลาในการทำงานที่ศาลยุติธรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทำงานที่ศาลยุติธรรมมากกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 65.66 ซึ่งเป็นจุดแข็งในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยได้ เพราะเป็นผู้มีประสบการณ์และมีความเข้าใจกระบวนการปฏิบัติงานของศาลยุติธรรมในระดับดีแล้ว
3. ข้อมูลระยะเวลาในการทำงานในตำแหน่งบังคับคดี พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาการปฏิบัติงานด้านการบังคับคดีเกินกว่า 1-5 ปี ร้อยละ 65.06 และเกินกว่า 5 ปีขึ้นไป ร้อยละ 34.94 ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานบังคับคดีระหว่าง 1-5 ปี แต่ไม่น่าจะมีผลต่อการให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เพราะประสบการณ์การปฏิบัติงาน 1 ปีขึ้นไป ก็น่าจะมี ความเข้าใจในกระบวนการบังคับคดีได้ดีในระดับหนึ่งแล้ว

1.2 กลุ่มที่ 2 ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีจังหวัด ซึ่งสังกัดกรมบังคับคดี ผู้วิจัยจัดเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 64 ตัวอย่าง จาก ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีจังหวัด หลังจากทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ สามารถ นำเสนอผลการศึกษาในส่วนข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) เพศ 2) ระดับการศึกษา และ 3) ระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งงานบังคับคดี โดยมี รายละเอียดผลการศึกษาดังนี้

ตารางที่ 4-2 ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านเพศ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งงานบังคับคดี

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	40	62.50
หญิง	24	37.50
รวม	64	100.00
2. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	32	50.00
สูงกว่าปริญญาตรี	32	50.00
รวม	64	100.00
3. ระยะเวลาในการทำงานในตำแหน่งบังคับคดี		
น้อยกว่า 1 ปี	0	0
1-5 ปี	1	1.56
มากกว่า 5 ปี	63	98.44
รวม	64	100.00

จากตารางที่ 4-2 พบข้อสังเกตที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนที่อาจส่งผลกระทบต่อกรบังคับคดี ดังนี้

- ข้อมูลด้านระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างจากระดับปริญญาตรีร้อยละ 50.00 และสูงกว่าปริญญาตรีร้อยละ 50.00
- ข้อมูลระยะเวลาในการทำงานในตำแหน่งบังคับคดี พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาการปฏิบัติงานด้านการบังคับคดีมากกว่า 5 ปี สูงถึงร้อยละ 98.44 ซึ่งเป็นจุดแข็งในการให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ในการวิจัยได้ เพราะเป็นผู้มีประสบการณ์และมีความเข้าใจกระบวนการ ปฏิบัติงานของกรมบังคับคดีและศาลยุติธรรมในระดับดีแล้ว
- ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบ แบบสอบถามเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี ประกอบด้วย (1) สาเหตุด้าน

การบริหารจัดการ (2) สาเหตุด้านบุคลากร (3) สาเหตุด้านงบประมาณ และ (4) สาเหตุด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

2.1 กลุ่มที่ 1 นิตិกรผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีประจำศาลยุติธรรม

2.1.1 สาเหตุด้านการบริหารจัดการในภาพรวม

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์สาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี ในด้านการบริหารจัดการในภาพรวม ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-3 ข้อมูลค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านการบริหารจัดการในภาพรวม

สาเหตุด้านการบริหารจัดการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
1.1 ความไม่ชัดเจนของประมวลกฎหมาย วิ.อาญา	3.94	0.89	มาก	4
1.2 ระบบการปล่อยตัวชั่วคราว	3.84	0.96	มาก	7
1.3 หลักทรัพย์ที่วางประกัน	4.17	0.78	มาก	1
1.4 ระบบงานและขั้นตอนที่ไม่ชัดเจน	3.95	1.19	มาก	3
1.5 ขาดหน่วยงานกลางที่เป็นเอกภาพ	3.92	0.83	มาก	5
1.6 ขาดหน่วยงานกลางในการให้คำปรึกษาแนะนำที่ชัดเจน	4.05	1.03	มาก	2
1.7 ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับผู้บริหารหน่วยงาน	3.89	1.02	มาก	6
1.8 ขาดยุทธศาสตร์ในการทำงานบังคับคดี	3.70	0.99	มาก	8
รวม	3.94	0.67	มาก	

จากตาราง 4-3 พบว่าสาเหตุด้านบริหารจัดการในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) สาเหตุด้านบริหารจัดการในภาพรวมต่าง ๆ ทั้ง 8 ด้านอยู่ในระดับมาก ทุกสาเหตุ โดยสาเหตุที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) ข้อ 1.3 สาเหตุด้านหลักทรัพย์ที่วางประกัน

ตารางที่ 4-4 (ต่อ)

สาเหตุด้านบริหาร จัดการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด				
1.1.2 ควรมีการกำหนด โทษแก่หน่วยงานหรือ บุคคลที่ไม่ให้ข้อมูลและ ปกปิดทรัพย์สินของ ผู้ประกัน	6 (3.61)	13 (7.83)	28 (16.87)	53 (31.93)	66 (39.76)	3.96	1.10	มาก	1
รวม						3.94	0.89	มาก	
1.2 ระบบการปล่อยตัวชั่วคราว									
1.2.1 กฎหมายไม่ กำหนดความเป็นปฎิ สิทธิในทรัพย์สินหลักประกัน ที่วางต่อศาล เพื่อสะดวก ในการบังคับคดี	7 (4.22)	20 (12.05)	38 (22.89)	51 (30.72)	50 (30.12)	3.70	1.15	มาก	2
1.2.2 ผู้ประกันขาดความ รับผิดชอบและศาลไม่มี มาตรการในการ ดำเนินการกับผู้ประกัน อย่างเป็นทางการ	5 (3.01)	12 (7.23)	36 (21.69)	43 (25.90)	70 (42.17)	3.97	1.10	มาก	1
รวม						3.84	0.96	มาก	
1.3 ด้านหลักทรัพย์สินที่วางประกัน									
1.3.1 ขาดการตรวจสอบ หลักทรัพย์สินอย่างเป็นระบบ	6 (3.61)	13 (7.83)	45 (27.11)	60 (36.14)	42 (25.30)	3.72	1.04	มาก	2
1.3.2 การใช้ตำแหน่ง หรือบุคคลในการประกันมี ปัญหาในทางปฏิบัติมาก	3 (1.81)	5 (3.01)	11 (6.63)	13 (7.83)	134 (80.72)	4.63	0.88	มากที่สุด	1
รวม						4.17	0.78	มาก	
1.4 ด้านระบบงานและขั้นตอนที่ไม่ชัดเจน									
1.4.1 เป็นงานใหม่ที่ กำหนดขึ้นโดยกฎหมาย ยังไม่มีระบบงานและ ขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ ชัดเจน	1 (0.60)	11 (6.63)	38 (22.89)	51 (30.72)	65 (39.16)	4.01	0.97	มาก	4
1.4.2 ระบบงานมีความ ยุ่งยากซับซ้อน	6 (3.61)	15 (9.04)	45 (27.11)	54 (32.53)	46 (27.71)	3.72	1.08	มาก	6

ตารางที่ 4-4 (ต่อ)

สาเหตุด้านบริหาร จัดการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด				
1.4.3 มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องมากเกินไป	4 (2.41)	16 (9.64)	46 (27.71)	60 (36.14)	40 (24.10)	3.70	1.02	มาก	7
1.4.4 ควรมีการจัดทำ สรุปขั้นตอนดำเนินการ บังคับคดีให้สั้นและง่าย แก่การปฏิบัติงาน	1 (0.60)	3 (1.81)	10 (6.02)	41 (24.70)	111 (66.87)	4.55	0.74	มาก ที่สุด	2
1.4.5 การบังคับคดี ประกันทุกขั้นตอนต้องใช้ ความตั้งใจ ละเอียด รอบคอบเป็นอย่างมาก	2 (1.20)	5 (3.01)	5 (3.01)	37 (22.29)	117 (70.48)	4.58	0.80	มาก ที่สุด	1
1.4.6 ศาลยุติธรรมที่ บังคับแทนขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ การปฏิบัติ	5 (3.01)	16 (9.64)	34 (20.48)	52 (31.33)	59 (35.54)	3.87	1.10	มาก	5
1.4.7 การบังคับคดีแทน กันระหว่างศาลมีขั้นตอน ไม่ชัดเจน	5 (3.01)	10 (6.02)	30 (18.07)	38 (22.89)	83 (50.00)	4.11	1.09	มาก	3
รวม						3.95	1.19	มาก	
1.5 ด้านการขาดหน่วยงานกลางที่เป็นเอกภาพ									
1.5.1 สำนักกฎหมาย และวิชาการศาลยุติธรรม ดูแลเรื่องขั้นตอนและ กระบวนการบังคับคดี	17 (10.24)	10 (6.02)	47 (28.31)	47 (28.31)	45 (27.11)	3.56	1.24	มาก	5
1.5.2 สำนักบริหาร ทรัพย์สินดูแลเรื่องสถิติ และการรายงานจำหน่าย หนี้สูญ	12 (7.23)	12 (7.23)	47 (28.31)	50 (30.12)	45 (27.11)	3.63	1.17	มาก	3
1.5.3 สำนักพัฒนา ระบบงานดูแลการพัฒนา ระบบการบังคับคดี	15 (9.04)	6 (3.61)	49 (29.52)	52 (31.33)	44 (26.51)	3.63	1.18	มาก	4

ตารางที่ 4-4 (ต่อ)

สาเหตุด้านบริหาร จัดการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด				
1.5.4 สำนักงานศาล ยุติธรรมต้องมอบหมายให้ หน่วยงานส่วนกลาง หน่วยงานได้รับผิดชอบ การบังคับคดีโดยตรง เพียงหน่วยงานเดียว	6 (3.61)	7 (4.22)	23 (13.86)	34 (20.48)	96 (57.83)	4.25	1.08	มาก ที่สุด	2
1.5.5 สำนักงานศาล ยุติธรรมควรตั้งสำนัก บังคับคดีขึ้นมารับผิดชอบ โดยตรง เนื่องจากงาน บังคับคดีมีความสำคัญ และมีมูลค่าหลายพันล้าน บาท	4 (2.41)	5 (3.01)	8 (4.82)	30 (18.07)	119 (71.60)	4.54	0.91	มาก ที่สุด	1
รวม						3.92	0.83	มาก	
1.6 ขาดหน่วยงานกลางในการให้คำปรึกษาแนะนำที่ชัดเจน									
1.6.1 การขอคำปรึกษา เมื่อมีปัญหาในทางปฏิบัติ ไม่ได้รับคำแนะนำชัดเจน	3 (1.81)	12 (7.23)	35 (21.08)	39 (23.49)	77 (46.39)	4.05	1.06	มาก	1
1.6.2 ขาดความชัดเจน ในการให้คำปรึกษาจาก หน่วยงานกลางที่ รับผิดชอบ	5 (3.01)	11 (6.63)	34 (20.48)	38 (22.89)	78 (46.99)	4.04	1.10	มาก	2
รวม						4.05	1.03	มาก	
1.7 การขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับผู้บริหาร									
1.7.1 ผู้บริหารสำนักงาน ศาลยุติธรรมขาดการ ประสานงานกับกรม บังคับคดี	8 (4.82)	9 (5.42)	31 (18.67)	55 (33.13)	63 (37.95)	3.94	1.10	มาก	1
1.7.2 ผู้บริหารสำนักงาน ศาลยุติธรรมขาดการ ประสานงานกับกรมที่ดิน	10 (6.02)	7 (4.22)	34 (20.48)	53 (31.93)	62 (37.35)	3.90	1.13	มาก	3

ตารางที่ 4-4 (ต่อ)

สาเหตุด้านบริหาร จัดการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด				
1.7.3 ผู้บริหารสำนักงาน ศาลยุติธรรมขาดการ ประสานงานกับธนาคาร ต่าง ๆ	10 (6.02)	6 (3.61)	36 (21.69)	48 (28.92)	66 (39.76)	3.93	1.14	มาก	2
1.7.4 ผู้บริหารสำนักงาน ศาลยุติธรรมขาดการ ประสานงานกับสำนักงาน ประกันสังคม	10 (6.02)	6 (3.61)	40 (24.10)	53 (31.93)	57 (34.34)	3.85	1.12	มาก	4
1.7.5 ผู้บริหารสำนักงาน ศาลยุติธรรมขาดการ ประสานงานกับกับ สำนักงานคณะกรรมการ กำกับและส่งเสริมการ ประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.)	9 (5.42)	10 (6.02)	40 (24.10)	52 (31.33)	55 (33.13)	3.81	1.13	มาก	5
รวม						3.89	1.02	มาก	
1.8 การขาดยุทธศาสตร์ในการทำงานบังคับคดี									
1.8.1 ขาดนโยบายในการ บังคับคดีที่ชัดเจน	7 (4.22)	13 (7.83)	40 (24.10)	55 (33.13)	51 (30.72)	3.78	1.10	มาก	2
1.8.2 ขาดการกำหนดกล ยุทธ์และการวางแผนใน การบังคับคดี	5 (3.01)	14 (8.43)	37 (22.29)	65 (39.16)	45 (27.11)	3.79	1.03	มาก	1
1.8.3 ขาดการกำหนด เป้าหมายในการบังคับคดี ที่ชัดเจน	9 (5.42)	14 (8.43)	42 (25.30)	59 (35.54)	42 (25.30)	3.67	1.11	มาก	3
1.8.4 ขาดการติดตาม และประเมินผลอย่าง จริงจัง	11 (6.63)	16 (9.64)	43 (25.90)	59 (35.54)	37 (22.29)	3.57	1.14	มาก	4
รวม						3.70	0.99	มาก	

จากตารางที่ 4-4 พบว่าสาเหตุด้านบริหารจัดการรายข้อ ข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มี 5 ข้อ สาเหตุที่เหลือนอกจากนั้นค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนสาเหตุรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ข้อ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สูงสุดจำนวน 4 ข้อ (ระดับค่าเฉลี่ย 4 ขึ้นไป) เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย มีดังนี้

ก) ค่าเฉลี่ย มากที่สุด

1. ด้านหลักทรัพยที่วางประกัน

ข้อ 1.3.2 การใช้ตำแหน่งหรือบุคคลในการประกันมีปัญหาในทางปฏิบัติมาก

($\bar{X} = 4.63$)

2. ด้านระบบงานและขั้นตอนที่ไม่ชัดเจน

ข้อ 1.4.5 การบังคับคดีทุกขั้นตอนต้องใช้ความตั้งใจ ละเอียด รอบคอบเป็นอย่างมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 4.58$)

ข้อ 1.4.4 ควรมีการจัดทำสรุปขั้นตอนดำเนินการบังคับคดีให้สั้นและงานแก่การปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.55$)

3. ด้านการขาดหน่วยงานกลางที่มีเอกภาพ

ข้อ 1.5.5 สำนักงานศาลยุติธรรมควรตั้งสำนักบังคับคดีขึ้นมารับผิดชอบโดยตรง เนื่องจากงานบังคับคดีมีความสำคัญและมีมูลค่าหลายพันล้านบาท ($\bar{X} = 4.54$)

ข้อ 1.5.4 สำนักงานศาลยุติธรรมต้องมอบหมายให้หน่วยงานส่วนกลางหน่วยงานใดรับผิดชอบการบังคับคดีโดยตรงเพียงหน่วยงานเดียว ($\bar{X} = 4.25$)

ข) ค่าเฉลี่ย มาก

1. ด้านระบบงานและขั้นตอนที่ไม่ชัดเจน

ข้อ 1.4.7 การบังคับคดีแทนกันระหว่างศาลมีขั้นตอนไม่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.11$)

ข้อ 1.4.1 เป็นงานใหม่ที่กำหนดขึ้นโดยกฎหมาย ยังไม่มีระบบงานและขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.01$)

2. ด้านขาดหน่วยงานกลางในการให้คำปรึกษาแนะนำที่ชัดเจน

ข้อ 1.6.1 การขอคำปรึกษาเมื่อมีปัญหาในทางปฏิบัติไม่ได้รับคำแนะนำที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.05$)

ข้อ 1.6.2 ขาดความชัดเจนในการให้คำปรึกษาจากหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.05$)

2.1.3 สาเหตุด้านบุคลากรในภาพรวม

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์สาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี ในด้านบุคลากรในภาพรวม ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านบุคลากรในภาพรวม

สาเหตุด้านบุคลากร	$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
1.1 ด้านผู้บริหาร	3.58	0.99	มาก	4
1.2 บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี	3.42	1.12	มาก	5
1.3 บุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน	4.26	0,87	มากที่สุด	1
1.4 บุคลากรผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน	4.17	0.95	มาก	2
1.5 บุคลากรขาดที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญในด้านการบังคับคดี	4.07	0.94	มาก	3
รวม	3.85	0.76	มาก	

จากตารางที่ 4-5 พบว่าสาเหตุด้านบุคลากรในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) สาเหตุด้านบุคลากรในภาพรวมที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1.3 บุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน ($\bar{X} = 4.26$) สาเหตุอื่นที่อยู่นั้นอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยมาก ทุกสาเหตุ โดยสาเหตุที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด สูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) ข้อ 1.4 สาเหตุด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.17$) 2) ข้อ 1.5 สาเหตุด้านบุคลากรขาดที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญในด้านการบังคับคดี ($\bar{X} = 4.07$) และ 3) ข้อ 1.1 สาเหตุด้านผู้บริหาร ($\bar{X} = 3.58$)

จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานด้านบังคับคดี บุคลากรผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยความรับผิดชอบสูงมาก มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ขาดที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญที่สามารถให้ทำให้เกิดความมั่นใจ จึงทำให้การทำงานมีลักษณะที่ทำให้เกิดความกลัวและหวาดระแวง ซึ่งมีผลให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานต่ำ

2.1.4 สาเหตุด้านบุคลากรเป็นรายข้อ

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์สาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี ในด้านบุคลากรเป็นรายข้อ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านบุคลากรเป็นรายข้อ

สาเหตุด้าน บุคลากร	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด				
2.1 ด้านผู้บริหาร									
2.1.1 ปริมาณงาน บังคับคดีจำนวนมาก	11 (6.63)	9 (5.42)	27 (16.27)	49 (29.52)	70 (42.17)	3.95	1.18	มาก	1
เนื่องจากสะสมมา นานอัตรากำลังที่มีอยู่ ไม่เพียงพอกับ ปริมาณงาน									
2.1.2 ผู้บริหารศาล ให้ความสำคัญกับ งานบังคับคดีน้อย	9 (5.42)	15 (9.04)	45 (27.11)	49 (29.52)	48 (28.92)	3.67	1.15	มาก	2
2.1.3 ผู้อำนวยการ ขาดความรู้ความ เข้าใจในงานบังคับ คดี	17 (10.24)	24 (14.46)	41 (24.70)	41 (24.70)	43 (25.90)	3.42	1.29	มาก	3
2.1.4 ผู้อำนวยการ ขาดการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล การปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ที่ มอบหมายให้ ปฏิบัติงานแทน	21 (12.65)	26 (15.66)	40 (24.10)	43 (25.90)	36 (21.69)	3.28	1.31	ปาน กลาง	4
รวม						3.58	0.99	มาก	

ตารางที่ 4-6 (ต่อ)

สาเหตุด้าน บุคคลากร	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด				
2.2 บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี									
2.2.1 เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานไม่มี ความรู้ในด้านการสืบ ทรัพย์สินและการติดตาม หนี้	18 (10.84)	26 (15.66)	40 (24.10)	46 (27.71)	36 (21.69)	3.34	1.28	ปาน กลาง	2
2.2.2 เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานไม่มี ความเชี่ยวชาญการ บังคับคดี	20 (12.05)	24 (14.46)	40 (24.10)	47 (28.31)	35 (21.08)	3.32	1.29	ปาน กลาง	3
2.2.3 การอบรมให้ ความรู้แก่ ผู้ปฏิบัติงานบังคับคดี มีน้อย	11 (6.63)	17 (10.24)	44 (26.51)	48 (28.92)	46 (27.71)	3.61	1.18	มาก	1
รวม						3.42	1.12	มาก	
2.3 บุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน									
2.3.1 งานหนักและ ไม่มีผลตอบแทน	8 (4.82)	11 (6.63)	39 (23.49)	38 (22.89)	70 (42.17)	3.91	1.16	มาก	3
2.3.2 ต้องรับผิดชอบ สูงมาก	4 (2.41)	5 (3.01)	12 (7.23)	35 (21.08)	110 (66.27)	4.46	0.93	มาก ที่สุด	1
2.3.3 มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ใน การปฏิบัติงานจำนวน มาก ต้องใช้ความ ละเอียด รอบคอบ สูง	2 (1.20)	5 (3.01)	16 (9.64)	41 (24.70)	102 (61.45)	4.42	0.88	มาก ที่สุด	2
รวม						4.26	0.87	มาก ที่สุด	
2.4 บุคลากรผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญและกำลังใจ									
2.4.1 หากเกิด ข้อผิดพลาด ผู้อำนวยการต้องถูก ดำเนินการทางวินัย และต้องรับผิดชอบ ละเมิด	15 (9.04)	7 (4.22)	24 (14.46)	39 (23.49)	81 (48.80)	3.99	1.27	มาก	2

ตารางที่ 4-6 (ต่อ)

สาเหตุด้าน บุคคลากร	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด				
2.4.2 เจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบทำงาน ด้วยความกลัวและ หวาดระแวง	3 (1.81)	9 (5.42)	35 (21.08)	42 (25.30)	77 (46.39)	4.35	1.01	มาก ที่สุด	1
รวม						4.17	0.95	มาก	
2.5 ขาดที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญในด้านการบังคับคดี									
2.5.1 ไม่มีที่ปรึกษาที่ มีความรู้ความ เชี่ยวชาญทั้งระดับ ปฏิบัติระดับ หน่วยงาน ระดับภาค และระดับประเทศ	3 (1.81)	9 (5.42)	35 (21.08)	42 (25.30)	77 (46.39)	4.09	1.03	มาก	1
2.5.2 ที่ปรึกษาใน ส่วนกลางทั้ง 3 สำนัก ให้คำปรึกษาไม่ ชัดเจนทำให้ยากใน การปฏิบัติงาน	2 (1.20)	15 (9.04)	28 (16.87)	50 (30.12)	71 (42.77)	4.04	1.03	มาก	2
รวม						4.07	0.94	มาก	

จากตารางที่ 4-6 พบว่าสาเหตุด้านบุคคลากรรายชื่อ ข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มี 3 ข้อ สาเหตุที่เหลือนอกจากนั้นค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนสาเหตุรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สูงสุดจำนวน 2 ข้อ (ระดับค่าเฉลี่ย 4 ขึ้นไป) เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย มีดังนี้

ก) ค่าเฉลี่ยมากที่สุด

1. บุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน

ข้อ 2.3.2 ต้องรับผิดชอบสูงมาก ($\bar{X} = 4.46$)

ข้อ 2.3.3 มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานจำนวนมากต้องให้ความละเอียดรอบครอบสูง ($\bar{X} = 4.42$)

2. บุคลากรผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญและกำลังใจ

ข้อ 2.4.2 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทำงานด้วยความกลัวและหวาดระแวง ($\bar{X} = 4.35$)

ข) ค่าเฉลี่ยมาก

1. ขาดที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญในด้านการบังคับคดี

ข้อ 2.5.1 ไม่มีที่ปรึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทั้งระดับปฏิบัติ ระดับหน่วยงาน ระดับภาค และระดับประเทศ ($\bar{X} = 4.09$)

ข้อ 2.5.2 ที่ปรึกษาในสวนกลางทั้ง 3 สำนักให้คำปรึกษาไม่ชัดเจนทำให้ยากในการปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.04$)

2.1.5 สาเหตุด้านงบประมาณ

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์สาเหตุในการบังคับคดีได้น้อย สาเหตุในด้านงบประมาณ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านงบประมาณ

สาเหตุด้าน งบประมาณ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด				
3.1 งบประมาณในการบริหารจัดการไม่เพียงพอ	14 (8.43)	24 (14.46)	50 (30.12)	45 (27.11)	33 (19.88)	3.36	1.20	ปานกลาง	4
3.2 ขาดงบประมาณในการติดตามและสืบทรัพย์	14 (8.43)	19 (11.45)	42 (25.30)	47 (28.31)	44 (26.51)	3.53	1.23	มาก	3
3.3 ไม่มีเงินเบี้ยเลี้ยงให้ผู้ปฏิบัติงานในกรณีต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่นอกสำนักงาน	12 (7.23)	15 (9.04)	29 (17.47)	32 (19.28)	78 (46.99)	3.90	1.29	มาก	2
3.4 การจ่ายค่าธรรมเนียมต่าง ๆ แก่หน่วยงานราชการมีความยุ่งยากในการปฏิบัติ	9 (5.42)	17 (10.24)	35 (21.08)	23 (13.86)	82 (49.40)	3.92	1.27	มาก	1
รวม						3.67	1.06	มาก	

จากตารางที่ 4-7 พบว่าสาเหตุด้านประมาทในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) สาเหตุด้านงบประมาณรายข้อ ที่มีระดับค่าเฉลี่ยมาก มี 3 ข้อ ระดับค่าเฉลี่ยปานกลาง มี 1 ข้อ โดยสาเหตุที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) ข้อ 3.4 การจ่ายค่าธรรมเนียมต่าง ๆ แก่หน่วยงานราชการมีความยุ่งยากในการปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.92$) 2) ข้อ 3.3 ไม่มีเงินเบียดเบียนให้ผู้ปฏิบัติงาน ในกรณีต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่นอกสำนักงาน ($\bar{X} = 3.90$) 3) ข้อ 3.2 ขาดงบประมาณในการติดตามและสืบทรัพย์ ($\bar{X} = 3.53$)

จะเห็นได้ว่าสาเหตุด้านงบประมาณ ด้านการจ่ายค่าธรรมเนียมด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการหรือหน่วยงานเอกชน จะยุ่งยาก ลำบากในทางปฏิบัติ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติที่ต้องออกไปปฏิบัติงานนอกสำนักงานเพื่อทำการสืบทรัพย์ มีความเสี่ยงอันตรายที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่มีเงินค่าเบียดเบียนจ่ายให้เพื่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีผลให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานต่ำ

2.1.6 ปัญหาด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์สาเหตุในการบังคับคดีได้น้อย สาเหตุในด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้

สาเหตุด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด				
4.1 ขาดระบบ โปรแกรม คอมพิวเตอร์ที่มี ประสิทธิภาพในการ บังคับคดี	9 (5.42)	15 (9.04)	21 (12.65)	30 (18.07)	91 (54.82)	4.08	1.24	มาก	2
4.2 ขาดข้อมูล ผู้ประกันที่เชื่อมโยง กันทั่วประเทศไม่เป็น ปัจจุบัน	3 (1.81)	15 (9.04)	21 (12.65)	38 (22.89)	89 (53.61)	4.17	1.08	มาก	1

ตารางที่ 4-8 (ต่อ)

สาเหตุด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด				
4.3 เครื่อง คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ เครื่อง สํารองไฟฟ้า ไม่ เพียงพอในการ ปฏิบัติงาน	16 (9.64)	15 (9.04)	31 (18.67)	34 (20.48)	70 (42.17)	3.77	1.34	มาก	3
4.4 ยานพาหนะใน การติดตามและสืบ ทรัพย์ไม่เพียงพอ	53 (31.93)	37 (22.29)	35 (21.08)	18 (10.84)	23 (13.86)	2.52	1.40	น้อย	4
รวม						3.64	0.99	มาก	

จากตารางที่ 4-8 พบว่าสาเหตุด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) สาเหตุด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้รายข้อ ที่มีระดับค่าเฉลี่ยมาก มี 3 ข้อ ระดับค่าเฉลี่ยน้อย มี 1 ข้อ โดยสาเหตุที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) ข้อ 4.2 ฐานข้อมูลผู้ประกันที่เชื่อมโยงกันทั้งประเทศไม่เป็นปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.17$) 2) ข้อ 4.1 ขาดระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพในการบังคับคดี ($\bar{X} = 4.08$) 3) ข้อ 4.3 เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ เครื่องสํารองไฟฟ้า ไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.77$)

จะเห็นได้ว่าสาเหตุด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ฐานข้อมูลผู้ประกันที่เชื่อมโยงกันทั้งประเทศไม่เป็นปัจจุบัน มีความสำคัญมากในการพิจารณาปล่อยชั่วคราว หากมีฐานข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ ก็จะทำให้การพิจารณาของท่านผู้พิพากษาที่จะอนุญาตให้ประกันหรือไม่ให้ประกัน มีความรอบคอบ รัดกุม มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะมีผลให้การผิดสัญญาประกันลดน้อยลง การบังคับคดีผู้ประกันก็ลดน้อยลงและไม่ยุ่งยากในการดำเนินการ

2.2 กลุ่มที่ 2 ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีจังหวัด ซึ่งสังกัดกรมบังคับคดี

2.2.1 สาเหตุด้านการบริหารจัดการในภาพรวม

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์สาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี

สาเหตุในด้านการบริหารจัดการในภาพรวม ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-9 ข้อมูลค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบ ต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านการบริหารจัดการในภาพรวม

สาเหตุด้านการบริหารจัดการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
1.1 ความไม่ชัดเจนของประมวลกฎหมาย วิ.อาญา	3.56	1.00	มาก	7
1.2 ระบบการปล่อยตัวชั่วคราว	4.19	0.89	มาก	2
1.3 หลักทรัพย์ที่วางประกัน	4.55	0.75	มากที่สุด	1
1.4 ระบบงานและขั้นตอนที่ไม่ชัดเจน	3.64	0.71	มาก	6
1.5 ขาดหน่วยงานกลางที่เป็นเอกภาพ	3.83	0.93	มาก	4
1.6 ขาดหน่วยงานกลางในการให้คำปรึกษาแนะนำ ที่ชัดเจน	3.89	0.94	มาก	3
1.7 ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในระดับผู้บริหารหน่วยงาน	3.46	1.05	มาก	8
1.8 ขาดยุทธศาสตร์ในการทำงานบังคับคดี	3.65	1.11	มาก	5
รวม	3.76	0.66	มาก	

จากตารางที่ 4-9 พบว่าสาเหตุด้านการบริหารจัดการในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) สาเหตุด้านการบริหารจัดการในภาพรวมต่าง ๆ ทั้ง 8 ด้าน มีอยู่ 1 ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับ มากที่สุด คือ ข้อ 1.3 หลักทรัพย์ที่วางประกัน ($\bar{X} = 4.55$) โดยสาเหตุที่มีระดับค่าเฉลี่ย สูงสุดรองลงมาอีก 3 อันดับ คือ 1) ข้อ 1.2 ระบบการปล่อยตัวชั่วคราว ($\bar{X} = 4.19$) 2) ข้อ 1.6 ขาด หน่วยงานกลางในการให้คำปรึกษาแนะนำ ที่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.89$) และ 3) ข้อ 1.5 ขาดหน่วยงาน กลางที่เป็นเอกภาพ ($\bar{X} = 3.83$)

จะเห็นได้ว่าสาเหตุด้านการบริหารจัดการเกิดจากสาเหตุด้านหลักทรัพย์ประกันที่ ผู้ประกันนำมาวางเป็นประกันต่อศาลมีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งหลักทรัพย์เป็นการเริ่มต้นของ การบังคับคดี หากหลักทรัพย์ประกันเป็นหลักทรัพย์ที่น่าเชื่อถือ ผู้ประกันสุจริตในการนำหลักทรัพย์ มาประกอบการยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว เมื่อเกิดกรณีผิดสัญญาประกัน ก็สามารถดำเนินการ บังคับคดีได้ทันทีไม่มีปัญหาที่จะต้องตามแก้ไข สาเหตุอันดับที่ 2 คือ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ของหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลการบังคับคดีของศาลยุติธรรมทั่วประเทศ ไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาการบังคับคดีได้น้อยทั่วประเทศ

2.2.2 สาเหตุด้านการบริหารจัดการเป็นรายข้อ

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์สาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดีสาเหตุในด้านการบริหารจัดการเป็นรายข้อ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านการบริหารจัดการเป็นรายข้อ

สาเหตุด้านการบริหารจัดการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด				
1.1 ความไม่ชัดเจนของประมวลกฎหมาย วิ.อาญา									
1.1.1 ไม่มีกฎหมายในการบังคับคดี	7	10	14	17	16	3.39	1.32	ปานกลาง	2
ผู้ประกันโดยเฉพาทำให้ต้องนำกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีแฟงมาบังคับใช้ ทำให้การดำเนินกรมีปัญหาลุप्तรรคในการบังคับคดีเป็นอย่างมาก เพราะลักษณะการบังคับคดีแตกต่างกันมาก									
1.1.2 ควรมีการกำหนดโทษแก่หน่วยงานหรือบุคคลที่ไม่ให้ข้อมูลและปกปิดทรัพย์สินของผู้ประกัน	5	4	13	23	19	3.73	1.19	มาก	1
รวม						3.56	1.00	มาก	

ตารางที่ 4-10 (ต่อ)

สาเหตุด้านบริหาร จัดการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด				
1.2 ระบบการปล่อยตัวชั่วคราว									
1.2.1 กฎหมายไม่ กำหนดความเป็น นิติธรรมใน หลักประกันที่ วางต่อศาล เพื่อสะดวก ในการบังคับ คดี	4 (6.25)	5 (7.81)	9 (14.06)	15 (23.44)	31 (48.44)	4.00	1.23	มาก	2
1.2.2 ผู้ประกัน ขาดความ รับผิดชอบ และศาล ไม่มี มาตรการ ในการ ดำเนินการ กับผู้ ประกัน อย่าง เป็น รูปธรรม	1 (1.56)	3 (4.69)	7 (10.94)	13 (20.31)	40 (62.50)	4.38	0.97	มากที่สุด	1
รวม						4.19	0.89	มาก	
1.3 ด้านหลักประกันที่วางประกัน									
1.3.1 ขาดการ ตรวจสอบ หลักประกัน อย่างเป็น ระบบ	1 (1.56)	0 (0)	2 (3.13)	19 (29.69)	42 (65.63)	4.58	0.71	มากที่สุด	1
1.3.2 การใช้ ตำแหน่ง หรือบุคคล ในการ ประกัน มี ปัญหา ในทาง ปฏิบัติ มาก	2 (3.13)	2 (3.13)	5 (7.81)	7 (10.94)	48 (75.00)	4.52	0.99	มากที่สุด	2
รวม						4.55	0.75	มากที่สุด	
1.4 ด้านระบบงานและขั้นตอนที่ไม่ชัดเจน									
1.4.1 เป็นงาน ใหม่ที่ กำหนด ขึ้นโดย กฎหมาย ยังไม่มี ระบบงาน และ ขั้นตอน การ ปฏิบัติงาน ที่ชัดเจน	3 (31.93)	6 (22.29)	19 (21.08)	19 (10.84)	17 (13.86)	3.64	1.12	มาก	5

ตารางที่ 4-10 (ต่อ)

สาเหตุด้านบริหาร จัดการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด				
1.4.2 ระบบงานมี ความยุ่งยากซับซ้อน	10 (15.63)	7 (10.94)	26 (40.63)	21 (32.81)	0 (0)	2.91	1.03	ปาน กลาง	7
1.4.3 มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ เกี่ยวข้องมากเกินไป	5 (7.81)	8 (12.50)	20 (31.25)	29 (45.31)	2 (3.13)	3.23	0.99	ปาน กลาง	6
1.4.4 ควรมีการ จัดทำสรุปขั้นตอน ดำเนินการบังคับคดี ให้สั้นและง่ายแก่การ ปฏิบัติงาน	4 (6.25)	2 (3.13)	9 (14.06)	24 (37.50)	25 (39.06)	4.00	1.11	มาก	2
1.4.5 การบังคับคดี ประกันทุกขั้นตอน ต้องใช้ความตั้งใจ ละเอียด รอบคอบ เป็นอย่างมาก	3 (4.69)	2 (3.13)	6 (9.38)	21 (32.81)	32 (50.00)	4.20	1.06	มาก	1
1.4.6 ศาลยุติธรรมที่ บังคับแทนขาด ความรู้ความเข้าใจใน หลักเกณฑ์การปฏิบัติ	1 (1.56)	9 (14.06)	13 (20.31)	20 (31.25)	21 (32.81)	3.80	1.10	มาก	3
1.4.7 การบังคับคดี แทนกันระหว่างศาลมี ขั้นตอนปฏิบัติไม่ ชัดเจน	4 (6.25)	4 (6.25)	17 (26.56)	20 (31.25)	19 (29.69)	3.72	1.15	มาก	4
รวม						3.64	0.71	มาก	
1.5 ด้านการขาดหน่วยงานกลางที่เป็นเอกภาพ									
1.5.1 สำนัก กฎหมายและวิชาการ ศาลยุติธรรมดูแล เรื่องขั้นตอนและ กระบวนการบังคับ คดี	4 (6.25)	4 (6.25)	15 (23.44)	14 (21.88)	27 (42.19)	3.88	1.21	มาก	3

ตารางที่ 4-10 (ต่อ)

สาเหตุด้านบริหาร จัดการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด				
1.5.2 สำนักงานบริหาร ทรัพย์สินดูแลเรื่อง สถิติและการรายงาน จำหน่ายหนี้สูญ	4 (6.25)	6 (9.38)	21 (32.81)	17 (26.56)	16 (25.00)	3.55	1.15	มาก	5
1.5.3 สำนักงานพัฒนา ระบบงานดูแลการ พัฒนาระบบการ บังคับคดี	2 (3.13)	6 (9.38)	18 (28.13)	17 (26.56)	21 (32.81)	3.77	1.11	มาก	4
1.5.4 สำนักงานศาล ยุติธรรมต้อง มอบหมายให้ หน่วยงานส่วนกลาง หน่วยงานใด รับผิดชอบการบังคับ คดีโดยตรงเพียง หน่วยงานเดียว	2 (3.13)	7 (10.94)	9 (14.06)	22 (34.38)	24 (37.50)	3.92	1.12	มาก	2
1.5.5 สำนักงานศาล ยุติธรรมควรตั้งสำนัก บังคับคดีขึ้นมา รับผิดชอบโดยตรง เนื่องจากงานบังคับ คดีมีความสำคัญและ มีมูลค่าหลายพันล้าน บาท	6 (9.38)	2 (3.13)	9 (14.06)	14 (21.88)	33 (51.56)	4.03	1.28	มาก	1
รวม						3.89	0.94	มาก	
1.6 ขาดหน่วยงานกลางในการให้คำปรึกษาแนะนำที่ชัดเจน									
1.6.1 การขอ คำปรึกษาเมื่อมี ปัญหาในทางปฏิบัติ ไม่ได้รับคำแนะนำ ชัดเจน	1 (1.56)	5 (7.81)	15 (23.44)	22 (34.38)	21 (32.81)	3.89	1.01	มาก	2

ตารางที่ 4-10 (ต่อ)

สาเหตุด้านบริหาร จัดการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด				
1.6.2 ขาดความ ชัดเจนในการให้ คำปรึกษาจาก หน่วยงานกลางที่ รับผิดชอบ	1 (1.56)	4 (6.25)	14 (21.88)	27 (42.19)	18 (28.13)	3.89	0.94	มาก	1
รวม						3.89	0.94	มาก	
1.7 การขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับผู้บริหาร									
1.7.1 ผู้บริหาร สำนักงานศาล ยุติธรรมขาดการ ประสานงานกับกรม บังคับคดี	5 (7.81)	7 (10.94)	21 (32.81)	21 (32.81)	10 (15.63)	3.38	1.12	ปาน กลาง	5
1.7.2 ผู้บริหาร สำนักงานศาล ยุติธรรมขาดการ ประสานงานกับกรม ที่ดิน	6 (9.38)	3 (4.69)	19 (29.69)	24 (37.50)	12 (18.75)	3.52	1.14	มาก	1
1.7.3 ผู้บริหาร สำนักงานศาล ยุติธรรมขาดการ ประสานงานกับ ธนาคารต่าง ๆ	5 (7.81)	4 (6.25)	20 (31.25)	26 (40.63)	9 (14.06)	3.47	1.07	มาก	3
1.7.4 ผู้บริหาร สำนักงานศาล ยุติธรรมขาดการ ประสานงานกับ สำนักงาน ประกันสังคม	5 (7.81)	4 (6.25)	21 (32.81)	25 (39.06)	9 (14.06)	3.45	1.07	มาก	4

ตารางที่ 4-10 (ต่อ)

สาเหตุด้านบริหาร จัดการ	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด				
1.7.5 ผู้บริหาร สำนักงานศาล ยุติธรรมขาดการ ประสานงานกับกับ สำนักงาน คณะกรรมการกำกับ และส่งเสริมการ ประกอบธุรกิจ ประกันภัย (คปภ.)	5 (7.81)	4 (6.25)	20 (31.25)	25 (39.06)	10 (15.63)	3.48	1.08	มาก	2
รวม						3.46	1.05	มาก	
1.8 การขาดยุทธศาสตร์ในการทำงานบังคับคดี									
1.8.1 ขาดนโยบาย ในการบังคับคดีที่ ชัดเจน	4 (6.25)	5 (7.81)	18 (28.13)	21 (32.81)	16 (25.00)	3.63	1.13	มาก	3
1.8.2 ขาดการ กำหนดกลยุทธ์และ การวางแผนในการ บังคับคดี	4 (6.25)	5 (7.81)	18 (28.13)	21 (32.81)	16 (25.00)	3.63	1.13	มาก	3
1.8.3 ขาดการ กำหนดเป้าหมายใน การบังคับคดีที่ชัดเจน	4 (6.25)	4 (6.25)	19 (29.69)	21 (32.81)	16 (25.00)	3.64	1.12	มาก	2
1.8.4 ขาดการ ติดตามและ ประเมินผลอย่าง จริงจัง	5 (7.81)	3 (4.69)	16 (25.00)	21 (32.81)	19 (29.69)	3.72	1.17	มาก	1
รวม						3.65	1.11	มาก	

จากตารางที่ 4-10 พบว่าสาเหตุด้านบริหารจัดการรายชื่อ ข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มี 3 ข้อ สาเหตุที่มีระดับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มี 22 ข้อ ระดับค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง มี 4 ข้อ ส่วนสาเหตุรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สูงสุดจำนวน 4 ข้อ (ระดับค่าเฉลี่ย 4 ขึ้นไป) เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย มีดังนี้

ก) ค่าเฉลี่ยมากที่สุด

1. ด้านหลักทรัพย์ที่วางประกัน

ข้อ 1.3.1 ขาดการตรวจสอบหลักทรัพย์อย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.58$)

ข้อ 1.3.2 การใช้ตำแหน่งหรือบุคคลในการประกันมีปัญหาในทางปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 4.52$)

2. ด้านระบบปล่อยชั่วคราว

ข้อ 1.2.2 ผู้ประกันขาดความรับผิดชอบและศาลไม่มีมาตรการในการดำเนินการกับผู้ประกันอย่างเป็นรูปธรรม ($\bar{X} = 4.38$)

ข) ค่าเฉลี่ยมาก

1. ด้านระบบงานและขั้นตอนที่ไม่ชัดเจน

ข้อ 1.4.5 การบังคับคดีทุกขั้นตอนต้องใช้ความตั้งใจ ละเอียดรอบคอบเป็นอย่างมาก ($\bar{X} = 4.20$)

2. ด้านการขาดหน่วยงานกลางที่มีเอกภาพ

ข้อ 1.5.5 สำนักงานศาลยุติธรรมควรตั้งสำนักบังคับคดีขึ้นมารับผิดชอบโดยตรง เนื่องจากงานบังคับคดีมีความสำคัญและมีมูลค่าหลายพันล้านบาท ($\bar{X} = 4.03$)

3. ด้านระบบงานและขั้นตอนที่ไม่ชัดเจน

ข้อ 1.4.4 ควรมีการจัดทำสรุปขั้นตอนดำเนินการบังคับคดีให้สั้นและง่ายแก่การปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.00$)

4. ด้านระบบการปล่อยชั่วคราว

ข้อ 1.2.1 กฎหมายไม่กำหนดความเป็นบุริมสิทธิในทรัพย์หลักประกันที่วางต่อศาล เพื่อสะดวกในการบังคับคดี ($\bar{X} = 4.00$)

2.2.3 สาเหตุด้านบุคลากรในภาพรวม

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์สาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุในด้านบุคลากรในภาพรวม ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านบุคลากรในภาพรวม

สาเหตุด้านบุคลากร	$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
1.1 ปัญหาด้านบุคลากรเกิดจากผู้บริหาร	3.87	0.83	มาก	2
1.2 บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี	4.21	0.83	มากที่สุด	1
1.3 บุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน	3.81	0.94	มาก	3
1.4 บุคลากรผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน	3.70	0.98	มาก	5
1.5 บุคลากรขาดที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญในด้านการบังคับคดี	3.76	0.85	มาก	4
รวม	3.89	0.63	มาก	

จากตารางที่ 4-11 พบว่าสาเหตุด้านบุคลากรในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) สาเหตุด้านบุคลากรในภาพรวมที่มีระดับค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ ข้อ 1.2 บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี ($\bar{X} = 4.21$) สาเหตุนอกนั้นอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยมาก ทุกสาเหตุ โดยสาเหตุที่มีระดับค่าเฉลี่ยมาก สูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) ข้อ 1.1 สาเหตุด้านบุคลากรเกิดจากผู้บริหาร ($\bar{X} = 3.87$) 2) ข้อ 1.3 บุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน ($\bar{X} = 3.81$) และ 3) ข้อ 1.5 สาเหตุด้านบุคลากรขาดที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญในด้านการบังคับคดี ($\bar{X} = 3.76$)

จะเห็นได้ว่าสาเหตุด้านบุคลากรในบังคับคดี สาเหตุหลัก คือ บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญด้านการบังคับคดี สาเหตุด้านผู้บริหาร และสาเหตุในการขาดที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่มั่นใจในการทำงาน จึงทำให้การทำงานมีลักษณะที่ขาดขวัญและกำลังใจ ทำให้เกิดความกลัวและหวาดระแวง ซึ่งมีผลให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานต่ำ

2.2.4 สาเหตุด้านบุคลากรเป็นรายข้อ

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์สาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุในด้านบุคลากรเป็นรายข้อ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านบุคลากรเป็นรายข้อ

สาเหตุด้านบุคลากร	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด				
2.1 ด้านผู้บริหาร									
2.1.1 ปริมาณงานบังคับคดีจำนวนมากเนื่องจากสะสมมานานอัตรากำลังที่มีอยู่ไม่เพียงพอกับปริมาณงาน	1 (1.56)	5 (7.81)	11 (17.19)	17 (26.56)	30 (46.88)	4.09	1.05	มาก	1
2.1.2 ผู้บริหารศาลให้ความสำคัญกับงานบังคับคดีน้อย	3 (4.69)	7 (10.94)	17 (26.56)	16 (25.00)	21 (32.81)	3.70	1.18	มาก	4
2.1.3 ผู้อำนวยการขาดความรู้ความเข้าใจในงานบังคับคดี	0 (0)	3 (4.69)	28 (43.75)	14 (21.88)	19 (29.69)	3.77	0.94	มาก	3
2.1.4 ผู้อำนวยการขาดการกำกับดูแลติดตาม ประเมินผล การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่มอบหมายให้ปฏิบัติงานแทน	0 (0)	3 (4.69)	22 (34.38)	17 (26.56)	22 (34.38)	3.91	0.94	มาก	2
รวม						3.87	0.83	มาก	
2.2 บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี									
2.2.1 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความรู้ในด้านการสืบทรัพย์และการติดตามหนี้	0 (0)	4 (6.25)	9 (14.06)	18 (28.13)	33 (51.56)	4.25	0.93	มากที่สุด	2
2.2.2 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่มีผู้เชี่ยวชาญในการบังคับคดี	0 (0)	1 (1.56)	10 (15.63)	22 (34.38)	31 (48.44)	4.30	0.79	มากที่สุด	1

ตารางที่ 4-12 (ต่อ)

สาเหตุด้าน บุคลากร	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด				
2.2.3 การอบรมให้ ความรู้แก่ ผู้ปฏิบัติงานบังคับคดี มีน้อย	1 (1.56)	5 (7.81)	12 (18.75)	15 (23.44)	31 (48.44)	4.09	1.06	มาก	3
รวม						4.21	0.83	มาก ที่สุด	
2.3 บุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน									
2.3.1 งานหนักและ ไม่มีผลตอบแทน	2 (3.13)	11 (17.19)	13 (20.31)	20 (31.25)	18 (28.13)	3.64	1.16	มาก	3
2.3.2 ต้องรับผิดชอบ สูงมาก	1 (1.56)	3 (4.69)	18 (28.13)	21 (32.81)	21 (32.81)	3.91	0.97	มาก	1
2.3.3 มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ใน การปฏิบัติงาน จำนวนมาก ต้องใช้ ความละเอียด รอบคอบ สูง	2 (3.13)	1 (1.56)	18 (28.13)	25 (29.06)	18 (28.13)	3.88	0.95	มาก	2
รวม						3.81	0.94	มาก	
2.4 บุคลากรผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญและกำลังใจ									
2.4.1 หากเกิด ข้อผิดพลาด ผู้อำนวยการต้องถูก ดำเนินการทางวินัย และต้องรับผิดชอบ ละเมิด	3 (4.69)	5 (7.81)	19 (29.69)	19 (29.69)	18 (28.13)	3.69	1.11	มาก	2
2.4.2 เจ้าหน้าที่ ผู้รับผิดชอบทำงาน ด้วยความกลัวและ หวาดระแวง	2 (3.13)	4 (6.25)	21 (32.81)	21 (32.81)	16 (25.00)	3.70	1.02	มาก	1
รวม						3.70	0.98	มาก	

ตารางที่ 4-12 (ต่อ)

สาเหตุด้าน บุคลากร	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด				
2.5 ขาดที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญในการบังคับคดี									
2.5.1 ไม่มีที่ปรึกษาที่ มีความรู้ความ เชี่ยวชาญทั้งระดับ ปฏิบัติระดับ หน่วยงาน ระดับ ภาค และ ระดับประเทศ	0 (0)	3 (4.69)	22 (34.38)	17 (26.56)	22 (34.38)	3.91	0.94	มาก	1
2.5.2 ที่ปรึกษาใน ส่วนกลางทั้ง 3 สำนัก ให้คำปรึกษาไม่ ชัดเจนทำให้ยากใน การปฏิบัติงาน	1 (1.56)	3 (4.69)	30 (46.88)	16 (25.00)	14 (21.88)	3.61	0.94	มาก	2
รวม						3.76	0.85	มาก	

จากตารางที่ 4-12 พบว่าสาเหตุด้านบุคลากรรายชื่อ ข้อที่มีระดับค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มี 2 ข้อ สาเหตุที่เหลือนอกจากนั้นค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนสาเหตุรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สูงสุดจำนวน 2 ข้อ (ระดับค่าเฉลี่ย 4 ขึ้นไป) เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย มีดังนี้

ก) ค่าเฉลี่ยมากที่สุด

1. บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี

ข้อ 2.2.2 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่มีความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี ($\bar{X} = 4.30$)

ข้อ 2.2.1 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่มีความรู้ในการสืบทรัพย์และการติดตามหนี้

($\bar{X} = 4.25$)

ข) ค่าเฉลี่ยมาก

1. ด้านผู้บริหาร

ข้อ 2.1.1 ปริมาณงานบังคับคดีจำนวนมาก เนื่องจากสะสมมาเป็นเวลานาน

อัตรากำลังที่มีอยู่ไม่เพียงพอกับปริมาณงาน ($\bar{X} = 4.09$)

2. ขาดที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญในด้านการบังคับคดี

ข้อ 2.2.3 การอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีมีน้อย ($\bar{X} = 4.09$)

2.2.5 สาเหตุด้านงบประมาณ

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์สาเหตุในการบังคับคดีได้น้อย สาเหตุในด้านงบประมาณ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-13 ข้อมูลค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านงบประมาณ

สาเหตุด้านงบประมาณ	$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
3.1 งบประมาณในการบริหารจัดการไม่เพียงพอ	3.69	1.04	มาก	4
3.2 ขาดงบประมาณในการติดตามและสืบทรัพย์	3.80	1.03	มาก	1
3.3 ไม่มีเงินเบี่ยเลี้ยงให้ผู้ปฏิบัติงาน ในกรณีต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่นอกสำนักงาน	3.70	1.11	มาก	2
3.4 การจ่ายค่าธรรมเนียมต่าง ๆ แก่หน่วยงานราชการ มีความยุ่งยากในการปฏิบัติ	3.70	1.16	มาก	3
รวม	3.72	1.00	มาก	

จากตารางที่ 4-13 พบว่าสาเหตุด้านงบประมาณในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) สาเหตุด้านงบประมาณรายชื่อ ทุกข้อมีระดับค่าเฉลี่ยมาก โดยสาเหตุที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) ข้อ 3.2 ขาดงบประมาณในการติดตามและสืบทรัพย์ ($\bar{X} = 3.80$) 2) ข้อ 3.3 ไม่มีเงินเบี่ยเลี้ยงให้ผู้ปฏิบัติงาน ในกรณีต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่นอกสำนักงาน ($\bar{X} = 3.70$) 3) ข้อ 3.4 การจ่ายค่าธรรมเนียมต่าง ๆ แก่หน่วยงานราชการมีความยุ่งยากในการปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.70$)

จะเห็นได้ว่าสาเหตุด้านงบประมาณ ด้านขาดงบประมาณในการติดตามและสืบทรัพย์ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติที่ต้องออกไปปฏิบัติงานนอกสำนักงานเพื่อทำการสืบทรัพย์ มีความเสี่ยงอันตรายที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่มีเงินค่าเบี่ยเลี้ยงจ่ายให้เพื่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และการจ่ายค่าธรรมเนียมด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการหรือหน่วยงานเอกชน จะยุ่งยาก ล่าช้า

ในทางปฏิบัติ ซึ่งสาเหตุเหล่านี้เป็นสาเหตุที่สำคัญและมีผลให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานต่ำ

2.2.6 สาเหตุด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์สาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุในด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4-14 ข้อมูลค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในองค์ประกอบเกี่ยวกับสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี สาเหตุด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้

สาเหตุด้าน เครื่องมือเครื่องใช้	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
	เห็นด้วย มากที่สุด	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	เห็นด้วย น้อยที่สุด				
	4.1 ขาดระบบ โปรแกรม คอมพิวเตอร์ที่มี ประสิทธิภาพในการ บังคับคดี	1 (1.56)	4 (6.25)	28 (43.75)	18 (28.13)				
4.2 ฐานข้อมูล ผู้ประกันที่เชื่อมโยง กันทั้งประเทศไม่เป็น ปัจจุบัน	1 (1.56)	1 (1.56)	17 (26.56)	19 (29.69)	26 (40.63)	4.06	0.94	มาก	1
4.3 เครื่อง คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ เครื่อง สำรองไฟฟ้า ไม่ เพียงพอในการ ปฏิบัติงาน	1 (1.56)	7 (10.94)	27 (42.19)	18 (28.13)	11 (17.19)	3.48	0.96	มาก	4
4.4 ยานพาหนะใน การติดตามและสืบ ทรัพย์มีไม่เพียงพอ	2 (3.13)	7 (10.94)	25 (39.06)	15 (23.44)	15 (23.44)	3.53	1.07	มาก	3
รวม						3.67	0.87	มาก	

จากตารางที่ 4-14 พบว่าสาเหตุด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) สาเหตุด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้รายชื่อ ที่มีระดับค่าเฉลี่ยมาก โดยสาเหตุที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) ข้อ 4.2 ฐานข้อมูลผู้ประกันที่เชื่อมโยงกันทั้งประเทศไม่เป็นปัจจุบัน

เป็นปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.06$) 2) ข้อ 4.1 ขาดระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพในการบังคับ
คดี ($\bar{X} = 3.59$) 3) ข้อ 4.4 ยานพาหนะในการติดตามและสืบทรัพย์มีไม่เพียงพอ

($\bar{X} = 3.53$)

จะเห็นได้ว่าสาเหตุด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ด้านฐานข้อมูลผู้ประกันที่เชื่อมโยง
กันทั้งประเทศไม่เป็นปัจจุบัน มีความสำคัญมากในการพิจารณาปล่อยชั่วคราว หากมีฐานข้อมูลที่
น่าเชื่อถือได้ ก็จะทำให้การพิจารณาของท่านผู้พิพากษาที่จะอนุญาตให้ประกันหรือไม่ให้ประกัน มี
ความรอบคอบ รัดกุม มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะมีผลให้การผิดสัญญาประกันลดน้อยลง การบังคับคดี
ผู้ประกันก็ลดน้อยลงและไม่ยุ่งยากในการดำเนินการ

3. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

นอกจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแล้ว ผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนของนิติกร
ผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีประจำศาลยุติธรรม ยังได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า การดำเนินการบังคับ
คดีส่วนใหญ่ในปัจจุบันเป็นลักษณะการระงับปัญหาเก่าๆที่มีสะสมมาเป็นระยะเวลานาน เป็น
การจัดการหลักทรัพย์ต่าง ๆ ที่ไม่สามารถขายทอดตลาดได้ แม้ปัจจุบันระบบการปล่อยชั่วคราวจะ
ทันสมัยมากขึ้น สามารถตรวจสอบหลักทรัพย์ที่นำมาประกันได้ ว่าหลักทรัพย์นั้น ๆ มีคุณภาพหรือ
ด้อยคุณภาพ ทำให้การผิดสัญญาประกันลดน้อยลง แต่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติก็ยังคงปฏิบัติงานในการ
แก้ไขปัญหาเก่า ๆ เดิม ๆ ทำให้การดำเนินการตามขั้นตอนบางครั้งไม่เพียงพอ จำเป็นต้องได้รับ
การแก้ปัญหาจากผู้บริหาร แต่ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญที่จะรับฟังและร่วมกันแก้ไข บางครั้งยัง
ต้องอาศัยการตัดสินใจของท่านผู้พิพากษา ผู้มีอำนาจในการมีคำสั่ง งด หรือ ลด ค่าปรับผู้ประกัน
เพื่อหาทางออกให้แก่ผู้ประกัน

ดังนั้น การปฏิบัติงานที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด คงต้องเกิด
จากความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นศาลยุติธรรม กรมบังคับคดี พนักงานอัยการ
กรมที่ดิน ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ สำนักงานประกันสังคม หัวหน้าส่วนราชการศาลยุติธรรม
ผู้อำนวยการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีทุกคน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในเรื่องการดำเนินคดีอาญาหลักกฎหมายจะมุ่งเน้นในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของ
ผู้ต้องหาหรือจำเลย ดังนั้นการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลยุติธรรม จึงต้องปฏิบัติตามหลัก
กฎหมายดังกล่าว ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการปล่อยชั่วคราวทุกคน
หากไม่ให้ปล่อยชั่วคราวเป็นเหตุยกเว้นและศาลต้องระงับเหตุผลที่ไม่ให้ปล่อยชั่วคราวไว้อย่าง

ชัดเจน ในการให้ปล่อยชั่วคราวนั้น ซึ่งศาลยุติธรรมมีรูปแบบการปล่อยชั่วคราว 2 รูปแบบ คือ 1) มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน และ 2) ไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ในทางปฏิบัติส่วนใหญ่ในคดีร้ายแรงที่มีโทษสูง การปล่อยชั่วคราวจะต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ส่วนคดีที่มีโทษไม่ร้ายแรง เช่น คดีที่อยู่ใน การพิจารณาของศาลแขวงหรือศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลอาจให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันก็ได้ แต่เมื่อพิจารณาในเรื่องของหลักทรัพย์ค้ำประกันก็จะไม่พ้นในเรื่องของ หลักทรัพย์ที่มีราคา ซึ่งจะเป็นสาเหตุของการนำไปสู่ปัญหาความไม่เสมอภาคทางกฎหมายของ บุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่เท่าเทียมกัน โดยผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าย่อมที่จะ สามารถหาหลักทรัพย์มาค้ำประกันในการขอปล่อยชั่วคราวได้โดยง่าย ขณะที่บุคคลที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจไม่ดี ย่อมเป็นการยากที่จะหาหลักทรัพย์มาเพื่อขอปล่อยชั่วคราวได้ เมื่อวางหลักทรัพย์ ค้ำประกันในการปล่อยชั่วคราวแล้ว ผู้ประกันจะต้องทำสัญญาประกันไว้กับศาลว่าหากผู้ประกัน ไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลตามที่ศาลนัดได้ ผู้ประกันจะต้องรับผิดชอบชำระ ค่าปรับตามสัญญาประกันที่ทำไว้กับศาล หากผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลตรงเวลาตามที่ศาลนัดก็ จะไม่มีปัญหาใดๆ เมื่อการพิจารณาพิพากษาของศาลเสร็จสิ้นก็สามารถยื่นคำร้องขอรับหลักทรัพย์ ดังกล่าวคืนได้ หรือผู้ประกันไม่ประสงค์จะประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยนี้เมื่อใดก็ได้ ก็สามารถนำตัว ผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลพร้อมยื่นคำร้องขอถอนประกันและขอรับหลักทรัพย์ดังกล่าวคืนได้ เช่นกัน แต่จะมีปัญหาต่อเมื่อผู้ประกันไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยตามกำหนดนัดของศาล ได้ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ศาลก็จะมีคำสั่งปรับผู้ประกันเต็มตามสัญญาประกันที่ผู้ประกันได้ทำ ไว้ ศาลก็จะออกหมายบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีโดยยึดหลักทรัพย์ที่วางประกันไว้นำออก ขายทอดตลาดนำเงินมาชำระค่าปรับจนครบถ้วนต่อไป

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ให้ได้ข้อมูลในการตอบวัตถุประสงค์โดย นำเสนอผลการวิเคราะห์หรือออกเป็น 3 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 ด้านสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี

ประเด็นที่ 2 ด้านแนวทางการแก้ไขปัญหาในการบังคับคดี

ประเด็นที่ 3 ด้านวิธีการในการเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการบังคับคดี

โดยมีรายละเอียดทั้ง 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

2.1 กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารศาลยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรม

2.1.1 ประเด็นที่ 1) ด้านสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี และ ประเด็นที่ 2) ด้านแนวทางการแก้ไข

ในประเด็นที่ 1) ด้านสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี และประเด็น
ที่ 2) ด้านแนวทางการแก้ไข ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นสาเหตุ และ
แนวทางแก้ไข ไปพร้อมกัน โดยวิเคราะห์จากความเห็นส่วนใหญ่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key
informants) ที่ให้ความเห็นตรงกันใน 6 ประเด็นของสาเหตุใหญ่ ๆ ในภาพรวมพร้อมกันตาม
ตารางที่ 4-15, 4-16, 4-17, 4-18, 4-19, และ 4-20

ตารางที่ 4-15 ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นสาเหตุด้านหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ และ
แนวทางแก้ไข

ลำดับ ที่	สาเหตุ (ประเด็นที่ 1)	แนวทางแก้ไข (ประเด็นที่ 2)
1	สาเหตุด้านหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ สาเหตุของการบังคับคดีที่สำคัญที่สุดคือ สาเหตุด้านหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ กล่าวคือ หลักประกันที่เป็นหลักทรัพย์ ประเภทที่ดิน เช่น โฉนดที่ดิน นส 3 นส 3 ก เป็นต้น มีการประเมินราคาไว้สูง กว่าความเป็นจริงและเมื่อมีการผิดสัญญา ประกันและศาลสั่งปรับผู้ประกันตาม สัญญา และนำที่ดินออกขายทอดตลาด ขายได้ในราคาต่ำกว่าที่ประเมินไว้มากทำ ให้ไม่พอชำระหนี้ค่าปรับผู้ประกัน บางครั้งขายไม่ได้ต้องเลื่อนการขายไป หลายครั้ง ต้องทำการสืบทรัพย์ของ ผู้ประกันเพิ่มเติม เพื่อนำยึดและนำออก ขายทอดตลาดต่อไป ซึ่งเป็นปัญหาในทาง ปฏิบัติ และอีกประการหนึ่งในเรื่อง หลักทรัพย์ที่ใช้ตำแหน่งค้ำประกันซึ่ง สามารถบังคับคดีได้ค่อนข้างน้อยมาก	1.1 สำนักงานศาลยุติธรรมควรหา วิธีการในการตรวจสอบหลักทรัพย์ที่นำมา วางประกันในการขอลดยชั่วคราว อย่าง ละเอียด รอบคอบ รัดกุม เพื่อที่จะได้ หลักทรัพย์ที่น่าเชื่อถือ เพราะปัจจุบันการ นำหลักทรัพย์มาค้ำประกันในการปล่อย ชั่วคราว ศาลไม่มีเวลาและบุคลากร เพียงพอในการตรวจสอบ ใน ขณะเดียวกันศาลต้องเร่งรีบในการ พิจารณาคำร้องปล่อยชั่วคราวว่าจะ อนุญาตหรือไม่อนุญาต เพราะต้องปฏิบัติ ตามกฎหมายและต้องคำนึงถึงการ คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็น เบื้องต้น 1.2 ในการตรวจสอบหลักทรัพย์อาจ ปฏิบัติในเบื้องต้น โดยการบันทึกถ้อยคำ ของผู้ประกันตาม Checklist ที่กำหนด

ตารางที่ 4-15 (ต่อ)

ลำดับ ที่	สาเหตุ (ประเด็นที่ 1)	แนวทางแก้ไข (ประเด็นที่ 2)
	เพราะมีสาเหตุเกี่ยวกับตัวทรัพย์สินที่จะให้ยืม นำออกขายทอดตลาด ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างมาก เพราะโดยจุดมุ่งหมายของวิธีการกำหนดหลักประกันและการปล่อยชั่วคราวยึดหลักของการอำนวยความสะดวก ยุติธรรมแก่ประชาชนมีความเป็นเอกภาพ โปร่งใส เสมอภาค รวดเร็ว เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งต้องอำนวยความสะดวกแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในการจัดหาหลักประกันให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยในส่วนของการใช้ตำแหน่งของบุคคล ค้ำประกัน พบว่ามีกลุ่มบุคคลเข้ามา แสวงหาผลประโยชน์จากการปล่อยชั่วคราว ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกันอาชีพหรือบุคคลที่เข้ามาใช้ตำแหน่งหน้าที่ราชการ ขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยมิได้เกี่ยวข้องกันจริง หรือเมื่อพ้นจากหน้าที่การงานแล้ว มิได้แจ้งให้ศาลทราบเพื่อศาลจะได้พิจารณาสั่งให้หาหลักประกันใหม่ หรือเพิ่ม หรือดีกว่าเดิม เมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี และไม่สามารถดำเนินการจับกุมตัวผู้กระทำ ความผิดเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลได้ ทำให้	

ตารางที่ 4-15 (ต่อ)

ลำดับ ที่	สาเหตุ (ประเด็นที่ 1)	แนวทางแก้ไข (ประเด็นที่ 2)
	การบังคับคดีเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพราะไม่มีหลักทรัพย์อื่นให้ยึด นำออกขายทอดตลาดนำเงินมาชำระเป็นค่าปรับ ผู้ประกันได้ ต้องทำการสืบทรัพย์เพื่อนำยึดออกขายทอดตลาดต่อไป ซึ่งเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการดำเนินการ ซึ่งในส่วนนี้จะสอดคล้องกับข้อมูลด้านเชิงปริมาณ ด้านบริหารจัดการในภาพรวมที่เป็นปัญหาที่มาเป็นลำดับที่ 1	

ตารางที่ 4-16 ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นสาเหตุด้านการใช้ตำแหน่งเป็นหลักประกัน และแนวทางแก้ไข

ลำดับ ที่	สาเหตุ (ประเด็นที่ 1)	แนวทางแก้ไข (ประเด็นที่ 2)
2	สาเหตุด้านการใช้ตำแหน่งเป็นหลักประกัน กรณีใช้ตำแหน่งค้ำประกันในการขอลปล่อยชั่วคราวนั้น มิได้มีการตรวจสอบอย่างเคร่งครัดในการให้แสดงบัญชีทรัพย์สิน บัญชีเครือข่ายหลักฐานความสัมพันธ์ เฉพาะผู้ที่เป็นญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา หรือนายจ้างของผู้ต้องหาหรือจำเลยอย่างเข้มงวดรัดกุม หรือมีความสัมพันธ์ในทางอื่นใกล้ชิดเสมือนญาติหรือไม่ และ	2.1 ผู้ประกันต้องแสดงหลักทรัพย์ ประกอบการพิจารณา โดยยื่นต้นฉบับหรือสำเนารับรองถูกต้อง เช่น โฉนดที่ดิน, นส 3, นส 3 ก., เงินฝากธนาคาร ฯลฯ 2.2 การตรวจสอบต้องเคร่งครัด และพิจารณาเฉพาะญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา เพื่อนสนิท นายจ้าง เท่านั้น

ตารางที่ 4-16 (ต่อ)

ลำดับ ที่	สาเหตุ (ประเด็นที่ 1)	แนวทางแก้ไข (ประเด็นที่ 2)
	หลักเลี้ยงไม่ได้ที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องเช่าหลักทรัพย์หรือจ้างผู้ประกันอาชีพ และเมื่อผู้ประกันย้ายที่อยู่ยากแก่การติดตาม สืบหาทรัพย์หรือมีทรัพย์ไม่พอกับค่าปรับ ทำให้ไม่สามารถยึดทรัพย์ได้ เมื่อไม่มีทรัพย์สินพอชำระค่าปรับก็ไม่สามารถอายัดเงินเดือนได้เพราะเงินเดือนเป็นข้อยกเว้นของกฎหมายไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี หรือผู้ประกันมีภูมิลำเนาที่ทำงานตามตำแหน่งกับภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้านต่างกัน และส่วนใหญ่ไม่ยอมมาชี้แจงเกี่ยวกับหลักประกัน ทำให้ไม่ทราบว่ามีทรัพย์สินอยู่ที่ใดบ้าง การประกันโดยใช้ตำแหน่งผู้ขอประกันส่วนใหญ่จะรับราชการเป็นครูหรือผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาท้องถิ่น เช่น อ.บ.ต. อ.บ.จ. แม้มีรายได้แน่นอนแต่ก็ขณะอยู่ในตำแหน่งเท่านั้น เมื่อครบวาระการดำรงตำแหน่ง หรือขอเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด โดยมีได้แจ้งให้ศาลทราบข้อเท็จจริงเหล่านี้ เมื่อมีการผิดสัญญาประกัน ศาลสั่งปรับผู้ประกันแล้วผู้ประกันไม่มีหลักทรัพย์ให้ยึดเนื่องจากมีหนี้อื่นอยู่ และการอายัดเงินค้ำหุ้นสหกรณ์หรือเงินปันผลของสมาชิกไม่สามารถ	2.3 หนังสือรับรองการทำงานและเงินเดือน ให้แสดงให้ละเอียด เพราะผู้ประกันบางคนเงินเดือนและรายได้สูง และมีหนี้สินเยอะ เงินเดือนเหลือสุทธิน้อย และควรต้องไต่สวนผู้ออกหนังสือรับรองเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง 2.4 ต้องมีข้อกำหนดให้ผู้ประกันทำหนังสือยินยอมให้หักเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง หรือเงินรายได้อื่นที่จ่ายพร้อมเงินเดือน แนบท้ายสัญญาประกันด้วย 2.5 สำนักงานศาลยุติธรรมต้องเร่งรัดการจัดทำโปรแกรมจัดทำฐานข้อมูลผู้ประกันที่เชื่อมต่อกันทั่วประเทศให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เพราะจะเป็นประโยชน์ในด้านการปล่อยชั่วคราวและด้านการบังคับคดีเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากมีโปรแกรมฐานข้อมูลผู้ประกันแล้ว สามารถตรวจสอบผู้ประกันได้ทั่วประเทศ สามารถทำความเข้าใจเพื่อให้ศาลประกอบการพิจารณาสั่งประกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 4-16 (ต่อ)

ลำดับ ที่	สาเหตุ (ประเด็นที่ 1)	แนวทางแก้ไข (ประเด็นที่ 2)
	อายุได้ เนื่องจากเงินดังกล่าวจะตกเป็นของสมาชิกเมื่อปันผลให้แล้วเท่านั้น หากผู้ประกันมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด การบังคับคดีทำได้ยากและไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะการประกันด้วยบุคคลซึ่งไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันหรือมีหลักทรัพย์ค้ำประกันบางส่วน แต่มูลค่าของหลักประกันไม่คุ้มกับหนี้ตามสัญญาประกัน จึงเป็นภาระแก่ศาลที่จะต้องสืบหาทรัพย์สินของผู้ประกัน และต้องเสียงบประมาณในการบังคับคดีจำนวนมาก ศาลจึงต้องรับภาระในการบังคับคดีผู้ประกันที่ผิดสัญญาประกันซึ่งเป็นหน้าที่พ้นระยะเวลาในการบังคับคดีค่อนข้างมาก ภาระหน้าที่ในการสืบทรัพย์สินจะเป็นของเจ้าหน้าที่ผู้เฝ้าแต่ผู้อำนวยการหรือเจ้าหน้าที่ศาลผู้แทนไม่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในด้านนี้ โดยตรงทำให้การบังคับคดีล่าช้า เพราะความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องหาหรือจำเลยกับผู้ขอประกันตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย	

ตารางที่ 4-16 (ต่อ)

ลำดับ ที่	สาเหตุ (ประเด็นที่ 1)	แนวทางแก้ไข (ประเด็นที่ 2)
	ในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ที่กำหนดไว้ ค่อนข้างกว้างและง่ายต่อการอ้างว่าผู้ขอ ประกันมีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือ จำเลย แต่ยากที่ศาลจะตรวจสอบว่าข้อ กล่าวอ้างนั้นเป็นความจริงหรือไม่ ซึ่งใน ส่วนนี้จะสอดคล้องกับข้อมูลด้านเชิง ปริมาณด้านบริหารจัดการรายข้อ ด้าน หลักทรัพย์ที่วางประกัน ที่เป็นปัญหาที่มา เป็นลำดับที่ 1	

ตารางที่ 4-17 ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นสาเหตุด้านการประชาสัมพันธ์ และแนวทาง
แก้ไข

ลำดับ ที่	สาเหตุ (ประเด็นที่ 1)	แนวทางแก้ไข (ประเด็นที่ 2)
3	สาเหตุด้านการประชาสัมพันธ์ ศาลมักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับงานด้าน ประชาสัมพันธ์ ซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการยื่น คำร้องขอปล่อยชั่วคราว ซึ่งจะทำอย่างไรใน การตอบคำถามให้ข้อมูลเป็นที่เข้าใจและพึง พอใจของผู้ยื่นคำร้องเกี่ยวกับหลักทรัพย์ที่ นำมาใช้ประกันคำร้องขอปล่อยชั่วคราว และพบปัญหาที่ผู้ยื่นคำร้องไม่พอใจกับ คำอธิบายของเจ้าหน้าที่ ประสงค์ขอพบ ผู้อำนวยการอยู่บ่อยครั้ง เป็นเหตุให้งาน ประชาสัมพันธ์ไม่ลื่นไหล ปริมาณคำร้องที่ยื่น	ส่วนบริการประชาชนและ ประชาสัมพันธ์ จะแบ่งงานออกเป็น 1) งานบริการประชาชน 2) งาน ประชาสัมพันธ์ และ 3) งานบังคับคดี สภาพปัญหา คือ การสื่อสารกับ ประชาชนผู้มายื่นคำร้องปล่อยชั่วคราว ซึ่งประชาชนไม่เข้าใจขั้นตอนหรือการ ปฏิบัติในการยื่นคำร้องและการเตรียม เอกสารประกอบต่าง ๆ ศาลจึงควรมี แนวทางแก้ไขดังนี้ 1) จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์

ตารางที่ 4-17 (ต่อ)

ลำดับ ที่	สาเหตุ (ประเด็นที่ 1)	แนวทางแก้ไข (ประเด็นที่ 2)
มาล้มมือ ทำให้ต้องรับคำร้องไว้ก่อนในเบื้องต้นเพื่อลดปัญหาข้างต้น และหลักประกันที่ก่อปัญหามากที่สุดคือบุคคลหรือตำแหน่งซึ่งได้แก่ ข้าราชการ ข้าราชการบำนาญสมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น พนักงานองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พนักงานรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารพรรคการเมือง ทนายความ และผู้ที่มีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น เป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน สามี ภริยา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง ลูกศิษย์กับครู กรณีการใช้ตำแหน่งบุคคลมาเป็นหลักประกันในทางปฏิบัติศาลเพียงแต่กำหนดให้แสดงบัญชีทรัพย์สินเท่านั้น แต่ไม่ได้กำกับให้เคร่งครัดให้แสดงหลักทรัพย์ เช่น สำเนาโฉนดที่ดิน น.ส. 3 ก. สำเนาทะเบียนบ้านที่อ้างว่าเป็นเจ้าของ สำเนาทะเบียนรถยนต์ เป็นต้น แขนบมาพร้อมกับคำร้องขอปล่อยชั่วคราวปัญหานี้เป็นปัญหาใหม่ที่ได้รับทราบจากการวิจัยนี้	อธิบายขั้นตอนให้ประชาชนรับทราบด้วยลักษณะที่สั้น กระชับ เข้าใจง่าย โดยสื่อสารด้วยภาษาง่าย ๆ 2) การอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในส่วนนี้ ให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน และควรจัดประชุมรับทราบปัญหาการปฏิบัติงานที่ผ่านมาทุกเข้า 3) สำหรับส่วนงานบังคับคดีในศาลชั้นต้น ควรแยกออกจากงานประชาสัมพันธ์ และยกฐานะเป็นส่วนงานหนึ่งในสำนักอำนวยการประจำศาล/ สำนักงานประจำศาล 4) สำนักงานศาลยุติธรรมควรจัดตั้งหน่วยงานกลางในการบังคับคดีชั้นมารับผิดชอบโดยตรง คือ สำนักบังคับคดี เพราะมีปริมาณงานจำนวนมาก ไม่ควรจัดเป็นส่วนหนึ่งในสำนักกิจการคดี	

ตารางที่ 4-18 ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นสาเหตุด้านหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบ
และแนวทางแก้ไข

ลำดับ ที่	สาเหตุ (ประเด็นที่ 1)	แนวทางแก้ไข (ประเด็นที่ 2)
4	สาเหตุด้านหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบ เดิมสำนักงานศาลยุติธรรมกำหนด 3 หน่วยงานภายในรับผิดชอบเกี่ยวกับการ บังคับคดีในแต่ละส่วนดังนี้ ก) สำนักกฎหมายและวิชาการศาล ยุติธรรม ดูแลรับผิดชอบในเรื่องของ แนวทางปฏิบัติในการบังคับคดีผู้ประกัน ข) สำนักบริหารทรัพย์สิน ดูแล รับผิดชอบในเรื่องการรายงานต่าง ๆ การ ติดต่อขอจำหน่ายหนี้สูญกับ กระทรวงการคลัง ค) สำนักพัฒนาระบบงาน ดูแล รับผิดชอบในเรื่องการพัฒนากระบวนการ บังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา หน่วยงานในการบังคับคดีที่รับผิดชอบ มีหลายหน่วยงานไม่มีเอกภาพ เมื่อมี ปัญหาด้านการปฏิบัติงาน ไม่มีหน่วยงาน ไหนที่ให้คำปรึกษาที่ละเอียดชัดเจน ในทางปฏิบัติได้ ทำให้การปฏิบัติงานมี ปัญหาในทางปฏิบัติ ต่อมาเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2559 แม้จะมีการปรับ โครงสร้างภายในของสำนักงานศาล ยุติธรรมตามประกาศคณะ กรรมการบริหารศาลยุติธรรม เรื่อง การ	4.1 สำนักงานศาลยุติธรรมต้องจัดตั้ง หน่วยงานกลางขึ้นมาดูแลรับผิดชอบงาน บังคับคดีของศาลทั่วประเทศโดยตรง และจัดโครงสร้าง จัดบุคลากร และ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ให้เพียงพอ 4.2 หน่วยงานกลางที่ตั้งขึ้นมาต้องมี บุคลากรที่มีความรู้และเชี่ยวชาญงาน บังคับคดีพอที่จะให้คำปรึกษาแก่ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในศาลต่าง ๆ ทั่ว ประเทศได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว 4.3 หน่วยงานกลางที่ตั้งขึ้นมาต้องมี การทบทวนระเบียบ ข้อบังคับ แนวทาง และขั้นตอนปฏิบัติงานที่มีอยู่เดิมทั้งหมด และจัดทำแนวทางและขั้นตอนปฏิบัติงาน ใหม่ ให้กระชับและง่ายแก่การปฏิบัติงาน 4.4 หน่วยงานกลางที่จัดตั้งขึ้นมาต้องมี จัดอบรมสัมมนาผู้บริหารศาล ผู้อำนวยการ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานทุก ระดับชั้น เพื่อให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ในการปฏิบัติงานด้านบังคับคดี 4.5 หน่วยงานกลางที่จัดตั้งขึ้นมาต้องมี เป็นผู้ประสานงานและแก้ไขกรณีมีปัญหา ในการปฏิบัติงานกับหน่วยงานภายนอกที่ เกี่ยวข้อง เช่น กรมบังคับคดี กรมที่ดิน

ตารางที่ 4-18 (ต่อ)

ลำดับ ที่	สาเหตุ (ประเด็นที่ 1)	แนวทางแก้ไข (ประเด็นที่ 2)
แบ่งส่วนราชการภายในและกำหนด อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัด สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ. 2559 โดย กำหนดให้สำนักกิจการคดีมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้	ก) ดำเนินการเกี่ยวกับคดีที่สำนักงาน ศาลยุติธรรมหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติ ราชการแทนสำนักงานศาลยุติธรรมเป็น คู่ความในคดี ข) ดำเนินการเกี่ยวกับความ รับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ค) ดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับคดี และสนับสนุนการบังคับคดีผู้ประกัน ง) ดำเนินการเกี่ยวกับนิติกรรมสัญญา งานร้องทุกข์เกี่ยวกับคดี และงานนิติการที่ เกี่ยวกับคดีของศาลยุติธรรม จ) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุน การปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่ เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย โดยสำนักกิจการคดีแบ่งส่วนราชการ ภายในออกเป็น 5 ส่วน คือ 1) ส่วนช่วยอำนาจการ 2) ส่วนคดี 3) ส่วนความรับผิดชอบทางละเมิดของ เจ้าหน้าที่ 4) ส่วนนิติการ 5) ส่วนบังคับคดี จะเห็นได้ว่าตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน	ธนาคาร ฯลฯ เพื่อให้งานบังคับคดีเป็นไป ด้วยความรวดเร็วไม่ติดขัดล่าช้า 4.6 สำนักงานศาลยุติธรรมต้องทบทวน การจัดโครงสร้างของศาลชั้นต้นที่ กำหนดให้งานบังคับคดีอยู่ในส่วนการ บริการประชาชนและประชาสัมพันธ์ โดย ควรต้องแยกงานบังคับคดีออกจากส่วน การบริการประชาชนและประชาสัมพันธ์ โดยตั้งเป็นส่วนงานบังคับคดีแยกต่างหาก เพราะจะได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่ ไม่ต้อง เสียเวลาไปช่วยทำงานบริการประชาชน จนทำให้ไม่มีเวลาทำงานของตนเอง ทำให้ งานบังคับคดีล่าช้าและค้างจำนวนมาก

ตารางที่ 4-18 (ต่อ)

ลำดับ ที่	สาเหตุ (ประเด็นที่ 1)	แนวทางแก้ไข (ประเด็นที่ 2)
	พ.ศ. 2559 เป็นต้นมา งานบังคับคดีทั้งหมดจึงโอนไปอยู่ที่หน่วยงานกลาง คือ สำนักกิจการคดี แต่งานบังคับคดีก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งของสำนักกิจการคดีเท่านั้น แต่การปฏิบัติงานก็ไม่ต่างจากเดิมที่อยู่ในความรับผิดชอบของ 3 หน่วยงานเดิม	

ตารางที่ 4-19 ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นสาเหตุด้านผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานบังคับคดีน้อย และแนวทางแก้ไข

ลำดับ ที่	สาเหตุ (ประเด็นที่ 1)	แนวทางแก้ไข (ประเด็นที่ 2)
5	สาเหตุด้านผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานบังคับคดีน้อย ปัญหานี้มีแทบทุกศาล คือ ผู้บริหารในศาลนั้น ๆ มองงานด้านบังคับคดีไม่สำคัญ เป็นงานที่ทำไปเรื่อย ๆ ไม่มีแผนงาน ไม่มียุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน บุคลากรที่สำนักงานศาลยุติธรรมจัดสรรมาให้ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งข้าราชการ ลูกจ้างชั่วคราว หรือพนักงานจ้างเหมา เมื่อเข้าทำงานแล้ว มักถูกผู้บริหารศาลมีคำสั่งให้ไปปฏิบัติงานอื่นที่ไม่ใช่งานบังคับคดี ทำให้งานบังคับคดีมีผลงานน้อย	5.1 สำนักงานศาลยุติธรรมต้องทำความเข้าใจกับผู้บริหารศาลยุติธรรมทุกแห่งที่มีการบังคับคดีชี้ให้เห็นความสำคัญของงานบังคับคดีและจำเป็นต้องเร่งรัดดำเนินการโดยเร็ว โดยสอดแทรกในการอบรมทุกหลักสูตร หรือจัดประชุมสัมมนาเป็นการเฉพาะเป็นครั้งคราว 5.2 สำนักงานศาลยุติธรรมต้องนำตัวชี้วัดในการดำเนินการบังคับคดีมาเป็นตัวประเมินผลงานของผู้บริหารศาลและผู้อำนวยการ ด้วย

ตารางที่ 4-20 ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นสาเหตุด้านบุคลากรมีไม่เพียงพอกับปริมาณงานบังคับคดีที่มีจำนวนมาก และแนวทางแก้ไข

ลำดับ ที่	สาเหตุ (ประเด็นที่ 1)	แนวทางแก้ไข(ประเด็นที่ 2)
6	สาเหตุด้านบุคลากรมีไม่เพียงพอกับปริมาณงานบังคับคดีที่มีจำนวนมาก บุคลากรของศาลที่ทำหน้าที่ในการบังคับคดีมีน้อยกว่าจำนวนปริมาณงานด้านบังคับคดี บางส่วนผู้บริหารศาลมีคำสั่งให้ไปปฏิบัติงานด้านอื่นที่ไม่ใช่งานบังคับคดี ทำให้บุคลากรของศาลที่ทำงานด้านบังคับคดีซึ่งมีน้อยอยู่แล้ว ยังมีน้อยไม่เพียงพอกับปริมาณงานด้านบังคับคดียิ่งขึ้น โดยงานด้านบังคับคดีส่วนใหญ่ในปัจจุบันเป็นการสะสางปัญหาเก่า ๆ ที่มีมานาน หลักทรัพย์ต่าง ๆ ที่ไม่สามารถขายทอดตลาดได้ แม้ปัจจุบันระบบการปล่อยชั่วคราวจะทันสมัยมากขึ้นสามารถตรวจสอบหลักทรัพย์ที่นำมาประกันได้ว่ามีคุณภาพหรือด้อยคุณภาพ ทำให้การผิดสัญญาลดน้อยลง แต่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติก็ยังคงปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาเก่า ๆ เดิม ๆ ทำให้การดำเนินการตามขั้นตอนบางครั้งไม่เพียงพอ จำเป็นต้องได้รับการแก้ปัญหาจากผู้บริหาร แต่ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญที่จะรับฟังและร่วมกันแก้ไข บางครั้งยังต้องอาศัยการตัดสินใจของผู้พิพากษา ผู้มีอำนาจในการมีคำสั่งให้งดหรือลดค่าปรับผู้ประกัน	6.1 สำนักงานศาลยุติธรรมต้องมีมาตรการในการกำชับมิให้ผู้บริหารงานศาลนำบุคลากรในงานบังคับคดีไปทำงานในหน้าที่อื่น แล้วปล่อยให้งานบังคับคดีมีบุคลากรปฏิบัติงานไม่เพียงพอ 6.2 สำนักงานศาลยุติธรรมต้องจัดสรรอัตรากำลังในการปฏิบัติงานด้านบังคับคดีให้เพียงพอกับปริมาณงาน ซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อน โดยการจ้างลูกจ้างชั่วคราวเข้ามาปฏิบัติงาน และต้องทบทวนการจ้างพนักงานจ้างเหมาเข้ามาดำเนินการเป็นรายปี ปีต่อไป ซึ่งทำให้พนักงานจ้างเหมาปฏิบัติงานไม่เต็มที่เพราะขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน 6.3 สำนักงานศาลยุติธรรมต้องทบทวนเรื่องค่าตอบแทนให้แก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เนื่องจากมีความเสี่ยงในการออกไปปฏิบัติงานนอกที่ทำการ โดยการศึกษาแนวทางการดำเนินการของกรมบังคับคดีด้วย

จากตารางที่ 4-15, 4-16, 4-17, 4-18, 4-19, และ 4-20 แสดงข้อมูลสรุปผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นสาเหตุที่เป็นสาเหตุสำคัญในด้านต่าง ๆ ของงานบังคับคดี ซึ่งพบว่าสาเหตุสำคัญ ๆ มี 6 สาเหตุ คือ 1) สาเหตุด้านหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ 2) สาเหตุด้านการใช้ตำแหน่งเป็นหลักประกัน 3) สาเหตุด้านการประชาสัมพันธ์ 4) สาเหตุด้านหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบ 5) สาเหตุด้านผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานบังคับคดีน้อย และ 6) สาเหตุด้านบุคลากรมีไม่เพียงพอกับปริมาณงานบังคับคดีที่มีจำนวนมาก

2.2 ประเด็นที่ 3 ด้านวิธีการในการเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการบังคับคดี

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นด้านวิธีการในการเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการบังคับคดี ซึ่งหัวข้อดังกล่าวผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นมาเอง โดยสรุปจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในการวิจัยนี้ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนของงานบังคับคดี คู่มือการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม และจากการอบรม สัมมนาในการบังคับคดีที่ผ่านมาหลายครั้ง ซึ่งมีการระดมความคิดเห็นและถกเถียงถึงผลดีและผลเสียของแต่ละประเด็น แต่ยังไม่มียุติที่ชัดเจน โดยวิเคราะห์จากความคิดเห็นส่วนใหญ่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ที่ให้ความเห็นตรงกันในภาพรวม ตามตารางที่ 4-21

ตารางที่ 4-21 ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการบังคับคดี

ลำดับที่	วิธีการ	ความคิดเห็น
1	การแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร้อยละ 71 ไม่เห็นด้วย เนื่องจากกฎหมายมีการแก้ไขชัดเจนเพียงพอที่จะปฏิบัติได้แล้ว แต่มีปัญหาในเรื่องแนวทาง ขั้นตอนการปฏิบัติที่ยังไม่ชัดเจน ร้อยละ 29 เห็นด้วย ให้แก้ไขในประเด็นให้กรมบังคับคดีเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา และควรมีกฎหมายเฉพาะในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา เนื่องจากมีข้อแตกต่าง

ตารางที่ 4-21 (ต่อ)

ลำดับที่	วิธีการ	ความคิดเห็น
2	การโอนอสังหาริมทรัพย์ที่ขายทอดตลาดไม่ได้ให้แก่กรรมนารักษ์	จากการบังคับคดีแพ่ง ร้อยละ 72 ไม่เห็นด้วย เนื่องจากเป็นที่ดินแปลงเล็กๆหรือที่ดินที่ไม่มีทางเข้าออก แทนจะนำเอาไปทำประโยชน์ไม่ได้ นำออกขายก็ไม่ได้ ยิ่งทำให้รัฐเสียผลประโยชน์มากกว่าที่จะได้ประโยชน์ ร้อยละ 14 เห็นด้วย เนื่องจากหลักทรัพย์นั้นเป็นของแผ่นดินและทำให้การบังคับคดีในคดีนั้นเสร็จสิ้น แต่ต้องทำกับหลักทรัพย์ที่ขายหลายครั้ง และเวลาล่วงเลยมาเป็นระยะเวลานาน ร้อยละ 14 ไม่แสดงความคิดเห็น
3	การยึดหรืออายัดเงินเดือนค่าจ้าง เงินบำเหน็จบำนาญของผู้ประกัน	ร้อยละ 100 เห็นด้วย เนื่องจากผู้ประกันควรจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบทั้งยังจะกระตุ้นให้ผู้ประกันรับผิดชอบและพยายามติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล
4	การบังคับคดีไม่มีระยะเวลา (อายุความ)	ร้อยละ 57 เห็นด้วย เนื่องจากการดำเนินการมีความยุ่งยากและเกี่ยวข้องกับหน่วยงานภายนอกที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของศาลยุติธรรมและต้องใช้เวลาในการดำเนินการ อันจะเป็นประโยชน์ในการบังคับคดี ร้อยละ 43 ไม่เห็นด้วย เนื่องจากจะทำให้การบังคับคดีล่าช้าออกไปและไม่สิ้นสุด ทั้งไม่เป็นธรรมแก่ผู้ประกันเพราะจะเป็นการปฏิบัติ 2 มาตรฐานระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนทั้งที่เป็นสัญญาทางแพ่งเหมือนกัน ระยะเวลา 10 ปี

ตารางที่ 4-21 (ต่อ)

ลำดับ ที่	วิธีการ	ความคิดเห็น
5	การคิดดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดตามกฎหมายสำหรับหนี้ที่เกิดจากการผิดสัญญาประกัน	เพียงพอในการดำเนินการแล้วและไม่มีประโยชน์ใด ๆ เพราะไม่ได้ตัวจำเลยมาพิจารณาลงโทษแล้ว ร้อยละ 57 เห็นด้วย เนื่องจากเป็นการกระตุ้นให้ผู้ประกันพยายามติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ในการที่จะได้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาพิจารณาคดีต่อไป ร้อยละ 43 ไม่เห็นด้วย เนื่องจากจะทำให้ประชาชนเดือดร้อนมากเกินไปทั้งจะทำให้การบังคับคดียืดเยื้อออกไปและการสั่งปรับผู้ประกันก็ถือว่าเป็นบทลงโทษที่เหมาะสมแก่ผู้ผิดนัดแล้ว และการจูงใจให้ผู้ประกันติดตามตัว ผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาลด้วยการมีคำสั่ง งด หรือลด ค่าปรับดีกว่า ซึ่งจะตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลเพื่อพิจารณาคดี
6	การกำหนดค่าตอบแทนให้แก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน	ร้อยละ 72 เห็นด้วย เนื่องจากเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานซึ่งมีความเสี่ยงอันตรายในการออกไปปฏิบัติงานภายนอกที่ทำการ ร้อยละ 14 ไม่เห็นด้วย เนื่องจากการแก้ไข ปัญหาเชิงบริหารด้วยการกำหนด ผู้รับผิดชอบให้ชัดเจนและสอดคล้องกับปริมาณงานน่าจะมีความเหมาะสมกว่า ร้อยละ 14 ไม่แสดงความคิดเห็น

ตารางที่ 4-21 (ต่อ)

ลำดับที่	วิธีการ	ความคิดเห็น
7	หนี้ที่เกิดจากการผิดสัญญาประกันในคดีอาญาตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไปให้ผู้ประกันล้มละลาย	ร้อยละ 100 ไม่เห็นด้วย เนื่องจากผู้ประกันยังมีทรัพย์สินอื่นที่สามารถสืบทรัพย์และบังคับคดีได้ ซึ่งจะทำให้ประชาชนเดือดร้อนเกินกว่าเหตุ เพราะหนี้เพียง 100,000 บาทเป็นหนี้เพียงเล็กน้อยและการล้มละลายเป็นเรื่องใหญ่ โดยเฉพาะหากเป็นข้าราชการจะขัดกับหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย
8	การจดทะเบียนจำนองหลักทรัพย์ที่ใช้ในการประกัน	ร้อยละ 100 ไม่เห็นด้วย เนื่องจากจะก่อปัญหาในทางปฏิบัติที่เกินจำเป็นและกระทบกับหน่วยงานภายนอก ประกอบกับศาลยึดเอกสารสิทธิไว้ไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนจำนอง
9	การ Outsource	ร้อยละ 100 เห็นด้วย เนื่องจากจะเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลมากกว่าปัจจุบัน แต่จะต้องพิจารณาดำเนินการกับหน่วยงานเอกชนที่ความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการบังคับคดี โดยดำเนินการ Outsource สำหรับดำเนินการในคดีเก่าที่มีปัญหาสะสมมานาน สำหรับคดีใหม่ปัญหาเดิมๆที่เกิดขึ้นได้ลดน้อยลงแล้ว
10	รูปแบบหรือวิธีการที่เหมาะสมในการบังคับคดีผู้ประกันของประเทศ ไทย	ร้อยละ 72 เห็นควรให้สำนักงานศาลยุติธรรม ดำเนินการ เนื่องจากศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักในการเริ่มต้นการปล่อยชั่วคราว โดยการมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นผู้ยึดถือเอกสารสิทธิ เป็นผู้มีอำนาจในการออกหมายบังคับคดี ร้อยละ 28 เห็นควรให้กรมบังคับคดีดำเนินการ

ตารางที่ 4-21 (ต่อ)

ลำดับ ที่	วิธีการ	ความคิดเห็น
		เนื่องจากมีความพร้อมในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นระเบียบ ข้อบังคับ บุคลากร อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ และมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี

จากตารางที่ 4-21 แสดงข้อมูลสรุปผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็น ด้านวิธีการในการเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการบังคับคดี ซึ่งความเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เห็นคล้อยต่องันทั้งร้อยละ 100 มีดังนี้ 1) เห็นด้วย ในการยึดหรืออายัดเงินเดือน ค่าจ้าง เงินบำเหน็จบำนาญของผู้ประกัน 2) ไม่เห็นด้วย ที่ให้หนี้ที่เกิดจากสัญญาประกันในคดีอาญาตั้งแต่หนึ่งแสนบาทขึ้นไปให้ผู้ประกันล้มละลาย และการจดทะเบียนจำนองหลักทรัพย์ที่ใช้ในการประกัน และที่เห็นด้วย ร้อยละ 72 คือ การกำหนดค่าตอบแทนให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และให้สำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับคดีผู้ประกันต่อไป ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 72 คือ การโอนอสังหาริมทรัพย์ที่ขายทอดตลาดไม่ได้ให้แก่กรมธนารักษ์ และ ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 71 คือ การแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

2.3 ข้อคิดเห็นและเสนอแนะอื่นๆ

ในเรื่องแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมในการบังคับคดีผู้ประกันของประเทศไทย ท่านวีระพล ตั้งสุวรรณ ประธานศาลฎีกาได้ให้ความคิดเห็นว่า ภารกิจหลักของศาลยุติธรรม คือ การพิจารณาพิพากษาคดี ส่วนงานบังคับคดีผู้ประกันเป็นงานรอง ซึ่งหน่วยงานที่มีลักษณะกึ่งบริหารกึ่งตุลาการ เช่น กรมบังคับคดี กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมราชทัณฑ์ คือต้องพึ่งพาคำสั่งศาลในการปฏิบัติงาน ที่ถูกต้องมาขึ้นอยู่กับศาลยุติธรรม เพราะจะทำให้มีสายการบังคับบัญชาที่ให้คุณให้โทษได้เหมือนในอดีต ปัจจุบันเมื่อกรมบังคับคดีแยกออกไปจากศาลยุติธรรมไปขึ้นอยู่กับฝ่ายบริหาร ศาลยุติธรรมจึงไม่มีอำนาจในการบังคับบัญชา ทำให้งานบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาเป็นไปอย่างล่าช้าไม่มีประสิทธิภาพประสิทธิผลเท่าที่ควร แต่ถ้าหากมีการแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการใหม่ คือ การผ่าตัดใหญ่ โดยให้กรมบังคับคดีมาสังกัดศาลยุติธรรมเหมือนในอดีตที่ศาลมีอำนาจในการบังคับบัญชาก็จะสามารถดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2.2 กลุ่มที่ 2 กรมบังคับคดี

2.2.1 ประเด็นที่ 1) ด้านสาเหตุในการบังคับคดี และประเด็นที่ 2) ด้านแนวทางการแก้ไข

ในประเด็นที่ 1) ด้านสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี และประเด็นที่ 2) ด้านแนวทางการแก้ไข ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นสาเหตุในการบังคับคดีได้น้อยและแนวทางแก้ไขในการบังคับคดีไปพร้อมกัน ตามตารางที่ 4-22

ตารางที่ 4-22 ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี และแนวทางแก้ไข

ลำดับที่	สาเหตุ (ประเด็นที่ 1)	แนวทางแก้ไข(ประเด็นที่ 2)
1	เอกสารในการดำเนินการยื่นเรื่องขอบังคับคดีไม่พร้อม	ในประเด็นปัญหาและอุปสรรค (ประเด็นที่ 1) ทั้ง 3 ข้อ คือ ข้อ 1 เอกสารในการดำเนินการยื่นเรื่องขอ
2	กระบวนการ แนวปฏิบัติ วิธีการ และขั้นตอนในการดำเนินการของสำนักงานศาลยุติธรรมและกรมบังคับคดีผู้ดำเนินการไม่ตรงกัน	บังคับคดีไม่พร้อม ข้อ 2 กระบวนการ แนวปฏิบัติ วิธีการ และขั้นตอนในการดำเนินการของสำนักงานศาลยุติธรรมและกรมบังคับคดีผู้ดำเนินการไม่ตรงกัน
3	ขาดการประสานงานระหว่างสำนักงานศาลยุติธรรมและกรมบังคับคดี	ข้อ 3 ขาดการประสานงานระหว่างสำนักงานศาลยุติธรรมและกรมบังคับคดี ปัญหาและอุปสรรคทั้ง 3 ประเด็นดังกล่าวสามารถแก้ไขได้โดยสำนักงานศาลยุติธรรมและกรมบังคับคดีต้องตั้งคณะทำงานร่วมกันประชุมเพื่อวางแนวทาง วิธีการ และขั้นตอนปฏิบัติในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาเมื่อที่ประชุมร่วมกันสรุป แนวทาง วิธีการ และขั้นตอนที่ชัดเจนแล้ว ทั้งสำนักงานศาลยุติธรรมและกรมบังคับคดีต้องแจ้งให้

ตารางที่ 4-22 (ต่อ)

ลำดับ ที่	สาเหตุ (ประเด็นที่ 1)	แนวทางแก้ไข(ประเด็นที่ 2)
		หน่วยงานในสังกัดทราบเพื่อถือปฏิบัติต่อไป หากสามารถดำเนินการได้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันน่าจะหมดไปหรือน้อยลง ทั้งนี้สำนักงานศาลยุติธรรมสามารถประสานงานและร่วมประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ เช่น กรมที่ดิน ธนาคารต่าง ๆ สำนักงานประกันสังคม เป็นต้น

จากตารางที่ 4-22 แสดงผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นสาเหตุในการบังคับคดีได้น้อยและแนวทางแก้ไข ตามความเห็นของกรมบังคับคดี

2.2.2 ประเด็นที่ 3 ด้านวิธีการในการเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการบังคับคดี

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นด้านวิธีการในการเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการบังคับคดี โดยวิเคราะห์จากความเห็นส่วนใหญ่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ที่ให้ความเห็นตรงกันในภาพรวม ตามตารางที่ 4-23

ตารางที่ 4-23 ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการ
บังคับคดี

ลำดับ ที่	วิธีการ	ความคิดเห็น
1	การแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา	ไม่เห็นด้วย เนื่องจากกฎหมายมีการแก้ไข ชัดเจนเพียงพอที่จะปฏิบัติได้แล้ว แต่มี ปัญหาในเรื่องแนวทาง ขั้นตอนการปฏิบัติ ที่ยังไม่ชัดเจน
2	การโอนอสังหาริมทรัพย์ที่ขายทอดตลาด ไม่ได้ให้แก่กรมธนารักษ์	เห็นด้วย เนื่องจากหลักทรัพย์นั้นตกเป็น ของแผ่นดินและทำให้การบังคับคดีในคดี นั้นเสร็จสิ้น หากขายไม่ได้เป็นเวลานาน ก็ ไม่ทราบว่าคดีนั้น ๆ จะเสร็จสิ้นเมื่อใด
3	การยึดหรืออายัดเงินเดือน ค่าจ้าง เงิน บำนาญบำนาญของผู้ประกัน	เห็นด้วย เนื่องจากผู้ประกันควรจะต้องเป็น ผู้รับผิดชอบทั้งยังจะกระตุ้นให้ผู้ประกัน รับผิดชอบและพยายามติดตามตัว ผู้ต้องหาหรือจำเลยมาส่งศาล
4	การบังคับคดีไม่มีระยะเวลา (อายุความ)	เห็นด้วย เนื่องจากปัจจุบันแนวทางปฏิบัติ ของศาลก็มีการขอขยายระยะเวลาในการ ดำเนินการบังคับคดีอยู่แล้ว จึง เปรียบเสมือนการบังคับคดีไม่มีระยะเวลา อยู่แล้ว
5	การคิดดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดตาม กฎหมายสำหรับหนี้ที่เกิดจากการผิด สัญญาประกัน	เห็นด้วย เนื่องจากผู้ประกันต้องรับผิดชอบต่อ ตามสัญญาประกัน ซึ่งเป็นมาตรการให้ ผู้ประกันติดตามตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมา ส่งศาลได้

ตารางที่ 4-23 (ต่อ)

ลำดับ ที่	วิธีการ	ความคิดเห็น
6	การกำหนดค่าตอบแทนให้แก่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน	เห็นด้วยอย่างยิ่ง เนื่องจากเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานซึ่งมีความเสี่ยงอันตรายในการออกไปปฏิบัติงานภายนอกที่ทำการ
7	หนี้ที่เกิดจากการผิดสัญญาประกันในคดีอาญาตั้งแต่ 100,000 บาท ขึ้นไปให้ผู้ประกันล้มละลาย	ไม่เห็นด้วย เนื่องจากเป็นหนี้เพียงเล็กน้อยและจะขัดกับหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย
8	การจดทะเบียนจำนองหลักทรัพย์ที่ใช้ในการประกัน	ไม่เห็นด้วย เนื่องจากจะก่อปัญหาในทางปฏิบัติที่เกินจำเป็นและกระทบกับหน่วยงานภายนอก ประกอบกับศาลยึดเอกสารสิทธิไว้ไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนจำนอง
9	การ Outsource	ไม่เห็นด้วย เนื่องจากไม่มีเอกชนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบังคับคดีที่จะดำเนินการได้ ทางราชการทำเองจะดีที่สุด เพราะจะประหยัดงบประมาณได้
10	รูปแบบหรือวิธีการที่เหมาะสมในการบังคับคดีผู้ประกันของประเทศไทย	เห็นควรอย่างยิ่งให้สำนักงานศาลยุติธรรมดำเนินการ เนื่องจากศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักในการเริ่มต้นการปล่อยชั่วคราว โดยการมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นผู้ยึดถือเอกสารสิทธิ เป็นผู้มีอำนาจในการออกหมายบังคับคดี

จากตารางที่ 4-23 แสดงผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพในประเด็นวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการบังคับคดีผู้ประกันตามความเห็นของกรมบังคับคดี ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 1 ข้อ คือ การกำหนดค่าตอบแทนให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ

เห็นด้วย จำนวน 4 ข้อ คือ 1) การโอนอสังหาริมทรัพย์ที่ขายทอดตลาดไม่ได้ให้แก่กรมธนารักษ์ 2) การยึดหรืออายัดเงินเดือน ค่าจ้าง เงินบำเหน็จบำนาญของผู้ประกัน 3) การบังคับคดีไม่มีระยะเวลา (อายุความ) 4) การคิดดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดตามกฎหมายสำหรับหนี้ที่เกิดจากการผิดสัญญาประกัน

ไม่เห็นด้วย จำนวน 4 ข้อ คือ 1) การแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 2) หนี้ที่เกิดจากการผิดสัญญาประกันในคดีอาญาตั้งแต่ 100,000 บาท ขึ้นไปให้ผู้ประกันล้มละลาย 3) การจดทะเบียนจำนวนหลักทรัพย์ที่ใช้ในการประกัน และ 4) การ Outsource

เห็นด้วย ในการที่จะให้สำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้ดำเนินการในการบังคับคดีผู้ประกันต่อไป

2.2.3 ข้อคิดเห็นและเสนอแนะอื่น ๆ

อธิบดีกรมบังคับคดีได้มอบหมายให้ นายศรัณย์ ปัญญาดีกุล ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีแพ่งกรุงเทพมหานคร 1 เป็นผู้ให้การสัมภาษณ์แทน โดยให้ความเห็นในประเด็นเรื่องแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมในการบังคับคดีผู้ประกันของประเทศไทย ว่า เห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะปรับโครงสร้างส่วนราชการในกระบวนการยุติธรรมโดยให้หน่วยงานที่มีลักษณะกึ่งบริหารกึ่งตุลาการที่ต้องพึ่งพาคำสั่งศาลในการปฏิบัติงาน เช่น กรมบังคับคดี กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมราชทัณฑ์ กลับไปขึ้นอยู่กับศาลยุติธรรมเหมือนเช่นในอดีต เพราะจะทำให้การปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยคำสั่งศาลยุติธรรมในการปฏิบัติงาน สามารถทำได้รวดเร็วมีประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุดได้ เนื่องจากอยู่ในสังกัดเดียวกันการประสานงานต่าง ๆ ทำให้ง่ายและรวดเร็วขึ้น กรมบังคับคดีพร้อมและเต็มใจที่จะอยู่ในสังกัดศาลยุติธรรม

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลด้านสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี
2. ข้อมูลด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบังคับคดี
3. ข้อมูลด้านการใช้แนวทางหรือวิธีการในการบังคับคดี
4. ข้อมูลด้านข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดี

จากข้อมูลสาเหตุในการบังคับคดีข้างต้นพบว่า สาเหตุใหญ่ที่พบและกลุ่มตัวอย่างกับ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นสอดคล้องตรงกัน คือ

1. สาเหตุด้านหลักทรัพย์ที่นำมาวางประกัน ซึ่งเป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้การบังคับคดี ล่าช้าและบังคับคดีได้น้อย เพราะหลักทรัพย์ที่นำมาประกันเป็นสิ่งแรกที่สำคัญยิ่ง หากเกิดกรณี ต้องบังคับคดีจะมีผลกระทบต่อระบบการบังคับคดีเป็นอย่างมาก เนื่องจากหากเป็นหลักทรัพย์ที่ดี หรือน่าเชื่อถือ เช่น เงินสด เงินฝากธนาคาร สลากออมสิน พันธบัตรรัฐบาล ตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญา ใช้เงิน เมื่อมีการบังคับคดีก็สามารถดำเนินการได้ง่าย และได้รับเงินค่าปรับผู้ประกันอย่างรวดเร็ว และครบถ้วนตามสัญญาประกัน แต่ถ้าเป็นหลักทรัพย์ที่ไม่น่าเชื่อถือ เช่น หลักทรัพย์ที่เป็นที่ดินไม่มีทางเข้าออกหรือที่เรียกว่า ที่ดินตาบอด หลักทรัพย์ที่ดินที่มีราคาประเมินเกินกว่าราคาที่เป็นจริง ในท้องตลาดมาก การนำบุคคลหรือตำแหน่งมาเป็นประกัน เมื่อมีการบังคับคดีจะไม่สามารถ บังคับคดีได้อย่างรวดเร็ว และครบถ้วน ทำให้ยุ่งยากในการดำเนินการ หากเป็นที่ดินก็จะไม่สามารถขายทอดตลาดได้ หากขายได้ก็ขายได้ในราคาต่ำกว่าค่าปรับผู้ประกันที่ศาลสั่งปรับ ทำให้ ต้องมีการสืบทรัพย์ของผู้ประกันเพิ่มเติม ซึ่งต้องใช้เวลาในการดำเนินการประกอบกับผู้ปฏิบัติงาน ขาดความเชี่ยวชาญในการสืบทรัพย์ จึงเป็นเหตุให้การดำเนินการบังคับคดีล่าช้ามาก และมีคดี เกี่ยวกับการปรับผู้ประกันค้างอยู่จำนวนมาก

2. สาเหตุด้านระบบงานและขั้นตอนไม่ชัดเจน เนื่องจากเป็นงานใหม่ที่กำหนดโดย กฎหมาย จึงต้องดำเนินการจัดทำระบบงานและขั้นตอนขึ้นมาใหม่ ซึ่งต้องใช้เวลาในการ ดำเนินการ เพื่อให้ได้ระบบงานและขั้นตอนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งการดำเนินการ ศาลยุติธรรมได้จัดทำระบบงานและขั้นตอนการปฏิบัติงานเพียงหน่วยงานเดียว ซึ่งขณะดำเนินการ บุคลากรของศาลยุติธรรมขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญในวิชาการด้านบังคับคดี โดยไม่ได้ประชุม ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในวิชาชีพงานบังคับคดี คือ กรมบังคับคดี ทำให้ปัจจุบันระบบงานและขั้นตอนกระบวนการปฏิบัติงานยังไม่ชัดเจนในทางปฏิบัติ ทำให้มี ผลกระทบต่อระบบการบังคับคดีผู้ประกันเป็นอย่างมาก เป็นเหตุให้การบังคับคดีล่าช้ามาก และมี คดีเกี่ยวกับการปรับผู้ประกันค้างอยู่จำนวนมาก

3. สาเหตุด้านระบบปล่อยชั่วคราว เนื่องจากศาลยุติธรรมมุ่งเน้นในการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยตามที่กฎหมายกำหนด จึงทำให้ขาดระบบปล่อยชั่วคราวที่มี ประสิทธิภาพไป ทั้งนี้การยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ศาลจะต้องพิจารณาดำเนินการโดยเร็ว หาก ต้องจัดให้มีระบบปล่อยชั่วคราวอาจเกิดความล่าช้า ทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องถูกควบคุมตัวไว้

ก่อน ทำให้ขัดกับหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นเหตุให้ศาลยุติธรรม ไม่ได้ตรวจสอบหลักทรัพย์ที่นำมาเป็นหลักประกันอย่างรอบคอบเท่าที่ควร ทำให้เกิดมีการใช้หลักทรัพย์ที่ไม่น่าเชื่อถือมาเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว หากเกิดกรณีต้องบังคับคดีจะมีผลกระทบกับระบบการบังคับคดี โดยทำให้ขั้นตอนการดำเนินการบังคับคดี มีความยุ่งยาก ซับซ้อนยิ่งขึ้น เป็นเหตุให้การบังคับคดีล่าช้ามาก และมีคดีเกี่ยวกับการปรับผู้ประกันค้ำอยู่จำนวนมาก

4. สาเหตุด้านการใช้บุคคลหรือตำแหน่งเป็นหลักประกัน การบังคับคดีที่เป็นปัญหา มากในทางปฏิบัติ คือ การใช้บุคคลหรือตำแหน่งเป็นหลักประกัน โดยประธานศาลฎีกาได้ออก ข้อบังคับ ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการ ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2548 ข้อ 5 (2) โดยการให้ใช้ตำแหน่งเป็น หลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็น บุพการี ผู้สืบสันดาน สามเณร ภรรยา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง บุคคลที่เกี่ยวข้องพันโดยการสมรสหรือบุคคลที่ศาลเห็นว่ามี ความสัมพันธ์ใกล้ชิดเสมือนเป็นญาติพี่น้อง หรือมีความสัมพันธ์ทางอื่นที่ศาลเห็นสมควรให้ประกัน โดยเมื่อผู้ประกันยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ก็เพียงแต่มีหนังสือรับรองของหน่วยงานว่ามีตำแหน่ง อะไร เงินเดือนหรือค่าจ้างเดือนละเท่าไร เพื่อนำมาคำนวณเป็นยอดเงินที่ใช้ในการประกันตัว โดยมี หลักเกณฑ์ในการคำนวณจำนวนเงินประกัน คือ ทำสัญญาประกันได้ในวงเงินไม่เกิน 10 เท่า ของ อัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน หากเกิดกรณีต้องบังคับคดีจะมีผลกระทบกับระบบการ บังคับคดี โดยทำให้ขั้นตอนการดำเนินการบังคับคดี มีความยุ่งยาก ซับซ้อนยิ่งขึ้น เนื่องจากไม่มี หลักทรัพย์วางประกัน ต้องดำเนินการสืบทรัพย์ของผู้ประกันซึ่งบุคคลากรที่ปฏิบัติงานขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านการสืบทรัพย์ เป็นเหตุให้การบังคับคดีล่าช้ามาก และมีคดีเกี่ยวกับการปรับ ผู้ประกันค้ำอยู่จำนวนมาก

5. สาเหตุด้านบุคลากรขาดความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี และมีไม่เพียงพอ กับ ปริมาณงานบังคับคดีที่สะสมมานานและมีปริมาณจำนวนมาก ปัญหาด้านนี้ปรากฏชัดจากผลการ บังคับคดีที่ดำเนินการได้น้อย เนื่องจากเป็นงานใหม่ที่สำนักงานศาลยุติธรรมจะต้องปฏิบัติตามที่ กฎหมายได้บัญญัติไว้ ระยะเวลาเริ่มแรกต้องลองผิดลองถูกและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการบังคับ คดีอีกหลายครั้ง ประกอบกับคดีที่ศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันมีจำนวนมากและสะสมมานานก่อน กฎหมายใช้บังคับ บุคลากรของสำนักงานศาลยุติธรรม ไม่เคยปฏิบัติงานด้านนี้ ทำให้ไม่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ แม้สำนักงานศาลยุติธรรมจะมีการอบรม สัมมนาหลายครั้ง แต่บางปัญหาก็ยังหา ข้อสรุปอันเป็นที่ยุติไม่ได้ หน่วยงานกลางที่รับผิดชอบต้องไปศึกษาก่อนที่จะให้คำแนะนำ เป็นผล

ทำให้กระทบกับระบบการบังคับคดี เป็นเหตุให้การบังคับคดีล่าช้ามาก และมีคดีเกี่ยวกับการปรับผู้ประกันค้ำอยู่จำนวนมาก

6. สาเหตุด้านขาดหน่วยงานกลางที่ให้คำปรึกษาที่ชัดเจน เมื่อกฎหมายการบังคับคดีใช้บังคับใหม่ ๆ หน่วยงานกลางของสำนักงานศาลยุติธรรม 3 หน่วยงาน เป็นผู้รับผิดชอบงานบังคับคดีทำให้ไม่มีเอกภาพ และการให้คำปรึกษาแนะนำไม่ชัดเจน แม้ปัจจุบันจะรวบงานบังคับคดีมาอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักกิจการคดีเพียงหน่วยงานเดียว แต่ก็เป็นส่วนกลุ่มงานหนึ่งเท่านั้น บุคลากรส่วนกลางที่ให้คำปรึกษาแนะนำการปฏิบัติงานด้านบังคับคดีก็ยังคงประสบการณ์ ความรู้และความเชี่ยวชาญด้านบังคับคดี ทำให้การให้คำปรึกษาไม่ชัดเจน เป็นผลให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในศาลนั้น ๆ ไม่แน่ใจในการปฏิบัติงาน เป็นเหตุให้การบังคับคดีล่าช้ามาก และมีคดีเกี่ยวกับการปรับผู้ประกันค้ำอยู่จำนวนมาก

7. สาเหตุด้านผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานบังคับคดีน้อย และ 8) สาเหตุด้านบุคลากรมีไม่เพียงพอกับปริมาณงานบังคับคดีที่มีจำนวนมาก ปัญหา 2 ข้อนี้ ถ้าผู้บริหารศาลยุติธรรมเห็นความสำคัญของงานบังคับคดี ก็จะไม่เอาบุคลากรของงานบังคับคดีไปปฏิบัติงานด้านอื่น ก็จะทำให้บุคลากรของงานบังคับคดีเพียงพอที่จะดำเนินการรับผิดชอบงานบังคับคดีของศาลนั้น ๆ ได้ เนื่องจากสำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดสรรอัตรากำลังลูกจ้างชั่วคราว ตำแหน่งนิติกร และเจ้าหน้าที่ศาล ให้แก่งานบังคับคดีแต่ละศาลที่มีงานบังคับคดีแล้ว และต่อมาเมื่อปี 2559 ได้เพิ่มเติมอัตรากำลังนิติกร และเจ้าหน้าที่ศาล ให้งานบังคับคดีโดยการจ้างเหมาให้ปฏิบัติงานเป็นรายปีด้วยแล้ว แต่ก็ยังปรากฏว่าผู้บริหารศาลยังมีการสั่งให้เจ้าหน้าที่ของงานบังคับคดีไปปฏิบัติงานอื่นที่ไม่ใช่งานตามภารกิจที่จ้างมา ส่งผลให้งานบังคับคดีมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานไม่เพียงพอกับปริมาณงานและระบบงานที่ยุ่งยากซับซ้อน เป็นเหตุให้การบังคับคดีล่าช้ามาก และมีคดีเกี่ยวกับการปรับผู้ประกันค้ำอยู่จำนวนมาก

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบังคับคดี จากข้อมูลการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบังคับคดีข้างต้นพบว่า

1. แนวทางที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของศาลยุติธรรมและกรมบังคับคดีเห็นสอดคล้องต้องกัน และสามารถดำเนินการได้ คือ

1.1 ร้อยละ 100 คือ การยึด หรืออายัดเงินเดือน เงินค่าจ้าง เงินบำเหน็จบำนาญของผู้ประกัน

1.2 ศาลยุติธรรม ร้อยละ 72 กรมบังคับคดี เห็นด้วย คือ การกำหนดค่าตอบแทนให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ

2. แนวทางที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของศาลยุติธรรมและกรมบังคับคดีเห็นต่างกัน คือ

2.1 ศาลยุติธรรมเห็นด้วย ร้อยละ 100 แต่กรมบังคับคดี ไม่เห็นด้วย คือการใช้วิธีการ Outsource

2.2 ศาลยุติธรรมไม่เห็นด้วย ร้อยละ 72 แต่กรมบังคับคดี เห็นด้วย คือ การโอนอสังหาริมทรัพย์ที่ขายทอดตลาดไม่ได้ให้แก่กรมธนารักษ์

3. แนวทางที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของศาลยุติธรรมและกรมบังคับคดีเห็นสอดคล้องกันในอัตราต่ำ คือ

3.1 ศาลยุติธรรม ร้อยละ 57 กรมบังคับคดี เห็นด้วย คือ 1) การบังคับคดีไม่มีระยะเวลา (อายุความ) และ 2) การคิดดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดตามกฎหมายสำหรับหนี้ที่เกิดจากการผิดสัญญาประกัน

4. แนวทางที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของศาลยุติธรรมและกรมบังคับคดี ไม่เห็นด้วยสอดคล้องต้องกัน คือ

4.1 ศาลยุติธรรม ร้อยละ 100 และกรมบังคับคดี ไม่เห็นด้วย คือ 1) หนี้ที่เกิดจากสัญญาประกันในคดีอาญาตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไป ให้ผู้ประกันล้มละลาย 2) การจดทะเบียนจำนองหลักทรัพย์ที่ใช้ในการประกัน

4.2 ศาลยุติธรรม ร้อยละ 71 กรมบังคับคดี ไม่เห็นด้วย คือ การแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จากข้อมูลข้างต้นพบว่า การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบังคับคดีน่าจะ สามารถดำเนินการได้ทันที คือ 1) การกำหนดค่าตอบแทนให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานบังคับคดี เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยศาลยุติธรรมสามารถกำหนดค่าตอบแทน และนำเสนอคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม (ก.บ.ศ.) พิจารณา และออกระเบียบประกาศในราชกิจจานุเบกษา ก็มีผลใช้บังคับได้ทันที 2) การยึด หรืออายัดเงินเดือน เงินค่าจ้าง เงินบำเหน็จ บำนาญของผู้ประกัน จะต้องใช้เวลาในการแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยเพิ่มเติมใน มาตรา 119 ต่อไป

ส่วนที่เห็นสอดคล้องกัน แต่ความเห็นอยู่ในอัตราต่ำ คือ 1) การบังคับคดีไม่มี ระยะเวลา (อายุความ) จะต้องใช้เวลาในการแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยเพิ่มเติม ในมาตรา 119 ต่อไป แต่สามารถแก้ปัญหาในข้อนี้ได้โดยใช้วิธียื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาบังคับ คดีให้ศาลเป็นผู้พิจารณาอนุญาตเป็นรายคดีไปก่อน และ 2) การคิดดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดตาม

กฎหมายสำหรับหนี้ที่เกิดจากการผิดสัญญาประกัน จะต้องใช้เวลาในการแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยเพิ่มเติมในมาตรา 119 ต่อไป

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการใช้แนวทางหรือวิธีการในการบังคับคดี

จากข้อมูลการใช้รูปแบบหรือวิธีการในการบังคับคดีในส่วนของศาลยุติธรรมข้างต้นพบว่า มีความคิดเห็นร้อยละ 72 ให้ศาลยุติธรรมเป็นผู้ดำเนินการบังคับคดีต่อไปและกรมบังคับคดีเห็นด้วย เพราะศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักในการเริ่มต้นการปล่อยชั่วคราว โดยการมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นผู้ยึดถือเอกสารสิทธิ และเป็นผู้มีอำนาจในการออกหมายบังคับคดี ในส่วนของกรมบังคับคดีมีความเห็นว่า เห็นควรอย่างยิ่งให้ศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการบังคับคดี

จากความเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ มีความเห็นให้ศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการบังคับคดี หากให้ศาลยุติธรรมคงเป็นหน่วยงานหลักในการบังคับคดี สำนักงานศาลยุติธรรมจะต้องดำเนินการพัฒนาปรับปรุง แนวทางปฏิบัติ วิธีการ และขั้นตอนการบังคับคดี โดยต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เช่น การตั้งคณะทำงานร่วมประชุมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางปฏิบัติ วิธีการ และขั้นตอนที่ชัดเจน การฝึกอบรม สัมมนา ให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานด้านการบังคับคดี สร้างความเชี่ยวชาญแก่ผู้ปฏิบัติงานด้านการบังคับคดีและการสืบทรัพย์ พัฒนาระบบการปล่อยชั่วคราวให้รอบคอบ รัดกุม ทันสมัย การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินการทุกขั้นตอน เป็นต้น

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จากข้อมูลด้านข้อเสนอแนะเพิ่มเติมข้างต้น พบว่าการบังคับคดีในปัจจุบันเริ่มที่จะมีความชัดเจนในเรื่องแนวทางปฏิบัติ วิธีการ และขั้นตอน มากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีการตรวจสอบและเข้มงวดในตัวผู้ประกัน และหลักทรัพย์ที่นำมาวางประกันมากยิ่งขึ้น มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้งาน ปัญหาที่ปรากฏส่วนใหญ่ในปัจจุบัน คือ การสะสางการบังคับคดีในคดีเก่า ๆ แทบทั้งสิ้น เนื่องจากหลักทรัพย์ด้อยค่า ขายทอดตลาดไม่ได้ เป็นต้น แต่ทั้งนี้ผู้บริหารศาลยุติธรรมทุกระดับจะต้องให้ความสำคัญในการบังคับคดีด้วย

ในส่วนที่จะทำให้การบังคับคดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด นั้น ผู้บริหารระดับสูงของศาลยุติธรรมและกรมบังคับคดี มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรต้องปรับโครงสร้างของกระบวนการยุติธรรมใหม่ โดยให้หน่วยงานกรมบังคับคดีมาอยู่ในสังกัดศาลยุติธรรม เหมือนในอดีต เพราะเป็นหน่วยงานที่มีลักษณะการทำงานกึ่งบริหารกึ่งตุลาการ คือ การทำงานต้องอาศัยคำสั่งศาลยุติธรรม ถึงจะสามารถดำเนินการได้ตามภารกิจของหน่วยงาน ทั้งนี้รวมทั้งกรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ด้วย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง “การบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบและวิธีการในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม 2) เพื่อศึกษาแนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix method research) ระหว่างการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) ด้วยการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) จากกลุ่มตัวอย่างประชากรกลุ่มเป้าหมายซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ศาลยุติธรรม ได้แก่ นิติกรผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีโดยตรง จำนวน 166 คน และกลุ่มที่ 2 กรมบังคับคดี ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีจังหวัด จำนวน 64 คน พร้อมทั้งวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ประกอบด้วยจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) ที่เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ประกอบด้วยผู้บริหารสูงสุดของศาลยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรม จำนวน 2 คน หัวหน้าส่วนราชการศาลยุติธรรมที่ศาลยุติธรรมดำเนินคดีอาญา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 คน และศาลยุติธรรมในสังกัดภาค 1-9 ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่ตั้งสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษาภาค จำนวน 9 คน และผู้บริหารสูงสุดของกรมบังคับคดี จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 คน โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic induction) ควบคู่กับการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการตีความเชิงตรรกะ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งครอบคลุมประเด็นหลักการบริหารปัจจัยพื้นฐาน 4 อย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยตามประเด็นหลักการบริหารปัจจัยพื้นฐาน 4 อย่าง โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. สรุปผลการศึกษาสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบหรือวิธีการในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม

นับตั้งแต่สำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักในการบังคับคดี ซึ่งเป็นผลมาจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2547 และมีผลใช้บังคับในวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2547 สำนักงานศาลยุติธรรมต้องดำเนินการบังคับคดีกับคดีที่ศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ย้อนหลังลงไป 10 ปี และคดีที่เกิดขึ้นใหม่ตั้งแต่วันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา โดยผู้อำนวยการสำนัก/ ผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาล ทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ซึ่งมีคดีบังคับคดีค้างดำเนินการเป็นจำนวนมาก และจากการวิจัยพบว่า

1.1 สาเหตุด้านคน อันดับที่ 1 คือ บุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน อันดับที่ 2 คือ บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี เนื่องจากเป็นภารกิจใหม่ที่เพิ่มขึ้น ขั้นตอนแนวทางปฏิบัติไม่ชัดเจนทำให้ผู้อำนวยการต้องรับภาระหนักมากในการดำเนินการบังคับคดีในฐานะเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ซึ่งผู้อำนวยการขาดความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านนี้ หากเกิดผิดพลาดจากการปฏิบัติงาน ต้องถูกสอบสวนดำเนินการทางวินัยต้องชดเชยเงินค่าปรับแทนผู้ประกัน ทำให้ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานบังคับคดีขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

1.2 สาเหตุด้านเงิน อันดับที่ 1 คือ การจ่ายค่าธรรมเนียมต่าง ๆ แก่หน่วยงานราชการมีความยุ่งยากในการปฏิบัติ และขาดงบประมาณในการติดตามและสืบทรัพย์ เนื่องจากกฎหมายมิได้ยกเว้นค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรียกเก็บ เมื่อเจ้าหน้าที่ไปติดต่อก็ต้องชำระเงินค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการที่ยุ่งยาก ทำให้งานล่าช้า นอกจากนี้งบประมาณในการติดตามและสืบทรัพย์มีไม่เพียงพอ อันดับที่ 2 ไม่มีเงินเบี่ยเลี้ยงให้ผู้ปฏิบัติงานในกรณีต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่นอกสำนักงาน เช่น ออกไปติดตามและสืบทรัพย์ หรือนำเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไปปฏิบัติงานนอกสำนักงาน บางครั้งต้องเสี่ยงอันตราย ซึ่งอาจจะเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินและชีวิตได้ แต่ไม่มีเงินเบี่ยเลี้ยงหรือเงินตอบแทนการเสี่ยงภัยดังกล่าว ทำให้เกิดการขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

1.3 สาเหตุด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ อันดับที่ 1 คือ ฐานข้อมูลผู้ประกันที่เชื่อมโยงกันทั่วประเทศไม่เป็นปัจจุบัน เนื่องจากฐานข้อมูลผู้ประกันมีความสำคัญในการดำเนินการในชั้นปล่อยชั่วคราว ซึ่งเป็นต้นน้ำของระบบการบังคับคดี หากฐานข้อมูลผู้ประกันครบถ้วนเป็นปัจจุบัน การพิจารณาในการปล่อยชั่วคราวของศาลยุติธรรมก็จะรัดกุมมากยิ่งขึ้น ทำให้การผิณฑของผู้ประกันและศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันน้อยลง ทั้งจะได้เห็นภาพและประวัติของ

ผู้ประกันได้อย่างชัดเจน อันดับที่ 2 ขาดระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพในการบังคับคดี โปรแกรมที่มีใช้อยู่ในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมข้อมูลที่ต้องการใช้ทั้งหมด

1.4 สาเหตุด้านบริหารจัดการ อันดับที่ 1 คือ หลักทรัพย์ที่วางประกัน ขาดความน่าเชื่อถือ ทำให้ยากแก่การบังคับคดี เช่น หลักทรัพย์ที่เป็นที่ดินไม่มีทางเข้าออกหรือที่เรียกว่าที่ดินตาบอด และการใช้ตัวบุคคลหรือใช้ตำแหน่งมาเป็นประกันโดยไม่มีการวางหลักประกัน ทำให้ไม่สามารถบังคับคดีได้อย่างรวดเร็วและครบถ้วน ทำให้ยุ่งยากในการดำเนินการติดตามและสืบทรัพย์ อันดับที่ 2 ขาดหน่วยงานกลางในการให้คำปรึกษาแนะนำที่ชัดเจน โดยเมื่อเริ่มดำเนินการหน่วยงานกลางจำนวน 3 หน่วยงานรับผิดชอบ คือ สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม รับผิดชอบในเรื่องการจัดทำคู่มือและแนวทางปฏิบัติงาน สำนักบริหารทรัพย์สิน รับผิดชอบในเรื่องการรายงานต่าง ๆ การติดต่อขอจำหน่ายหนี้สูญกับกระทรวงการคลัง สำนักพัฒนาระบบงาน รับผิดชอบในเรื่องการพัฒนากระบวนการบังคับคดี อันดับที่ 3 ระบบการปล่อยชั่วคราว เนื่องจากกฎหมายบัญญัติให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นลำดับต้น ศาลยุติธรรมต้องปฏิบัติงานในขั้นตอนการปล่อยชั่วคราวด้วยความรวดเร็ว ทำให้ขาดระบบการตรวจสอบหลักทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพไป

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. สรุปผลการศึกษาค้นคว้าสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบหรือวิธีการในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม

ด้านศาลยุติธรรมพบสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบหรือวิธีการในการบังคับคดี รวม 6 ประการ คือ 1) ด้านการใช้หลักประกันไม่น่าเชื่อถือ เพราะขาดระบบการตรวจสอบหลักทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการเสนอแนวทางแก้ไขโดยให้สำนักงานศาลยุติธรรมปฏิรูประบบปล่อยชั่วคราวโดยพึงพิงหลักประกันให้น้อยลง 2) ด้านการใช้ตำแหน่งเป็นหลักประกัน เนื่องจากไม่มีระบบการปล่อยชั่วคราวที่มีประสิทธิภาพ ขาดการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินของผู้ประกัน ขาดการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ประกัน โดยมีการเสนอแนวทางแก้ไขโดยให้มีการตรวจสอบอย่างเคร่งครัด ทั้งคุณสมบัติของผู้ประกัน และรายละเอียดของหลักทรัพย์ของผู้ประกันที่จะต้องแสดงไว้ต่อศาล จัดให้ผู้ประกันทำหนังสือยินยอมให้หักเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง หรือเงินรายได้ที่จ่ายพร้อมเงินเดือนแบบทำสัญญาประกัน สำนักงานศาลยุติธรรมต้องเร่งรัดในการจัดทำโปรแกรมฐานข้อมูลผู้ประกันที่เชื่อมต่อกันทั่วประเทศให้แล้วเสร็จและนำมาใช้โดยเร็ว และทบทวนการใช้ตำแหน่งหรือบุคคลมาเป็นหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวใหม่ว่ายังมีเหตุผลสมควรที่จะดำเนินการต่อไปหรือไม่ 3) ด้านการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากประชาชนและผู้ประกันไม่เข้าใจขั้นตอนและกระบวนการในการขอปล่อยตัวชั่วคราว ว่าต้องเตรียมเอกสารหลักฐานอะไรมาบ้าง ซึ่ง

จะมีผลในการดำเนินการขึ้นบังคับคดีด้วย โดยได้เสนอทางแก้ไขให้ศาลจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์อธิบายขั้นตอนที่สั้น กระชับรัด เข้าใจง่าย ให้ประชาชนทราบ ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการปล่อยชั่วคราว และควรแยกงานบังคับคดีออกจากส่วนบริการประชาชนและประชาสัมพันธ์ โดยปรับโครงสร้างตั้งเป็นส่วนบังคับคดี แยกออกมาต่างหาก 4) ด้านหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบ เดิมสำนักงานศาลยุติธรรมกำหนดให้หน่วยงานกลาง 3 หน่วยงานดูแลรับผิดชอบงานบังคับคดีในแต่ละด้าน แม้ปัจจุบันจะมอบหมายให้สำนักกิจการคดี ดูแลรับผิดชอบเพียงหน่วยงานเดียว แต่งานบังคับคดีก็เป็นส่วนงานหนึ่งในสำนักกิจการคดี สำนักงานศาลยุติธรรมควรจัดตั้งสำนักงานบังคับคดีขึ้นมาเป็นหน่วยงานกลางในการดูแลรับผิดชอบงานบังคับคดีทั้งประเทศ และจัดสรรอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี การติดตามและสืบทรัพย์ 5) ด้านผู้บริหารให้ความสำคัญกับงานบังคับคดีน้อย และ 6) ด้านบุคลากรมีไม่เพียงพอกับปริมาณงานบังคับคดีที่มีจำนวนมาก สาเหตุประการที่ 5 และที่ 6 จะเกี่ยวพันกัน กล่าวคือ ทำให้อัตรากำลังบุคลากรของงานบังคับคดีไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้บริหารศาลยุติธรรมชั้นต้นจะมองว่างานด้านบังคับคดีไม่สำคัญเป็นงานที่ทำไปเรื่อย ๆ ไม่มีแผนงานในการดำเนินการ เห็นงานด้านอื่นสำคัญกว่า ทำให้ผู้บริหารมีคำสั่งให้บุคลากรของงานบังคับคดีที่สำนักงานศาลยุติธรรมจัดสรรอัตรากำลังไปให้ ปฏิบัติงานบังคับคดีประจำศาลนั้น ๆ ไปปฏิบัติงานด้านอื่นที่ผู้บริหารเห็นว่าสำคัญกว่า จึงเป็นเหตุให้อัตรากำลังของงานบังคับคดีมีไม่เพียงพอกับปริมาณงานและขั้นตอนการปฏิบัติที่ยุงยากซับซ้อน เป็นเหตุให้งานบังคับคดีไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเช่นปัจจุบัน โดยมีการเสนอ แนวทางแก้ไข โดยสำนักงานศาลยุติธรรมต้องทำความเข้าใจกับผู้บริหารศาลยุติธรรมทุกแห่งที่มีการบังคับคดีให้เห็นความสำคัญของงานบังคับคดีและจำเป็นต้องเร่งรัดดำเนินการโดยเร็ว โดยการสอดแทรกในหลักสูตรการอบรมทุกหลักสูตร และควรนำตัวชี้วัดในการดำเนินการบังคับคดีมาเป็นตัวประเมินผลงานของผู้บริหารศาลและผู้อำนวยการด้วย

ด้านกรมบังคับคดีพบสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบหรือวิธีการในการบังคับคดีรวม 3 ประการ คือ 1) ด้านเอกสารในการดำเนินการยื่นเรื่องขอบังคับคดีไม่พร้อม 2) ด้านกระบวนการแนวปฏิบัติ วิธีการ และขั้นตอนในการดำเนินการของสำนักงานศาลยุติธรรมและกรมบังคับคดีไม่ตรงกัน 3) ด้านขาดการประสานงานระหว่างสำนักงานศาลยุติธรรมและกรมบังคับคดี โดยกรมบังคับคดีได้เสนอทางแก้ปัญหาให้โดยให้สำนักงานศาลยุติธรรมและกรมบังคับคดีตั้งคณะทำงานร่วมกันประชุมเพื่อวางแนวทาง วิธีการ และขั้นตอนในการปฏิบัติและแจ้งเวียนให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานบังคับคดีทั้ง 2 หน่วยงานทราบและถือปฏิบัติ

2. การศึกษาหาแนวทางหรือวิธีการที่มีความเหมาะสมในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม

2.1 ให้ศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ พบว่าร้อยละ 72 ของศาลยุติธรรม ให้ “สำนักงานศาลยุติธรรม” เป็นหน่วยงานหลักในการบังคับคดี เหมือนเช่นปัจจุบัน เนื่องจากศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานเริ่มต้นการปล่อยชั่วคราว โดยการมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นผู้ถือเอกสารสิทธิ์ เป็นผู้มีอำนาจในการออกหมายบังคับคดี แต่ให้พัฒนา ปรับปรุงวิธีบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าปัจจุบัน และด้านกรมบังคับคดี เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ “สำนักงานศาลยุติธรรม” เป็นหน่วยงานหลักในการบังคับคดี เหตุผลเหมือนกับศาลยุติธรรม คือ ศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานเริ่มต้นการปล่อยชั่วคราว โดยการมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นผู้ถือเอกสารสิทธิ์ เป็นผู้มีอำนาจในการออกหมายบังคับคดี แต่ให้พัฒนา ปรับปรุงวิธีบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากกว่าปัจจุบัน

2.2 ให้กรมบังคับคดีเป็นหน่วยงานหลักในการบังคับคดี พบว่า ร้อยละ 28 เห็นควรให้กรมบังคับคดีดำเนินการ เนื่องจากมีความพร้อมในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นระเบียบ ข้อบังคับ บุคลากร อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ และมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี ด้านกรมบังคับคดีไม่เห็นด้วย

2.3 ให้พนักงานอัยการเป็นหน่วยงานหลักในการบังคับคดี พบว่า ด้านศาลยุติธรรมและด้านกรมบังคับคดี ไม่แสดงความเห็นในส่วนนี้

2.4 ใช้วิธีการ Outsource เป็นผู้ดำเนินการ พบว่า ด้านศาลยุติธรรม ร้อยละ 100 เห็นด้วย เนื่องจากจะเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลมากกว่าปัจจุบัน แต่จะต้องพิจารณาดำเนินการกับหน่วยงานเอกชนที่ความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านกร ด้านกรมบังคับคดี ไม่เห็นด้วย เนื่องจากไม่มีเอกชนที่มีความรู้ความสามารถที่จะดำเนินการได้

3. ข้อคิดเห็นและเสนอแนะอื่น ๆ

การปรับโครงสร้างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

ด้านศาลยุติธรรมท่านประธานศาลฎีกาได้ให้ความคิดเห็นว่าภารกิจหลักของศาลยุติธรรม คือการพิจารณาพิพากษาคดี ส่วนงานบังคับคดีผู้ประกันเป็นงานรอง ซึ่งหน่วยงานที่มีลักษณะกึ่งบริหารกึ่งตุลาการ เช่น กรมบังคับคดี กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมราชทัณฑ์ คือ ต้องพึ่งพาคำสั่งศาลในการปฏิบัติงาน ที่ถูกต้อง ต้องมาขึ้นอยู่กับศาลยุติธรรม เพราะจะทำให้มีสายการบังคับบัญชาที่ให้คุณให้โทษได้เหมือนในอดีต ปัจจุบันเมื่อกรมบังคับคดีแยกออกไปจากศาลยุติธรรมไปขึ้นอยู่กับฝ่ายบริหาร ศาลยุติธรรมจึงไม่มีอำนาจในการบังคับบัญชา ทำให้งานบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาเป็นไปอย่างล่าช้าไม่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล

เท่าที่ควรแต่ถ้าหากมีการแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการใหม่ คือ การผ่าตัดใหญ่โดยให้กรมบังคับคดีมาสังกัดศาลยุติธรรมเหมือนในอดีตที่ศาลมีอำนาจในการบังคับบัญชา ก็จะสามารถดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ด้านกรมบังคับคดี เห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะปรับโครงสร้างส่วนราชการในกระบวนการยุติธรรมโดยให้หน่วยงานที่มีลักษณะกึ่งบริหารกึ่งตุลาการที่ต้องพึ่งพาคำสั่งศาลในการปฏิบัติงาน เช่น กรมบังคับคดี กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมราชทัณฑ์ กลับไปขึ้นอยู่กับศาลยุติธรรมเหมือนเช่นในอดีต เพราะจะทำให้การปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยคำสั่งศาลยุติธรรมในการปฏิบัติงาน สามารถทำได้รวดเร็วมีประสิทธิภาพประสิทธิผลสูงสุดได้ เนื่องจากอยู่ในสังกัดเดียวกันการประสานงานต่าง ๆ ทำได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น กรมบังคับคดีพร้อมและเต็มใจที่จะอยู่ในสังกัดศาลยุติธรรม

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลการวิจัย โดยมุ่งเน้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้างต้น ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาสาเหตุที่มีผลกระทบต่อระบบหรือวิธีการในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม

เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2547 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 ซึ่งมีผลใช้บังคับในวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2547 โดยแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา 119 โดยบัญญัติว่า (สมชัย ชีฆาตุตมากร, 2548 ข, หน้า 532) เพื่อประโยชน์ในการบังคับคดี ให้ศาลชั้นต้นที่พิจารณาชี้ขาดตัดสินคดีนั้น มีอำนาจออกหมายบังคับคดีเอาทรัพย์สินของบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา และให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับหนี้ตามสัญญาประกันดังกล่าว จึงทำให้รูปแบบการดำเนินการบังคับคดี ตั้งแต่กฎหมายมีผลใช้บังคับ สำนักงานศาลยุติธรรมจึงเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการบังคับคดี โดยผู้อำนวยการทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ต้องรับผิดชอบสำนวนการบังคับคดีซึ่งศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันจากในอดีตย้อนหลังลงไป 10 ปีและมากกว่านั้น ซึ่งค้างดำเนินการเป็นจำนวนมาก จนก่อให้เกิดปัญหาในการบังคับคดีที่ไม่มีประสิทธิภาพสะสมมาจนถึงปัจจุบันนี้ และจากข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า

1.1 ปัญหาด้านคน อันดับที่ 1 คือ ประเด็นบุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน ($\bar{X} = 4.26$) อันดับที่ 2 คือ บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี ($\bar{X} = 4.21$) เนื่องจากเป็นงานใหม่ที่เพิ่มขึ้น ขั้นตอน แนวทางปฏิบัติไม่ชัดเจนทำให้ผู้อำนวยการต้องรับภาระหนักมากใน

การดำเนินการบังคับคดีในฐานะเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ซึ่งผู้อำนวยการยังขาดความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านนี้ หากเกิดผิดพลาดจากการปฏิบัติงาน ต้องถูกสอบสวนดำเนินการทางวินัยต้องชดใช้เงินค่าปรับแทนผู้ประกัน ปรากฏว่าในช่วงระยะเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2549-2558 ผู้อำนวยการถูกดำเนินการทางวินัยและต้องชดใช้เงินแทนผู้ประกันหลายราย ทำให้ผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานบังคับคดีขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งเรื่องบุคลากรของหน่วยงานเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดขององค์กร

1.2 ปัญหาด้านเงิน อันดับที่ 1 คือ ประเด็นการจ่ายค่าธรรมเนียมต่างๆ แก่หน่วยงานราชการมีความยุ่งยากในการปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.90$) และประเด็นขาดงบประมาณในการติดตามและสืบทรัพย์ ($\bar{X} = 3.70$) อันดับที่ 2 ประเด็นไม่มีเงินเบี้ยเลี้ยงให้ผู้ปฏิบัติงานในกรณีต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่นอกสำนักงาน ($\bar{X} = 3.90$ และ $\bar{X} = 3.70$) เนื่องจากกฎหมายมิได้ยกเว้นค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรียกเก็บ เมื่อเจ้าหน้าที่หรือนิติกรงานบังคับคดีของสำนักงานศาลยุติธรรมไปติดต่อก็ต้องชำระค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการที่ยุ่งยาก ทำให้งานล่าช้า นอกจากนี้งบประมาณในการติดตามและสืบทรัพย์มีไม่เพียงพอ และที่สำคัญการปฏิบัติงานของนิติกรหรือเจ้าหน้าที่งานบังคับคดีจำเป็นต้องออกไปติดตามและสืบทรัพย์ หรือนำเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไปปฏิบัติงานนอกสำนักงาน ซึ่งบางครั้งต้องเสี่ยงอันตรายซึ่งอาจเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินและชีวิตได้ แต่ไม่มีเงินเบี้ยเลี้ยงเพื่อตอบแทนการเสี่ยงดังกล่าว ทำให้เกิดการขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

1.3 ปัญหาด้านอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ อันดับที่ 1 คือ ประเด็น ฐานข้อมูลผู้ประกันที่เชื่อมโยงกันทั่วประเทศไม่เป็นปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.17$ และ $\bar{X} = 4.06$) อันดับที่ 2 ประเด็นขาดระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพในการบังคับคดี ($\bar{X} = 4.08$ และ $\bar{X} = 3.59$) เนื่องจากฐานข้อมูลผู้ประกันเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินการในชั้นปล่อยชั่วคราว ซึ่งเป็นต้นน้ำของระบบการบังคับคดี หากฐานข้อมูลผู้ประกันครบถ้วนเป็นปัจจุบัน การพิจารณาในการปล่อยชั่วคราวของศาลยุติธรรมก็จะรัดกุมมากยิ่งขึ้น ซึ่งทำให้การผัดนัดของผู้ประกันและศาลมีคำสั่งปรับผู้ประกันน้อยลง ทั้งจะได้เห็นภาพและประวัติของผู้ประกันได้อย่างชัดเจน

1.4 ปัญหาด้านบริหารจัดการ อันดับที่ 1 คือประเด็น หลักทรัพย์ที่วางประกัน ($\bar{X} = 4.17$ และ $\bar{X} = 4.55$) อันดับที่ 2 ประเด็น ขาดหน่วยงานกลางในการให้คำปรึกษาแนะนำที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.05$) อันดับที่ 3 ประเด็น ระบบการปล่อยชั่วคราว ($\bar{X} = 4.19$) ในประเด็นหลักทรัพย์ที่วางประกันขาดความน่าเชื่อถือ ทำให้ยากแก่การบังคับคดี เช่น หลักทรัพย์ที่เป็นที่ดินไม่มีทางเข้าออกหรือที่เรียกว่า ที่ดินตาบอด หลักทรัพย์ที่ดินที่มีราคาประเมินเกินกว่าราคาที่เป็นจริงใน

ห้องตลาดมาก และการประกันด้วยตัวบุคคลหรือใช้ตำแหน่งมาเป็นประกันโดยไม่มีการวางหลักประกัน เมื่อมีการบังคับคดีจะไม่สามารถบังคับคดีได้อย่างรวดเร็ว และครบถ้วน ทำให้ยุ่งยากในการดำเนินการติดตามและสืบทรัพย์ ซึ่งในการดำเนินการบุคลากรที่ดำเนินการขาดความรู้และความเชี่ยวชาญในด้านนี้ทำให้ยากแก่การปฏิบัติ จึงเป็นเหตุให้การดำเนินการบังคับคดีล่าช้ามาก และมีคดีเกี่ยวกับการปรับผู้ประกันค้างอยู่จำนวนมาก ส่วนในประเด็นขาดหน่วยงานกลางดูแลรับผิดชอบ และให้คำปรึกษาแนะนำให้แก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในศาลทั่วประเทศ ซึ่งเดิมเมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับ สำนักงานศาลยุติธรรมจัดให้หน่วยงานในส่วนกลางดูแลงานบังคับคดีถึง 3 หน่วยงานทำให้ขาดเอกภาพในการดำเนินการ คือ สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม ดูแลรับผิดชอบในเรื่องการจัดทำคู่มือและแนวทางปฏิบัติงาน สำนักบริหารทรัพย์สิน ดูแลรับผิดชอบในเรื่อง การรายงานต่าง ๆ การติดต่อขอจำหน่ายหนี้สูญกับกระทรวงการคลัง สำนักพัฒนาระบบงานดูแลรับผิดชอบในเรื่องการพัฒนาระบบงานบังคับคดี แต่ต่อมาจะมีการปรับโครงสร้างสำนักงานศาลยุติธรรม เมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2559 โดยกำหนดให้งานบังคับคดีเป็นส่วนงานหนึ่งในสำนักกิจการคดี ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางที่จัดตั้งขึ้นใหม่เพียงหน่วยงานเดียว แต่การปฏิบัติงานในการให้คำปรึกษาแนะนำการปฏิบัติงานแก่ศาลทั่วประเทศก็ยังไม่ชัดเจนเหมือนเดิม และไม่สามารถที่จะปฏิบัติงานบังคับคดีได้ครอบคลุมทุกด้านได้หมด และสำหรับประเด็นปัญหาที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งคือ ระบบปล่อยชั่วคราวของศาลยุติธรรม ซึ่งยังขาดระบบงานและระบบการตรวจสอบหลักทรัพย์ที่ชัดเจน เนื่องจากกฎหมายบัญญัติให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นลำดับต้น ซึ่งศาลยุติธรรมต้องปฏิบัติงานในขั้นตอนการปล่อยชั่วคราวด้วยความรวดเร็ว ทำให้ขาดระบบการตรวจสอบหลักทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพไป หากเกิดกรณีต้องบังคับคดีจะมีผลกระทบกับระบบการบังคับคดี โดยทำให้ขั้นตอนการดำเนินการบังคับคดีมีความยุ่งยาก ซับซ้อนยิ่งขึ้น เป็นเหตุให้การบังคับคดีล่าช้ามาก และมีคดีเกี่ยวกับการปรับผู้ประกันค้างอยู่จำนวนมาก

แต่ต่อมาเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2558 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2558 ซึ่งมีผลใช้บังคับในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2558 โดยยกเลิกมาตรา 119 ของพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 ดังกล่าว และบัญญัติมาตรา 119 ใหม่โดยมีสาระสำคัญ คือ ผู้อำนวยการไม่ต้องเป็นเจ้าของนี้ตามคำพิพากษา โดยมีเจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับตามสัญญาประกัน และให้เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันและขาย

ทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาล หรือพนักงานอัยการ และไม่ให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี ทำให้ปัญหาบางอย่างหมดไป เช่น การจ่ายค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ให้แก่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น นอกจากนี้การบังคับคดีจะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม เนื่องจากไม่มีกฎหมายเฉพาะในเรื่องการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา แต่กฎหมายตามมาตรา^{๑๖}นี้ยังได้ให้อำนาจประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาออกข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นได้ เพื่อให้การบังคับคดีเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยข้อบังคับดังกล่าวเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ นอกจากนี้จะบัญญัติในการบังคับคดีแล้ว ยังได้บัญญัติในเรื่องการปล่อยชั่วคราว โดยมีสาระสำคัญ คือ การอนุญาตให้ใช้เครื่องมืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัว เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น แต่ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นต้องยินยอมก่อน และได้บัญญัติเพิ่มเติมว่าเมื่อครบ 3 ปี นับแต่วันที่กฎหมายนี้ใช้บังคับ ให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีการประเมินความคุ้มค่าและภาระค่าใช้จ่ายของรัฐในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดนั้นด้วย หากประเมินแล้วเห็นว่าให้เก็บค่าใช้จ่ายจากผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ขอปล่อยชั่วคราวนั้น ให้จัดทำอัตราค่าใช้จ่ายหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ตลอดจนข้อยกเว้นการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายนั้นด้วย ซึ่งถือเป็นการพัฒนาระบบการปล่อยชั่วคราวอีกระดับหนึ่ง

จากข้อมูลสำคัญข้างต้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักการบริหารแล้ว เห็นว่าสำนักงานศาลยุติธรรมให้ความสำคัญกับปัจจัยการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน และหลักการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และระบบบริหารผลงานประสบความสำเร็จ ในระดับน้อย โดยจะเห็นได้จากข้อมูลปัญหาและอุปสรรคจากการปฏิบัติงานหลักๆ เกิดจากปัจจัยการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน และการบริหารงานจะแตกต่างจากการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่จะต้องมีการวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดเป้าหมาย และการกำหนดกลยุทธ์ โดยจะเห็นได้จากข้อมูลการขาดยุทธศาสตร์ในการบังคับคดีภาพรวม ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) แยกรายข้อ ขาดนโยบาย ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) ขาดการกำหนดกลยุทธ์และวางแผน ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) ขาดการกำหนดเป้าหมาย ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) และขาดการติดตามและประเมินผล ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) จึงเป็นเหตุให้ผลการบังคับคดีได้น้อย ดังนั้น สำนักงานศาลยุติธรรมจะต้องปรับปรุงการบริหารงาน โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน และหลักการบริหารงาน

แบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ระบบบริหารผลงานประสบความสำเร็จ โดยกำหนดให้งานบังคับคดีเป็นนโยบายสำคัญของสำนักงานศาลยุติธรรม

สอดคล้องกับหลักการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ที่จะต้องมีการวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดกลยุทธ์ และการติดตามและประเมินผล และสอดคล้องกับองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ระบบบริหารผลงานประสบความสำเร็จ ของประคัลภ์ ปิณฑพลังกูร (2553) คือ 1) Agreement 2) Measurement 3) Feedback 4) Positive Reinforcement 5) Dialog 6) Reward

2. การศึกษาแนวทางหรือวิธีการที่มีความเหมาะสมในการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของสำนักงานศาลยุติธรรม

แนวทางหรือวิธีการที่ใช้ในการบังคับคดีที่สามารถดำเนินการได้มี 4 รูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีจุดแข็ง จุดอ่อน โดยการศึกษาข้อมูลจากกฎหมาย อำนาจหน้าที่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ของหน่วยงาน แนวคิด ทฤษฎีบริหาร ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สามารถสรุปได้ตามตารางที่ 5-1 ดังนี้

ตารางที่ 5-1 จุดแข็ง จุดอ่อนของแนวทางหรือวิธีการต่าง ๆ ในการบังคับคดี

แนวทางดำเนินการโดย	จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. สำนักงานศาลยุติธรรม	1. ออกหมายบังคับคดีได้ทันที 2. เป็นผู้เก็บรักษาหลักฐานเกี่ยวกับหลักทรัพย์ประกันไว้ในมือ	1. ปัจจัยการบริหาร คือ คน เงิน อุปกรณ์ การจัดการ ไม่มีความพร้อมในการดำเนินการ 2. บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญในการบังคับคดีในทุกด้าน
2. กรมบังคับคดี	1. ปัจจัยการบริหาร คือ คน เงิน อุปกรณ์ การจัดการ มีความพร้อมทุกอย่าง 2. มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ รองรับในการดำเนินการครบถ้วน 3. บุคลากรมีความเชี่ยวชาญด้านการบังคับคดีครอบคลุมทุกด้าน 4. มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการบังคับคดี	-ไม่มี-

ตารางที่ 5-1 (ต่อ)

แนวทางดำเนินการโดย	จุดแข็ง	จุดอ่อน
3. พนักงานอัยการ	1. กฎหมายกำหนดให้เป็นผู้ดำเนินการ บังคับคดี 2. ได้รับสิทธิพิเศษที่กฎหมายบัญญัติ ช้อยกเว้นไว้มิให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียม ใด ๆ ในการบังคับคดี	1. บัญชีการบริหาร คือ คน เงิน อุปกรณ์ การจัดการ ไม่มีความ พร้อมในการดำเนินการ 2. บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญ ในการบังคับคดีในทุกด้าน
4. การ Outsource ในการ บังคับคดี	1. ลดต้นทุน 2. ประหยัดเวลา คน เงิน 3. ลดความเสี่ยง 4. มีทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน	1. ไม่มีเอกชนที่มีความรู้ความ เชี่ยวชาญด้านการบังคับคดีที่จะ ดำเนินการได้ ทางราชการทำเอง จะดีที่สุด เพราะจะประหยัด งบประมาณได้

ตารางที่ 5-1 จากจุดแข็ง จุดอ่อนของรูปแบบต่าง ๆ ในการบังคับคดี จะเห็นว่ารูปแบบที่มีจุดแข็งมากและไม่มีจุดอ่อนเลย คือ รูปแบบที่ให้กรมบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการ

จากการเก็บข้อมูลปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การบังคับคดีได้น้อย ซึ่งเป็นผลมาจากรูปแบบในการดำเนินการตั้งแต่กฎหมายมีผลใช้บังคับในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา ซึ่งสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ โดยการดำเนินการเริ่มต้นจากศูนย์ คือ ไม่มีปัจจัยการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน การดำเนินการท่ามกลางหน้าที่แต่ไม่มีอำนาจในการดำเนินการบังคับคดีโดยตรง ทั้งไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควร ประกอบกับต้องย้อนไปดำเนินการกับคดีเก่า ๆ ก่อนปี พ.ศ. 2547 ย้อนหลังไปอีก 10 ปี หรือมากกว่านั้น ซึ่งมีเป็นจำนวนมาก ทำให้ปัญหาสะสมมากขึ้น ผู้อำนวยการซึ่งจำเป็นต้องเป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาต้องปฏิบัติงานด้วยความซลาดกั้ว ขาดขวัญกำลังใจในการดำเนินการ และบุคลากรที่ต้องปฏิบัติงานบังคับคดีขาดความรู้ความเชี่ยวชาญในการบังคับคดีหน่วยงานกลางที่ดูแลรับผิดชอบ ให้คำปรึกษาแนะนำไม่เป็นเอกภาพ ขั้นตอนการปฏิบัติงานไม่ชัดเจน ขาดเงินงบประมาณในการติดตามและสืบทรัพย์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้การบังคับคดีไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งสิ้น ซึ่งแนวทางหรือวิธีการที่ให้สำนักงานศาลยุติธรรม เป็นหน่วยงานหลักในการบังคับคดีน่าจะเหมาะสมกับการบังคับคดีของประเทศไทย

แต่จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและสรุปผล พบว่า ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญของศาลยุติธรรม ร้อยละ 72 และข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญของกรมบังคับคดี มีความเห็น

สอดคล้องกันให้ “สำนักงานศาลยุติธรรม” เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการบังคับคดี เนื่องจากศาลยุติธรรมเป็นหน่วยงานเริ่มต้นการปล่อยชั่วคราว โดยการมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นผู้ถือเอกสารสิทธิ เป็นผู้มีอำนาจในการออกหมายบังคับคดี แต่ให้พัฒนาปรับปรุงวิธีบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าปัจจุบัน แต่ร้อยละ 28 เห็นสมควรให้กรมบังคับคดีเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการบังคับคดี เพราะมีหน้าที่หลักในการดำเนินการบังคับคดีและมีความพร้อมในทุกด้าน ส่วนรูปแบบหรือวิธีการให้พนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินการ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 กลุ่มไม่แสดงความคิดเห็น ส่วนรูปแบบหรือวิธีการให้ Outsource เป็นผู้ดำเนินการ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 กลุ่ม มีความเห็นแตกต่างกันที่จะใช้วิธีการนี้ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญของศาลยุติธรรม มีความเห็น ร้อยละ 100 เห็นด้วยในการดำเนินการ Outsource เนื่องจากจะเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลในการบังคับคดีได้มากกว่าปัจจุบัน แต่จะต้องพิจารณาดำเนินการกับหน่วยงานเอกชนที่ความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านกรบังคับคดี และใช้ดำเนินการกับคดีเก่าที่มีปัญหาสะสมมานานก่อน แต่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของกรมบังคับคดีไม่เห็นด้วย เนื่องจากไม่มีเอกชนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกรบังคับคดีที่จะดำเนินการได้ ทางราชการทำเองจะดีที่สุด เพราะจะประหยัดงบประมาณได้

จากข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้ง 2 หน่วยงาน คือ ศาลยุติธรรม และกรมบังคับคดี ได้ให้ความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า แนวทางหรือวิธีการที่เหมาะสมในการบังคับคดีของประเทศไทย ยังคงเป็น “สำนักงานศาลยุติธรรม” เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการบังคับคดี โดยมีกรมบังคับคดี และพนักงานอัยการเป็นหน่วยงานสนับสนุน แต่สำนักงานศาลยุติธรรมจะต้องปรับปรุงพัฒนากระบวนการดำเนินงานตามหลักการบริหารปัจจัยพื้นฐาน 4 อย่าง คือ คน เงิน วัสดุ และการบริหารจัดการ โดยการผสมผสานและบูรณาการปัจจัยพื้นฐานทั้ง 4 อย่าง เข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม นอกจากนั้นจะต้องดำเนินการโดยนำ หลักการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ มาใช้ในการบริหารจัดการ คือ มีการวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดกลยุทธ์ และการมุ่งผลสัมฤทธิ์หรือความสัมฤทธิ์ผลเป็นหลัก การให้ความสำคัญกับแนวคิดและหลักการการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ (New public management: NPM) ในการบริหารงาน

สอดคล้องกับหลักการบริหารปัจจัยพื้นฐาน 4 อย่าง คือ คน เงิน วัสดุ และการจัดการที่จะทำให้การบริหารงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย และสอดคล้องกับหลักการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ที่จะต้องมีการวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดกลยุทธ์ และการติดตามและประเมินผล และสอดคล้องกับองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ระบบ

บริหารผลงานประสบความสำเร็จ ของประคัลภ์ ปัทมพิลังกูร (2010) คือ 1) Agreement
2) Measurement 3) Feedback 4) Positive reinforcement 5) Dialog 6) Reward

สอดคล้องกับแนวความคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (Christopher Hood, 1991, p. 3) โดย
การให้ความสำคัญกับ 1) การบริหารอย่างมืออาชีพ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติ
ราชการที่ชัดเจน การกำหนดตัวชี้วัดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม 3) การเชื่อมโยงผลสำเร็จของการ
ปฏิบัติงานกับการจัดสรรทรัพยากรของภาครัฐและจัดให้มีระบบการให้รางวัลตอบแทน 4) การ
ปรับปรุงโครงสร้างขององค์การและระบบการทำงานให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน 5)
ส่งเสริมให้มีระบบแข่งขันในการจัดบริการสาธารณะ 6) การปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารให้ทันสมัย
โดยการใช้เทคโนโลยี และเทคนิคการบริหารงานของภาคเอกชน 7) ส่งเสริมวินัยทางการเงินการ
คลัง

สอดคล้องกับการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results based management: RBM)
(ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2543, หน้า 146) โดยมีการเน้นการวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์
เป้าหมาย และกลยุทธ์การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารในแต่ละระดับขององค์การต้อง
ยอมรับและคำนึงถึงผลงาน การจัดวางระบบการตรวจสอบผลงานและการให้รางวัลตอบแทน

สอดคล้องกับแนวคิด โปสคอรับ (POSDCoRB) ของ Luther Gulick และ Lyndall
Urwick (Thompson, Ed., 2005, pp.13-14) ประกอบด้วยขั้นตอนการบริหาร 7 ประการ ได้แก่
1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การบริหารงานบุคคล (Staffing)
4) การอำนวยการ (Directing) 5) การประสานงาน (Coordinating) 6) การรายงาน (Reporting)
และ 7) การงบประมาณ (Budgeting)

แต่หากจะพิจารณาจากจุดแข็งและจุดอ่อนของแต่ละรูปแบบจะเห็นว่า กรมบังคับคดี
เป็นหน่วยงานที่สามารถดำเนินการบังคับคดีได้มีประสิทธิภาพที่สุดใน 4 รูปแบบดังกล่าว
เนื่องจากมีจุดแข็งมาก และไม่มีจุดอ่อน หากพิจารณาจากข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญของศาล
ยุติธรรม ร้อยละ 28 ที่เห็นด้วยกับการให้กรมบังคับคดีเป็นหน่วยงานหลักในการบังคับคดี ประกอบ
กับข้อคิดเห็นและเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 2 กลุ่ม คือ ศาลยุติธรรมและกรม
บังคับคดี มีความเห็นตรงกันในการปรับโครงสร้างของหน่วยงานที่มีลักษณะการทำงานถึงบริหาร
ถึงตุลาการ คือ กรมบังคับคดี ซึ่งต้องพึ่งพาคำสั่งศาลในการปฏิบัติงาน ให้กลับมาอยู่ในสังกัดศาล
ยุติธรรมเหมือนในอดีต ก็จะทำให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจในการบังคับบัญชากรมบังคับคดีได้ ก็จะ
ทำให้งานบังคับคดีของศาลยุติธรรมสามารถดำเนินการบังคับคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพและ
ประสิทธิผลสูงสุด ดังนั้นเมื่อวิเคราะห์แล้วเห็นว่ารูปแบบการบังคับคดีที่ควรจะเป็นรูปแบบที่

เหมาะสมที่สุดของประเทศไทยคือ กรมบังคับคดี เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ โดยมีสำนักงานศาลยุติธรรม และสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยงานสนับสนุน เพราะกรมบังคับคดีมีหน้าที่โดยตรงในการบังคับคดีและมีจุดแข็งที่สำคัญ คือ 1) ปัจจัยการบริหาร คือ คน เงิน อุปกรณ์ การจัดการ มีความพร้อมทุกอย่าง 2) มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ รองรับในการดำเนินการครบถ้วน 3) บุคลากรมีความเชี่ยวชาญด้านการบังคับคดีครอบคลุมทุกด้าน และ 4) มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการบังคับคดี โดยไม่มีจุดอ่อน ซึ่งถือว่ามีความพร้อมในการดำเนินการมากที่สุด ใน 4 รูปแบบดังกล่าว และสามารถดำเนินการได้โดยมีกระบวนการหรือวิธีการ ดังนี้

เมื่อมีการผิดสัญญาประกันศาลยุติธรรมออกหมายบังคับคดีแล้ว ศาลยุติธรรมแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาล ๆ จัดทำทะเบียนงานบังคับคดี และแจ้งพนักงานอัยการทราบ เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งรวบรวมหมายบังคับคดีและเอกสารที่เกี่ยวข้องส่งให้กรมบังคับคดีไปดำเนินการ เมื่อกรมบังคับคดีรับเรื่องแล้ว จัดทำทะเบียนงานบังคับคดีตามขั้นตอนเรียบร้อยแล้ว ก็ดำเนินการยึดทรัพย์หลักประกัน เพื่อนำออกขายทอดตลาด เมื่อขายทอดตลาดได้เงินแล้วก็ส่งไปยังศาลยุติธรรมเพื่อชำระเป็นค่าปรับผู้ประกันต่อไป หากได้เงินไม่พอชำระค่าปรับผู้ประกันหรือกรณีประกันด้วยตำแหน่งหรือตัวบุคคล ก็ดำเนินการติดตามสืบทรัพย์ของผู้ประกัน เพื่อดำเนินการยึดหรืออายัดเพื่อขายทอดตลาดและนำเงินมาชำระค่าปรับผู้ประกันจนครบถ้วนตามคำสั่งที่ศาลสั่งปรับผู้ประกัน การดำเนินการของกรมบังคับคดีตามขั้นตอน ระเบียบ ข้อบังคับ ประกอบกับความเชี่ยวชาญในการบังคับคดีของบุคลากร น่าจะสามารถดำเนินการบังคับคดีอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลภายในระยะเวลา 10 ปี ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้

จึงสามารถสรุปได้ว่ารูปแบบที่เหมาะสมในการบังคับคดีของประเทศไทย คือ รูปแบบที่ให้ "กรมบังคับคดี" เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ โดยสามารถดำเนินการได้ 2 ประการ คือ

1. หากยังไม่สามารถเสนอกฎหมายปรับโครงสร้างได้ สำนักงานศาลยุติธรรมต้องเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมร่วมระหว่างสำนักงานศาลยุติธรรม กรมบังคับคดี และสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติในการบังคับคดีให้ชัดเจนว่างานบังคับคดีมีกระบวนการอย่างไรบ้าง ต้องกำหนดให้กรมบังคับคดีเป็นหน่วยงานหลัก สำนักงานศาลยุติธรรมและสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยงานสนับสนุน กำหนดขอบเขตงานให้ชัดเจน เพื่อแต่ละหน่วยงานจะได้ดำเนินการในหน้าที่รับผิดชอบได้อย่างถูกต้อง ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2558 มาตรา 6 ซึ่งให้ยกเลิกมาตรา 119 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 (2558, หน้า 2-3) ซึ่งให้อำนาจในการดำเนินการอยู่แล้ว โดยในมาตรา 6 วรรคสี่และวรรคห้า บัญญัติว่า ในกรณีที่จำเป็นต้องมีการบังคับคดี เพราะผิดสัญญาประกันตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจออกหมายบังคับคดีหรือคำสั่งอื่นใด เพื่อบังคับเอาทรัพย์สินของบุคคล ซึ่งต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันได้เสมือนว่าเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยให้เจ้าพนักงานศาลที่ได้รับแต่งตั้งและพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับตามสัญญาประกัน และให้เจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ประกันและขายทอดตลาดตามที่ได้รับแจ้งจากศาล หรือพนักงานอัยการ และถ้าจะต้องขายทรัพย์สินที่วางเป็นหลักประกันไว้ต่อศาล เมื่อศาลส่งทรัพย์สินหรือหนังสือสำคัญสำหรับทรัพย์สินนั้นไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี ให้ถือว่าได้มีการยึดทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว ทั้งนี้ให้หน่วยงานของรัฐเรียกค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายจากผู้ดำเนินการบังคับคดี

การบังคับคดีตามมาตรา นี้ ให้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยอนุโลม เว้นแต่ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจะออกข้อบังคับกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ข้อบังคับนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

2. หากปรับโครงสร้างกระบวนการยุติธรรม โดยสำนักงานศาลยุติธรรมเสนอแก้ไขกฎหมายปรับโครงสร้างกระบวนการยุติธรรมต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการเสนอสภานิติบัญญัติหรือรัฐสภา เพื่อพิจารณาโดยบัญญัติให้หน่วยงานที่ปฏิบัติงานกึ่งบริหารกึ่งตุลาการ คือ กรมบังคับคดี กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมราชทัณฑ์ พ้นจากสังกัดกระทรวงยุติธรรมมาขึ้นอยู่กับศาลยุติธรรมเหมือนในอดีต เมื่อกฎหมายปรับโครงสร้างกระบวนการยุติธรรมมีผลใช้บังคับแล้ว กรมบังคับคดีก็อยู่ในสังกัดศาลยุติธรรม ประธานศาลฎีกาสามารถออกคำสั่งให้กรมบังคับคดีเป็นหน่วยงานหลักในการบังคับคดีได้ทันที ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2558 ข้างต้น และสำนักงานศาลยุติธรรมดำเนินการจัดประชุมร่วม 3 หน่วยงานตามข้อที่ 1 ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานศาลยุติธรรมควรกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ในการบังคับคดีให้ชัดเจน

1.2 สำนักงานศาลยุติธรรมควรกำหนดนโยบายในการประสานงานความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่ปฏิบัติงานบังคับคดีให้เป็นรูปธรรม

1.3 สำนักงานศาลยุติธรรมควรดำเนินการตั้งคณะทำงานพิจารณาการจัดทำระบบการปล่อยชั่วคราว โดยการศึกษากระบวนการปล่อยชั่วคราวของประเทศต่าง ๆ ทั้งเอเชีย ยุโรป และสหรัฐอเมริกา เพื่อสรุปนำข้อดีของประเทศต่าง ๆ มาจัดทำระบบการปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะด้านโครงสร้างองค์กร

สำนักงานศาลยุติธรรมควรเสนอกฎหมายปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานในสังกัดศาลยุติธรรม เพื่อนำหน่วยงานที่มีลักษณะกึ่งบริหารกึ่งตุลาการ คือ กรมบังคับคดี กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมราชทัณฑ์ ให้กลับมาอยู่ในสังกัดศาลยุติธรรมเหมือนในอดีต เพื่อที่จะทำให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานดังกล่าวเป็นไปด้วยความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดมากกว่าในปัจจุบัน

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

3.1 สำนักงานศาลยุติธรรม ควรจัดสรรอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีให้เพียงพอกับปริมาณงาน และกำกับผู้บริหารศาลยุติธรรมที่มีการดำเนินคดีอาญาให้มีความสำคัญกับงานบังคับคดีอย่างจริงจัง

3.2 สำนักงานศาลยุติธรรม ควรตั้งคณะทำงานประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดี เช่น กรมบังคับคดี ธนาคารต่าง ๆ เพื่อความกำหนดแนวทางปฏิบัติวิธีการและขั้นตอนที่ชัดเจน และร่วมกันหาทางออกเมื่อมีปัญหาในการบังคับคดีเกิดขึ้น

3.3 สำนักงานศาลยุติธรรม ควรจัดอบรม สัมมนา เพื่อให้ความรู้ และสร้างความเชี่ยวชาญให้แก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงานบังคับคดี อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสาเหตุในการบังคับคดีได้น้อย ตลอดจนแนวทางหรือวิธีการบังคับคดีที่เหมาะสมของประเทศไทยเท่านั้น ซึ่งทำให้ทราบข้อมูลเฉพาะในเรื่องสาเหตุ และแนวทางหรือวิธีการในการบังคับคดีเท่านั้น

2. เห็นควรมีการวิจัยในเรื่อง ระบบการปล่อยชั่วคราวของประเทศไทย เพื่อให้ทราบข้อดีข้อเสียของระบบการปล่อยชั่วคราว ซึ่งเป็นต้นน้ำของการบังคับคดี

บรรณานุกรม

- กมลทิพย์ จันทรมัส. (2549). *วิธีการ Outsourcing เพื่อเพิ่มกำไรให้ธุรกิจ สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม*. เข้าถึงได้จาก <http://www.industry.go.th/ops/pio/nkornsrihammarat/Doclib5/9.pdf>
- กรมบังคับคดี. (2558). *พันธกิจกรมบังคับคดี*. เข้าถึงได้จาก <http://sub.led.go.th/led/index.php/about-led-4.html>
- กระทรวงต่างประเทศ. (2551). *ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (Universal Declaration Right 1966)*. เข้าถึงได้จาก <http://www.mfa.go.th/humanrights/images/stories/book.pdf>
- กองบริหารทรัพย์สิน สำนักงานศาลยุติธรรม. (2553). *รายงานการบังคับคดีนายประกันในคดีอาญา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- โกวิท กังสนันท์. (2546). *จริยธรรมของการบริหารภาครัฐแนวใหม่ (Ethics of new public management)*. เข้าถึงได้จาก https://ethics.parliament.go.th/download/article/article_20160616110347.pdf
- โกวิท กังสนันท์. (ม.ป.ป.). *การบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์การ: มุมมองแนวบูรณาการ กระบวนการและพฤติกรรม*. เข้าถึงได้จาก http://kpi.ac.th/media/pdf/M7_115.pdf
- คณิต ณ นคร. (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- จรัญ ภัคดีธนากุล. (2556). *กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการบังคับคดี (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: พลสยามพริ้นติ้ง (ประเทศไทย).
- ชัยพร วิเศษมงคล. (ม.ป.ป.). *Outsourcing การจ้างให้คนอื่นทำงานแทน*. เข้าถึงได้จาก <http://business.muslimthai.com/main/index.php?page=sub&category=24&id=245>
- เชาวรัตน์ เตเมียกุล. (ม.ป.ป.). *ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง*. เข้าถึงได้จาก <http://www.kruchaow.com/swot/swot-1.pdf>
- ณรงค์ ใจหาญ. (2556). *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ณรงค์ นันทวรรณนะ. (2536). *การบริหารงานอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: พิสิกส์เซ็นเตอร์พานิช.
- ณัชชมล แสนเรือง. (2554). *ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป VS เคท มิดเดิลตัน*. เข้าถึงได้จาก <http://www.l3nr.org/posts/466240>

- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2543). *การบริหารผลการดำเนินงาน (Performance management) รวมบทความวิชาการ 100 ปี รัฐประศาสนศาสตร์ไทย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชา รัฐประศาสนศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพาวดี เมฆสุวรรณ. (2539). *การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). *องค์การและการบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 11)*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์. (2557). *ดุลพินิจ*. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์. (2550). *การพัฒนาระบบการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาด้วยตนเองในระดับประถมศึกษา*. ปรชญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนา หลักสูตร, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญศรี พรหมมาพันธุ์. (2552). *การวิจัยทางด้านนิเทศศาสตร์*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประคัลภ์ ปันทพลงกูร. (2553). *Think people consulting*. เข้าถึงได้จาก <http://sub.led.go.th/led/index.php/about-led-4.html>
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พุทธศักราช 2547. (2547, 23 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 1-21.
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2558. (2558, 30 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 2-3.
- พระราชบัญญัติพนักงานอัยการ พ.ศ. 2498. (2498, 30 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 1354.
- พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553. (2553, 7 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. หน้า 38-50.
- พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พุทธศักราช 2553. (2556). เข้าถึงได้จาก <www.senate.go.th/w3c/senate/pictures/sec/4/พรบ.%20องค์กรอัยการและพนักงานอัยการ>
- พิชัย นิลทองคำ. (2554). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง วิธีพิจารณาความอาญาพระธรรมนูญศาลยุติธรรม*. กรุงเทพฯ: อทตยา มิเด็นเนี่ยม.
- พิพัฒน์ จักรางกูร. (2543). *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง*. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.

- ภาวิตา ธาธาศรีสุทธิ และวิบูลย์ ไตวณะบุตร. (2542). *หลักและทฤษฎีการบริการการศึกษา*.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มานิตา ยมสวัสดิ์. (2557). *กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง*.
เข้าถึงได้จาก <http://www.l3nr.org/posts/466915>
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี 2550. (2550, 24 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*.
หน้า 8, 9
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*.
หน้า 8, 9, 55.
- ฤทธิกร ศิริประเสริฐโชค. (2556). *ขอข่ายและวิธีการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์*. ชลบุรี:
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรเดช จันทรศร. (2555). *ปรัชญาของการบริหารภาครัฐแนวใหม่ ทฤษฎี องค์ความรู้และการ-
ปฏิรูป*. กรุงเทพฯ: สหายบลิ๊อคและการพิมพ์.
- วิจิต อู่อัน. (2555). *Homework bus 701 by Apple.Bbao4.spu*. เข้าถึงได้จาก
<http://applerakchon.blogspot.com/2012/10/1-luther-gulick.html>
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2545). *กระบวนการบริหาร*. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้ง.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2549). *การพัฒนาเมืองและชนบทประยุกต์*. กรุงเทพฯ: ฟอรัฟเซ.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2547). *การจัดการภาครัฐสมัยใหม่ บทพิสูจน์เชิงประจักษ์ถึงความสามารถ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. *รัฐศาสตร์ปริทัศน์*, 39(1), 19-73.
- สมคิด บางโม. (2540). *องค์การและการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- สมชัย ศรีมาอุตมากร. (2548 ก). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 3 และภาค 4*.
กรุงเทพฯ: พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทย).
- สมชัย ศรีมาอุตมากร. (2548 ข). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 ภาค 2
(พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทย)
- สมชัย ศรีมาอุตมากร. (2553). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4*. กรุงเทพฯ:
พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทย).
- สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และเผ่าพันธุ์ ขอบน้ำตาล. (2554). *ประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความ
อาญา (แก้ไขเพิ่มเติมล่าสุด)*. กรุงเทพฯ: เจริญรัฐการพิมพ์.
- สมพงษ์ เกษมสิน. (2523). *การบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

- สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม. (2555). *คู่มือการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา เล่ม 1*.
กรุงเทพฯ: สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม.
- สำนักงานศาลยุติธรรม. (2545). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศาลยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรม*.
กรุงเทพฯ: คัมปาย อีเมจจิง.
- สำนักงานศาลยุติธรรม. (2560). *รายงานการสืบทรัพย์และการบังคับคดีของลูกหนี้ตามคำพิพากษา (กรณีผู้ประกันผิดสัญญาประกันต่อศาล)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- สำนักประธานศาลฎีกา. (2556). *ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ข้อกำหนด ข้อบังคับ คำแนะนำของประธานศาลฎีกา*. กรุงเทพฯ: สำนักประธานศาลฎีกา.
- สำนักแผนงานและงบประมาณ กลุ่มระบบข้อมูลและสถิติ สำนักงานศาลยุติธรรม. (2554).
รายงานสถิติคดีประจำปี 2552, 2553, และ 2554. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- สำนักวิชาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. (2550). *แนวทางการบังคับคดีผู้ประกันหรือ นายประกันในคดีอาญา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลยุติธรรม.
- อนันต์ เกตุวงศ์. (2523). *การบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุทัย อาทิวา. (2557). *การคุ้มครองสิทธิและความเสมอภาคในการต่อสู้คดีตามแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาฝรั่งเศส*. เข้าถึงได้จาก <http://www.l3nr.org/posts/466240>
- อุทัย อาทิวา. (ม.ป.ป.). *หลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรม*. เข้าถึงได้จาก [www.amlo.go.th/.../Human%20rights%20in%20the%20judicial%](http://www.amlo.go.th/.../Human%20rights%20in%20the%20judicial%20)
- Canadian International Development Agency. (2001). *Results Based Management in CIDA: An Introductory Guide to Concept and Principles*. เข้าถึงได้จาก http://www.acdicida.gc.ca/cida_ind.nsf, 2001
- Denhardt, J. V. & Denhardt, R. B. (2003). *The new public service*. Armonk, NY: M.E. Sharpe.
- Drucker, P. F. (1954). *The practice of management*. New York: Harper & Row.
- Fayol, H. (1964). *General and industrial management*. London: Pittman and Sons.
- Flippo, E. B. (1970). *Management: A behavior approach*. Boston: Allyn and Bacon.
- Harold, D. K. (1964). *Principles of management*. New York: McGraw-Hill.
- Henri, F. (1964). *General and industrial management*. London: Pittman and Sons.
- Hood, C. C. (1991). A public management for all seasons?. *Public Administration*, 69(1), 3-19.

- Kodmhai.com. (2537). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช 2478*. เข้าถึงได้จาก www.kodmhai.com/m2/m2-3/m3-1-15.html
- Koontz, H., O'Donnell, C. & Welhrick, H. (1986). *Essentials of management*. New York: McGraw-Hill.
- Nittaya. (2552). *ระบบการบริหารจัดการที่ดี*. เข้าถึงได้จาก <http://www.oknation.net/blog/Nittaya/2009/02/13/entry-6>
- Rovinelli R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Simon, H. A. (1947). *Administrative behavior*. New York: Macmillian.
- The Tokyo Rules. (1993). Commentary on The United Nations standard minimum rules for non-custodial measures. เข้าถึงได้จาก <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:qjmw0ABzu6IJ:>
<http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/Digitization/147416N>
- Thompson, K. (Ed.). (2005). *The early sociology of management and organizations (Vol. 4 papers on the science of administration)*. New York: Routledge.
- United Nations Human Rights. (2001). *International covenant on civil and political rights*. เข้าถึงได้จาก <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ชื่อ-สกุล นายอดุลย์ ชันทอง
 หน่วยงาน ศาลฎีกา
 ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา
 ประสบการณ์ ประธานคณะกรรมการด้านการบังคับคดีของสำนักงานศาลยุติธรรม
2. ชื่อ-สกุล ดร. สุภัทรา กรอุไร
 หน่วยงาน ศาลอุทธรณ์ภาค 8
 ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 8
 ประสบการณ์ ด้านงานวิจัยและการบังคับคดี
3. ชื่อ-สกุล รองศาสตราจารย์ ดร. พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต
 หน่วยงาน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
 ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
 ประสบการณ์ ด้านงานวิจัยและเครื่องมือการวิจัย
4. ชื่อ-สกุล นายกมล กระสานต์กุล
 หน่วยงาน สำนักอำนวยการประจำศาลอุทธรณ์
 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการประจำศาลอุทธรณ์
 ประสบการณ์ ด้านการบังคับคดี และคณะกรรมการจัดทำคู่มือและแนวทางในการบังคับคดี
5. ชื่อ-สกุล นางสาวณัฐนันท์ คุณเงิน
 หน่วยงาน สำนักส่งเสริมงานตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม
 ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมงานตุลาการ
 ประสบการณ์ ด้านการบังคับคดีและคณะกรรมการจัดทำคู่มือและแนวทางในการบังคับคดี

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ สำนักงานจัดการศึกษา โทร. ๒๓๗๕ ต่อ ๑๐๕
 ที่ ศส ๒๒๒๑.๒/๗๑๑ วันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙
 เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต

ด้วยวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้จัดการเรียนการสอนในหลักสูตร
 ปรัชญาดุष्ฎิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และกำหนดให้นิสิตทุกคนต้องจัดทำดุष्ฎิบัณฑิต
 คนละ ๑ เรื่อง โดยที่นายไพโรจน์ ทิมจันทร์ นิสิตหลักสูตรดังกล่าว ได้จัดทำดุष्ฎิบัณฑิต เรื่อง “การบังคับคดี
 ผู้ประกันในคดีอาญาของประเทศไทย” โดยมี อาจารย์ ดร.ธนวัฒน์ พิมลจินดา อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย
 บูรพา เป็นอาจารย์ ที่ปรึกษา

ในการนี้ วิทยาลัยฯ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญ
 ในด้านการวิจัยและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำดุष्ฎิบัณฑิตของนิสิต จึงขอเรียนเชิญท่านให้เกียรติเป็น
 ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยของนิสิตดังกล่าว โดยวิทยาลัยฯ ขออนุญาตให้นิสิตติดต่อกับ
 ท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(ลายเซ็น)

(นายธนวัฒน์ พิมลจินดา)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร รักษาการแทน
 คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ ปฏิบัติการแทน
 ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

ที่ ศธ.๖๒๒๑.๒/๐๕๕๒

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ภาค ๘ (ดร.สุภัทรา กรอไร)

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัยจำนวน ๑ ชุด

ด้วยวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้จัดการเรียนการสอนในหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และกำหนดให้นิสิตทุกคนต้องจัดทำดุษฎีนิพนธ์
คนละ ๑ เรื่อง โดยที่นายไพโรจน์ ทิมจันทร์ นิสิตหลักสูตรดังกล่าว ได้จัดทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การบังคับคดี
ผู้ประกันในคดีอาญาของประเทศไทย” โดยมี อาจารย์ ดร.ธนวัฒน์ พิมลจินดา อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย
บูรพา เป็นอาจารย์ ที่ปรึกษา

ในการนี้ วิทยาลัยฯ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญ
ในด้านการวิจัยและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำดุษฎีนิพนธ์ของนิสิต จึงขอเรียนเชิญท่านให้เกียรติเป็น
ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยของนิสิตดังกล่าว โดยวิทยาลัยฯ ขออนุญาตให้นิสิตติดต่อกับ
ท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(นายธนวัฒน์ พิมลจินดา)

รองคณบดีฝ่ายบริหาร รักษาการแทน
คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

โทรศัพท์: ๐๓๘ - ๓๙๓ - ๒๖๐ ต่อ ๑๐๕ โทรสาร. ต่อ ๑๒๐

ผู้วิจัย: นายไพโรจน์ ทิมจันทร์ โทร.๐๘-๑๒๗๐-๑๙๘๐

ที่ ศธ.๖๖๒๕.๒/๐๕๖๖

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมงานตุลาการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัยจำนวน ๑ ชุด

ด้วยวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และกำหนดให้นักศึกษาทุกคนต้องจัดทำวิทยานิพนธ์คนละ ๑ เรื่อง โดยที่นายไพโรจน์ ทิมจันทร์ นิสิตหลักสูตรดังกล่าว ได้จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของประเทศไทย” โดยมี อาจารย์ ดร.ธนวัฒน์ พิมลจินดา อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยบูรพา เป็นอาจารย์ ที่ปรึกษา

ในการนี้ วิทยาลัยฯ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในด้านการวิจัยและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำวิทยานิพนธ์ของนิสิต จึงขอเรียนเชิญท่านให้เกียรติเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยของนิสิตดังกล่าว โดยวิทยาลัยฯ ขออนุญาตให้นิสิตติดต่อกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พชัญญ์ ธารเสนา)
คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

โทรศัพท์: ๐๓๘-๓๙๓๒๖๐, ๐๓๘-๓๔๕๘๕๑-๒ ต่อ ๑๐๕ โทรสาร. ต่อ ๑๒๐

ผู้วิจัย: นายไพโรจน์ ทิมจันทร์ โทร.๐๘-๑๒๗๐-๑๙๘๐

ที่ ศธ.๖๖๒๕.๒/๐๕๐๗

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการประจำศาลอุทธรณ์ (นายกมล กระสานต์กุล)

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัยจำนวน ๑ ชุด

ด้วยวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้จัดการเรียนการสอนในหลักสูตร
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และกำหนดให้นิสิตทุกคนต้องจัดทำดุษฎีนิพนธ์
คนละ ๑ เรื่อง โดยที่นายไพโรจน์ ทิมจันทร์ นิสิตหลักสูตรดังกล่าว ได้จัดทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “การบังคับคดี
ผู้ประกันในคดีอาญาของประเทศไทย” โดยมี อาจารย์ ดร.ธเนศวร์ พิมลจินดา อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย
บูรพา เป็นอาจารย์ ที่ปรึกษา

ในการนี้ วิทยาลัยฯ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและความ
เชี่ยวชาญในด้านการวิจัยและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำดุษฎีนิพนธ์ของนิสิต จึงขอเรียนเชิญท่านให้
เกียรติเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยของนิสิตดังกล่าว โดยวิทยาลัยฯ ขออนุญาตให้
นิสิตติดต่อกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัชนี ธรรมเสนา)

คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

โทรศัพท์: ๐๓๘-๓๙๓๒๖๐, ๐๓๘-๗๔๕๕๕๑-๒ ต่อ ๑๐๕ โทรสาร. ต่อ ๑๒๐

ผู้วิจัย: นายไพโรจน์ ทิมจันทร์ โทร.๐๘-๑๒๗๐-๑๙๘๐

ที่ ศธ.๖๖๒๕.๒/๐๕๐๘

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา (นายอดุลย์ ชันทอง)

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือวิจัยจำนวน ๑ ชุด

ด้วยวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้จัดการเรียนการสอนในหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ และกำหนดให้นิสิตทุกคนต้องจัดทำวิทยานิพนธ์คนละ ๑ เรื่อง โดยที่นายไพโรจน์ ทิมจันทร์ นิสิตหลักสูตรดังกล่าว ได้จัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของประเทศไทย” โดยมี อาจารย์ ดร.ธนวัฒน์ พิมลจินดา อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยบูรพา เป็นอาจารย์ ที่ปรึกษา

ในการนี้ วิทยาลัยฯ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในด้านการวิจัยและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำวิทยานิพนธ์ของนิสิต จึงขอเรียนเชิญท่านให้เกียรติเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยของนิสิตดังกล่าว โดยวิทยาลัยฯ ขออนุญาตให้นิสิตติดต่อกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์แพ้นีย์ ธารเสนา)
คณบดีวิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ ปฏิบัติการแทน
ผู้อำนวยการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยบูรพา

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

โทรศัพท์: ๐๓๘-๓๓๓๒๖๐, ๐๓๘-๗๔๕๘๕๑-๒ ต่อ ๑๐๕ โทรสาร. ต่อ ๑๒๐

ผู้วิจัย: นายไพโรจน์ ทิมจันทร์ โทร.๐๘-๑๒๗๐-๑๙๘๐

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง รูปแบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของประเทศไทย

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น โดยศึกษาในเรื่องสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เป็นสาเหตุให้การบังคับคดีผู้ประกันได้น้อย และศึกษารูปแบบหรือวิธีการที่มีความเหมาะสมในการบังคับคดีผู้ประกันสำหรับประเทศไทย ซึ่งความคิดเห็นเหล่านี้ถือเป็นความลับและไม่สามารถระบุตัวตนของผู้ตอบแบบสอบถามได้ โดยจะนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาในภาพรวมเท่านั้น ขอให้ท่านพิจารณาตอบแบบสอบถามนี้โดยอิสระตามความจริงที่ท่านพบเห็นจากการปฏิบัติงาน

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบังคับคดี

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. ระดับการศึกษา

ปวช.

ปวส.

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

3. ระยะเวลาในการทำงานที่ศาลยุติธรรม.....ปี

4. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่ง.....

5. ระยะเวลาที่ท่านปฏิบัติหน้าที่ในงานบังคับคดี.....ปี

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบังคับคดี

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเห็นสอดคล้องกับความคิดเห็นของท่าน

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ลำดับที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
1.	ปัญหาเรื่องการบริหารจัดการ					
1.1	ความไม่ชัดเจนของประมวลกฎหมาย วิ.อาญา					
	- ไม่มีกฎหมายในการบังคับคดีผู้ประกันโดยเฉพาะทำให้ต้องนำกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งมาบังคับใช้ ทำให้การดำเนินการมีปัญหาอุปสรรคในการบังคับคดีเป็นอย่างมาก เพราะลักษณะการบังคับคดีแตกต่างกันมาก					
	- ควรมีการกำหนดโทษแก่หน่วยงานหรือบุคคลที่ไม่ให้ข้อมูลหรือปกปิดทรัพย์สินของผู้ประกัน					
1.2	ระบบการปล่อยตัวชั่วคราว					
	- กฎหมายไม่กำหนดความเป็นนิติสิทธิในทรัพย์สินหลักประกันที่วางต่อศาล เพื่อสะดวกในการบังคับคดี					
	- ผู้ประกันขาดความรับผิดชอบและศาลไม่มีมาตรการในการดำเนินการกับผู้ประกันอย่างเป็นรูปธรรม					
1.3	หลักทรัพย์ที่วางประกัน					
	- ขาดการตรวจสอบหลักทรัพย์อย่างเป็นระบบ					
	- การใช้ตำแหน่งหรือบุคคลในการประกันมีปัญหาในทางปฏิบัติมาก					
1.4	ระบบงานและขั้นตอนที่ไม่ชัดเจน					
	- เป็นงานใหม่ที่กำหนดขึ้นโดยกฎหมายยังไม่มีระบบงานและขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน					
	- ระบบงานมีความยุ่งยากซับซ้อน					
	- มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องมากเกินไป					
	- ควรมีการจัดทำสรุปลำดับขั้นตอนดำเนินการในการบังคับคดีให้สั้นและง่ายแก่การปฏิบัติงาน					
	- การบังคับคดีผู้ประกันทุกขั้นตอนต้องใช้ความตั้งใจ ละเอียด รอบคอบ เป็นเป็นอย่างมาก					
	- ศาลยุติธรรมที่บังคับคดีแทนยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์การปฏิบัติ					
	- การบังคับคดีแทนกันระหว่างศาล มีขั้นตอนปฏิบัติที่ไม่ชัดเจน					

ลำดับที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
1.5	ขาดหน่วยงานกลางที่เป็นเอกภาพ					
	- สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม ดูแลเรื่องขั้นตอนและกระบวนการบังคับคดี					
	- สำนักบริหารทรัพย์สินดูแลเรื่องสถิติ และการรายงานจำหน่ายหนี้สูญ					
	- สำนักพัฒนาระบบงาน ดูแลเรื่องการพัฒนากระบวนการบังคับคดี					
	- สำนักงานศาลยุติธรรมต้องมอบหมายให้หน่วยงานส่วนกลางหน่วยงานได้รับผิดชอบการบังคับคดีโดยตรงเพียงหน่วยงานเดียว					
	- สำนักงานศาลยุติธรรมควรตั้งสำนักบังคับคดีขึ้นมารับผิดชอบโดยตรง เนื่องจากงานบังคับคดีมีความสำคัญและมีมูลค่าหลายพันล้านบาท					
1.6	ขาดหน่วยงานกลางในการ ให้คำปรึกษา แนะนำ ที่ชัดเจน					
	- การขอคำปรึกษาเมื่อมีปัญหาในทางปฏิบัติไม่ได้รับคำแนะนำที่ชัดเจน					
	- ขาดความชัดเจนในการให้คำปรึกษาจากหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบ					
1.7	ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับผู้บริหารหน่วยงาน					
	- ผู้บริหารสำนักงานศาลยุติธรรมขาดการประสานงานกับกรมบังคับคดี					
	- ผู้บริหารสำนักงานศาลยุติธรรมขาดการประสานงานกับกรมที่ดิน					
	- ผู้บริหารสำนักงานศาลยุติธรรมขาดการประสานงานกับธนาคารต่าง ๆ					
	- ผู้บริหารสำนักงานศาลยุติธรรมขาดการประสานงานกับสำนักงานประกันสังคม					
	- ผู้บริหารสำนักงานศาลยุติธรรมขาดการประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ)					

ลำดับที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
1.8	ขาดยุทธศาสตร์ในการทำงานบังคับคดี					
	- ขาดนโยบายในการบังคับคดีที่ชัดเจน					
	- ขาดการกำหนดกลยุทธ์และการวางแผนในการบังคับคดี					
	- ขาดการกำหนดเป้าหมายในการบังคับคดีที่ชัดเจน					
	- ขาดการติดตามและประเมินผลอย่างจริงจัง					
2.	ปัญหาเรื่องบุคลากร					
2.1	ด้านบุคลากร					
	- ปริมาณงานบังคับคดีมีจำนวนมากเนื่องจากสะสมมาเป็นเวลานาน อัตรากำลังที่มีอยู่ไม่เพียงพอกับปริมาณงาน					
	- ผู้บริหารศาลให้ความสำคัญกับงานบังคับคดีน้อย					
	- ผู้อำนวยการซึ่งเป็นหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมขาดความรู้ความเข้าใจในการบังคับคดี					
	- ผู้อำนวยการขาดการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่มอบหมายให้ปฏิบัติงานแทน					
2.2	บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี					
	- เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความรู้ในด้านการสืบทรัพย์และการติดตามหนี้					
	- เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี					
	- การอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีมีน้อย					
2.3	บุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน					
	- งานหนัก ไม่มีผลตอบแทน					
	- ต้องรับผิดชอบสูงมาก					
	- มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ในการปฏิบัติจำนวนมาก ต้องใช้ความละเอียด รอบคอบ สูง					
2.4	บุคลากรผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญและกำลังใจ					
	- หากเกิดการผิดพลาดหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมต้องถูกดำเนินการทางวินัยและต้องรับผิดชอบละเมิด					
	- เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทำงานด้วยความกลัว หวาดระแวง					

ลำดับที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		1	2	3	4	5
2.5	ขาดที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญด้านการบังคับคดี					
	- ไม่มีที่ปรึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทั้งระดับปฏิบัติระดับหน่วยงาน ระดับภาค และระดับประเทศ					
	- ที่ปรึกษาในสวนกลางทั้ง 3 สำนัก ให้คำปรึกษาไม่ชัดเจน ทำให้ยากในการปฏิบัติงาน					
3.	ปัญหาเรื่องงบประมาณ					
	- งบประมาณในการบริหารจัดการไม่เพียงพอ					
	- ขาดงบประมาณในการติดตามและสืบทรัพย์					
	- ไม่มีเงินเบี้ยเลี้ยงให้ผู้ปฏิบัติงาน ในกรณีต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่นอกสำนักงาน					
	- การจ่ายเงินค่าธรรมเนียมต่าง ๆ แก่หน่วยงานราชการมีความยุ่งยากในการปฏิบัติ					
4.	ปัญหาเรื่องอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้					
	- ขาดระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพในการบังคับคดี					
	-ฐานข้อมูลผู้ประกันที่เชื่อมโยงกันทั่วประเทศไม่เป็นปัจจุบัน					
	- เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ เครื่องสำรองไฟฟ้า มีไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน					
	- ขาดยานพาหนะในการติดตามและสืบทรัพย์มีไม่เพียงพอ					

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี)

.....

.....

.....

โปรดตรวจสอบอีกครั้งว่าท่านได้ตอบแบบสอบถามครบทุกข้อแล้ว ขอความกรุณาส่งแบบสอบถามคืนภายในวันที่ 20 เดือนพฤษภาคม 2560 โดยใส่ซองจดหมายที่แนบมาพร้อมแบบสอบถามนี้

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง
ในความกรุณาของท่านที่สละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามนี้

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง ระบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของประเทศไทย

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เป็นสาเหตุให้การบังคับคดีได้น้อย

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้

ในทางปฏิบัติในการบังคับคดีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

แบบสัมภาษณ์นี้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เป็นสาเหตุให้การบังคับคดีได้น้อย และศึกษารูปแบบหรือวิธีการที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติในการบังคับคดีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ขอความร่วมมือให้ท่านพิจารณาตอบแบบสัมภาษณ์นี้โดยอิสระตามความคิดเห็นของท่าน ซึ่งความคิดเห็นเหล่านี้ถือเป็นความลับและนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาเท่านั้น ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

3. สถานที่ทำงาน .....

4. ประสบการณ์ในการทำงาน.....ปี

5. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่ง.....

**ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เป็นสาเหตุให้การบังคับคดีได้น้อย
ค่าชี้แจง** โปรดให้ความเห็นตามหัวข้อตามความคิดเห็นของท่านโดยตรงไปตรงมา

2.1 ท่านคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในการบังคับคดีได้น้อย คือ อะไร โดยเรียงลำดับจาก
ปัญหาและอุปสรรคที่มากที่สุดไปหาที่น้อยที่สุด

.....

.....

.....

.....

2.2 ท่านคิดว่าแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการบังคับคดีที่ต้องดำเนินการ
ในทันทีและเร่งด่วน คือ อะไร

.....

.....

.....

.....

2.3 ท่านคิดว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 119 วรรคสอง ที่
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547 และ (ฉบับที่ 30) พ.ศ. 2558 เป็นสาเหตุใหญ่ที่เป็นปัญหา
และอุปสรรคให้การบังคับคดีได้น้อยหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

2.4 ท่านคิดว่าควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในส่วน
ของการบังคับคดีผู้ประกัน หรือไม่ ถ้ามีแก้ไขต้องแก้ไขในจุดใด เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

2.5 ท่านมีแนวทางดำเนินการอย่างไรให้การบังคับคดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากกว่าปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

เพื่อให้การบังคับคดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ท่านเห็นด้วยกับวิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้หรือไม่

2.6 ท่านเห็นด้วยกับการโอนหลักทรัพย์ที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ที่ขายทอดตลาดไม่ได้ให้แก่ กรมธนารักษ์ ขึ้นบัญชีเป็นที่ราชพัสดุ หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

2.7 ท่านเห็นด้วยกับการยึดหรืออายัดเงินเดือน ค่าจ้าง เงินบำเหน็จบำนาญของผู้ประกัน หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

2.8 ท่านเห็นด้วยกับการกำหนดให้การบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา ไม่มีอายุความหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

2.9 ท่านเห็นด้วยกับการคิดอัตราดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดตามที่กฎหมายกำหนด สำหรับ
หนี้ที่เกิดจากการผิดสัญญาประกันในคดีอาญา หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

2.10 ท่านเห็นด้วยกับการกำหนดอัตราค่าตอบแทนให้แก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในการ
บังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญา หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

2.11 ท่านเห็นด้วยกับการกำหนดให้หนี้ที่เกิดจากการผิดสัญญาประกันในคดีอาญา
ตั้งแต่ 100,000 บาท ขึ้นไป ให้ผู้ประกันเป็นบุคคลล้มละลาย หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

2.12 ท่านเห็นด้วยกับจดทะเบียนจำนองหลักทรัพย์ที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ทันทีที่ศาลมี
คำสั่งให้ปล่อยตัวชั่วคราว หรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้

ในทางปฏิบัติในการบังคับคดีให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

คำชี้แจง โปรดให้ความเห็นตามหัวข้อตามความคิดเห็นของท่านอย่างตรงไปตรงมา

3.1 ท่านมีความเห็นวาระหว่าง สำนักงานศาลยุติธรรม กรมบังคับคดี พนักงานอัยการ (ในฐานะทนายแผ่นดิน) ใครเป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการบังคับคดีโดยตรง เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 ท่านเห็นด้วยกับการให้ศาลยุติธรรมเป็นผู้ดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันต่อไป หรือไม่เพราะเหตุใด (ถ้าเห็นด้วยโปรดตอบข้อ 3.3)

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 หากท่านคิดว่ายังคงให้ศาลยุติธรรมเป็นผู้ดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันต่อไป ท่านจะแก้ไขปัญหา อุปสรรค อย่างไรให้ผลการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นกว่าปัจจุบัน

.....

.....

.....

.....

.....

3.4 ท่านมีความเห็นอย่างไร หากมีการนำวิธีการ Outsource มาใช้ในการบังคับคดี

.....

.....

.....

.....

.....

3.5 ท่านคิดว่ารูปแบบหรือวิธีการบังคับคดีที่เหมาะสมที่สุด คือรูปแบบหรือวิธีการใด

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

***** ขอขอบคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์นี้*****

ภาคผนวก ค

การทดสอบค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญ

แบบตรวจสอบความเที่ยงของแบบสอบถาม
เรื่อง รูปแบบการบังคับคดีผู้ประกันในคดีอาญาของประเทศไทย

.....

ลำดับที่	ประเด็นที่พิจารณา	ค่า IOC
1.	ปัญหาเรื่องการบริหารจัดการ	
1.1	ความไม่ชัดเจนของประมวลกฎหมาย วิ.อาญา	
	- กฎหมาย ป. วิ อาญา มาตรา 119 วรรคสองขาดความชัดเจนในทางปฏิบัติ	1.00
	- กฎหมายป. วิ อาญา มาตรา 119 วรรคสองให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมมีหน้าที่ แต่ไม่ได้ให้อำนาจในการเรียกเอกสารที่เกี่ยวข้องในการบังคับคดีผู้ประกัน	1.00
	- ไม่มีกฎหมายในการบังคับคดีผู้ประกันโดยเฉพาะทำให้ต้องนำกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งมาบังคับใช้ ทำให้การดำเนินการมีปัญหาอุปสรรคในการบังคับคดีเป็นอย่างมาก เพราะลักษณะการบังคับคดีแตกต่างกันมาก	0.60
	- ควรมีการกำหนดโทษแก่หน่วยงานหรือบุคคลที่ไม่ให้ข้อมูลหรือปกปิดทรัพย์สินของผู้ประกัน	0.60
	- หากกฎหมาย ป. วิ อาญา มาตรา 119 วรรคสอง มีเจตนารมณ์ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมทำหน้าที่บังคับคดีควรระบุข้อความที่ไม่ให้เรียกค่าธรรมเนียมต่างๆ ในการดำเนินการเช่นเดียวกับพนักงานอัยการ	1.00
1.2	ระบบการปล่อยตัวชั่วคราว	
	- กฎหมายมุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยมากเกินไป	0.20
	- กฎหมายไม่กำหนดความเป็นปริมลิตีในทรัพย์สินหลักประกันที่วางต่อศาล เพื่อสะดวกในการบังคับคดี	1.00
	- ผู้ประกันขาดความรับผิดชอบและศาลไม่มีมาตรการในการดำเนินการกับผู้ประกันอย่างเป็นรูปธรรม	0.80
1.3	หลักทรัพย์ที่วางประกัน	
	- หลักทรัพย์ขาดความน่าเชื่อถือ	0.40
	- ขาดการตรวจสอบหลักทรัพย์อย่างเป็นระบบ	0.80
	- การใช้ตำแหน่งหรือบุคคลในการประกันมีปัญหาในทางปฏิบัติมาก	1.00

ลำดับที่	ประเด็นที่พิจารณา	ค่า IOC
1.4	ระบบงานและขั้นตอนที่ไม่ชัดเจน	
	- เป็นงานใหม่ที่กำหนดขึ้นโดยกฎหมายยังไม่มีระบบงานและขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน	0.60
	- ระบบงานมีความยุ่งยากซับซ้อน	0.80
	- มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องมากเกินไป	0.60
	- ควรมีการจัดทำสรุปขั้นตอนดำเนินการในการบังคับคดีให้สั้นและง่ายแก่การปฏิบัติงาน	1.00
	- การบังคับคดีผู้ประกันทุกขั้นตอนต้องใช้ความตั้งใจ ละเอียด รอบคอบเป็นอย่างมาก	1.00
	- ศาลยุติธรรมที่บังคับคดีแทนยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์การปฏิบัติ	0.80
	- ศาลยุติธรรมที่บังคับคดีแทนไม่ให้ความสำคัญในการบังคับคดีแทนเท่าที่ควร	0.20
	- การบังคับคดีแทนกันระหว่างศาล มีขั้นตอนปฏิบัติที่ไม่ชัดเจน	0.60
1.5	ขาดหน่วยงานที่เป็นเอกภาพ	
	- สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม ดูแลเรื่องขั้นตอนและกระบวนการบังคับคดี	0.80
	- สำนักบริหารทรัพย์สินดูแลเรื่องสถิติ และการรายงานจำหน่ายหนี้สูญ	0.80
	- สำนักพัฒนาระบบงาน ดูแลเรื่องการพัฒนากระบวนการบังคับคดี	0.80
	- สำนักงานศาลยุติธรรมต้องมอบหมายให้หน่วยงานส่วนกลางหน่วยงานใดรับผิดชอบการบังคับคดีโดยตรงเพียงหน่วยงานเดียว	1.00
	- สำนักงานศาลยุติธรรมควรตั้งสำนักบังคับคดีขึ้นมารับผิดชอบโดยตรง เนื่องจากงานบังคับคดีมีความสำคัญและมีมูลค่าหลายพันล้านบาท	0.60
1.6	ขาดหน่วยงานกลางในการ ให้คำปรึกษา แนะนำ ที่ชัดเจน	
	- การขอคำปรึกษาเมื่อมีปัญหาในทางปฏิบัติไม่ได้รับคำแนะนำที่ชัดเจน	0.60
	- ขาดความชัดเจนในการให้คำปรึกษาจากหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบ	0.60
1.7	ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับผู้บริหารหน่วยงาน	
	- ผู้บริหารสำนักงานศาลยุติธรรมขาดการประสานงานกับกรมบังคับคดี	0.60
	- ผู้บริหารสำนักงานศาลยุติธรรมขาดการประสานงานกับกรมที่ดิน	0.60
	- ผู้บริหารสำนักงานศาลยุติธรรมขาดการประสานงานกับธนาคารต่างๆ	0.60
	- ผู้บริหารสำนักงานศาลยุติธรรมขาดการประสานงานกับสำนักงานประกันสังคม	0.60
	- ผู้บริหารสำนักงานศาลยุติธรรมขาดการประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ)	0.60

ลำดับที่	ประเด็นที่พิจารณา	ค่า IOC
1.8	ขาดยุทธศาสตร์ในการทำงานบังคับคดี	
	- ขาดนโยบายในการบังคับคดีที่ชัดเจน	0.80
	- ขาดการกำหนดกลยุทธ์และการวางแผนในการบังคับคดี	1.00
	- ขาดการกำหนดเป้าหมายในการบังคับคดีที่ชัดเจน	1.00
	- ขาดการติดตามและประเมินผลอย่างจริงจัง	1.00
2.	ปัญหาเรื่องบุคลากร	
2.1	ด้านบุคลากร	
	- ปริมาณงานบังคับคดีมีจำนวนมากเนื่องจากสะสมมาเป็นเวลานาน อัตรากำลังที่มีอยู่ไม่เพียงพอกับปริมาณงาน	0.60
	- ขาดการเอาใจใส่จากผู้บังคับบัญชา	0.40
	- ผู้บริหารศาลให้ความสำคัญกับงานบังคับคดีน้อย	0.60
	- ผู้อำนวยการซึ่งเป็นหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมขาดความรู้ความเข้าใจในการบังคับคดี	0.80
	- ผู้อำนวยการขาดการกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่มอบหมายให้ปฏิบัติงานแทน	0.80
2.2	บุคลากรขาดความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี	
	- เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความรู้ในด้านการสืบทรัพย์และการติดตามหนี้	0.60
	- เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความเชี่ยวชาญในการบังคับคดี	0.60
	- การอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานบังคับคดีมีน้อย	0.60
2.3	บุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน	
	- งานหนัก ไม่มีผลตอบแทน	0.80
	- ต้องรับผิดชอบสูงมาก	0.80
	- มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ในการปฏิบัติงานจำนวนมาก ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ สูง	0.80
2.4	บุคลากรผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญและกำลังใจ	
	- หากเกิดการผิดพลาดหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมต้องถูกดำเนินการทางวินัยและต้องรับผิดชอบสูง	0.60
	- เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทำงานด้วยความกลัว หวาดระแวง	1.00

ลำดับที่	ประเด็นที่พิจารณา	ค่า IOC
2.5	ขาดที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญด้านการบังคับคดี	
	- ไม่มีที่ปรึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทั้งระดับปฏิบัติ ระดับหน่วยงาน ระดับภาค และระดับประเทศ	0.80
	- ที่ปรึกษาในสวนกลางทั้ง 3 สำนัก ให้คำปรึกษาไม่ชัดเจน ทำให้ยากในการปฏิบัติงาน	0.60
3.	ปัญหาเรื่องงบประมาณ	
3.1	งบประมาณในการบริหารจัดการไม่เพียงพอ	0.60
3.2	ขาดงบประมาณในการติดตามและสืบทรัพย์	0.60
3.3	ไม่มีเงินเบี้ยเลี้ยงให้ผู้ปฏิบัติงาน ในกรณีต้องออกไปปฏิบัติหน้าที่นอกสำนักงาน	0.60
3.4	การจ่ายเงินค่าธรรมเนียมต่างๆ แก่หน่วยงานราชการมีความยุ่งยากในการปฏิบัติ	0.80
4.	ปัญหาเรื่องอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้	
4.1	ขาดระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพในการบังคับคดี	1.00
4.2	ฐานข้อมูลผู้ประกันที่เชื่อมโยงกันทั่วประเทศไม่เป็นปัจจุบัน	1.00
4.3	เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ เครื่องสำรองไฟฟ้า มีไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน	0.80
4.4	ยานพาหนะในการติดตามและสืบทรัพย์มีไม่เพียงพอ	0.80
5.	แนวทางหรือวิธีการในการบังคับคดีผู้ประกัน	
5.1	ศาลยุติธรรมเป็นผู้ดำเนินการเหมาะสมที่สุด - เนื่องจากกฎหมายบัญญัติให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมเป็นเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย	0.80
5.2	กรมบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการเหมาะสมที่สุด - เนื่องจากเป็นผู้เชี่ยวชาญในการบังคับคดี มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ในการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล	0.60
5.3	พนักงานอัยการเป็นผู้ดำเนินการเหมาะสมที่สุด - เนื่องจากกฎหมายบัญญัติให้มีหน้าที่โดยตรงในการบังคับคดีผู้ประกัน	0.60
5.4	ใช้วิธีการ Outsource เหมาะสมที่สุด - เนื่องจากศาลยุติธรรมขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการสืบทรัพย์และการบังคับคดี หากใช้วิธีการ Outsource กับหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญจะทำให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลมากกว่าการดำเนินการบังคับคดีผู้ประกันเอง	0.40

ภาคผนวก ง

การทดสอบค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอน
 บาค (Cronbach s Alpha Coefficient)

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

_ RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

Scale	Scale	Corrected		
Mean	Variance	Item-	Alpha	
if Item	if Item	Total	if Item	
Deleted	Deleted	Correlation	Deleted	
VAR00001	199.6333	871.8264	.3325	.9544
VAR00002	199.6333	857.2747	.5096	.9536
VAR00003	199.7000	860.7690	.5420	.9535
VAR00004	199.5333	855.5678	.6132	.9531
VAR00005	199.9333	872.1333	.3499	.9543
VAR00006	199.3667	877.2747	.2905	.9545
VAR00007	199.4667	860.6713	.5688	.9534
VAR00008	199.8333	874.4885	.3141	.9544
VAR00009	199.9667	877.2057	.2318	.9549
VAR00010	199.1667	868.8333	.3947	.9541
VAR00011	199.1000	875.2655	.3203	.9544
VAR00012	199.4333	854.1851	.6085	.9531
VAR00013	199.4333	851.6333	.6969	.9528
VAR00014	199.4000	873.2138	.4201	.9540
VAR00015	199.7333	880.6161	.1865	.9551
VAR00016	199.8333	882.1437	.1630	.9552
VAR00017	199.3333	849.0575	.7154	.9526
VAR00018	199.2333	859.7713	.5803	.9533
VAR00019	199.2667	861.7885	.5483	.9534
VAR00020	199.3000	850.5621	.6613	.9529

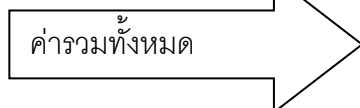
VAR00021	199.3333	850.7126	.7118	.9527
VAR00022	199.3000	855.8034	.6945	.9529
VAR00023	199.2667	854.5471	.7111	.9528
VAR00024	199.2333	853.6333	.7219	.9527
VAR00025	199.2333	854.2540	.7425	.9527
VAR00026	199.7000	834.7000	.7974	.9520
VAR00027	199.5667	854.0471	.6082	.9531
VAR00028	199.8333	842.0057	.7080	.9526
VAR00029	199.7667	847.7023	.7082	.9526
VAR00030	199.2000	857.8207	.5679	.9533
VAR00031	199.8333	848.2126	.5190	.9537
VAR00032	199.8333	830.4885	.7700	.9521
VAR00033	199.9000	833.9552	.7198	.9524
VAR00034	199.6667	868.9885	.4035	.9541
VAR00035	199.6667	867.2644	.4339	.9539
VAR00036	199.6667	870.7816	.3718	.9542
VAR00037	199.5667	844.3230	.7039	.9526
VAR00038	199.0667	861.9954	.6690	.9531
VAR00039	199.0667	870.8230	.5041	.9537
VAR00040	199.4667	857.2920	.4645	.9539
VAR00041	199.3000	854.6310	.5948	.9532
VAR00042	199.0000	856.7586	.7065	.9529
VAR00043	199.3000	853.3897	.5791	.9533
VAR00044	200.0000	856.6897	.4752	.9539
VAR00045	199.7333	850.6851	.5265	.9536
VAR00046	199.3000	855.0448	.6077	.9531
VAR00047	199.5667	856.7368	.5307	.9535
VAR00048	199.6333	864.0333	.4081	.9541
VAR00049	199.4000	855.3517	.6724	.9529

VAR00050	200.3667	869.3437	.2977	.9548
VAR00051	200.6000	872.3172	.2349	.9554

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 51

Alpha = .9544

ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยผลค่าความเชื่อมั่นมีค่าอยู่ที่ .9544 ซึ่งเกินกว่าค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ตั้งแต่ 0.75 ขึ้นไป ซึ่งสามารถนำไปเก็บข้อมูลได้